

การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐานของประเทศไทยและญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 - 2547

ปริญญาณิพนธ์
ของ
สรภักดิ์สรณ์ จัตรกมลทัศน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2550

การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 - 2547

บทคัดย่อ
ของ
สรศักดิ์ สรรณ จัตรกมลทัศน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2550

สรภักดิ์สรณ์ ฉัตรกมลทัศน์. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544-2547.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธรณ ตันเจริญรัตน์, และรองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษารวมทั้งประสิทธิภาพและความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยศึกษาจากเอกสารและข้อมูลสถิติ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับทุติยภูมิ ที่เน้นทางด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจัดเก็บเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio หรือ B/C ratio) การปันส่วนต้นทุนแบบโดด (Stand-Alone cost allocation) การปันส่วนต้นทุนโดยตรง (Direct Allocation Method) สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation) ดรรชนีแมคคูลน (McLoone Index) เส้นโค้งลอเรนซ์ และดรรชนีจินี (Lorenz Curve and Gini Index)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทนและค่าวัสดุใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและค่าสิ่งก่อสร้าง เงินอุดหนุน และรายจ่ายอื่น สำหรับประเทศญี่ปุ่นมีการจัดสรรงบประมาณ 2 ระดับ คือ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในระดับชาติมีการจัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว การศึกษาและการวิจัย ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม ค่าโครงการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายคงที่ รายจ่ายอื่นๆ ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย ค่าหนังสือ ในระดับท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ค่ากิจกรรมโรงเรียน ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม ค่าโครงการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายคงที่ ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย ค่าหนังสือ เงินชำระเงินกู้ 2) ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีการจัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณ ประเภทเงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราว สูงที่สุดเหมือนกัน แต่ในองค์ประกอบดังกล่าวประเทศญี่ปุ่นจัดสรรต่ำกว่าประเทศไทยเฉลี่ยร้อยละ 12.45 นอกจากนี้ประเทศไทยไม่ได้จัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณประเภทการศึกษาและการวิจัย อย่างสม่ำเสมอและพบว่าในปีงบประมาณ 2547 ประเทศไทยไม่มีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เลย ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นยังมีการจัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ คือ ร้อยละ 0.02 ถึง 0.03 ของงบประมาณด้านการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละปี 3) ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีลำดับการลงทุนในแต่ละระดับ

การศึกษาเหมือนกัน คือ ระดับประถม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามลำดับ แต่ประเทศไทยยังมีความแตกต่างในสัดส่วนของการจัดสรรงบประมาณในแต่ละระดับการศึกษาในแต่ละปี ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนในการจัดสรรค่อนข้างคงที่ 4) ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่างบประมาณทางการศึกษาร้อยละ 1 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทยส่งผลต่อคะแนนประเมินผลทางการศึกษาต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะด้านการอ่าน และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา 5) ผลการศึกษาเปรียบเทียบความเสมอภาคทางงบประมาณทางการศึกษา พบว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณลงสู่จังหวัดต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นเล็กน้อยในปีที่ทำการศึกษา

A COMPARATIVE STUDY OF BUDGET FUNCTION IN BASIC EDUCATION
BETWEEN THAILAND AND JAPAN FISCAL YEAR 2001-2004

AN ABSTRACT
BY
SORRAPAKKSORN CHATRAKAMOLLATHAS

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2007

Sorrapakksorn Chatrakamollathas. (2007). *A Comparative Study of Budget Function in Basic Education between Thailand and Japan Fiscal Year 2001-2004*. Dissertation, Ed. D. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Poungrat Kesonpat, Assist. Prof. Dr. Orawan Tanjaroenrat and Assoc. Prof. Dr. Tumrong Udompajitkul.

This research aimed to compare the budget function, the proportion of each budget function, the efficiency of the budget management and the equity of budget allocation in Basic Education between Thailand and Japan.

This research was the documentary research for the secondary data about Basic Education budget in Thailand and Japan, by collecting the time series data from involving organizations themselves and their web sites. The statistical analysis were percentage, mean, Benefit – Cost Ratio, Stand-Alone cost allocation, Coefficient of Variation, McLoone Index, and Lorenz Curve and Gini Index.

The findings were 1) Thailand set salaries, incentive and materials, utilities expense, equipments, land and construction, auxiliary, and other expenses as the major budget functions. While, Japan had 2 budgetary levels: national level and local level. National level set salaries, education and research, maintenance and repair, auxiliary, and other expenses, land, construction, equipment and materials, and book as the major budget functions. Local level set salaries, school activities, maintenance and repair, auxiliary, fixed charge, land, construction, equipment and materials, book, and loan payment as the major budget functions. 2) Thailand and Japan allocated budget to the budget function - salary the most. However, Thailand allocated to this budget function in the percentage of the total budget for the Basic Education higher than Japan by average 12.45%. Moreover, Thailand did not constantly allocated budget to budget function – education and research every year and there was not this budget function in the budget for the Basic Education in 2004. while Japan did constantly 0.2% of the total for the Basic Education 3) Thailand and Japan had the same priority of investment in Basic Education levels which were elementary the first, secondary the second and high school the third but Thailand set their budget allocation percentage less stable than Japan in these 3 years of study. 4) Thailand had less efficient in Educational budget as a percentage of GDP which effected to the PISA scores in all 3 skills: mathematics, reading, science and problem solving. 5) Thailand had a little bit less equity than Japan in Basic Education budget allocation to each province in these 3 years of study.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 - 2547

ของ

สรภักศธรณ์ ฉัตรกมลทัศน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุซงึ่บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันต์เจริญรัตน์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันต์เจริญรัตน์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล)

..... กรรมการ

(ดร.สุริยะ เจียมประจักษ์นรากร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความเมตตาและความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของท่านประธานกรรมการ คอบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ และกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธรณ ตันต์เจริญรัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำชี้แนะความใส่ใจ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตลอดจนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตาที่ท่านอาจารย์ทั้งสามท่านมอบให้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณกรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระสุภากิจ และ ดร.สุริยะ เจียมประชาชนรากร ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์กรรมการบริหารหลักสูตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาเอกทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตร โดยเฉพาะ ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรธรณ ตันต์เจริญรัตน์ ที่ชี้แนวทางแก่ผู้วิจัย จนงานวิจัยฉบับนี้สามารถสร้างองค์ความรู้ในลักษณะข้ามสาขาวิชา

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อเอก เวสโกสิทธิ์ คุณแม่อังกาบ เวสโกสิทธิ์ และน้องทั้ง 2 คน เพื่อนๆ ห้อง 6 โรงเรียนสตรีวิทยา และเพื่อนนิสิตปริญญาเอกบริหารการศึกษารุ่น 7 ทุกคน โดยเฉพาะ ดร.ปริญญช สถาวรมณีผู้ที่เป้นทั้งเพื่อนและพี่ที่คอยให้กำลังใจ สนับสนุน และห่วงใยผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ คุณวรรณัท ธีญญาหาญ หัวหน้าครอบครัวที่อบอุ่นของผู้วิจัยและครอบครัว ธีญญาหาญ ที่คอยเป็นกำลังใจสนับสนุนให้ผู้วิจัยมีพลังเต็มเปี่ยมในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

คุณงามความดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณ และผู้ที่คอยเป็นกำลังใจทุกท่าน ที่ให้คำภาวนา ความเมตตา ความช่วยเหลือ จนผู้วิจัยสามารถสร้างงานวิจัยฉบับนี้ที่มีประโยชน์ต่อการเงินทางด้านการศึกษาไทยไม่มากนักน้อย

สรภักศรณ์ ฉัตรกมลทัศน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
การศึกษาเปรียบเทียบ	16
ความหมายของการศึกษาเปรียบเทียบ	16
ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาเปรียบเทียบ	16
วิธีการศึกษาเปรียบเทียบ.....	17
ปัจจัยของการศึกษาเปรียบเทียบ	21
ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์.....	22
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ.....	23
ปัจจัยด้านการเมืองและการปกครอง.....	25
ปัจจัยด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม	27
ปัจจัยด้านศาสนาและศีลธรรม	28
ปัจจัยด้านภาษา	30
ปรัชญาการศึกษาและนโยบายการศึกษา	32
ปรัชญาการศึกษาของประเทศไทย	33
นโยบายการศึกษาของประเทศไทย.....	39
ปรัชญาการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น	47
นโยบายการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น	51
การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาและองค์ประกอบงบประมาณ.....	57
เกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ.....	57
นโยบายในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	85
ดัชนีชี้วัดทางการศึกษา.....	89
ดัชนีชี้วัดของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ.....	89
ดัชนีชี้วัดของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.....	97
ดัชนีชี้วัดของกลุ่มธนาคารโลก.....	102
ดัชนีชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.....	105
ความเสมอภาคทางการศึกษา.....	109
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค.....	110
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา.....	111
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคโอกาสทางการศึกษา.....	112
การประเมินงบประมาณและการวัดความเสมอภาค.....	115
การประเมินงบประมาณ.....	115
การวิเคราะห์ความเสมอภาค.....	120
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	126
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	134
การตั้งเป้าหมายทั่วไป.....	134
การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ.....	134
การจัดเก็บข้อมูล.....	135
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	135
แหล่งข้อมูลและเครื่องมือ.....	136
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	139
การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์.....	140
การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน.....	153

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	154
ตอนที่ 1 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ และสัดส่วน ในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	155
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการ ศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	184
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเสมอภาคทางงบประมาณทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	187
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	194
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	194
ความสำคัญของการวิจัย	194
ข้อตกลงเบื้องต้น	194
ขอบเขตของการวิจัย.....	195
วิธีดำเนินการวิจัย	196
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	197
การอภิปรายผล	201
ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้.....	206
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	206
บรรณานุกรม	207
ภาคผนวก	222
ก งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2544	223
ข งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2545	231
ค งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2546	238

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ง งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544	241
จ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2545	243
ฉ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2546	245
ช งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2544	247
ซ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2545	249
ฌ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2546	251
ญ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2547	253
ฎ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ที่ได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2544	255
ฏ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ที่ได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2545	257
ฐ งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ที่ได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2546	259
ท ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามชั้นและ ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2548 ของประเทศไทย	261
ฑ ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามชั้นและ ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2548 ของประเทศญี่ปุ่น	263
ณ แบบบันทึกข้อมูล 1	265

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ด แบบบันทึกข้อมูล 2.....	267
ต แบบบันทึกข้อมูล 3.....	269
ถ แบบบันทึกข้อมูล 4.....	271
ท อัตราแลกเปลี่ยน ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2547	273
ประวัติย่อผู้วิจัย	275

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยของการศึกษาเปรียบเทียบของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น	31
2	งบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินและ GDP (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ)	76
3	ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาภาคบังคับระหว่างรัฐบาลกลาง ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล.....	80
4	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนระดับชาติ (National) และ ระดับท้องถิ่น (Local) ในแต่ละระดับการศึกษา	81
5	ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนญี่ปุ่น.....	84
6	งบประมาณรายจ่ายตามแผน	87
7	ตารางเปรียบเทียบการกำหนดองค์ประกอบหลักของงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	89
8	ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม(ปี พ.ศ.2544-ปี พ.ศ.2548).....	95
9	ความสามารถในการแข่งขันโครงสร้างพื้นฐาน(ปี พ.ศ.2544-ปี พ.ศ.2548).....	96
10	ค่า HDI และอันดับ HDI ในกลุ่มทวีปเอเชีย	102
11	ดัชนีชี้วัด จำแนกตามการใช้ของแต่ละสถาบัน	107
12	การวิเคราะห์ความหมายของความเสมอภาคที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย.....	114
13	คุณสมบัติทางสถิติของสถิติที่ใช้วัดความเสมอภาค	123
14	การจัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	141
15	การกำหนดเกณฑ์ปีงบประมาณ 2544	145
16	การกำหนดเกณฑ์ปีงบประมาณ 2545	147
17	การกำหนดเกณฑ์ปีงบประมาณ 2546	149
18	สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2547 ประเทศไทย (ร้อยละ)	155
19	สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณระดับชาติทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ).....	156

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
20 สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณระดับท้องถิ่นทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ).....	157
21 สัดส่วนเปรียบเทียบงบประมาณระดับชาติและงบประมาณระดับท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ).....	158
22 สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณรวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	159
23 องค์ประกอบงบประมาณหลักทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งแยกตามหมวด (งบ) ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	160
24 การเปรียบเทียบสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย ปีงบประมาณ 2544 - 2547 และประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	161
25 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	163
26 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	166
27 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	169
28 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	171
29 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราว ต่อ เงินเดือนรวม ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	172

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
30 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ การศึกษาและการวิจัย ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	173
31 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	175
32 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าโครงการสนับสนุน ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	176
33 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	177
34 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียน ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	178
35 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ รายจ่ายอื่นๆ ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	179
36 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าที่ดิน ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	180
37 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้าง ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	181
38 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	182
39 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือ ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	183

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
40	จำนวนนักเรียนต่อครูของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546	184
41	อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	185
42	อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการ ศึกษา ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	185
43	อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น	186
44	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ในระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการ ศึกษา ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	186
45	อัตราส่วนคะแนนประเมินผลทางการศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการ ศึกษา ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น.....	187
46	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดของ ประเทศไทย	188
47	ค่ามัธยฐาน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีแมคลูน ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย	188
48	จำนวนนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีจีนี้ ของงบประมาณการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย	189
49	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดของ ประเทศญี่ปุ่น.....	190
50	ค่ามัธยฐาน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีแมคลูน ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดของ ประเทศญี่ปุ่น.....	190
51	จำนวนนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและดัชนีจีนี้ ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น	191
52	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและ ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546	192

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
53 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น	192
54 ค่ามัธยฐาน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีแมคลูน ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและ ประเทศญี่ปุ่น.....	193
55 จำนวนนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและดัชนีจีพี ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น	193

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เจตนารมณ์ของแผน	44
3 วัตถุประสงค์และแนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559).....	46
4 องค์การของระบบโรงเรียนในปัจจุบัน	56
5 แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2548-2551	69
6 งบประมาณของกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬา และวัฒนธรรม พ.ศ. 2531 (ปี ค.ศ. 1988)	82
7 วิธีวิจัยและการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ	93
8 ลักษณะเส้นโค้งลอเรนซ์	125
9 สัดส่วนงบประมาณด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของ ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆปีงบประมาณ 2544 (ร้อยละ).....	163
10 สัดส่วนงบประมาณด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของ ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆปีงบประมาณ 2545 (ร้อยละ).....	164
11 สัดส่วนงบประมาณด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของ ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆปีงบประมาณ 2546 (ร้อยละ).....	164
12 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 (ร้อยละ).....	166
13 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 (ร้อยละ).....	167
14 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 (ร้อยละ).....	167

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
15 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2544 (ร้อยละ).....	169
16 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2545 (ร้อยละ).....	170
17 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2546 (ร้อยละ).....	170
18 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณเงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546	171
19 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ต่อเงินเดือนรวม ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546(ร้อยละ).....	172
20 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือนชั่วคราว ต่อเงินเดือนรวม ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546(ร้อยละ).....	173
21 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ การศึกษาและการวิจัย ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	174
22 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	175
23 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณโครงการสนับสนุน ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	176
24 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	177

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
25 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียน ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	178
26 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายอื่นๆ ต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	179
27 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าที่ดิน ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	180
28 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้าง ต่อเงินงบประมาณทางการ ศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)	181
29 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอยต่อเงินงบประมาณ ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	182
30 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือ ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ).....	183
31 โคลงเรนซ์ของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเทศไทยปีงบประมาณ 2544 ถึง 2547 (รายจังหวัด).....	189
32 โคลงเรนซ์ของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (รายจังหวัด).....	191

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-Based society) ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ ของสังคม ประเทศที่ได้พัฒนาจนก้าวสู่ระดับประเทศผู้นำในประชาคมโลกจึงล้วนแต่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งสิ้น โดยใช้การศึกษาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประชากรให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของประเทศชาติ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการดำเนินการพัฒนาประเทศโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 7 ประเทศไทยได้มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ การพัฒนา ด้านมนุษย์เพื่อตอบสนองความมุ่งหมายที่จะเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจโดยถือว่าคนเป็นเพียงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2535: 1) การเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาคนทำให้เกิดผลเสียกับ ประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 1) เนื่องจากโดยแท้จริงแล้ว ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ รวมถึงเศรษฐกิจ ด้วย ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถดำเนินการได้โดยการลงทุนใน การศึกษาซึ่งเป็นการลงทุนชนิดหนึ่งที่จะเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านต่างๆ ที่จะทำให้ออกดอก ออกผลในอนาคต เมื่อบุคคลได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้เขามีความรู้ความสามารถที่จะรับและใช้ ขาวสารต่างๆ ได้ดี การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและโลกได้อย่างลึกซึ้ง การศึกษามี ผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการผลิตและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้หลายทาง บุคคลที่ได้รับการ ศึกษาดีมีความรู้และความสามารถในการจัดการความรู้โดยจะสามารถรับรู้ข่าวสารใหม่ๆ ได้ รวดเร็ว พร้อมทั้งมีวิจรณ์ญาณในการใช้ข่าวสาร ปัจจัยการผลิตและเทคนิคในการผลิตใหม่ๆ ได้เร็ว และได้ดีกว่า โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ข่าวสาร สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วมาก แรงงานที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าจะได้เปรียบแรงงานที่มีการศึกษาด้อยกว่า (บุญคง หันจางสิทธิ์. 2541: 181)

ผลการสำรวจนายจ้างแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาประจำปี พ.ศ.2537 โดยศูนย์คุณภาพ การศึกษาและแรงงานการศึกษาแห่งชาติ (Educational Quality of the Workforce : EQW) พบว่า การเพิ่มสัดส่วนของการศึกษาอีกร้อยละ 10 จะมีส่วนสัมพันธ์กับการเพิ่มผลผลิตที่ได้มากขึ้นอีก ร้อยละ 8.6 แต่ถ้าเพิ่มทุนเรือนหุ้นร้อยละ 10 จะเพิ่มผลผลิตที่ได้มากขึ้นอีกเพียงร้อยละ 3.4 เท่านั้น (ดาเวนพอร์ท. 2543: 251) ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นสิ่งที่มิมีเหตุผล

ทรัพยากรบุคคลหรือมนุษย์ นับเป็นทุนอย่างหนึ่งของประเทศที่นำความรู้ความสามารถของพวกเขามาใช้ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นทรัพยากรบุคคลหรือมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถจึงเป็นทุนที่มีมูลค่าต่อประเทศที่เขาอาศัยอยู่ ความหมายอย่างกว้างๆ ของทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) คือเป็นทฤษฎีว่าด้วยการหาความรู้และความชำนาญ (Knowledge and skill acquisition) ของมนุษย์เพื่อจะเพิ่มผลผลิต (บุญคง หันจางสิทธิ์. 2541: 187)

การศึกษาจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือมนุษย์ อันส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของแต่ละประเทศ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เริ่มมีการปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นคนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาและเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540ก: 1) โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่ยังคงวัตถุประสงค์หลักด้านการศึกษาโดยออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้เกิดผลนี้ตามมา คือ 1) เพื่อให้การศึกษอบรมพัฒนาคนไทย ให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยเน้นร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และอาชีพ 2) เพื่อให้กิจการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มีความเข้มแข็ง และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนไทยและสังคมไทย สู้สังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และ 3) เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ มีความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม และเอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545: 2-3) นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมาประเทศไทยได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ดังจะเห็นได้จากงบประมาณด้านการศึกษาที่ได้รับจัดสรรในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 23.5 ในปี พ.ศ.2546 และร้อยละ 24.4 ในปี พ.ศ.2547 ของงบประมาณรายจ่ายทั่วประเทศ ซึ่งได้รับงบประมาณสูงเป็นอันดับ 1 ทั้ง ปี พ.ศ.2546 และ ปี พ.ศ.2547 เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานอื่นๆ (สำนักงานประมาณ. 2547ก: 50)

แต่อย่างไรก็ตามจากการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับนานาประเทศได้แสดงให้เห็นความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความท้าทายจากระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ทั้งนี้ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจใหม่กำลังมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงและเข้มข้นมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับกันว่าความสามารถในการแข่งขันนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการสร้าง การเผยแพร่ และการใช้ความรู้ ดังนั้น ทักษะและความรู้ของคนรวมทั้งความสามารถในการผลิต จึงเป็นหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่อาศัยความรู้เป็นฐาน ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ประเทศต่างๆ ไม่ได้พึ่งพาอาศัยแต่เพียงสินค้าและบริการเท่านั้น แต่ยังแข่งขันกันในด้านปัญญา ความสามารถของประเทศในการพัฒนาระบบการศึกษาที่มีความเป็นเลิศและการปรับปรุงกำลังแรงงานให้มีความรู้มากขึ้นโดยการฝึกอบรม ทั้งนี้

สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) ได้จัดทำรายงานประจำปีด้านความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (The World Competitiveness Yearbook) เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ค่อนข้างต่ำ คือ อยู่ประมาณอันดับที่ 30 มาโดยตลอด ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชีย อันได้แก่ จีน ฮองกง ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และไต้หวัน ในปี พ.ศ.2547 สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการได้จัดให้การศึกษาเป็น 1 ใน 5 กลุ่มปัจจัยของการจัดอันดับด้านโครงสร้างพื้นฐาน อันดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยอยู่ต่ำกว่าอันดับที่ 40 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในเอเชียขณะที่ประเทศญี่ปุ่นอยู่ในอันดับ 1 ในภูมิภาคเอเชียตลอด 5 ปีที่ผ่านมา (International Institute for Management Development. 2004a: Online)

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จมากกว่าบางประเทศแถบซีกโลกตะวันตก (ชลลดา จิตติวัฒนพงศ์. 2537: 1; อ้างอิงจาก Ezra F. Vogel. 1979) และเป็นที่ยอมรับกันว่า ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพสูงทั้งการเรียนรู้ส่วนตัว และการทำงานกลุ่ม โดยเฉพาะเรื่องชาตินิยม ด้านการทำงาน คนญี่ปุ่นเมื่อเข้าทำงานกับองค์กรใดมักมีความพร้อมที่จะรับการศึกษาอบรมเพิ่มเติม มีการทำงานเป็นกลุ่ม มีการลำดับอาวุโส ทุ่มเวลาและชีวิตให้กับงาน นอกเวลางานจะเป็นคนที่คอยหาโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว มีกระบวนการกลุ่มที่เป็นระบบระเบียบ มีการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และยอมรับการตัดสินใจของกลุ่ม ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะเช่นนี้คงหนีไม่พ้นกระบวนการจัดการศึกษาของชาติที่พัฒนาเด็กมาตั้งแต่วัยอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมด)

นักเศรษฐศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจจากหลายประเทศมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาประเทศของประเทศญี่ปุ่นที่ประสบความสำเร็จสูงในปัจจุบันนั้น ปัจจัยหลัก 1 ใน 4 ที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด คือ การพัฒนาการศึกษาที่เน้นเชิงปริมาณ ควบคู่กับคุณภาพ (ชลลดา จิตติวัฒนพงศ์ 2537: 1; อ้างอิงจาก Okamoto, 1992: 2-3) กล่าวคือ 1) มีการวางรากฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นความสำคัญอันดับแรก กระทรวงศึกษาธิการจึงได้สร้างโรงเรียนประถมศึกษาเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนมากที่สุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2423 จำนวน 25,000 แห่งทั่วประเทศ ภายใน 8 ปี จำนวนดังกล่าวเท่ากับปัจจุบันนี้ ซึ่งต่างจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มที่เน้นการพัฒนาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา เพราะประเทศญี่ปุ่นเชื่อว่า มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนสำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในอนาคต และเห็นผลในระยะยาวมากกว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นได้ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของ

นอกจากนี้จากผลการประเมินผลการเรียนจากโปรแกรมประเมินผลนักเรียนระหว่างประเทศ (Programme for International Student Assessment: PISA) ซึ่งเป็นโครงการขององค์การพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ที่จัดทำดัชนีระหว่างประเทศเกี่ยวกับทักษะและความรู้ของนักเรียนอายุ 15 ปี จากจำนวน 40 ประเทศทั่วโลก พบว่าในปี พ.ศ. 2543 ประเทศญี่ปุ่นได้คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เป็นอันดับที่ 1 (ในปีนั้นประเทศไทยไม่ได้เข้าร่วม) และ ในปี พ.ศ. 2546 จาก 42 ประเทศทั่วโลก ประเทศญี่ปุ่นได้คะแนนเฉลี่ยในเรื่องพื้นที่และรูปทรงเป็นอันดับที่ 1 และได้คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เป็นอันดับที่ 4 โดยประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์เป็นอันดับที่ 40 (National Center for Education Statistics. 2004: Online).

จากรายงานของโครงการเพื่อพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) เรื่อง ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ในปี พ.ศ. 2544 พบว่าประเทศญี่ปุ่นมีลำดับดัชนีสูงที่สุดในหมู่ประเทศเอเชียด้วยกัน คือ อยู่ในลำดับที่ 9 ของโลก (ค่า HDI เท่ากับ 0.932) ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 74 ของโลก (ค่า HDI เท่ากับ 0.768) (United Nations Development Programme. 2004: Online) และพบว่าค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และค่าใช้จ่ายรวมภาครัฐ ประเทศไทยไม่ได้ลงทุนทางการศึกษาต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชียยกเว้น มาเลเซีย แต่ประเทศไทยยังมีค่าการพัฒนามนุษย์ต่ำกว่าประเทศเกาหลี ญี่ปุ่นและฮ่องกงซึ่งมีค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และต่อค่าใช้จ่ายรวมภาครัฐต่ำกว่าประเทศไทย นอกจากนั้น เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งวัดจากร้อยละของงบประมาณทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) กับตัวแปรที่เป็นผลจากการจัดการศึกษา พบว่าประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษาสูง มีแนวโน้มในค่าการพัฒนามนุษย์สูงตามด้วย ตรงข้ามกับกรณีของประเทศไทยที่มีการลงทุนทางการศึกษาสูงกว่าประเทศอื่นๆ แต่มีค่าการพัฒนามนุษย์ต่ำกว่าประเทศต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ (UNESCO Institute for Statistics. 2004: Online)

ข้อมูลข้างต้นทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ลงทุนจัดการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อการเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย จึงมีการพัฒนาปรับปรุงการบริหารและการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้เรียน สังคม ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ จะได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา อีกทั้งควรลงทุนและใช้งบประมาณ

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบที่สามารถทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับวิธีการที่ทำให้การศึกษาไทยได้มีการจัดการให้ได้การศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จากแนวทางในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสู่สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ (Budget Function) ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อสร้างเสริมให้คนไทยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้เทคนิคการศึกษาเปรียบเทียบในการศึกษาองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างประเทศไทยซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนากับประเทศญี่ปุ่นซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศชั้นนำในทวีปเอเชีย ที่มีความสามารถในการบริหารงบประมาณทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดี นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังมีศาสนาและวัฒนธรรมแบบชั๊กโลกตะวันออกที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีภาษาประจำชาติของตนเอง เช่นเดียวกับประเทศไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเลือกประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

ปัญหาการวิจัย

การบริหารงบประมาณทางการศึกษาที่แตกต่างกันของประเทศในภาคพื้นเอเชีย ซึ่งมีผลให้เกิดประสิทธิผลจากการศึกษาค่อนข้างแตกต่างกัน การศึกษาเปรียบเทียบว่าในแต่ละประเทศมีแนวทางการจัดการกับงบประมาณการศึกษาของแต่ละประเทศมีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ แนวทางและรายละเอียดของการจัดงบประมาณ เช่น องค์ประกอบงบประมาณ สัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละองค์ประกอบงบประมาณแตกต่างกันหรือไม่ และประสิทธิผลของการบริหารงบประมาณนั้นเป็นเช่นไร โดยเฉพาะน่าจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยที่กำลังพัฒนาและประเทศญี่ปุ่นที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นว่า

1. องค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร

2. ประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแตกต่างกันอย่างไร
3. ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยศึกษาเปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษาต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำผลที่ได้มาปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อเป็นแนวทางจัดปรับสัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ ในการพิจารณางบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทย
3. เพื่อนำข้อมูลด้านประสิทธิภาพของงบประมาณทางการศึกษาและความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ ทางด้านการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ.2544–2547 เนื่องด้วยสำนักงานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เดิมประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญ และกรมวิชาการ) ได้เริ่มใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปีงบประมาณของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเริ่มทุกวันที่ 1 ของเดือนเมษายนของทุกปี ซึ่งตรงกับวันเริ่มปีการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ขณะที่ปีงบประมาณของประเทศไทยเริ่มทุกวันที่ 1 ของเดือนตุลาคมของทุกปี แต่วันเริ่มปีการศึกษาของประเทศไทยเป็นวันที่ 16 ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี ส่งผลให้ปีงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยเหลื่อมล้ำกับความเป็นจริง

3. การวิจัยครั้งนี้จะทำการรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะองค์ประกอบงบประมาณ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยจะพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบตามการแบ่งประเภทขององค์ประกอบงบประมาณของแต่ละประเทศตามสภาพที่ปรากฏ

1.2 ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.2.1 ข้อมูลปีงบประมาณ 2544–2546 ของประเทศไทยเป็นข้อมูลจาก กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยไม่รวม โรงเรียนในสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หน่วยงานในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และโรงเรียนมหามกุฏราชวิทยาลัย นอกจากนั้นไม่รวมถึง โรงเรียนในหน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงกลาโหม) ส่วนข้อมูลปีงบประมาณ 2547 เป็นข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่รวมโรงเรียนในสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หน่วยงานในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.2.2 ข้อมูลปีงบประมาณ 2544 – 2546 ของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จาก กระทรวงศึกษาวัฒนธรรมกีฬาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยนั้นเป็นตัวเลขจากงบประมาณรายจ่ายที่จัดทำขึ้นในแต่ละปีทำการศึกษาและไม่รวมเงินนอกงบประมาณ ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบงบประมาณของประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นตัวเลขจากรายงานสถิติของกระทรวงศึกษาวัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จัดทำขึ้นในแต่ละปีทำการศึกษา

1.4 การวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยนั้นเป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำจังหวัดที่ได้จากกรมบัญชีกลางซึ่งไม่รวมรายจ่ายส่วนกลาง ส่วนการวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยนั้นเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำจังหวัดที่ได้จากรายงานสถิติประจำปีของสำนักงานสถิติญี่ปุ่น

1.5 ประชากรในการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของงบประมาณทางการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและประสิทธิภาพของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศญี่ปุ่นมีการลงทุนทางการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับชาติ กับระดับท้องถิ่น แต่ประเทศไทยมีเพียงระดับเดียวคือระดับชาติ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาประชากรทั้งหมด

1.6 ประชากรในการศึกษาเกี่ยวกับความเสมอภาค คือ จังหวัดในประเทศไทยและ ประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีทั้งสิ้น 76 จังหวัด ประเทศญี่ปุ่นนั้นมีทั้งสิ้น 47 จังหวัด ซึ่งผู้วิจัยจะ ศึกษาจากทั้งหมด

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

2.1 การศึกษาองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการ ศึกษาผู้วิจัยทำการศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 4 ปีงบประมาณ คือ ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2547 และงบประมาณทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ในช่วงระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ คือ ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2546

2.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณจึงเป็นการศึกษาผลในรอบ 3 ปี (พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2546) ซึ่งรายงานผลไว้ในปี พ.ศ. 2546 ผู้วิจัยทำการศึกษาคะแนนการประเมิน ทางการศึกษาที่ได้จากการสำรวจผลการเรียนของ โปรแกรมประเมินผลนักเรียนระหว่างประเทศ (Program for International Student Assessment : PISA) ซึ่งสำรวจทุกๆ 3 ปี

2.3 การวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทยรายจังหวัด นั้นวิเคราะห์จากข้อมูลที่อยู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2544-2547

2.4 การวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณของประเทศญี่ปุ่นรายจังหวัด นั้นวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2544 - 2546

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากทฤษฎีระบบนั้น งบประมาณทางการศึกษาถือเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญในการ พัฒนาการศึกษาระบบของประชาชนในประเทศให้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมนานาประเทศ โดยการ จัดสรรเงินลงไปในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ซึ่งเป็นกระบวนการ (Process) ที่ต้องอาศัย หลักการและงานวิจัยในการพิจารณาเพื่อให้การจัดสรรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สูงสุด โดยสอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศ ทั้งปัจจัยนำเข้าและกระบวนการนั้นจะนำไปสู่ ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการ คือ นักเรียนที่มีคุณภาพ (Output) และเติบโต เป็นประชากรที่มีศักยภาพพร้อมนำพาประเทศชาติให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านต่าง ๆ (Outcome) ได้ในเวทีโลก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบตามวิธีสหวิทยาการของ เบเรเดย์ (Bereday. 1964: 28) และที่ปรับปรุงแก้ไข โดยทิทมัส (Titmus. 2004?. 1-2: Online) ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอน 1 การตั้งเป้าหมายทั่วไป

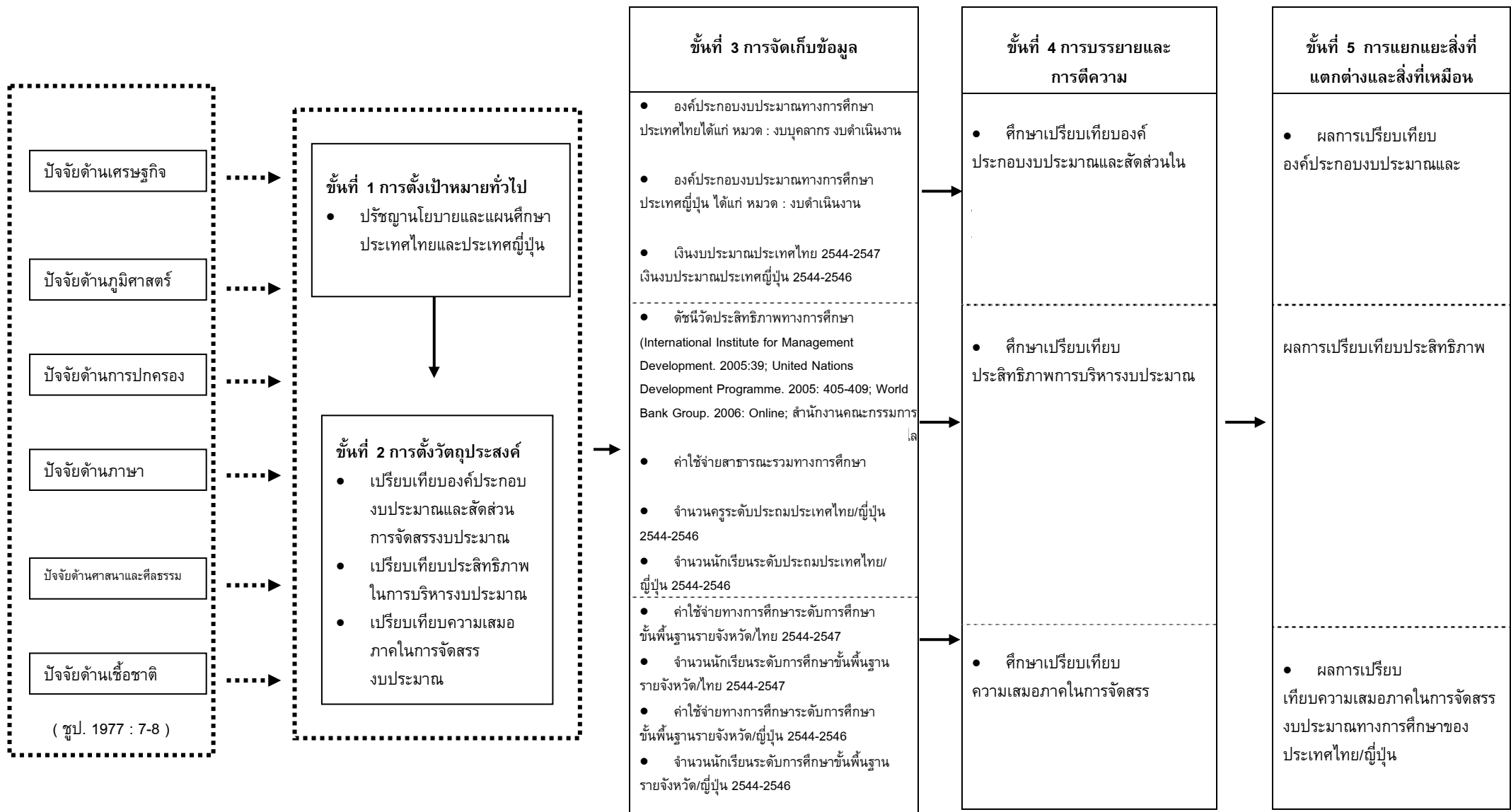
ขั้นตอน 2 การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ

ขั้นตอน 3 การจัดเก็บข้อมูล

ขั้นตอน 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์

ขั้นตอน 5 การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน

ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาปรัชญาและนโยบายการศึกษาซึ่งนับเป็นหลักทั่วไปของการศึกษา แล้วจึงตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะของงานวิจัยนี้ คือ องค์กรประกอบงบประมาณทางการศึกษาซึ่งเป็นผลผลิต (Output) จากปรัชญาการศึกษาและนโยบายการศึกษาของทั้งสองประเทศ แต่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ของกระบวนการจัดการศึกษา ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งส่งผลสะท้อนถึงประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษา โดยคำนวณจากผลลัพธ์จากการจัดการศึกษา คือ ดัชนีชี้วัดทางการศึกษา ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (Primary school enrollment ratio) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (Secondary school enrollment ratio) อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา (Tertiary enrollment ratio) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil-Teacher ratio) ในระดับประถมศึกษา (Primary education) และคะแนนการประเมินผลทางการศึกษา (Educational assessment) ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา คือ ค่าใช้จ่ายสาธารณะทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Total public expenditure on education to GDP) และการศึกษานี้จะครอบคลุมถึงความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions)

การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นปีงบประมาณ 2544-2547 ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เพื่อความเข้าใจเฉพาะสำหรับงานวิจัยไว้ดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบ หมายถึง การเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget Function) สัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณ ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ และความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นซึ่งการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณประกอบด้วย 1) การเปรียบเทียบการจัดสรรเงินในแต่ละองค์ประกอบของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่น ใน 3 องค์ประกอบ โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด 2) การเปรียบเทียบแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณตามต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละระดับการศึกษา โดยการคำนวณต้นทุนใช้หลักการทางบัญชีในการจัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณ และใช้วิธีการปันส่วนต้นทุนแบบโตดสำหรับประเทศไทย และวิธีปันส่วนต้นทุนโดยตรงสำหรับประเทศญี่ปุ่น แล้วจึงเปรียบเทียบด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด โดยใช้แนวคิดของ เบเรเดย์ (Bereday, 1964: 28) และที่ปรับปรุงแก้ไข โดย ทิทมัส (Titmus, 2004? 1-2: Online) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

1.1 การตั้งเป้าหมายทั่วไป หมายถึง การวิเคราะห์ปรัชญา นโยบายและแผนการศึกษา ซึ่งพื้นฐานอันเป็นที่มาของนโยบายการลงทุนทางการศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2544-2547 และประเทศญี่ปุ่นในช่วง พ.ศ. 2544-2546

1.2 การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ หมายถึง การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ โดยอาศัยการวิเคราะห์ปรัชญา นโยบายและแผนการศึกษา คือ การศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนของรัฐในการจัดการศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2544-2547 และของประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2544-2546 ซึ่งมี 3 ข้อ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ 2) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษา โดยคำนวณจากดัชนีชี้วัดทางการศึกษาต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา 3) ศึกษาความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา

1.3 การจัดเก็บข้อมูล หมายถึง ลักษณะข้อมูล แหล่งข้อมูลและเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้กรณีศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งที่บรรยายและวิเคราะห์ตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่รวบรวมมาจากการจัดเก็บข้อมูล โดยการวิเคราะห์

1.5 การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน หมายถึง การวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน เป็นการแปลความหมายของสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน ซึ่งสรุปได้

2. งบประมาณทางการศึกษา หมายถึง จำนวนเงินที่รัฐได้จัดสรรไปในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่านั้น ซึ่งไม่รวมจำนวนเงินที่รัฐได้จัดสรรไปให้แก่หน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและไม่รวมเงินนอกงบประมาณ

2.1 เงินนอกงบประมาณ หมายถึง จำนวนเงินที่ไม่ได้บรรจุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐ

2.2 เงินงบประมาณ หมายถึง จำนวนเงินที่บรรจุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐ

3. การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา หมายถึง การจัดแบ่งงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดแบ่งตามลักษณะรายละเอียดการใช้งบประมาณลงสู่องค์ประกอบงบประมาณนั่นเอง โดยการจัดสรรเป็นไปตามปีงบประมาณ

3.1 ปีงบประมาณของประเทศไทย หมายถึง การเริ่มนับการจ่ายงบประมาณตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคมของปีหนึ่งจนถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป

3.2 ปีงบประมาณของประเทศญี่ปุ่น หมายถึง การเริ่มนับการจ่ายงบประมาณตั้งแต่วันที่ 1 เมษายนของปีหนึ่งจนถึงวันที่ 31 มีนาคมของปีถัดไป

4. องค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษา หมายถึง รายละเอียดของการจ่ายเงินงบประมาณทางการศึกษาตามประเภทการแบ่งรายละเอียด ซึ่งแบ่งออกเป็น 1) องค์ประกอบงบประมาณหลัก ซึ่งเป็นประเภทของค่าใช้จ่ายหลักในงบประมาณ และ 2) องค์ประกอบงบประมาณย่อย ซึ่งเป็นประเภทของค่าใช้จ่ายย่อยที่รวมกันอยู่ในขององค์ประกอบงบประมาณหลัก และแต่ละประเทศนั้นจัดหมวด(งบ) ขององค์ประกอบงบประมาณแตกต่างกัน โดยหมวดขององค์ประกอบงบประมาณประเทศไทยมีทั้งสิ้น 5 หมวด ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น

4.1 งบบุคลากร หมายถึง เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว

4.2 งบดำเนินการ หมายถึง ค่าตอบแทน ค่าวัสดุใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค

4.3 งบลงทุน หมายถึง ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง ค่าครุภัณฑ์

4.4 งบเงินอุดหนุน หมายถึง เงินอุดหนุน

4.5 งบรายจ่ายอื่น หมายถึง รายจ่ายต่างๆ ที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายประเภทหนึ่งประเภทใด

สำหรับหมวดองค์ประกอบงบประมาณประเทศญี่ปุ่นมีทั้งสิ้น 3 หมวด ได้แก่ งบดำเนินการ งบลงทุน และงบเงินชำระเงินกู้

4.6 งบดำเนินการ หมายถึง เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าวัสดุใช้สอย เงินอุดหนุน ค่าสาธารณูปโภค การศึกษาและการวิจัย ค่าบำรุงรักษา และค่าซ่อมแซม โครงการสนับสนุน ค่าใช้จ่ายคงที่ รายจ่ายอื่น ๆ

4.7 งบลงทุน หมายถึง ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง ค่าครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย ค่าหนังสือ

4.8 งบเงินชำระเงินกู้ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้

5. การปันส่วนต้นทุน หมายถึง การแบ่งส่วนค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนไปยังหน่วยต้นทุน

5.1 ต้นทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เป็นเงินสด สินทรัพย์อื่น หนี้ทุน การให้บริการ การก่อหนี้ หรือผลขาดทุนที่วัดค่าเป็นตัวเงินได้ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้มาซึ่งการบริการทางการศึกษา

5.2 หน่วยต้นทุน หมายถึง หน่วยงานหลักหรือกิจกรรมหลักที่มีการดำเนินกิจกรรม และต้องใช้ทรัพยากร หรือต้นทุนในการผลิตการให้บริการทางการศึกษา

5.3 การปันส่วนต้นทุนทางตรง หมายถึง การแบ่งส่วนค่าใช้จ่ายไปยังหน่วยงานหลักหรือกิจกรรมหลักที่มีการดำเนินกิจกรรม และต้องใช้ทรัพยากร หรือต้นทุนในการผลิตการให้บริการทางการศึกษา โดยแบ่งเป็นสัดส่วนที่เท่าๆกันตามจำนวนหน่วยต้นทุนที่รับต้นทุน

5.4 การปันส่วนต้นทุนแบบโคต หมายถึง การแบ่งส่วนค่าใช้จ่ายไปยังหน่วยงานหลักหรือกิจกรรมหลักที่มีการดำเนินกิจกรรม และต้องใช้ทรัพยากร หรือต้นทุนในการผลิตการให้บริการทางการศึกษา โดยการให้น้ำหนักในแต่ละหน่วยต้นทุนก่อนทำการแบ่งส่วนค่าใช้จ่าย

6. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นโดยใช้สถิติอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน ดังนี้ 1) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา / ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP 2) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา / ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP 3) อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา / ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP 4) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา / ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP 5) คะแนนการประเมินผลทางการศึกษา / ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP

6.1 ประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณทางการศึกษา ว่าการลงทุนทางการศึกษา 1 หน่วยการลงทุน (Input) นั้นส่งผลต่อดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษาได้เพียงใด

6.2 ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา หมายถึง ค่าใช้จ่ายสาธารณะที่รัฐบาลจ่ายเพื่อกิจกรรมทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจริง

6.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) หมายถึง มูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตได้ทั้งสิ้นในประเทศในระยะเวลาหนึ่ง (ปี)

6.4 ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษา หมายถึง สิ่งที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษา พิจารณาจาก 1) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (Elementary school enrollment) 2) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยม (Secondary school enrollment) 3) อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา (Tertiary enrollment ratio) 4) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil - Teacher ratio) ในระดับประถมศึกษา (primary education) และ 5) คะแนนการประเมินผลทางการศึกษา (Educational assessment)

6.4.1 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นร้อยละประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

6.4.2 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นร้อยละประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา

6.4.3 อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นร้อยละประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

6.4.4 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา หมายถึง จำนวนนักเรียนในระดับประถมศึกษาต่อจำนวนครูในระดับประถมศึกษา

6.4.5 คะแนนการประเมินผลทางการศึกษา หมายถึง ผลการสำรวจผลลัพธ์ทางการศึกษาของประชากรอายุ 15 ปี ระหว่างประเทศต่างๆ โดยการประเมินทักษะ 3 ด้านคือ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะด้านการอ่าน และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา

7. การเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา หมายถึง การพิจารณาการจัดแบ่งงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลให้เกิดกระจายความเท่าเทียมกันสู่นักเรียนทุกคนของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน ดัชนีแมคลูน สัมประสิทธิ์จินิ และโค้งลอเรนซ์

8. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา (ไม่รวมการศึกษาก่อนประถมศึกษา)

8.1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย และโรงเรียนในสังกัดของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่น

8.2 ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา หมายถึง ข้อมูลสถิติในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนนักเรียน จำนวนครู จำนวนโรงเรียน จำนวนห้องเรียน เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นการนำเสนอดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบ
 - 1.1 ความหมายของการศึกษาเปรียบเทียบ
 - 1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาเปรียบเทียบ
 - 1.3 วิธีการศึกษาเปรียบเทียบ
2. ปัจจัยของการศึกษาเปรียบเทียบ
 - 2.1 ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์
 - 2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
 - 2.3 ปัจจัยด้านการเมืองและการปกครอง
 - 2.4 ปัจจัยด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม
 - 2.5 ปัจจัยด้านศาสนาและศีลธรรม
 - 2.6 ปัจจัยด้านภาษา
3. ปรัชญาการศึกษาและนโยบายการศึกษา
 - 3.1 ปรัชญาการศึกษาของประเทศไทย
 - 3.2 นโยบายการศึกษาของประเทศไทย
 - 3.3 ปรัชญาการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น
 - 3.4 นโยบายการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น
4. การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาและองค์ประกอบงบประมาณ
 - 4.1 เกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ
 - 4.2 นโยบายในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
 - 4.3 องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
5. ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพการศึกษา
 - 5.1 ดัชนีชี้วัดของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ
 - 5.2 ดัชนีชี้วัดของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
 - 5.3 ดัชนีชี้วัดของกลุ่มธนาคารโลก
 - 5.4 ดัชนีชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
6. ความเสมอภาค
 - 6.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค
 - 6.2 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา
 - 6.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคโอกาสทางการศึกษา
7. การประเมินงบประมาณและการวิเคราะห์ความเสมอภาค
 - 7.1 การประเมินงบประมาณ
 - 7.2 การวิเคราะห์ความเสมอภาค
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาเปรียบเทียบ

1.1 ความหมายของการศึกษาเปรียบเทียบ

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบในฐานะสาขาหนึ่งแห่งการศึกษาค้นคว้านั้น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น ยอร์ช เบเรเดย์ ดังกล่าวว่าการศึกษาเปรียบเทียบเป็น “การศึกษาวิเคราะห์ระบบการศึกษาต่างประเทศ (Bereday. 1964: ix)

ไอแซค แคนเดล (Kandel. 1955: 8) กล่าวว่า การศึกษาเปรียบเทียบมุ่งแสวงหาการวิเคราะห์และเปรียบเทียบแรงผลักดันต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างระบบการศึกษาของประเทศทั้งหลาย

ฮูเซน (Husen. 1967: 19) กล่าวว่า การค้นหัจฉัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งการพัฒนาและผลิตผลของระบบการศึกษานั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ได้จากการสังเกตและตัวแปรระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับระบบต่าง ๆ นั้นในลักษณะของการทำหน้าที่ที่แท้จริง

เทรทิวีย์ (Trethewey. 1976: 23) กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายการศึกษาเปรียบเทียบมี 3 วิธี คือ วิธีแรก ได้แก่ การย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสาขาวิชาและการค้นหาสิ่งทีบุคคลสำคัญในสาขาวิชาในอดีตที่ผ่านมา กล่าวว่าเป็นเป้าหมายของสาขาวิชา วิธีที่สอง ตั้งคำถามว่าเป้าหมายสำหรับใคร จากวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าการให้ความหมายหรือกำหนดเป้าหมายย่อมต้องต่างกันไปสำหรับกลุ่มที่ต่างกัน เช่น นักเรียนในต่างระดับชั้นเรียน ครูอาจารย์ นักวิจัยและนักบริหาร การศึกษาหรือผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา เป็นต้น วิธีที่สาม การศึกษาวิเคราะห์บทความใหม่ ๆ ล่าสุด โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับระเบียบแบบแผน เพื่อที่จะพบข้อเสนอนะที่ปรากฏบางประการเกี่ยวกับวิธีการศึกษาในบทความเหล่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อสันนิษฐานเฉพาะสำหรับการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาเปรียบเทียบ

สรุปได้ว่า การศึกษาเปรียบเทียบ เป็นการศึกษาระบบการศึกษาในประเทศต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแรงผลักดันต่อการพัฒนาและผลิตผลของระบบการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดเป้าหมายการศึกษาเปรียบเทียบอย่างชัดเจน

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาเปรียบเทียบ

1.2.1 เหตุผลสนับสนุนที่เด่นชัดที่สุด สำหรับการศึกษานี้คือการก่อให้เกิดสติปัญญาความรู้ มนุษย์เรียนรู้ระบบการศึกษาต่าง ๆ เพียงเพราะว่าต้องการจะรู้ ที่เป็นเช่นนี้ขึ้นอยู่กับว่าระบบการศึกษาต่าง ๆ ของโลกนี้จะยังคงมีอยู่ต่อไปหรือไม่ และขึ้นกับความอยากรู้และความปรารถนาที่จะได้ความรู้ (Bereday. 1964: 5)

1.2.2 การเปรียบเทียบนี้นำไปใช้อ้างเพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการแก้ปัญหาท้องถิ่นต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการศึกษาประสบการณ์ของประเทศอื่น (Trethewey. 1976: 24)

1.2.3 การศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือของทรัพยากรมนุษย์และในฐานะเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นความต้องการที่จะสืบสาวถึงรากฐานระบบการศึกษาซึ่งมีความหลากหลายอย่างมากจึงมีความสำคัญ (Husen. 1967: 19)

ประโยชน์ของการศึกษาเปรียบเทียบ

การศึกษาเปรียบเทียบนั้นนอกจากการได้รับความรู้และความเข้าใจสังคมอื่นและระบบการศึกษาของสังคมนั้นอย่างถูกต้อง ยังส่งเสริมสนับสนุนให้บรรลุจุดหมายสี่ประการ (Trethewey. 1976: 24–25) ดังนี้

- 1) เกิดความเข้าใจการศึกษาในประเทศของตนดีขึ้น
- 2) เกิดพัฒนาการ การปรับปรุงหรือการปฏิรูปทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 3) เกิดพัฒนาการของความรู้ ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาโดยทั่วไป และเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับสังคม
- 4) เกิดความเข้าใจอันดีและการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาและปัญหาอื่น ๆ ในระดับระหว่างประเทศ

แคนเดล (Kandel. 1955: xx) กล่าวว่า การวิเคราะห์ระบบการศึกษาของประเทศอื่นนั้นก็คือวิธีการวิเคราะห์และท้าทายปรัชญาของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นการวิเคราะห์ภูมิหลังและพื้นฐานต่างๆ ที่รองรับระบบการศึกษาของประเทศให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ธัท และ อัดัมส์ (Thut and Adams. 1964: 5) กล่าวว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาซึ่งมีวิธีดำเนินการอย่างถูกต้องจะสามารถช่วยส่งเสริมให้ทำหน้าที่ได้อย่างฉลาดยิ่งขึ้นภายในขอบเขตของความรับผิดชอบของตนเอง

เบเรเดย์ (Bereday. 1964: 6) กล่าวว่า การรู้จักตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นจากการรู้จักผู้อื่นเป็นบทเรียนที่ดีที่สุดที่การศึกษาเปรียบเทียบสามารถให้ได้ และในการจัดรวบรวมวิธีการต่างๆ ทางการศึกษาของแต่ละประเทศและในการจัดหมวดหมู่ของสิ่งที่รวบรวมไว้นี้ แต่ละประเทศจะเป็นตัวแปรหนึ่งแห่งประมวลประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งมีความหลากหลาย การเริ่มงานรวบรวมนี้ทำให้พบความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในโลก อันจะเป็นสิ่งที่ควรแก่การเรียนรู้ และมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อแต่ละประเทศ (Bereday. 1964: 5)

คิง (King. 1967: 42) กล่าวว่า ขั้นสุดท้ายของการใช้วิธีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบคือ ความตั้งใจให้เกิดการปฏิรูป การปฏิรูปนี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นการปฏิรูปในความหมายที่ว่า จะปฏิรูปบุคคลอื่น แต่ที่จริงแล้วเป็นการปฏิรูปในความหมายของการท้าทายแนวคิดของตนเองและสิ่งยึดถือทั้งในทางสังคมและทางวิชาชีพ

1.3 วิธีการศึกษาเปรียบเทียบ

วิธีการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์

1.3.1 วิธีการของไอแซค แคนเดล

แคนเดล กล่าวว่า การเปรียบเทียบระบบการศึกษาหลายๆ ประเทศนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการเปรียบเทียบ วิธีเหล่านี้ได้แก่

1) ใช้วิธีการทางสถิติสำหรับเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย อัตราการลงทะเบียน หรือ อัตราการตกชั้นของเด็กที่อยู่ในระบบการศึกษา

2) เปรียบเทียบเครื่องชี้ภาวะที่แสดงถึงประโยชน์ของการศึกษาต่อประเทศ สถิติการอ่านออกเขียนได้ ดุลการค้าและการพาณิชย์ อัตราอาชญากรรมและความยากจน

3) เปรียบเทียบคุณภาพของการศึกษาในประเทศต่างๆ

การศึกษาค้นคว้าทางการศึกษาเปรียบเทียบควรมีลักษณะเชื่อมโยงและสามารถประยุกต์ใช้แนวความคิดทางการศึกษาจากประเทศหนึ่งมายังอีกประเทศหนึ่ง แทนการบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยเป็นการวิเคราะห์และการให้เหตุผลภายในบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม และควรที่จะพยายามชี้แนะแนวโน้มและหลักการสำหรับการประยุกต์ใช้โดยทั่วไป ขั้นตอนสำหรับเปรียบเทียบอาจเริ่มด้วย การบรรยาย ตามด้วยการอธิบายให้เหตุผล ต่อไปถึงการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และท้ายสุดคือ การจำแนกรูปแบบแนวโน้มหรือ หลักการของการศึกษา (Trethewey. 1976: 50)

วิธีการศึกษาเปรียบเทียบของแคนเดล ได้แก่ (Kandel. 1955: xix – xxiv)

1) บรรยาย ถึงคำตอบที่มีอยู่แล้วในทฤษฎีและแนวปฏิบัติสำหรับปัญหาประการหนึ่งหรือหลายประการอันเป็นปัญหาร่วมกันของประเทศนั้น

2) อธิบายหรือตีความ โดยการวิเคราะห์สาเหตุซึ่งทำให้เกิดปัญหา เพื่อที่จะเกิดความเข้าใจ ความชื่นชม และสามารถประเมินความหมายที่แท้จริงของระบบการศึกษาแห่งชาติ สิ่งสำคัญคือการรู้ประวัติศาสตร์และประเพณี แรงผลักดันและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางสังคม สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจซึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของระบบการศึกษานั้น ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบจึงเริ่มด้วย การทำความเข้าใจกับความเชื่อและความผลักดันทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อันเป็นมูลฐานสำหรับระบบการศึกษา และตั้งอยู่บนการวิเคราะห์อุดมคติทางสังคมและการเมืองซึ่งโรงเรียนสะท้อนออกมาให้เห็น ดังนั้นในขั้นนี้การศึกษาเปรียบเทียบจึงใช้วิธีการของนักประวัติศาสตร์เป็นหลักสำหรับการอธิบายถึงเหตุผลที่การจัดการและแนวทางปฏิบัติเฉพาะอย่างทางการศึกษา พัฒนาขึ้นมาในแต่ละประเทศที่เลือกศึกษา

3) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกัน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระบบต่าง ๆ และเหตุผลที่เป็นเช่นนั้น

4) กำหนด หลักการหรือแนวโน้มเฉพาะอย่าง และสร้างปรัชญาทางการศึกษาบนพื้นฐานของแนวปฏิบัติที่ได้ศึกษา

1.3.2 วิธีการของ นิโคลัส ฮันส์

ฮันส์ (Hans. 1964: 7 – 8) ได้นำเสนอวิธีการศึกษาเปรียบเทียบดังนี้

1) การศึกษาค้นคว้าระบบการศึกษาของประเทศแต่ละระบบต่างหากจากกันโดยพิจารณาถึงสภาพทางประวัติศาสตร์และคำนึงถึงพัฒนาการของลักษณะประจำชาติและวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด

2) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่มีอยู่ขณะนั้น ข้อมูลเหล่านี้อาจรวมถึงสถิติทางด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา ตลอดจนการทดสอบระดับสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

โดยการเจริญเติบโตของประเทศและลักษณะประจำชาติ ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มปัจจัยสามปัจจัยคือ

1) ปัจจัยจากธรรมชาติ ได้แก่ เชื้อชาติ ภาษาประจำชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เศรษฐกิจ และภูมิศาสตร์

2) ปัจจัยทางด้านศาสนา ได้แก่ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ ลัทธิขงจื้อ และศาสนาซินโต เป็นต้น

3) ปัจจัยทางอาณาจักร ได้แก่ ลัทธิมนุษยนิยม ลัทธิสังคมนิยม และลัทธิชาตินิยม เป็นต้น

1.3.3 วิธีการเชิงสหวิทยาการ

เบเรเดย์ (Bereday. 1964: 20) ได้เสนอการศึกษาเชิงเปรียบเทียบว่ามีสี่ขั้นตอน เริ่มด้วยการพรรณนาและการอธิบายตลอดจนการเทียบเคียง และประการสุดท้ายคือ การเปรียบเทียบ

1) การบรรยายระบบการศึกษาและแนวการปฏิบัติทางการศึกษาในท้องถิ่นที่เลือกมาทำการศึกษา อาจทำได้จากการอ่านค้นคว้าอย่างกว้างขวางผนวกกับการจัดโปรแกรมเยี่ยมชมโรงเรียน โดยให้มีการใช้แหล่งอ้างอิงที่มีประโยชน์และความจำเป็นที่จะต้องมีการเก็บ การรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบ แต่จุดสำคัญของขั้นตอนนี้คือการรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้

2) การนำเอาข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับโรงเรียนที่รวบรวมมาทำการทดสอบความสอดคล้องกับสังคม หมายความว่าให้มีการตรวจสอบข้อมูลในเชิงบริบทของสังคมที่กว้างขวางขึ้น โดยการประยุกต์ใช้วิทยาการทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกัน เป้าหมายในขั้นนี้คือการอธิบายหรือการตีความปรากฏการณ์ที่ได้บรรยายไว้ให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

3) เมื่อเริ่มเข้าสู่ขั้นตอนแห่งการเทียบเคียง จึงใช้สิ่งที่มีอยู่ในแขนงวิชาอื่น อย่างมีระบบ เช่น ประชากรศาสตร์อาจให้ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบและแนวโน้มของประชาชนในเขตเมือง จากโบราณคดีอาจเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเฉพาะกลุ่มและเรื่องปัญหาของการถ่ายทอดวัฒนธรรม รัฐศาสตร์ทำให้ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล การวิเคราะห์ในแนววิชาประวัติศาสตร์ทำให้รู้ถึงพัฒนาการของประเทศ หรือพัฒนาการของเจตคติที่มีต่อผู้เข้ามาใหม่ สังคมวิทยาทำให้ได้ศึกษาลักษณะต่างๆ ทางสังคมของกลุ่ม และความสัมพันธ์ของสิ่งนี้กับระบบการศึกษา และสังคมที่กำลังดำเนินอยู่ เศรษฐศาสตร์ ศาสนศาสตร์และวิชาอื่นๆ ต่างมีประโยชน์ในวิถีทางของแต่ละวิชา

วิธีการซึ่งเบเรเดย์เรียกว่า กิ่งก้าน (rosette) แห่งวิทยาการ เป็นวิธีที่นักการศึกษาเปรียบเทียบควรมีความรู้ที่ใช้การได้อย่างน้อยหนึ่งวิชา และอาจเป็นสองหรือสามแขนงวิชา นอกเหนือจากการศึกษา

4) การเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพ หมายถึง การยกตัวอย่างแนวการปฏิบัติทางการศึกษาในประเทศต่างๆ มาแสดงให้เห็นประเด็นของการเปรียบเทียบซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น วิธีการนี้ไม่อาจทำให้ได้มาซึ่งข้อสรุปนัยทั่วไป และควรตระหนักถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. คัดเลือกหัวเรื่อง ประเด็น หรือ ปัญหา
2. รวบรวมและสอบทานข้อมูลทางการศึกษาในประเทศต่างๆ ที่เลือกสรรมาในส่วนที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหัวเรื่อง
3. ตีความข้อมูล ประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้มาในส่วนที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องนั้นๆ ในบริบททางสังคม
4. เทียบเคียงข้อมูลที่ตีความแล้วเพื่อที่จะชี้ให้เห็นพื้นฐานที่อาจเป็นไปได้สำหรับการเปรียบเทียบ
5. สร้างข้อสมมติฐาน
6. พิสูจน์ข้อสมมติฐานโดยการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลที่ตีความแล้วนั้น
7. สรุปใจความ

ทิทมัส (Titmus. 2004: Online) กล่าวว่าขั้นตอนของเบเรเดย์ เรียบง่ายไป ดังนั้นจึงปรับเปลี่ยนขั้นตอนการศึกษาเปรียบเทียบของเบเรเดย์ มาเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 การตั้งเป้าหมายทั่วไป
- ขั้นที่ 2 การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ
- ขั้นที่ 3 การจัดเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้กรณีศึกษา หมายถึง การเทียบเคียงสิ่งที่บรรยายและที่ตีความได้
- ขั้นที่ 5 การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน หมายถึงการแปลความหมายของสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน

1.3.4 วิธีการเชิงปัญหา (Problem Approach) คือ วิธีทางเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา

โฮล์มได้ศึกษาการวิเคราะห์ความคิดแบบไตร่ตรอง (Reflective Thinking) ของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เพื่อสร้างวิธีการเชิงแก้ปัญหา โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ข้อสับสน หรือ ปัญหา
- 2) ข้อสมมติฐาน หรือ การกำหนดทางแก้ไข
- 3) การใช้เหตุผล หรือ การวิเคราะห์ปัญหา
- 4) การวิเคราะห์และการชี้เฉพาะบริบท
- 5) การอนุมานลำดับขั้นตอนเชิงตรรกวิทยา
- 6) การลงมือพิสูจน์ข้อเท็จจริง

เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่สับสน น่าสงสัย การคิดถึงทางแก้ที่อาจเป็นไปได้ การไต่ตรองทบทวนต่อไปเป็นกระบวนการใช้เหตุผลที่อาจนำไปสู่การแก้ปัญหาอื่นๆ ขั้นตอนนี้จึงต้องอาศัยข้อมูลเฉพาะอย่างซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ได้มาคือทางแก้ไขแบบใหม่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปตั้งเป็นสมมติฐานสำหรับการพิสูจน์แต่ละข้อ การพิสูจน์นี้จะต้องอาศัยการอนุมานเชิงตรรกวิทยาจากข้อสมมติฐานต่างๆ ภายในบริบทของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และต่อจากนั้นจึงเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่คาดการณ์ไว้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง อันเป็นผลจากการกระทำที่เลือกสรรไว้บางประการ หากเหตุการณ์ที่คาดไว้กับที่เกิดขึ้นจริงตรงกันจึงนับเป็นการพิสูจน์ข้อสมมติฐานนั้น เป็นการอธิบายเหตุการณ์ และนับเป็นทางแก้ไขที่ใช้ได้ผลกับสภาพการณ์อันสับสนนั้น นอกจากนี้ยังเป็นจุดเริ่มของการกระทำต่อไป หากเหตุการณ์ทั้งสองประเภท คือ ที่คาดการณ์ไว้กับที่เกิดขึ้นจริงไม่ตรงกัน การปฏิเสธข้อสมมติฐานนั้นทำได้ แต่ควรจะไปเริ่มวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนของการคิดคำนึงแบบไต่ตรองทุกขั้น (Holmes. 1965: 33) ซึ่งวิธีการดังกล่าว จะเป็นนี้

- 1) ปัญหา (หรือสภาพการณ์อันสับสน)
- 2) ทางแก้ไขต่างๆ ที่อาจเป็นไปได้
- 3) การไต่ตรองปัญหา (การวิเคราะห์ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนขึ้น)
- 4) การวิเคราะห์บริบทต่างๆ ของปัญหาซึ่งต้องนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมารวบรวมพิจารณาทั้งหมด
- 5) แนวทางการแก้ไขหรือแนวทางการแก้ไขที่ได้ทบทวนดีแล้ว แสดงออกในรูปของข้อสมมติฐาน (หรือทางเลือกนโยบาย)
- 6) การพิสูจน์ข้อสมมติฐาน โดยวิธีการอนุมานเชิงตรรกวิทยาภายในบริบทของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 7) การสรุปข้อมูล
- 8) การวิเคราะห์ทบทวนกระบวนการ

2. ปัจจัยของการศึกษาเปรียบเทียบ

มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อระบบวิธีการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้คือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเชื้อชาติ ด้านปรัชญา ด้านภาษา ด้านศิลปกรรม ด้านศาสนา และรวมทั้งด้านวิทยาศาสตร์ด้วย ปัจจัยเหล่านี้เริ่มมีอิทธิพลต่อการศึกษาในระยะเริ่มต้นประวัติศาสตร์ปัจจุบัน (ชูบ. 1977: 1 - 8)

2.1 ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

สภาพทางด้านภูมิศาสตร์ของประเทศหนึ่งๆ หมายถึง วัฒนธรรม อารยะธรรม และการศึกษาของประเทศนั้นๆ รวมอยู่ด้วย และประเทศต่างๆ ในโลกนี้มีสภาพทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน ดังนั้นการดำรงชีวิต อารยะธรรม วัฒนธรรม สถาบันสังคม และระบบการศึกษาย่อมแตกต่างกัน ภูมิอากาศของประเทศหนาวย่อมแตกต่างจากประเทศที่มีภูมิอากาศร้อน ดังนั้นการดำรงชีวิต และสภาวะสังคมของประเทศที่มีภูมิอากาศแตกต่างกันย่อมไม่เหมือนกัน ระบบสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ประเทศเกษตรกรรมจะเน้นการศึกษาด้านเกษตรกรรมในระบบ

2.1.1 ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีดังนี้

1) สถานที่ตั้ง ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในคาบสมุทรอินโดจีน มีลักษณะยาวมากกว่ากว้างลักษณะเหมือนขวาน มีอาณาเขตทางทิศตะวันออกติดลาวและกัมพูชา ทิศตะวันตกติดทะเลอันดามันและพม่า ทิศเหนือติดพม่าและลาว ทิศใต้ติดอ่าวไทยและมาเลเซีย และทิศตะวันออกเฉียงใต้มีชายฝั่งติดอ่าวไทย มีพื้นที่ 511,770 ตารางกิโลเมตร มีที่ราบลุ่มแม่น้ำตอนกลางของประเทศ ด้านตะวันตกติดทะเลอันดามัน ทางเหนือและทางตะวันตกเป็นทิวเขา ทางตะวันออกเป็นที่ราบสูง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ก: ออนไลน์; กองบัญชาการทหารสูงสุด. 2549?: ออนไลน์)

2) ลักษณะภูมิอากาศ โดยทั่วไปประเทศไทยมีลักษณะอากาศร้อนชื้น ประเทศไทยมี 3 ฤดูได้แก่ ฤดูร้อน อากาศร้อนที่สุดในเดือนเมษายน-พฤษภาคม ฤดูฝน โดยจะมีฝนตกและเมฆมากจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม และฤดูหนาว ในเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนมีนาคม อากาศแห้ง และหนาวเย็นจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือยกเว้นภาคใต้ที่มีอากาศร้อนชื้นตลอดทั้งปี

3) ทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเพาะปลูก ได้ตลอดปีในแทบทุกภาค นอกจากนั้นยังมีป่าไม้และแร่ธาตุต่างๆ เช่น ทังสแตน ตะกั่ว เป็นต้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ก: ออนไลน์)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรที่สำคัญก่อให้เกิดอำนาจและความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์ของดินแดน ทำให้คนไทยตั้งหลักแหล่งและอาณาจักร และที่ดินรกร้างว่างเปล่ามากมาย มีภัยธรรมชาติน้อยจนไม่จำเป็นต้องกระตือรือร้นเพื่อเตรียมป้องกันความอดอยากหรือภัยอันตราย คนไทยมีความผูกพันกับแนวคิดประเพณีที่เกี่ยวกับการทำนา ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ สมัยใจที่จะทำตามความเคยชินมากกว่าการเปลี่ยนแปลง คนไทยส่วนใหญ่เป็นชาวนาและเป็นพวกอนุรักษนิยม เชื่อในการอบรมสั่งสอนหรือการให้การศึกษาที่จะเป็นไปตามประเพณีนิยมที่ให้ความสำคัญทางด้านจิตใจมากกว่าอย่างอื่น (วุฒิชัย มูลศิลป์. 2541: 32-33)

2.1.2 ภูมิศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่น

1) สถานที่ตั้ง ประเทศญี่ปุ่นตั้งอยู่ด้านฝั่งตะวันออกของทวีปเอเชีย หรือทางตอนเหนือของมหาสมุทรแปซิฟิก หมู่เกาะญี่ปุ่นทอดตัวเป็นรูปโค้งเหมือนพระจันทร์เสี้ยว จากทางตอนเหนือที่ละติจูด 45 องศา 33 ลิปดาเหนือ มาทางใต้ ที่ละติจูด 20 องศา 25 ลิปดาเหนือ โดยมีความยาวทั้งสิ้น 3,800 กม. โดยมีพื้นที่ 377,835 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยผืนดิน 374,744 ตารางกิโลเมตร และผืนน้ำ 3,091 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชายฝั่งทะเล 29,751 กิโลเมตร เป็นประเทศหมู่เกาะ ประกอบด้วย

2) ลักษณะมีอากาศ ประเทศญี่ปุ่นมี 4 ฤดูหลัก ที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ ฤดูใบไม้ผลิ ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม มีลักษณะอากาศอบอุ่น ฤดูร้อน ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม มีลักษณะอากาศร้อนชื้นโดยมีช่วงฤดูฝนสั้นๆ ประมาณ 1 เดือน ในช่วงต้นฤดู ฤดูใบไม้ร่วง ในช่วงกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน มีลักษณะอากาศอบอุ่น โดยมีพายุไต้ฝุ่นมากในช่วงเดือนกันยายน และฤดูหนาวในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ มีลักษณะอากาศหนาว มีหิมะตกมากทางภาคเหนือของประเทศและฝั่งทะเลญี่ปุ่น ส่วนทางใต้และฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก อากาศจะอบอุ่นกว่า (jEducation. 2007b: Online)

3) ทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศญี่ปุ่นสร้างพลังงานบางส่วนโดยใช้ น้ำ ดวงอาทิตย์ ความร้อน และพลังงานนิวเคลียร์ อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นยังต้องนำเข้าทรัพยากรที่จำเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องนำเข้าน้ำมันเกือบทั้งหมด ประเทศญี่ปุ่นผลิตสินค้าเพื่อส่งออกจะได้สามารถนำเงินมาจ่ายค่าทรัพยากร ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่มีจำนวนน้อย แต่ที่มีอยู่มาก คือ ซีเมนต์ ที่ใช้วัตถุดิบคือหินภูเขาไฟ แก้ว ทอง เงิน ทองแดง และถ่านหิน (Thai Trade Center, Fukuoka. 2007: Online; กระทรวงต่างประเทศ. 2549: ออนไลน์)

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ไม่ค่อยมีทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อความเป็นอยู่มากนัก เนื่องด้วยภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นภูเขา นอกจากภัยจากภูเขาไฟแล้วยังประสบภัยธรรมชาติอื่นๆ อีกด้วย

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ระบบการศึกษาของประเทศย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสภาวะเศรษฐกิจในประเทศ ดังนั้นเป้าหมายและหลักสูตรของการศึกษาจึงจัดขึ้นตามสภาวะของเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนจะได้รับการปลูกฝังให้มีความเชื่อในระบบเศรษฐกิจของชาติของตน ตัวอย่างเช่น เศรษฐกิจภายใต้ระบบสังคมนิยมของสหภาพโซเวียต เป็นต้น รัฐเป็นเจ้าของทรัพย์สินทั้งหมดของประชาชน ดังนั้นขั้นตอนในการให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็ก คือ การอบรมสั่งสอนให้เด็กสำนึกตลอดเวลาว่า ทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดเป็นของรัฐ และประชาชนทุกคนจะต้องช่วยกันปกป้องทรัพย์สินของรัฐ แต่ในสหรัฐอเมริกา และอินเดีย สภาพการณ์ต่างกัน ในสองประเทศดังกล่าว ทรัพย์สินของแต่ละบุคคลได้รับการยอมรับในการเป็นเจ้าของ ดังนั้นการพัฒนาระบบการศึกษาจึงมุ่งเน้นความสำคัญเรื่องสิทธิของบุคคลแต่ละบุคคล ประเทศทั้งสองนี้จึงมีโรงเรียนประเภทโรงเรียนเอกชน

2.2.1 ด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยมีดังนี้

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นแบบเปิดและจำเป็นต้องพึ่งพิงประเทศภายนอก โดยภายในประเทศมีการแข่งขันการผลิต มีการขาย และมีการจัดการตามระบบการค้าเสรี รายได้สูงสุดของประเทศมาจากสินค้าทางการเกษตร โดยเศรษฐกิจจะแบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ (รัชนิกร เศรษฐ. 2532: 28-30) คือในส่วนของบริษัทและเมือง เศรษฐกิจในชนบท ประชากรประมาณร้อยละ 80 มีอาชีพอยู่ในเศรษฐกิจระดับแรก อีกร้อยละ 20 อยู่ในระดับ 2 และ 3 การผลิตได้เปลี่ยนจากเพียงเพื่อพอกินพอใช้ไปสู่การผลิตเพื่อการค้าและการขาย

เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การบริการ และทรัพยากรธรรมชาติ ถือเป็นเศรษฐกิจหลักที่ทำรายได้ให้กับคนในประเทศโดยภาพรวมทางเศรษฐกิจอ้างอิงเมื่อ พ.ศ. 2546 มี GDP 560.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ อัตราการเติบโตของ GDP ร้อยละ 4.5 (ประมาณปี 2548) (ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2550: ออนไลน์) ส่งออกมูลค่า 78.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่นำเข้า 74.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในด้านเกษตรกรรม ข้าว ถือเป็นผลผลิตที่สำคัญที่สุด พืชผลทางการเกษตรอื่นๆ ได้แก่ ยางพารา ผักและผลไม้ต่างๆ มีการเพาะเลี้ยงปศุสัตว์เช่น วัว สุกร เป็ด ไก่ สัตว์น้ำทั้งปลาน้ำจืด ปลาน้ำเค็มในกระชัง นากุ้ง เลี้ยงหอย รวมถึงการประมงทางทะเล อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ ส่วนทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเช่น ดีบุก ก๊าซธรรมชาติ จากข้อมูลปี พ.ศ. 2547 มีการผลิตสิ่งทอ มูลค่า 211.4 พันล้านบาท แผลงวงจรรวม 196.4 พันล้านบาท อาหารทะเลกระป๋อง 36.5 พันล้านบาท สับปะรดกระป๋อง 11.1 พันล้านบาท รถยนต์ส่วนบุคคล 2.99 แสนคัน รถบรรทุก กระบะ และอื่นๆ รวม 6.28 แสนคัน จักรยานยนต์ 2.28 ล้านคัน ดีบุก 694 ตัน ก๊าซธรรมชาติ 789 พันล้านลูกบาศก์ฟุต น้ำมันดิบ 31.1 ล้านบาร์เรล (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ก: ออนไลน์)

เศรษฐกิจในสังคมเมือง ประชากรประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่มีเชื้อชาติ อาชีพ วิถีชีวิต และความคิดที่หลากหลาย อาชีพที่สำคัญคืออาชีพในขั้นที่ 3 ได้แก่อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการ อาชีพพ่อค้า และอาชีพรับราชการเป็นต้น กลุ่มบุคคลในสังคมเมืองมีวิถีชีวิตแบบชาวเมืองซึ่งต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดกระบวนการทางสังคม เช่นการแข่งขัน การขัดแย้ง การร่วมมือ และความปรองดอง แม้จะยังมีอยู่แต่มีความซับซ้อนแตกต่างไปจากสังคมชนบท

จากการที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบเปิด ทำให้มีกระบวนการผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายทางการศึกษา เพื่อให้ภาคการศึกษาเป็นภาคเศรษฐกิจแบบเปิดมากยิ่งขึ้น เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนชั้นกลางและคนชั้นสูงในสังคม มากกว่าคนยากจนในชนบท (รังสรรค์ ฐานะพรพันธุ์. 2544: 1-6)

2.2.2 ด้านเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

เศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของโลก โดยมูลค่านำเข้าคิดเป็นร้อยละ 5.1 ของมูลค่าการค้ารวมของโลกในปี 2545 และร้อยละ 6.5 ของมูลค่าการส่งออกของโลก สินค้าที่ส่งออก ได้แก่ เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ต่างๆ รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากโลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สิ่งทอ และเครื่องบริโภค (Thai Trade Center, Fukuoka. 2007: Online; กระทรวงต่างประเทศ. 2549: ออนไลน์)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ประมาณ 4,223 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อัตราการเติบโตของ GDP ร้อยละ 2.7 (ปี 2548) ลักษณะพื้นฐานของโครงสร้างการค้าของญี่ปุ่นซึ่งขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ คือญี่ปุ่นใช้นโยบายแปรรูปและส่งออกผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหนักและเคมี เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน เครื่องมือวิทยาศาสตร์และจักรกล ขณะที่ญี่ปุ่นนำเข้าเพียงอาหาร วัตถุดิบ และเชื้อเพลิง เป็นการยากลำบากที่จะวางสินค้าต่างชาติในประเทศญี่ปุ่น (โมจิซูกิ, โออิชิ, นะกะมุระ และชิมะมุระ, อิโรกิ. 2529: 52, 68-69) การจัดการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเน้นในเรื่องชาตินิยม จุดมุ่งหมายการศึกษาอยู่ที่การถ่ายทอดความรู้ คุณค่า ค่านิยม และประเพณี บนพื้นฐานอนุรักษนิยม

2.3 ปัจจัยด้านการเมืองและการปกครอง

แต่ละประเทศจะมีลักษณะการปกครองแตกต่างกัน ซึ่งเรื่องนี้ก็มีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาเช่นกัน ผู้ที่มีอำนาจการปกครองจะเป็นผู้กำหนดทิศทางการศึกษา เช่น การปกครองระบบประชาธิปไตยนั้นมี 2 รูปแบบ รูปแบบที่หนึ่ง เน้นเรื่องความเสมอภาคทางการเมือง รูปแบบที่สอง เน้นการรวมกันเป็นปึกแผ่นทางสังคม กลุ่มประเทศที่ปฏิบัติในรูปแบบที่หนึ่งมี สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร อังกฤษ ฝรั่งเศส อินเดีย ญี่ปุ่น และประเทศอื่นๆ เป็นต้น ส่วนรูปแบบที่สองมี สหภาพโซเวียต โปแลนด์ รัสเซีย และอื่นๆ เมื่ออุดมคติด้านประชาธิปไตยมีลักษณะพิเศษดังกล่าวแล้ว แต่ละประเทศก็จัดระบบการศึกษาของตนให้สอดคล้องตามอุดมคติที่ตนมีต่อระบบประชาธิปไตย ดังนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบเราจะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย เพื่อที่จะเข้าใจและดำเนินตามรูปแบบอันจะเป็นพื้นฐานของชาติได้ถูกต้องต่อไป

ส่วนการปกครองระบบสังคมนิยมนั้นตามความคิดของพลาโต (Plato) มีเค้ามูลในเรื่องระบบสังคมนิยม พลาโตสนับสนุนให้รัฐเข้าไปมีส่วนควบคุมการเกิดและการเลี้ยงดูเด็ก พลาโตสนับสนุนให้รัฐเข้าไปมีส่วนควบคุมการเกิดและการเลี้ยงดูเด็ก พลาโตเห็นด้วยอย่างเต็มที่ที่จะให้รัฐเข้าไปควบคุมพัฒนาการด้านการศึกษาแก่เด็ก ลัทธิแห่งความคิดเช่นนี้ได้มีอิทธิพลเหนือการศึกษากรีกมาชั่วระยะหนึ่งในสมัยโบราณ เซอร์ทอมัส มอร์ (Sir Thomas More) แห่งอังกฤษได้เขียนหนังสือยูโทเปีย (Utopia) สนับสนุนหลักการของสังคมนิยมตามความคิดของพลาโต เขายึดมั่นว่ารัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ประชาชนเพื่อว่า ประชาชนจะได้ทำหน้าที่ของคนอย่างเต็มที่ให้แก่รัฐ

2.3.1 การเมืองและการปกครองของประเทศไทยมีดังนี้

การปกครองของสังคมไทยมีวิวัฒนาการมายาวนาน โดยแบ่งได้เป็น 3 สมัย ได้แก่ สมัยสุโขทัย อโยธยา และรัตนโกสินทร์ สมัยสุโขทัย เป็นการปกครองระบบปิตุราชาธิปไตย เป็นการ

ประเทศไทยแบ่งเขตการบริหารออกเป็นราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่จังหวัด 75 จังหวัด นอกจากนั้นยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนสุขาภิบาลนั้นถูกยกฐานะไปเป็นเทศบาลทั้งหมดในปี พ.ศ. 2542 (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ก: ออนไลน์)

ประเทศไทยมีการปกครองโดยใช้ระบบราชการเป็นเครื่องมือ แต่กลับเกิดปัญหาในหลายด้านได้แก่ การที่ระบบราชการใหญ่เกินไปจึงมีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน มีการใช้อำนาจในทางที่ผิด และต่อต้านการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้น ระบบราชการไทยยังถูกรอบงำด้วยระบบศักดินา เอาแต่พรรคพวก และไม่ให้สิทธิผู้ใต้บังคับบัญชาในการตัดสินใจ (รัชนิกร เศรษฐ. 2532: 52-55)

2.3.2 การเมืองและการปกครองของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

ประเทศญี่ปุ่นปกครองโดยระบอบเสรีประชาธิปไตย โดยมีรัฐสภาเป็นสถาบันสูงสุดของรัฐ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ว่า สมเด็จพระจักรพรรดิทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ มิใช่องค์กรประมุขและไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ ระบบการเมืองของญี่ปุ่น ยึดหลักการแยกอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการออกจากกัน กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศคือ คณะรัฐมนตรี ซึ่งจัดตั้งโดยนายกรัฐมนตรี ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้กฎหมายในการบริหาร การเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ และร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ และการรายงานทั้งเรื่องภายในและภายนอกประเทศ ต่อสภาไดเอ็ต รัฐมนตรีมีหน้าที่บังคับบัญชา และควบคุมดูแลกระทรวงต่าง ๆ ทั้ง 12 กระทรวง (Thai Trade Center, Fukuoka. 2007: Online; กระทรวงต่างประเทศ. 2549: ออนไลน์)

การปกครองท้องถิ่น ญี่ปุ่นแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 47 จังหวัด (Prefecture) ซึ่งรวมกรุงโตเกียว (Tokyo Metropolis) ด้วย การปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดแยกออกเป็น นคร เมือง และหมู่บ้าน ยกเว้นกรุงโตเกียวที่มีเขตการปกครอง เฉพาะในส่วนใจกลาง 23 เขต นอกเหนือไปจากเขตชานกรุง ซึ่งประกอบด้วย 27 นคร 5 เมือง และ 8 หมู่บ้าน รัฐบาล

2.4 ปัจจัยด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม

แต่ละชาติก็มีปัญหาในเรื่องเชื้อชาติของตน ซึ่งเรื่องนี้ก็มีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาเช่นกัน เชื้อชาติที่มีอิทธิพลสูงก็มุ่งหมายจะเป็นผู้ปกครองเชื้อชาติอื่นๆ ที่ด้อยกว่าตน และถ้าความพยายามนั้นประสบความสำเร็จ เชื้อชาตินั้นก็จะเป็นผู้กำหนดระบบการศึกษา เช่น ฝรั่งเศสและอังกฤษได้ตั้งอาณานิคมของตนขึ้นในแอฟริกา และถือว่าตนเป็นชนชาติผิวขาวที่อยู่เหนือชนท้องถิ่นแอฟริกาผิวดำ ดังนั้น ทั้งสองชาติจึงเป็นผู้กำหนดระบบการศึกษาให้ชนชาติแอฟริกาผิวดำโดยตั้งจุดมุ่งหมายว่า ระบบการศึกษานั้น จะต้องสนับสนุนตนให้มีความแข็งแกร่งในการปกครองชนชาติผิวดำเหล่านั้น และในทำนองเดียวกันเมื่อครั้งสมัยอังกฤษปกครองอินเดีย อังกฤษได้เสนอให้จัดระบบการศึกษา เพื่อสนับสนุนให้ผลิตคนงานมีความรู้พิเศษทางการใช้เครื่องจักร ทั้งนี้ก็เพื่อจะสามารถควบคุมลัทธิจักรวรรดินิยมทั่วทั้งประเทศได้ และได้ให้ใช้ภาษาอังกฤษสอนในโรงเรียนทั่วไป อังกฤษสามารถทำเช่นนี้ได้ก็เพราะถือว่าตนมีวัฒนธรรมและอารยธรรมเหนือชนชาติอินเดีย

2.4.1 เชื้อชาติและวัฒนธรรมของประเทศไทยมีดังนี้

ประเทศไทยมีประชากรประมาณประเทศไทยประกอบไปด้วยกลุ่มเชื้อชาติไทย (75%) จีน (14%) และอื่นๆ เนื่องจากคนไทยไม่มีความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติอย่างรุนแรง โดยประเทศไทยมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์โดยมีลักษณะเปิดใจกว้างในการรับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมจากต่างชาติมาเป็นของตนด้วย โดยในช่วงแรกๆ ของสังคมไทยนั้นได้รับอิทธิพลทางด้านภาษา ศาสนา และความเชื่อ มาจากชนชาติเขมร จีน และอินเดีย ต่อมาเมื่อคนไทยได้ติดต่อกับชาติตะวันตก ทั้งในยุโรปและอเมริกา จึงได้รับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีจากชนชาติเหล่านี้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ก: ออนไลน์)

เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ไม่มีความขัดแย้งกัน การจัดการศึกษาจึงเป็นเอกภาพ ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ยึดแนวมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งด้านปรัชญาการศึกษา เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการสอนแบบต่างๆ นอกจากนี้ วิทยาการสมัยใหม่ในวงการศึกษไทยก็รับเอามาจากตะวันตกแทบทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์

2.4.2 เชื้อชาติและวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

ประเทศญี่ปุ่นมีประชากรประมาณ 127,756,000 คน (ตุลาคม 2548) เท่ากับร้อยละ 2 ของประชากรโลก เป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 4 ของโลก อัตราการเพิ่มของประชากรเท่ากับ 0.16% ความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 340 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร (กระทรวงการต่างประเทศ. 2550: ออนไลน์)

เชื่อกันโดยทั่วไปว่าบรรพบุรุษของชาวญี่ปุ่นได้แก่กลุ่มเผ่าพันธุ์หนึ่งที่เรียกในปัจจุบันว่า เผ่าพันธุ์ยามาโตะ ผสมกับคนที่อพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ ได้แก่ จีนและเกาหลี ปัจจุบันคนต่างชาติดังกล่าวที่อยู่ในญี่ปุ่น ได้แก่ ชาวเกาหลีและชาวจีน รวมทั้งเผ่าไอนุ ทั้งนี้ ญี่ปุ่นไม่ถือว่าเป็นประเทศของตนมีชนกลุ่มน้อย ประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศ ที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดในโลก แต่เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ราบ ดังนั้นพื้นที่บางแห่งจึงมีประชากรหนาแน่นกว่า ประชากรญี่ปุ่นส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในแถบฝั่งทะเลด้านตะวันออกที่มีการพัฒนาไปมาก หรือในภูมิภาคทางใต้ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองขนาดใหญ่ของญี่ปุ่น เมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด ได้แก่ โตเกียว โอซาก้า โยโกฮามา และนาโงยา (Thai Trade Center, Fukuoka. 2007: Online; jEducation. 2007a; Online)

ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่คิดว่าตนเป็นคนชั้นกลาง คนญี่ปุ่นจึงไม่ค่อยรู้สึกอิจฉาริษยากัน ส่งเสริมการสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้ คนญี่ปุ่นอยู่อย่างมีความสุขเพราะสังคมญี่ปุ่นมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่อายุยืนเพราะประเทศญี่ปุ่นมีความพร้อมในด้านการบำบัดรักษา มีความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ การโภชนาการ การออกกำลังกาย การรักษาความสะอาด และการให้ความสำคัญต่อชีวิต ลักษณะเด่นของคนญี่ปุ่นคือการทำทุกสิ่งด้วยใจรักโดยทุ่มเทให้กับสิ่งที่ทำอย่างสุดชีวิต และรู้สึกภูมิใจในงานที่ทำ ไม่ว่าจะเป็นงานที่มีเกียรติสูงหรือต่ำ (ขุนทอง อินทร์ไทย. 2532: 31, 36-37, 47-50, 104-105)

การจัดการศึกษาในโรงเรียนนอกจากมุ่งด้านวิชาการเป็นหลัก ยังเน้นการส่งเสริมโภชนาการที่ดีผ่านทางการรักษาสุขภาพและอนามัย เน้นชีวิตและความปลอดภัยของนักเรียนและการสร้างจริยธรรม 36 ประการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2535: 89-93, 100-104, 112-114, 119-122)

2.5 ปัจจัยด้านศาสนาและศีลธรรม

ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะเน้นในหลักศีลธรรมและศาสนาเป็นสำคัญ และถือว่า การอบรมความประพฤติด้านศีลธรรมให้แก่ประชาชนในชาตินั้นเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และจัดว่าเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการศึกษา ญี่ปุ่น สวิสเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักรอังกฤษ อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยได้เน้นการศึกษาในด้านศีลธรรมเป็นสำคัญ ดังนั้น ปัจจัยด้านศีลธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งในการศึกษา และศาสนามีส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งในชีวิตมนุษย์ทุกคน เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ในการจัดระบบการศึกษาเราจะต้องระมัดระวังในเรื่องความรู้สึกด้านศาสนาของคนในชาติด้วย ในประเทศอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ได้พัฒนา ขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณก็สูญหายไป มนุษย์สร้างสังคมขึ้นใหม่ตามความต้องการของยุคสมัย การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมใหม่ และตรงกันข้ามกับสิ่งดังกล่าวในประเทศเกษตรกรรมประชาชนเป็นคนหัวโบราณ ไม่ต้องการความเปลี่ยนแปลง ต้องการคงไว้ในประเทศและศาสนาของตน ดังนั้นรัฐจึงต้องจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องต่อความรู้สึกของประเทศและศาสนาของตน ดังนั้นรัฐจึงต้องจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องต่อความรู้สึกของ

2.5.1 ศาสนาและศีลธรรมของประเทศไทยมีดังนี้

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (94.6%) ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติที่เหลือนับถือศาสนาอื่นได้แก่ อิสลาม (4.6%) คริสต์ (0.7%) และศาสนาอื่นๆ อีก 0.1% โดยในประวัติศาสตร์ ประเทศไทยเป็นที่รวมของศาสนาที่สำคัญไว้ทั้งหมด ทั้ง พุทธ คริสต์ อิสลาม ขงจื๊อ เต๋า ฮินดู พราหมณ์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อดั้งเดิม ที่เกี่ยวกับการนับถือผีสงเวทดา การบูชาบรรพบุรุษ ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ แต่ความเชื่อและศรัทธาในศาสนาที่แตกต่างกันนี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขัดขวางการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขของคนไทยทั้งหมด

อิทธิพลของพุทธศาสนาส่งผลต่อความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างลึกซึ้งร่วมกับอิทธิพลของความเชื่อเดิมในเรื่องการนับถือผีสงเวทดาวิญญานบรรพบุรุษ และศาสนาพราหมณ์ คนไทยชอบสร้างวัดซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาคือวัดในสมัยก่อนเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชาวบ้าน โดยเป็นที่ฝากลูกหลานให้เป็นศิษย์วัดหรือให้บวชเณรคอยปรนนิบัติรับใช้และศึกษาหาความรู้จากพระภิกษุ ซึ่งเมื่ออายุครบ 20 ปี จะต้องบวชเรียนเป็นการทดแทนคุณผู้ให้กำเนิด โดยคนไทยถือว่าได้ผ่านการอบรมจิตใจมาอย่างดีแล้ว พร้อมทั้งจะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีได้ นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์รวมของ ศิลปะวิทยาการ ทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางค์ศิลป์ วรรณคดีและนาฏศิลป์ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ก: ออนไลน์)

ลักษณะการเรียนการสอนในสมัยเดิม เป็นลักษณะการเรียนแบบท่องจำ เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์การเรียนที่สะดวกและทันสมัย (วุฒิชัย มูลศิลป์. 2541: 47-48) ต่อมาการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากการศึกษาไทยเกิดการล่าช้าไม่สร้างพลังทางปัญญาให้กับคนไทยอย่างเต็มศักยภาพของคน เป็นเหตุให้ชาติอ่อนแอทางปัญญา โดยเฉพาะไม่เป็นไปตามกระแสความคาดหวังของสังคมในสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ข: 8)

2.5.2 ศาสนาและศีลธรรมของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

ประเทศญี่ปุ่นมีศาสนาชินโต ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่น ไม่กีดกันหรือใจแคบกับศาสนาอื่น และการนำพุทธศาสนา ลัทธิขงจื๊อ และคริสต์ศาสนานิกายคาทอลิก เข้าสู่ประเทศญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 17 ก็สร้างความบาดหมาง ระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในประวัติศาสตร์ทางศาสนาของญี่ปุ่นนั้น มีการสู้รบกันเพราะสาเหตุทางศาสนามาก่อนข้างน้อยครั้ง ลักษณะอีกสองประการของศาสนาในญี่ปุ่นคือ ยินยอมให้ผู้ที่นับถือศาสนาที่ต่างกันแต่งงานกันได้ และไม่สอนศาสนาในโรงเรียนโดยทั่วไป (Thai Trade Center, Fukuoka. 2007: Online)

โดยสรุปแล้วประเทศญี่ปุ่นมีศาสนาใหญ่ๆ มี 2 ศาสนาคือ ศาสนาพุทธและศาสนาชินโต นอกนั้นได้แก่ศาสนาคริสต์และลัทธิขงจื๊อ (jEducation. 2007d: Online) โรงเรียนจัดการสอนวิชาจริยธรรมและการปฏิบัติตนให้เป็นคนชยันเพื่อความผาสุกและความมั่งคั่งของประเทศ

2.6 ปัจจัยด้านภาษา

ทุกคนในชาติจะต้องเรียนภาษาของชาติที่ตนเกิดมา เราจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมและอารยธรรมของประเทศนั้นแสดงออกโดยทางภาษา แม้ว่าจะมีเครื่องหมายอื่นๆ อีกมากมายซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรม และอารยธรรมของชาตินั้นๆ ก็ตาม แต่ภาษามีความสำคัญยิ่งที่ใครจะปฏิเสธไม่ได้ ถ้าประเทศใดใช้ภาษาแม่ เป็นภาษากลางในการพูด การสอน คนในประเทศนั้นจะมีลักษณะประจำชาติที่เข้มแข็ง แต่ถ้าภาษาประจำชาติกลายเป็นภาษาต่างประเทศ คนในชาตินั้นก็จะอ่อนแอ โดยแท้จริงแล้วมีหลายมูลเหตุที่เป็นองค์ประกอบในการสร้างลักษณะประจำชาติขึ้น แต่ในเรื่องเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนภาษามีความสำคัญเป็นพิเศษในระบบการศึกษาของชาติ เราจะเข้าไปปัญหาด้านการศึกษาของชาติ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมได้ก็โดยอาศัยพื้นฐาน ปัจจัยด้านภาษาเป็นสำคัญ

2.6.1 ภาษาของประเทศไทยมีดังนี้

ประเทศไทยมีผู้พูดหลายภาษา แต่ภาษาหลักคือภาษาไทยมาตรฐานหรือภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ซึ่งใช้เป็นภาษาราชการนอกนั้นเป็นภาษาถิ่นย่อย ซึ่งได้แก่ภาษาไทยถิ่นใต้ ไทยอีสาน ภาษาไทยภาคเหนือ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีภาษาอื่นๆ เช่นภาษาจีน ภาษายาวี (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ข: ออนไลน์)

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีระดับเสียงของคำแน่นอนคือมีวรรณยุกต์ ซึ่งเหมือนกันกับภาษาจีน อักษรไทยมีพยัญชนะ 44 ตัว สระ 28 ตัว และวรรณยุกต์ 4 ตัว พยัญชนะไทยจะเรียงตัวไปตามแนวนอนจากซ้ายไปขวา ตำแหน่งของสระอยู่ได้ทั้งด้านหน้า ด้านหลัง ด้านบน หรือด้านล่างของพยัญชนะ แล้วแต่ชนิดของสระ อักษรไทยไม่มีการแยกอักษรตัวใหญ่หรือเล็กอย่างอักษรโรมัน และไม่มีการเว้นวรรคระหว่างคำ เมื่อจบหนึ่งประโยคจะลงท้ายด้วยการเว้นวรรค กับมีเครื่องหมายวรรคตอน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2550ค: ออนไลน์)

โดยสรุป คนไทยส่วนใหญ่ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ส่วนใดของประเทศ มักมีความเข้าใจภาษาไทยมาตรฐานทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน จึงทำให้คนไทยทั่วทุกภาคสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างดี

2.6.2 ภาษาของประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาเดียวที่ใช้ทั่วประเทศ แต่จะมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะมีภาษาท้องถิ่นของตนเอง แต่จากจำนวนคนญี่ปุ่นที่มีมากกว่า 120 ล้านคน ทำให้ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากเป็นอันดับที่ 10 รองจากภาษาจีน อังกฤษ รัสเซียและอื่นๆ ภาษาอังกฤษ จะใช้ได้บ้างก็เฉพาะในบริเวณสนามบิน โรงแรมใหญ่ๆ หรือสถานที่ราชการบางแห่ง ที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับคนต่างชาติ แต่โดยทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่า คนญี่ปุ่นที่พูดภาษาอังกฤษได้ดีจะมีน้อยมาก เด็กนักเรียนญี่ปุ่นจะเริ่มเรียนภาษาอังกฤษ เมื่ออยู่ชั้น ม.1 (เกรด 7) และด้วยระบบการสอนที่เน้นการให้ข้อมูล การท่องจำเพื่อสอบแข่งขันมากกว่าการใช้ในชีวิตจริง จึงทำให้เด็กญี่ปุ่นไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ แต่อาจจะเขียนและอ่านได้ดีกว่า

ประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลการเขียนตัวอักษรแบบจีน และวัฒนธรรมจีนมา ตั้งแต่เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 7 และ 8 ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากตัวหนังสือที่ใช้อยู่ 3 แบบคือ แบบที่ 1 และแบบที่ 2 คือ ฮิรางานะ (Hiragana) และ คาตากานะ (Katakana) ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นในญี่ปุ่น จากการย่ออักษรจีนบางตัว ทั้งสองแบบมีตัวอักษรอย่างละ 46 ตัว และแสดงเสียงตามพยางค์ แบบที่ 3 คือคันจิ (Kanji) เป็นตัวอักษรจีน ซึ่งเป็นอักษรภาพที่แสดงความหมายในตัวเอง อักษรจีนที่ถูกใช้อยู่มีประมาณ 3,000 ตัว แต่จำนวนอักษรจีนที่ถูกระบุอย่างเป็นทางการว่าใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันมีเพียง 1,945 ตัวเท่านั้น

ในการเขียนประโยคต่าง ๆ จะใช้อักษรจีนผสมกับอักษรแบบฮิรางานะ สำหรับชื่อสถานที่ ชื่อเฉพาะอื่น ๆ ที่มาจากอเมริกา ยุโรป และประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อักษรแบบจีน รวมถึงคำศัพท์เทคนิคซึ่งยืมจากภาษาต่างประเทศ จะเขียนด้วยอักษรคาตากานะ ภาษาญี่ปุ่นอาจเขียนในแนวตั้งจากข้างบนลงข้างล่างก็ได้ หรือจะเขียนตามขวางจากซ้ายไปขวาก็ได้ (jEducation. 2007c: Online)

จากปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสามารถทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ตามตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยของการศึกษาเปรียบเทียบของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
1. ปัจจัยภูมิศาสตร์ 1.1 สถานที่ตั้ง อยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน มีพื้นที่ประมาณ 511,770 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติด 4 ประเทศ มีพื้นที่ติดทะเล และแผ่นดินทวีป พื้นที่ตอนกลางเป็นที่ลุ่ม 1.2 ลักษณะภูมิอากาศ อากาศร้อนชื้น 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์	1. ปัจจัยภูมิศาสตร์ 1.1 สถานที่ตั้ง เป็นหมู่เกาะ มีพื้นที่ประมาณ 377,800 ตารางกิโลเมตร เป็นทะเลรอบด้าน 3/4 ของพื้นที่เป็นภูเขาและเนินเขา มีภูเขาไฟมาก(1ใน10 ของโลก) ทำให้เกิดแผ่นดินไหวขึ้นเสมอ 1.2 ลักษณะภูมิอากาศ อากาศแบบเขตอบอุ่น 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ มีอยู่น้อย
2. เศรษฐกิจ GDP (2548) = 560.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ	2. เศรษฐกิจ ขนาดใหญ่ เป็นอันดับ 2 ของโลก GDP = 4,223 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ
3. ศาสนา นับถือศาสนาพุทธ 94.6% และศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ มุสลิม 4.6% คริสต์ 0.7% และศาสนาอื่นๆ 0.1%	3. ศาสนา นับถือศาสนาชินโต เป็นศาสนาประจำชาติ นอกจากนี้ยังมีศาสนาพุทธ และคริสต์ที่นิยมนับถือ

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
4. การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ ซึ่งนำการบริหารโดยรัฐมนตรี	4. การปกครอง ระบอบเสรีประชาธิปไตย สมเด็จพระจักรพรรดิ ทรงเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ มีชองคืประมุข ไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศ ซึ่งนำการบริหารโดยรัฐมนตรี
5. เชื้อชาติและวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยกลุ่มเชื้อชาติไทย 75% จีน 14% และเชื้อชาติอื่นๆ มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ คือใจกว้างเปิดรับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น	5. เชื้อชาติและวัฒนธรรม สืบเชื้อสายมาจาก เผ่าพันธุ์ยามาโตะ ผสมกับคนที่อพยพมาจากจีน และเกาหลี คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ คิดว่าตนเป็นชนชั้นกลาง ไม่อิจฉากัน
6. ภาษา มีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ	6. ภาษา มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาประจำชาติ

จะเห็นได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย ต่างมีภาษาของตนเอง และยึดมั่นใช้ภาษาของตนเองเป็นภาษาประจำชาติเหมือนกัน นอกจากนี้ ศาสนาพุทธก็เป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในประเทศ และมีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่นขาดแคลนทรัพยากร และมีปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติมากกว่าประเทศไทย แต่คนญี่ปุ่นนั้น มีลักษณะที่ประมาดตน คิดว่าเป็นชนชั้นกลาง รวมทั้งรักษาวัฒนธรรม ไม่เปิดกว้างรับวัฒนธรรมเหมือนประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเองก็อยู่ในภาวะกลืนวัฒนธรรม เนื่องด้วยญี่ปุ่นต้องทำงานหนัก และประหยัดต่างกับคนไทยที่อยู่อย่างสบายมีทรัพยากรเหลือเฟือ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว จึงไม่ขยันทนเท่าคนญี่ปุ่น จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจดีกว่าประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สูงกว่าประเทศไทยถึงประมาณ 8 เท่า

3. ปรัชญาการศึกษาและนโยบายการศึกษา

ปรัชญามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตต่อระบบการศึกษา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ในสมัยกรีกโบราณ โสกราตีส พลาโต ถือว่าระบบการศึกษาของประเทศควรดำเนินตามแนวปรัชญาของชีวิต และการบริหารประเทศควรอยู่ในมือของนักปรัชญา ส่วนระบบการศึกษาของสหภาพโซเวียตในปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญามาร์กซิสต์ในอินเดียโบราณระบบการศึกษากูรูกุล (Gurukul) ตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาชีวิตเวดิก (Vedic) และระบบการศึกษาของชาวพุทธซึ่งได้รับจากวัดซึ่งมีหลักเดียวกับพุทธศาสนา วิทยาลัย dayanand แองโกล เวดิก (The Dayanand Anglo Vedic) ของอินเดีย

3.1 ปรัชญาการศึกษาของประเทศไทย

ในอดีตการจัดการศึกษาของไทย อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อของพุทธศาสนาที่ว่า การศึกษา คือ การเรียนรู้เพื่อสืบทอดคำสอนของศาสนา ครู คือ พระสงฆ์ แต่ความเชื่อเหล่านี้ไม่ได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะระบบการศึกษาในยุคโบราณยังไม่เน้นระบบตามแบบปัจจุบันแม้จะมีระบบของตนเอง แต่ในยุคหลังได้มีความพยายามนำเสนอปรัชญาการศึกษาจาก 3 ฐานความคิด ได้แก่ 1) ฐานพุทธศาสนา เป็นแนวคิดให้นำคำสอนแบบพุทธมาประยุกต์ และเป็นแนวทางหลักในการกำหนดเป้าหมายและกำหนดวิธีสอน 2) ฐานสังคม เป็นแนวคิดที่เสนอให้รัฐปรับระบบการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3) ฐานสากล เป็นแนวคิดมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยเพื่อยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สะท้อนสะท้อนให้เห็นปรัชญาการศึกษาไทยปัจจุบัน ที่เชื่อว่าการลงทุนทางการศึกษา คือการลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศ ดังศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2541: 1-5) ได้กล่าวว่า ปรัชญาการศึกษาที่พึงประสงค์ของไทย คือการศึกษาในระบบเปิด เป็นการเปิดโอกาสให้คนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เพื่อให้การศึกษาเป็นประโยชน์ต่อบุคคลในการพัฒนาตนเองและครอบครัว พัฒนาอาชีพและการงาน พัฒนาชุมชน ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม ความสามารถ และทักษะ บนพื้นฐานของความเป็นคนไทย

ปรัชญาการศึกษา จึงเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา กำหนดจุดมุ่งหมาย และกิจกรรมต่างๆทางการศึกษา บนหลักของเหตุและผล

3.1.1 ปรัชญาพัฒนาการนิยม

ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาของไทยเป็นหลักสูตรที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูและนักเรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้ ครูเป็นผู้มีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ส่วนนักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ ทดลอง ทดสอบ คิดอย่างใคร่ครวญ บรรยายภาคการเรียนรู้ จึงเป็นแบบประชาธิปไตย ครูและนักเรียนต่างช่วยเหลือ ร่วมมือ และเคารพในความคิดของกันและกัน สอดคล้องกับปรัชญาพัฒนาการนิยมที่เชื่อว่า วิธีทางของประชาธิปไตยเท่านั้นที่จะส่งเสริมสัมพันธระหว่างความคิด บุคลิกภาพ และการกระทำ อันจะนำไปสู่ความเจริญงอกงาม (เพ็ญสิริ จีระเดชากุล. 2530: 140-142) หลักสูตรจะเน้นหนักในเรื่องสังคมศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม การจัดทำหลักสูตรจะจัดทำในลักษณะของการแก้ปัญหาในรูปแบบโครงการต่างๆ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้นักเรียนมองเห็นความสัมพันธ์และเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง (กิติมา ปรีดีติลล. 2533: 88-89)

ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยยึดหลักกิจกรรมเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในทุกๆ ด้าน วัตถุประสงค์ของหลักสูตรจึงเน้นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์และการพัฒนาบุคลิกภาพ ไม่เน้นเพียงวิชาการ แต่เน้นความเจริญงอกงามทุกด้าน เพราะเชื่อว่าสังคมส่วนรวมจะดีด้วยการเรียนรู้ ซึ่งต้องสัมพันธ์กับความสนใจของนักเรียนแล้วนักเรียนจะเห็นสิ่งที่เรียนสัมพันธ์กับชีวิตแวดล้อมของนักเรียน

การบริหารจัดการศึกษาตามปรัชญาพัฒนาการนิยม คือ การร่วมมือกัน (Participation and Shared Authority) โรงเรียนจะมีคณะกรรมการอำนวยการ ประกอบไปด้วยบุคลากรหลายฝ่ายมาร่วมกันปรึกษาวางนโยบาย และตัดสินใจปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน การดำเนินนโยบายหรือการตัดสินใจในเรื่องการบริหารจัดการศึกษาจะพิจารณาจากข้อมูลหรือเอกสารหลักฐานที่มีอยู่ และดูผลที่จะเกิดขึ้น มิใช่ตัดสินใจโดยสามัญสำนึกของผู้บริหาร (ไพฑูริย์ สินลารัตน์. 2529: 86-87) ผู้บริหารและครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง ส่งเสริมให้มีการอภิปราย และแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกัน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางการศึกษาทุกด้านในบรรยากาศประชาธิปไตย (บำรุง กลัดเจริญ. 2528: 96-97) เพราะเป้าหมายของการศึกษาคือเพื่อสังคม เมื่อนักเรียนโตขึ้นควรรับภาระงานเพื่อชุมชนและประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นในป่า ในทุ่งหญ้า บนถนน ในเหมืองแร่ หรือบนเรือ การศึกษาเพื่อสังคมก่อให้เกิดการยกระดับวิวัฒนาการของกลุ่มสังคม โดยบูรณาการเชื่อมโยงกับเสรีภาพทางสติปัญญา ดังนั้นวิธีการที่จะเข้าใจเนื้อหาวิชาการ ได้แก่ การแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (วันดี ศรีสวัสดิ์. 2544: 367-371) การศึกษาจะต้องให้การศึกษาด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญา ควบคู่กันไป ความสนใจ ความถนัด และลักษณะพิเศษของนักเรียนควรได้รับความสนใจ และการส่งเสริมให้มากที่สุด สิ่งที่ยืนที่สอนควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และสังคมของนักเรียนในบรรยากาศประชาธิปไตย ทั้งในและนอกห้องเรียน นักเรียนจะได้รู้จักตนเองและสังคม นักเรียนจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเป็นสุขไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไร นักเรียนจะรู้จักแก้ปัญหาได้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์. 2529: 82-83)

การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาพัฒนาการนิยมจึงมีหลักสำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อชีวิต โรงเรียนจึงควรเป็นสถานที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ในบรรยากาศประชาธิปไตย 2) การเรียนควรเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจโดยตรง ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และคอยชี้แนะในฐานะผู้มีประสบการณ์มากกว่า และ 3) การเรียนโดยอาศัยวิธีการแก้ปัญหา มากกว่าการจำเนื้อหาสาระ (วรวิทย์ วสันตสารกร. 2544: 65)

3.1.2 ปรัชญาปฏิบัตินิยม

การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาปฏิบัตินิยมจะมุ่งเรื่องความเป็นจริงที่มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลอมรวมเป็นประสบการณ์ อันหมายถึง การจัดการศึกษาให้นักเรียนได้คิดอย่างใคร่ครวญ ได้ลงมือกระทำ ได้เห็นผลที่เกิดตามมา ได้เกิดการ

ปรัชญาปฏิบัตินิยมมุ่งพิจารณาในแง่ของการนำไปปฏิบัติได้ ความเป็นจริงไม่เป็นสิ่งตายตัว ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ อะไรที่เป็นจริงต่อคนหนึ่งอาจจะไม่เป็นจริงกับอีกคนหนึ่ง เพราะความแตกต่างในพื้นฐานและประสบการณ์ ดังนั้นมาตรการสำหรับวัดการกระทำต้องพิจารณาถึงผลการกระทำเป็นสำคัญ ขณะที่ความจริงสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อยๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์และโลก ความจริงที่มนุษย์ได้มาต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของประสบการณ์ของมนุษย์ และความจริงต้องเป็นสิ่งที่นำไปใช้แล้วได้ผล ดังนั้นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาจึงปล่อยไปให้เหมาะสมกับแต่ละเหตุการณ์ตามความจำเป็นและตามความต้องการ ดังนั้นจุดมุ่งหมายใหญ่และสำคัญคือ ปล่อยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองแต่หลักสูตรจะต้องมีทั้งเนื้อหาที่ดีและมีเทคนิคที่ใช้อย่างเหมาะสม เน้นการลงมือกระทำจริงเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ หลักสูตรจึงเน้นทางด้านการปฏิบัติ มีวิธีการในการทดลอง และเนื้อหาวิชาเน้นในเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ ครูจะเป็นผู้ประสานงานอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับนักเรียน ครูช่วยนักเรียนค้นคว้าหาความสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม เช่น การอภิปรายเป็นกลุ่ม การค้นคว้าจากห้องสมุด และการทัศนศึกษา นักเรียนจะต้องเป็นผู้แสวงหาและศึกษาด้วยตนเอง (กิตติมา ปรีดีติลล. 2523: 68-70)

3.1.3 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม

ปรัชญาอัตถิภาวนิยมเน้นความสำคัญของมนุษย์ (Humanism) ในด้านเสรีภาพและความรับผิดชอบของแต่ละคน ในการสร้างลักษณะของตัวเองตามแบบอย่างที่เราปรารถนา เสรีภาพในการเลือกและการตัดสินใจต้องควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อผลของการกระทำในสิ่งที่ตนเลือก ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น การกระทำทุกอย่างต้องผ่านการเลือก (Choice) และการเลือกย่อมต้องอาศัยการประเมินค่า (Valuing) เป็นหลัก การเลือกจึงมีหลักอยู่ว่า จะต้องเลือกสิ่งที่ดีสำหรับตัวเองและคนอื่น ๆ และเมื่อเลือกแล้วจะต้องผูกพันกับการรับผิดชอบต่อผลที่จะบังเกิดขึ้นแก่ตนเองและคนอื่น ๆ ด้วย (บารุง กลัดเจริญ. 2528: 45-46, 112)

การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมคือ การส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักพิจารณาและตัดสินใจ นักเรียนมีอิสระเลือกสรรคุณธรรม ค่านิยมได้อย่างเสรี รู้จักและรับผิดชอบต่อตนเองและต่อข้อผูกพันต่าง ๆ เนื้อหาที่เรียนจะเน้นด้านมนุษยศาสตร์มากกว่าเน้น

การนำปรัชญาอัตถิภาวนิยมมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาจึงมีลักษณะเด่น เน้นความเป็นมนุษย์ ให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคลได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ โดยเชื่อว่า การจัดระเบียบสังคมที่ให้เสรีภาพแก่ปัจเจกบุคคลจะเกิดตามมาเอง การจัดการศึกษาจึงมุ่งให้นักเรียนพัฒนาความเป็นมนุษย์ของตัวเองอย่างเต็มที่ รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือกและมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตน การศึกษาจะต้องช่วยให้มนุษย์สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างชาญฉลาด และสามารถหาความหมายออกจากสิ่งที่ไร้ความหมาย (ศักดิ์ ประทีปพร. 2526: 142-143) สอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้นักเรียนมีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมมีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ 1) นักเรียนเป็นคนสำคัญที่สุดในโรงเรียน นักเรียนมีสิทธิและอำนาจเต็มที่ในสิ่งที่นำมาเรียน 2) ครูมีหน้าที่เพียงเป็นคนกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง ให้สามารถหยิบยกความถนัดและความสามารถเฉพาะตนออกมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และ 3) นโยบายโรงเรียนมุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามของแต่ละบุคคล เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล นักเรียนมีอิสระในการเลือกแนวทางของตน โดยผลดีหรือผลชั่วอยู่ที่การกระทำ ไม่โทษสภาพแวดล้อม ครูดีคือครูที่สอนนักเรียนอย่างจริงจัง แลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์กับนักเรียน (วรวิทย์ วสันตารกร. 2544: 67-68)

การบริหารจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยมมุ่งให้นักเรียนพัฒนาความเป็นมนุษย์ของตัวเองอย่างเต็มที่ ให้รู้จักใช้เสรีภาพในการเลือก และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักตนเอง และพัฒนาลักษณะเด่นของตน โดยสร้างบรรยากาศแห่งเสรีภาพทั้งในและนอกห้องเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกแนวทางจริยธรรมของตนเอง หลักสูตรจึงไม่ตายตัว แต่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น และเป็นหลักสูตรที่นักเรียนต้องการ ทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกัน ครูจะต้องตระหนักในเรื่องนี้ ไม่นั่นสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ครูต้องเสนอทัศนะในแต่ละเรื่องจากแง่มุมต่างๆ ให้มากที่สุด นักเรียนจะเห็นด้วยกับทัศนะของครูหรือไม่ ไม่เป็นสิ่งสำคัญ บรรยากาศในการเรียนรู้จะเป็นบรรยากาศแห่งความจริงใจระหว่างครูและนักเรียน (ศักดิ์ ประทีปพร. 2526: 145-148)

3.1.4 พุทธปรัชญา

พุทธปรัชญาในทัศนะของศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี การบริหารจัดการตามแนวพุทธปรัชญามีจุดมุ่งหมายอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) เกี่ยวกับตัวนักเรียน การศึกษาจะต้องมุ่ง

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล (2530: 180-185) ได้ขยายแนวคิดพุทธปรัชญาในทัศนะของ ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์ คือขั้น 5 ผู้มีความโลภ ความโกรธ และความหลงผิด รวมเรียกว่า อกุศลมูล 2) ด้านความหมาย และความมุ่งหมายของการศึกษา ว่า เมื่อมนุษย์มีอกุศลมูล การศึกษามีหน้าที่แก้ไขอกุศลมูลให้เบาบาง ลงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การศึกษาจึงหมายถึง การพัฒนาขึ้นมาในทางที่พึงประสงค์แก่มนุษย์ที่อยู่ใน ระดับของผู้ที่ยังครองเรือนอยู่ (ฆราวาส) มุ่งจะดับหรือระงับปัญหาของชีวิตทางด้านต่างๆ ให้ เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้ประสบกับชีวิตที่ร่มเย็นหรือพอดีพอควรหรือตามควรแก่กรณี ของผู้ที่ยังครองเรือนอยู่ การบูรณาการจึงเป็นความมุ่งหมายอันสูงสุดของการศึกษา และ 3) ด้านสาระ และกิจกรรมของการศึกษา ว่าในระดับของผู้ยังครองเรือนอยู่ (ฆราวาส) นั้น แนวทางหรือแนวของ การปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงชีวิตอันร่มเย็น คือ การบูรณาการอันสะท้อนต่อแนวนโยบายการศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาให้รู้จักตนเอง การศึกษาให้รู้จักสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และการศึกษา เรื่องจริยธรรม ส่วนในด้านวิธีการของการศึกษานั้นประกอบด้วย 4 ชั้น คือ 1) ชั้นกำหนดปัญหา โดยครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษา พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบ และด้วยความพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้ 2) ชั้นสมมุติฐาน โดยครู ช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหามีอะไรบ้าง และให้นักเรียนเข้าใจว่า การ แก้ปัญหาใดๆ นั้นจะต้องกำจัดที่ต้นตอหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหา และการแก้สาเหตุนั้นให้กำหนด สิ่งที่จะทำเป็นข้อๆ 3) ชั้นการทดลองและการเก็บข้อมูล โดยครูช่วยนักเรียนให้ได้ทดลองด้วย ตนเอง และบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง และ 4) ชั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล โดย นักเรียนวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นั้นที่ถี่ถ้วน และสรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อๆ เป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น

ในทัศนะของพระราชวรมุณี การจัดการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญา คือ การทำชีวิตให้ เข้าถึงอิสรภาพ ให้หลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของปัจจัยแวดล้อมภายนอก และมีความเป็นตัวของตัวเอง โดยมีสาระสำคัญว่า สอนให้รู้ ให้เข้าใจ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายด้วยท่าทีของการ ยึดครองเป็นมูลเหตุของทุกข์ แต่ด้วยท่าทีแห่งปัญญา รู้จักสร้างสรรค์ เพื่อสนองความต้องการทาง

เพ็ญศิริ จีระเดชากุล (2530: 185-188) ได้ขยายแนวคิดพุทธปรัชญาในทัศนะของ พระราชวรมุนีว่า ชีวิตมนุษย์เกิดจากองค์ประกอบต่างๆ มากมายมาประชุมกันทั้งทางร่างกายและ จิตใจซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ชีวิตต้องประสบกับ ปัญหาทั้งภายในและภายนอกตน คือ การควบคุมรักษาองค์ประกอบภายใน และการเผชิญกับปัจจัย แวดล้อมภายนอกที่บีบคั้นเข้ามา มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของชีวิต ส่งผลต่ออิสรภาพหรือความ เป็นใหญ่ในตนเองลดลง แต่ชีวิตมนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษ คือ สติปัญญา หรือกุศลธรรม อันได้แก่ ความสามารถเข้าใจเหตุผล รู้จักแยกแยะระหว่างความดีและความชั่ว ตลอดจนความปรารถนา ละเอียดอ่อนที่จะซึมซาบคุณค่าความดีความงามได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์เล่าเรียน ถวายทอด ฝึกฝนได้ การศึกษาเป็นการทำให้ชีวิตแก้ปัญหาได้ ทำให้ชีวิตเข้าถึงสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ประเสริฐหรือดีที่สุดที่ชีวิต พึงได้มีอิสรภาพสุขสมบูรณ์ ความมุ่งหมายของการศึกษาจึงได้แก่ การทำชีวิตให้หลุดพ้นจาก อำนาจครอบงำของปัจจัยแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุด ทำให้ชีวิตเข้าถึงอิสรภาพพื้นฐานของชีวิต เมื่อมนุษย์เข้าใจกลไกแห่งชีวิตของตน และอิสรภาพทางสังคม เมื่อมนุษย์เรียนรู้วิธีการที่จะอยู่ ร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์แก่กัน แท้จริงแล้วการศึกษาเป็นกระบวนการที่ดำเนิน ภายในตัวบุคคล และสิ่งซึ่งเป็นฐานของกระบวนการแห่งการศึกษา คือ สัมมาทิฏฐิ เพราะเมื่อมี สัมมาทิฏฐิ การคิด การพูด การกระทำ และการแสดงออกจะถูกต้องดีงาม เกื้อกูลนำไปสู่การดับทุกข์ แก้ปัญหาได้ ซึ่งสัมมาทิฏฐิแยกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับโลกีย์ จัดเป็นขั้นจริยธรรม ได้แก่ ความคิด ความเชื่อที่ชอบตามทำนองคลองธรรม และระดับโลกุตระ จัดเป็นขั้นสัจธรรม ได้แก่ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลาย ตามสภาวะแห่งความเป็นจริง โดยมีปัจจัยแห่งสัมมาทิฏฐิมีอยู่ 2 อย่าง คือ 1) ปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆสะ) คือ เสียงจากผู้อื่น หมายถึงอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ทางสังคม และ 2) ปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) คือ การทำในใจโดยแยบคาย หมายถึง การคิดถูกวิธี การรู้จักคิดหรือคิดเป็น ดังนั้นหลักการศึกษาจึงต้องอยู่บนหลักไตรสิกขา ได้แก่ 1) ศีล คือการ ฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีพ 2) สมาธิ คือ การฝึกอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม ส่งเสริมคุณภาพและสมรรถภาพของจิต และ 3) ปัญญา คือ การฝึกอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้และความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลก และชีวิต ซึ่งหลักไตรสิกขาอยู่บนพื้นฐานของอริยมรรค 8 ประการ อันได้แก่ เห็นชอบ ดำริชอบ วาจาชอบ กระทำชอบ อาชีพชอบ พยายามชอบ ระลึกชอบ และจิตมั่นชอบ

ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ การศึกษาต้องเพื่อให้มนุษย์ได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ คือบรมธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ 3 ประการ คือ 1) เพื่อดับทุกข์ทั้งปวงให้หมดสิ้น 2) เพื่อส่งเสริมศีลธรรมทุกชั้นตอน และ 3) เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นการบริหารจัดการการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญาจึงยึดหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) พุทธิศึกษา คือ ความรู้ 2) จริยศึกษา คือ ระเบียบวินัย 3) พลศึกษา คือ กำลังฝ่ายกายและกำลังฝ่ายจิต และ 4) หัตถศึกษา คือการประกอบสัมมาชีพด้วยเทคนิคต่าง ๆ (ศักดิ์ ประสงค์ประทานพร. 2526: 163-165)

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล (2530: 185-192) ได้ขยายแนวคิดพุทธปรัชญาในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ ว่า โดยอุดมคติแล้ว มนุษย์หมายถึงผู้มีใจสูง แต่มนุษย์โดยทั่วๆ ไป ยังมีความเห็นแก่ตัว หากไม่มีการศึกษาเป็นตัวควบคุม มนุษย์จะยังไม่มีพฤติกรรมอย่างมนุษย์ผู้มีใจสูงได้ การศึกษานั้นจึงมีขึ้น เพื่อมนุษย์จะมีโอกาสได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ โดยทำลายเสียซึ่งสัญชาตญาณอย่างสัตว์ และมีพฤติกรรมอย่างมนุษย์ที่มีใจสูงโดยสมบูรณ์ ตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุนั้น สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตมนุษย์ควรจะได้คือ “บรมธรรม” หมายถึง การรู้จักชีวิตตามสภาพที่แท้จริงจนสามารถเอาชนะกิเลสทุกชนิด การศึกษาคือการเรียนรู้โลกและชีวิต เพื่อความถูกต้อง เพื่อธรรมาธิปไตย คือเพื่อให้ธรรมครองโลก การศึกษาเพื่อสันติสุขจะสำเร็จได้โดยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ เนื้อหาของการศึกษาที่เป็นไปเพื่อบรมธรรมใน 4 เรื่อง ที่มีมิติความหมายให้สอดคล้องกับบรมธรรม ได้แก่ 1) พุทธิศึกษา คือ ต้องให้มีความรู้ 2) จริยศึกษา คือ ต้องสามารถบังคับตนเองให้เป็นคนมีระเบียบเรียบร้อย มีวินัย มีเกียรติสัจธรรม มีหิริโอตตปมะมากที่สุด 3) พลศึกษา คือ ต้องมีกำลังฝ่ายกาย และมีกำลังฝ่ายจิต ซึ่งได้แก่ มีสติ มีปัญญา มีความเพียร และมีสมาธิ กำลังฝ่ายจิตจะต้องมีเพียงพอเพื่อบังคับกำลังกายให้เดินไปถูกทาง และ 4) หัตถศึกษา คือ ต้องใช้วิชาเทคนิคทุกแขนงทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ อาชีพเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตรอดอยู่ได้ เพื่อบรรลุบรมธรรม มนุษย์ควรกินอยู่อย่างพอดี ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุและเทคโนโลยี การศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ปฏิบัติ ศีล สมาธิ และปัญญา ครูจะต้องมีทั้งปัญญาและเมตตา เป็นผู้นำทางวิญญาณ ครูเป็นแสงสว่าง ไม่เพียงแต่สอนให้รู้หนังสือ หรือสอนศีลธรรม แต่ต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีให้ศิษย์เห็น

3.2 นโยบายการศึกษาของประเทศไทย

แนวการจัดการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีรากฐานความคิดจากปรัชญาการศึกษาต่างๆ เพื่อเตรียมคนให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (วิชัย ดันศิริ. 2539: 159) อาทิเช่น ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ปรัชญาปฏิบัตินิยม ปรัชญาอัตถิภาวนิยม และพุทธปรัชญา เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมเชิงบูรณาการอย่างเหมาะสมตามระดับการศึกษา

การศึกษาไทยจึงหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม และการสร้างสรรค์

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถในการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ไปใน กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำ ผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนานคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และ วรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อ พัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

แนวการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลต่อการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ความต้องการของแต่ละท้องถิ่น และความสามารถในการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงหลักการประชาธิปไตย

ปรัชญาการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งหมายให้คนไทยรุ่นใหม่ มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Fundamental education) ไม่น้อยกว่า 12-16 ปี เพื่อสร้างให้คนไทยมีความรู้เพียงพอที่จะดำรงชีวิต ปรับประยุกต์ความรู้ให้เข้ากับสถานการณ์เศรษฐกิจ สังคมเพื่อดำรงตนและประกอบอาชีพได้อย่างพอเหมาะในอนาคต (เทียนฉาย กิระนันท์. 2539: 195) โดยนโยบายการบริหารจัดการศึกษาต้องสะท้อนความเป็นจริง คือ การเน้นศักยภาพของนักเรียนให้นักเรียนได้เติบโตเต็มที่สูงสุดตามศักยภาพ ควบคู่กับการคิด การสร้างสรรค์ และการพัฒนาในทุกสภาพการณ์อย่างรู้เท่าทัน และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องมีแหล่งเรียนรู้กว้างขวางทุกด้าน ทุกแห่ง และทุกเวลา ไม่จำกัดเพียงแค่โรงเรียน แต่กระจายอำนาจให้ชุมชนจัดการศึกษา การเรียนรู้ต้องสร้างความแข็งแกร่งให้กับสังคมไทยมีทางเลือกที่หลากหลายและมีการประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมโรงเรียน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2529: 1)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2559 ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ยึดทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดีรู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

ปรัชญาตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวยังมุ่งเน้นให้เกิดบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึดคน เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนไทยในสังคมมีความสุขถ้วนหน้าพึ่งตนเอง และก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีค่านิยมร่วมต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด เจนคติ และกระบวนการทำงานให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหาร และการจัดการประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ คุณค่า รู้เท่าทัน และก้าวทันโลก สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี และมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ข: 3)

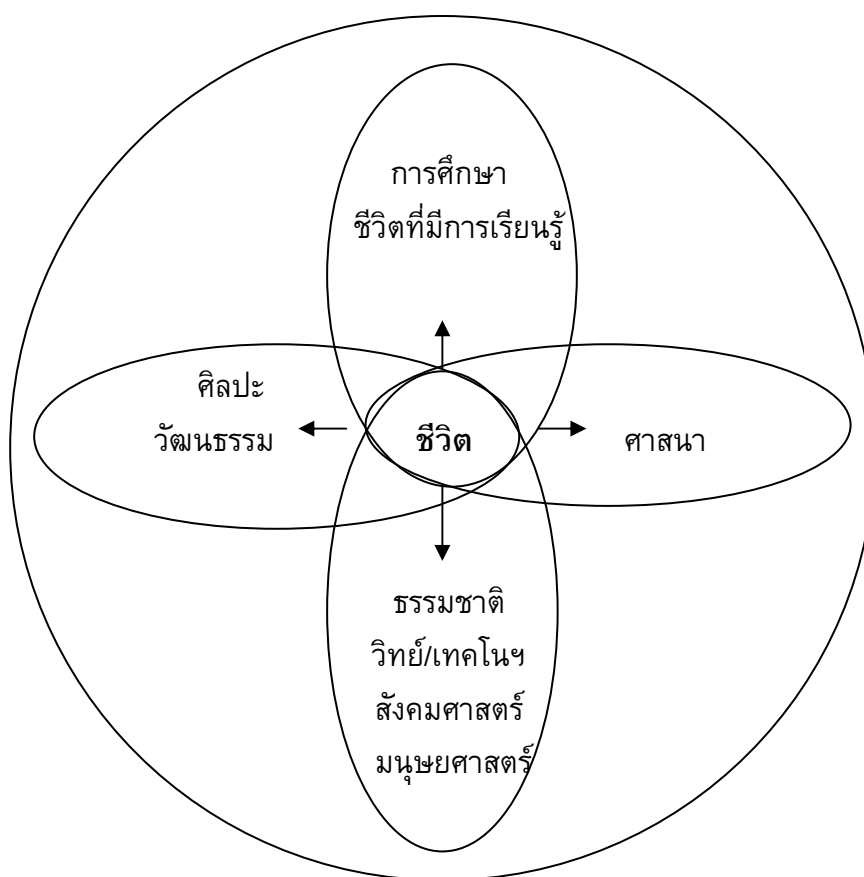
กรอบแนวคิด : การเรียนรู้ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักการแห่งกรอบแนวคิดของแผนนี้จะเป็นแผนบูรณาการซึ่งมีการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นกระบวนการโดยรวมทั้งหมด มีความพอเหมาะ พอดี และมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดด้านบูรณาการที่วันยังคำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนา โดยครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญที่สุด ต่อมาเป็นการพัฒนาความรู้ และทักษะพื้นฐานที่เด็กและเยาวชนไทยทุกคนต้องเข้าถึงบริการการศึกษาพื้นฐานที่มีคุณภาพ รวมทั้งต้องเป็นการศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้จากแหล่งความรู้ต่างๆ การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีทักษะอาชีพ พัฒนาสมรรถนะเพื่อการแข่งขันและรู้เท่าทันโลก รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อช่วยให้คนสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

พัฒนาการที่เป็นบูรณาการจะต้องมุ่งพัฒนาจิตใจให้ยึดมั่นในสันติสุข อยู่ในกรอบของศีลธรรมของแต่ละศาสนา ขจัดอวิชชา ตัณหา และอุปาทาน อันเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของทั้งมนุษย์และธรรมชาติ และความรู้นั้นได้พัฒนาไปโดยการฝึกจนรู้แจ้ง ชัดเจนเป็นสัมมาทิฐิ มีอิสรภาพ เข้าใจในแก่นแท้ที่เป็นหัวใจแห่งศาสนาธรรมของพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ที่ผดุงความดีงามของจิตใจมนุษย์ให้สูงขึ้น และเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นจริงในการอยู่ร่วมในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน จึงต้องเรียนรู้วิถีชีวิตของระบบที่ตนประสงค์ เรียนรู้ความคิด ความเชื่อ และคุณค่าของสังคมเป็นวัฒนธรรมร่วมกัน สร้างคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน

บูรณาการแห่งชีวิตต้องเป็นไปอย่างยั่งยืน สอดคล้องกลมกลืน และอยู่ได้กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ชีวิตจึงต้องเรียนรู้ความจริงของธรรมชาติ เรียนรู้ความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันทำให้เกิดจินตนาการเห็นความงาม และสุนทรีภาพของชีวิต คำว่าศาสตร์ จึงหมายถึงธรรมชาติ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ กระบวนการจึงเป็นองค์รวมแห่งการเรียนรู้ที่มีวงจร สนองตอบและสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นองค์รวมของการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติ อย่างมีสมดุล พึ่งพาอาศัย ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 เจตนารมณ์ของแผน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545ข). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2559. หน้า 5.

จากปรัชญาพื้นฐานและกรอบแนวคิดดังกล่าวข้างต้น เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นี้จึงมุ่ง (1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และ เอื้ออาทรต่อกัน

ชีวิตที่ ดี เก่ง และมีความสุข เป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้านหรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

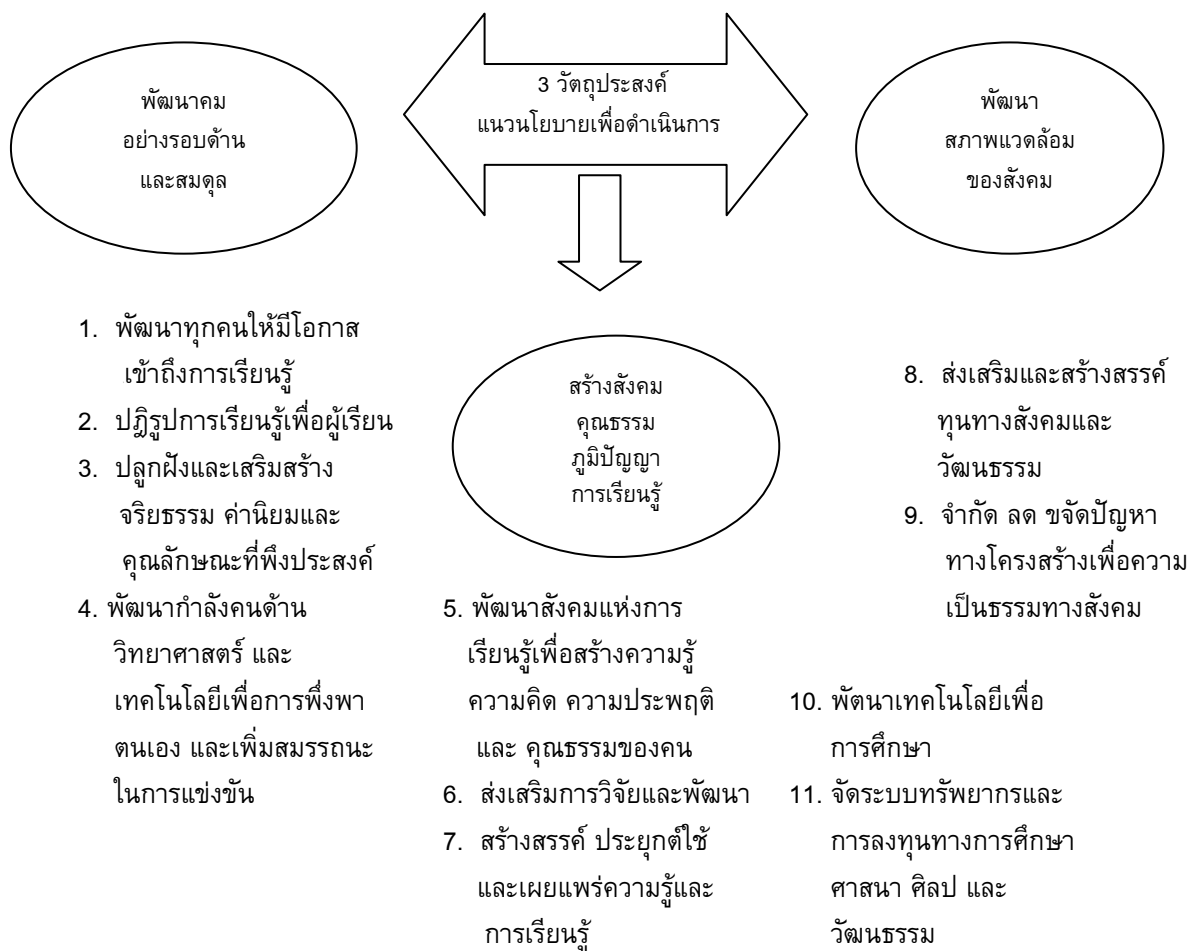
คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรงจิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจในตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีดุลยภาพ

สังคมคุณภาพ มุ่งมั่นที่จะสร้างและพัฒนาให้คนไทยทุกคนมีโอกาส มีความเสมอภาค และสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข เป็นสังคมที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเข้มแข็งและแข่งขันได้ และมีเสถียรภาพ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาอย่างสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างเหมาะสม รักษาและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนและเกื้อกูล สังคมคุณภาพต้องเป็นสังคมซึ่งส่งเสริมธรรมรัฐและสังคมประชาธิปไตย ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีระบบการเมืองการปกครองที่เปิดกว้างโปร่งใส และอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จะสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้ก้าวทันกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ทุกองค์กรและทุกส่วนในสังคมมาความใฝ่รู้ และพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ มุ่งให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยิ่งขึ้นต่อไป

สังคมแห่งความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน เป็นสังคมซึ่งมุ่งฟื้นฟู สืบสาน และธำรงไว้ซึ่ง คุณค่า เอกลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรมของไทย ที่ช่วยหล่อหลอมและพึ่งพากันไว้ให้มั่นคง รักษาไว้ซึ่งสถาบันครอบครัว มีการพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยให้มากยิ่งขึ้น มีเจตคติ และค่านิยมของสังคมที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นแกนหลักของสังคม และให้ความสำคัญกับการดูแลผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และคนยากจน คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความยุติธรรม และความเสมอภาคทั่วหน้ากัน

เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อดำเนินการไว้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 วัตถุประสงค์และแนวนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545ข). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2559. หน้า (2).

ประเทศไทยแบ่งระบบการศึกษาออกเป็นดังนี้คือ 1) อนุบาล 2) ประถมศึกษา 6 ปี 3) มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี 5) มหาวิทยาลัย (ปริญญาตรี) 4 ปี โดยการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี คือเริ่มจากชั้นประถมและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี คือเริ่มจากชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนไทยแบ่งภาคเรียนเป็น 2 ภาค ดังนี้คือ

ภาคที่ 1 เริ่ม 16 พฤษภาคม – ประมาณ 30 กันยายน

ภาคที่ 2 เริ่ม 1 พฤศจิกายน – ประมาณ 15 มีนาคม

ในหนึ่งปีจะมีจำนวนวันเรียนทั้งสิ้นประมาณ 252 วัน โดยเรียน 5 วันต่อสัปดาห์ วันจันทร์ – วันศุกร์ และหยุดในวันเสาร์ – อาทิตย์

3.3 ปรัชญาการศึกษาของประเทญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเติบโตมาด้วยรากฐานที่มั่นคงทางความคิดของคนญี่ปุ่นรุ่นเก่า ตั้งแต่สมัยก่อนเมจิ (ประมาณรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ของไทย) คนรุ่นเก่าของประเทศญี่ปุ่นคือคนที่รับวัฒนธรรมจีน ซึ่งหมายรวมถึงปรัชญาจีน ศาสนาต่างๆ และวิทยาการต่างๆ ของประเทศจีน ซึ่งปรัชญาจีนได้กล่าวถึงความสงบ การเข้าถึงภาวะจิตใจของตนเอง การเข้าใจสรรพสิ่ง การอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ ฯลฯ ประกอบกับลักษณะนิสัยเฉพาะของคนญี่ปุ่นเองที่ชอบใฝ่รู้ เมื่อชาติตะวันตกนำความรู้ใหม่เข้ามา เช่น ฟิสิกส์ การแพทย์ เกษตศาตร์ ดาราศาสตร์ ฯลฯ คนญี่ปุ่นที่ถูกปลูกฝังด้วยความรู้จากประเทศจีนแต่ก่อนก็กระตือรือร้นรับและศึกษาความรู้นั้นอย่างจริงจัง และด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะซึ่งมักจะมีเรือต่างชาติแวะเวียนเข้ามาประกอบกับความเป็นคนมีนิสัยชอบศึกษาสิ่งใหม่ๆ และเพราะญี่ปุ่นได้ผู้นำที่รักในความรู้เช่นกัน ญี่ปุ่นจึงเป็นประเทศที่ไวต่อการรับความรู้ใหม่ๆ เข้ามามาก ประกอบกันในสมัยนั้นกำลังเกิดลัทธิจักรวรรดินิยม ชาติตะวันตกกำลังขยายอิทธิพลทางการเมือง และต้องการครอบครองประเทศต่างๆ ทางเอเชีย ก่อให้เกิดการเตรียมพร้อมที่จะป้องกันประเทศในลักษณะต่าง ๆ ผู้นำญี่ปุ่นในสมัยนั้นได้แก่ โชกุนโยชิโมเนะ (Yoshimune:1684-1751) เตรียมรับภัยนี้ด้วยการเตรียมคนให้มีความรู้เท่าทันฝรั่งแท้จริง อย่างเช่น ได้สั่งเข้าหนังสือต่างประเทศมากมายหลายสาขาวิชาการ ในเวลาต่อมาก็ได้เตรียมส่งคนไปศึกษาต่างประเทศเพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะเป็นทีม ฟูกุซาวา (Fukuzawa) นักศึกษาคนสำคัญคนหนึ่งของญี่ปุ่นในสมัยเมจิ และเป็นผู้สถาปนามหาวิทยาลัยเคโอ (Keio) อันมีชื่อเสียงเป็นหนึ่งในนักเรียนผู้ได้มีโอกาสไปศึกษาวิชาการปรัชญาในระดับปริญญาโทที่ประเทศเยอรมัน นี่คือการนำสำคัญนำมาสู่รากของปรัชญาญี่ปุ่นในปัจจุบัน นี่ก็คือปรัชญาวิชาการ อันหมายรวมถึงวิชาการทุกสาขาที่มีปรัชญาเป็นพื้นฐานก่อให้เกิดการประสานกันเป็นหนึ่งเดียวระหว่างวิชาการสาขาต่างๆ เราจึงพบว่า ในขณะที่ญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการสาขาต่างๆ วิถีชีวิตแบบญี่ปุ่นก็คงอยู่ได้อย่างกลมกลืนกัน (วันดี ศรีสวัสดิ์. 2538: 31-32)

ถ้าวิเคราะห์การศึกษาของคนญี่ปุ่นอย่างละเอียดจะเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาญี่ปุ่นโดยเนื้อแท้แล้วอยู่ที่ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ค่านิยมและประเพณีให้กับคนรุ่นใหม่ ไม่ใช่เพื่อพัฒนา “ความเป็นปัจเจกบุคคล” หรือ “ความคิดอิสระ” แต่อย่างใด เราจึงอาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเป็นแนวอนุรักษ์นิยม (Conservatism) และใกล้เคียงกับปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism) ที่ก่อตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อกว่า 40 ปีก่อน

ระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเน้นประสิทธิภาพและความเจริญของส่วนรวมมากกว่าความเจริญหรือประชาธิปไตยส่วนบุคคล สังคมสำคัญกว่าปัจเจกบุคคลเพราะสังคมทำให้บุคคลอยู่ได้ด้วยสันติสุข และรุ่งเรืองก้าวหน้า บุคคลไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากสังคมสิ่งใดที่ดีต่อส่วนรวมสิ่งนั้นย่อมดีต่อส่วนตัวด้วย ตัวอย่างของการเน้นความสำคัญของกลุ่มหรือส่วนรวมจะเห็นได้จากการที่โรงเรียนญี่ปุ่นแต่ละแห่งมีการโรงนอนมากหรือน้อยเลย เพราะนักเรียนมีหน้าที่ๆ จะต้องช่วยกันทำความสะอาด เช็ดถู ขัดพื้น ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม หรือบริเวณทั่วไป นักเรียนถูกสอน

ระดับอาวุโส (Seniority) ที่มีอยู่ในสังคมใหญ่ ได้รับความเคารพและปฏิบัติอย่างแข็งขันในโรงเรียน อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าในระบบทำหน้าที่ตอกย้ำความสำคัญของสัมพันธ์ส่วนตัว และลักษณะของการพึ่งพากัน อันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมญี่ปุ่นตลอดเวลา เด็กนักเรียนถูกสอนให้รักและเคารพโรงเรียน ครูบาอาจารย์ รุ่นพี่ เพื่อน และรุ่นน้อง โดยผ่านกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เช่นชมรมต่าง ๆ รุ่นพี่ที่สำเร็จออกไปแล้วจึงมีความรักและผูกพันในสถาบัน และผู้ที่สำเร็จมาในสถาบันเดียวกันกับตนอย่างมาก และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในทุกรูปแบบเมื่อมีโอกาส ในขณะที่ระบบการศึกษาของประเทศอื่น ยังเปิดช่องไว้ให้คนที่ไม่ได้ผ่านระบบหรือในตอนเด็กๆ เรียนไม่ดีเพราะเป็นดอกไม้ที่บานช้าอยู่บ้างในการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ระบบการศึกษาประเทศญี่ปุ่นแทบจะไม่ได้เปิดโอกาสเช่นว่านี้ให้เลยปัจจุบันนี้โดยทั่วไปแล้วผู้นำในระดับสูงไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาลหรือเอกชน ล้วนแล้วแต่ได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ ของระบบการศึกษาด้วยความสำเร็จอย่างดีทั้งสิ้น เพราะเด็กญี่ปุ่นที่หวังความก้าวหน้า จึงต้องพยายามผ่านขั้นตอนต่างๆ ของระบบที่ว่านี้ไปให้ได้ และให้ดีกว่าคนอื่นด้วย การแข่งขันทางการศึกษาจึงมีอยู่ตลอดเวลา

จุดมุ่งหมายของการศึกษาและระบบการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว โรงเรียนของประเทศญี่ปุ่นจึงกำหนดให้ทำหน้าที่สังคมประภิต (Socialization) คือช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ระเบียบสังคมพร้อมกันนั้นก็ช่วย “กรอง” คนให้กับสังคมด้วย

ในปรัชญาการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น โรงเรียนมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องกระทำในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งในสังคม หน้าที่นี้ได้รับรู้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว และโรงเรียนจะต้องทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดี ใครจะมาชักจูงเปลี่ยนแปลงหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียนไม่ได้ และเมื่อกระบวนการสังคมประภิตต้องเวลา โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเปิดทำการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 5 วันครึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปีหนึ่งๆ จะปิด ภาคเรียนรวมไม่เกิน 2 เดือนครึ่งหรือน้อยกว่านั้น คือปิดภาคฤดูร้อนราวๆ 40 วัน ปิดภาคฤดูใบไม้ผลิราวๆ 10 วัน และปิดตอนปีใหม่อีกราวๆ 10 วันเท่านั้น

เมื่อพิจารณาจากปรัชญามโนทัศน์ของคนญี่ปุ่นจะเห็นว่า ปรัชญาการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมองผู้เรียนในแง่ดี เห็นว่ามีศักยภาพที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับจุดมุ่งหมายของชีวิตได้ แต่ผู้เรียนอาจถูกปัจจัยแวดล้อมภายนอกชักนำไปในทางไม่ดีได้ การที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ไขว่เขว สับสน การศึกษาจะต้องช่วยผู้เรียนสร้างวินัยแห่งตนให้เกิดขึ้น (ศักดา ปรารค์ประทานพร. 2530: 46-48)

นักเรียนญี่ปุ่นจึงต้องเคารพกฎระเบียบต่างๆ ของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เช่น การแต่งเครื่องแบบตามที่โรงเรียนกำหนด การตัดผมและการใช้เครื่องประดับตามระเบียบ รวมทั้งการใช้จักรยาน กระเป๋า และเครื่องใช้อื่นๆ ที่เหมือนกันทุกคนด้วยโรงเรียนไม่มีอาหารคาว หวาน และ

นักเรียนต้องมีความประพฤติเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะให้ความเคารพต่อครูและผู้อาวุโสเป็นอย่างดี ในห้องเรียนทุกคนต้องรักษามรรยาทที่ดีและเอื้อเฟื้อต่อกัน นั่งเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อยก่อนครูเข้าห้องเสมอ นอกจากนี้นักเรียนต้องรู้จักมรรยาทในการชักถามอภิปรายกับครู ต้องไม่ตั้งใจทำให้ครูเสียหน้า หรือแสดงความอวดเก่งอย่าใช้คำถามที่จะทำให้ครูอึดอัด และหากครูจะพลั้งเผลอพูดผิดไปบ้าง ก็ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไรที่จะต้องมาเอาชนะคะคานกัน ต้องรู้จักเป็นผู้ฟังที่ดี บางครั้งครูอาจให้นักเรียนรวมกลุ่มกันวิจารณ์ความผิดของตนเอง เพื่อพิจารณาว่าตนมีข้อบกพร่องตรงไหนบ้าง ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น หรือโรงเรียนบ้างหรือเปล่า ถ้าหากนักเรียนผู้ใดไม่อยู่ในระเบียบวินัย ครูก็จะพยายามร่วมมือกับผู้ปกครองดัดแปลงแก้ไขให้ได้ โดยชี้ให้นักเรียนเห็นผลดีผลเสียของความประพฤตินั้นๆ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ครูจะไม่ไม่บังคับจากภายนอก แต่จะให้นักเรียนค่อยๆ บังคับตนเองจากภายในตัวของนักเรียนเอง

ครูในปรัชญาของญี่ปุ่นนั้น คือ ผู้ที่มีทั้งความรู้ คุณธรรม และความเมตตา ครูจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ การเรียนการสอนจะเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ครูจึงมีบทบาทและความสำคัญมาก คำว่า “เซนเซ” ซึ่งแปลว่าครูในภาษาญี่ปุ่นนั้นเป็นคำที่มีเกียรติยศสูง และมีความสำคัญยิ่ง เมื่อนำมาเรียกต่อชื่อสกุล เช่น “ชูซูกิ เซนเซ” จึงเป็นการยกย่องผู้ถูกเรียกแทนที่จะเรียก “ชูซูกิ ชัง” ซึ่งแปลว่า “คุณชูซูกิ” ทั้งนี้เพราะครูมีความสัมพันธ์กับชีวิตของศิษย์ยาวนานมาก แม้จะพ้นโรงเรียนไปแล้วศิษย์กับครูก็ยังคงมีความสัมพันธ์กันอยู่ และครูจะช่วยเกื้อหนุนศิษย์ในทางต่างๆ ตลอดเวลา (ศักดิ์ ปรารค์ประทานพร. 2530: 48-50) ปรัชญาทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นเชื่อว่า ความรู้นั้นจะได้มาก็ต่อเมื่อผู้แสวงหาใช้ความเพียรอย่างเต็มที่ ไม่ใช่ได้มาง่ายๆ และเรียนจากผู้รู้ (คือครู) แล้วค่อยนำไปพัฒนาต่อๆ ไป ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทมากในการเรียนรู้ของศิษย์ครูจึงต้องเป็นผู้ทรงความรู้ ตื่นตัวต่อวิทยาการใหม่ๆ และรักการเรียนรู้อยู่เสมอ จะได้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับศิษย์ได้ ในการเรียนการสอน ครูจึงเน้นเนื้อหาวิชาและเอาจริงเอาจังมาก ศิษย์จะต้องตั้งใจเรียนในห้อง และตั้งใจทำการบ้านที่ครูมอบหมายให้จำนวนมากทุกวัน

เพื่อเป็นการบังคับให้ศิษย์ตั้งใจเรียน ครูจะเน้นมาตรฐานขั้นต่ำของการเรียนรู้ผู้ที่สอบผ่านเท่านั้นจึงจะเรียนในขั้นที่สูงขึ้นไปได้ เพราะฉะนั้นการสอบจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของครูและระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ในสังคมญี่ปุ่น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยโตเกียว มหาวิทยาลัยเกียวโต มหาวิทยาลัยวาเซดะ หรือมหาวิทยาลัยเคโอเท่านั้น จึงจะมีโอกาสได้งานที่ดี มีเกียรติ มีความก้าวหน้าและชีวิตที่รุ่งโรจน์ ดังนั้นนักเรียนญี่ปุ่นทุกคนจึงปรารถนาที่จะได้เข้าไปเรียนในมหาวิทยาลัยชั้นนำ ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง แต่การที่จะเข้ามหาวิทยาลัยเหล่านี้ได้ก็โดยการสอบเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โอกาสที่จะสอบได้ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียน (ในประเทศญี่ปุ่น “คุณภาพ” นี้วัดจากจำนวนนักเรียนที่เข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำได้) นักเรียนทุกคนจึงปรารถนาที่จะได้เข้าไปเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือกับครูและทางโรงเรียนอย่างเต็มที่ในการกวดขันเด็กให้ตั้งใจเรียน เพราะทุกคนร่วมอยู่ในการ “แข่งขัน” ด้วยกันทั้งสิ้น เด็กแข่งกับเด็ก โรงเรียนแข่งกับโรงเรียนอื่น และครอบครัวแข่งกับครอบครัวอื่น เพราะความสำเร็จของลูก คือ การแสดงถึงความสำเร็จของครอบครัวด้วย (ศักดิ์ ประสานพร. 2530: 51; อ้างอิงจาก Vogel. 1983: 165) กิจกรรมของสมาคมผู้ปกครองและครูได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างยิ่ง และจะมุ่งไปที่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เช่น การหาครูที่ดีมีความสามารถสูงมาประจำที่โรงเรียน การพัฒนาวิชาการทางด้านต่างๆ และการจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียน

ครอบครัวที่มีเด็กอยู่ในวัยเรียน ผู้ปกครองจะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้กับการศึกษาของลูก แม้จะต้องลงทุนมากสักเพียงใดก็ตาม บ้านญี่ปุ่นที่ค่อนข้างจะคับแคบก็จะถูกดัดแปลงให้ห้องเด็กกว้างเพียงพอสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่างๆ แม่คือผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการเลี้ยงดูลูก โดยจะคอยดูแลทุกอย่างทั้งอาหารการกิน การหลับนอน การทำการบ้าน การเรียนพิเศษ การคบเพื่อน และอื่นๆ จะได้รับฉายาว่าแม่การศึกษา (ศักดิ์ ประสานพร. 2530: 51; อ้างอิงจาก Reischauer. 1984: 172) นอกจากจะเรียนอย่างหนักในโรงเรียนและทำการบ้านวันละ 2-3 ชั่วโมงแล้ว เด็กญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังต้องเรียนพิเศษที่โรงเรียน “กวดวิชา” อีกด้วย ซึ่งเรียนกันอย่างคร่ำเคร่งทุกระดับชั้น กระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่นประมาณว่านักเรียนระดับประถมศึกษา 1,500,000 คน และมัธยมศึกษา 2,000,000 คน กวดวิชา และโรงเรียนกวดวิชามีอยู่ประมาณ 200,000 แห่ง (ศักดิ์ ประสานพร. 2530: 52; อ้างอิงจาก Tanaka. 1985: 131) ครอบครัวญี่ปุ่นส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการ “กวดวิชา” ของลูกไปถึง 21 เปอร์เซ็นต์ ของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งหมด (ศักดิ์ ประสานพร. 2530: 52; อ้างอิงจาก Economic Planning Agency. 1985: 131) สำนักพิมพ์ต่างๆ ยังพิมพ์คู่มือการศึกษาเล่าเรียนและแนวข้อสอบต่างๆ ออกจำหน่ายอีกปีละ 410 ล้านเล่ม (ศักดิ์ ประสานพร. 2530: 52; อ้างอิงจาก Fobis. 1984: 119) แสดงให้เห็นถึงปริมาณของการลงทุนทางการศึกษาที่สูงมากขึ้นของครอบครัวญี่ปุ่นและ ทั้งหมดนี้ก็เพราะจุดมุ่งหมายเดียวเท่านั้น ให้เด็กสอบผ่านในแต่ละระดับชั้นด้วยคะแนนเยี่ยมยอดและก็ไม่มีการสอบในระดับใดที่จะทำให้เด็กได้หวาดผวามากกว่าการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสุดยอดของเส้นทางการศึกษาที่เด็กได้ไต่ขึ้นมา ในช่วงนี้ทั้งลูกทั้งแม่จะไม่ค่อยได้หลับได้นอนเพราะทุกคนเชื่อในคำกล่าวที่ว่านอน 6 ชั่วโมงสอบตก นอน 4 ชั่วโมงสอบได้ แรงกดดันทำให้เด็กญี่ปุ่นต้องเรียน ต้องรู้ ต้องจำ เพื่อจะผ่านการสอบให้ได้จึงมีอยู่ตลอดเวลา 12-14 ปี จากอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรนั้นเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subject-Matter centered) และกำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นลำดับขั้น จากประสบการณ์และความชำนาญ ผู้กำหนดหลักสูตรย่อมรู้ว่าเด็กในแต่ละวัยแต่ละระดับชั้นควรจะเรียนอะไร หลักสูตรของประเทศญี่ปุ่นจึงไม่ค่อยเปิดโอกาสให้เด็กกระโดดข้าม

สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ในปีแรกทุกคนเรียนวิชาสามัญเหมือนกันหมด พอปีที่สองจึงจะแบ่งเป็นสายสามัญสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย และสายอาชีพสำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยและปีที่สาม หลักสูตรสายสามัญจะแบ่งออกเป็นสาย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่วนสายวิชาชีพ เช่น วิชาช่างและพาณิชยกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรในทุกระดับการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาและมโนทัศน์ของชนญี่ปุ่นทั้งสิ้น เช่น กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม ซึ่งโรงเรียนจะพานักเรียนไปอยู่กับธรรมชาติ เช่น ในป่า หรือบนภูเขา เพื่อให้นักเรียนได้วางซึ่งถึงธรรมชาติและเข้าใจถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรมชาติของมนุษย์ การไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ก็เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และได้เห็นคุณค่าของมรดกของบรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้ หรือได้มองเห็นทิศทางในอนาคตที่เทคโนโลยีได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ก่อนเดินทางครูจะเตรียมโปรแกรมทัศนศึกษาเป็นอย่างดี และนักเรียนก็ต้องเตรียมตัวด้วย ครูจะให้เด็กเก็บเงินวันละเล็กน้อยสำหรับใช้จ่ายในการเดินทาง และต้องศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษา เมื่อถึงวันเดินทางทุกคนต้องแต่งเครื่องแบบอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นกลุ่มๆ พร้อมกัน พักแรมด้วยกัน และที่สำคัญก็คือฟังคำบรรยายของมัคคุเทศก์ด้วยความตั้งใจ เพราะทุกคนต้องทำรายงานโดยละเอียดส่งครูเมื่อกลับมาถึงโรงเรียน การไปทัศนศึกษาของนักเรียนญี่ปุ่นจึงไม่ใช่การไปเที่ยว หลักสูตรของเขาจึงสร้างคนที่ขยันทำงานที่เพียบพร้อมด้วยวิชาความรู้

3.4 นโยบายการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นได้ถูกเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในปี พ.ศ. 2490 ผลของมันก็นำไปสู่การตรากฎหมายว่าด้วยพื้นฐานการศึกษา (พ.ศ. 2490) โดยกำหนดให้หลักการศึกษาอยู่บนพื้นฐานของความสงบและมีประชาธิปไตยลัทธินิยมชาติทหารนั้นให้ออกไปจากกฎหมาย เน้นให้มีการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล (วรินทร์ วุจรงค์. 2546: 78) กฎหมายว่าด้วยพื้นฐานการศึกษา พ.ศ. 2490 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่า (รุ่ง แก้วแดง. 2544: ออนไลน์)

เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ให้เป็นผู้ที่มีร่างกายและสติปัญญาที่ดี รักสัจจะและความยุติธรรม เห็นความเป็นปัจเจกบุคคล เคารพการประกอบสัมมาชีวะ และมีความรับผิดชอบสูง มีความคิดอิสระ ที่จะช่วยกันสร้างประเทศและสังคมที่มีสันติสุข

จากหลังสงครามถึงปัจจุบัน กฎหมายว่าด้วยพื้นฐานการศึกษาได้ถูกยอมรับอย่างเป็นทางการว่าเป็นหลักการการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น การเจริญทางอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง หลังช่วงปี พ.ศ.2493 ได้เปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลหันมาให้ความสำคัญเรื่องการศึกษา ปัญหาคือว่าจะทำอย่างไรในเรื่อง “ความเท่าเทียมและโอกาสทางการศึกษา” และ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ” รัฐบาลย่ำ “ความมีประสิทธิภาพ” การบริหารการศึกษาแบบรวมศูนย์จึงกลับมาถูกย่ำอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าจะมีผู้ไม่เห็นด้วย การเลือกตั้งคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่นได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ.2498 อำนาจทั้งหมดจึงมารวมศูนย์อยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการยึดมั่นในเรื่องความเข้มงวดในเนื้อหาการเรียนการสอนมาก ตรวจตราตำราเรียน หลักสูตรและวิธีการสอนมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในระดับบริหารการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจโดยสร้างโรงเรียนชั้นสูงที่สอนทางด้านอุตสาหกรรมให้เป็นมืออาชีพโดยเรียน 5 ปี คือหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี จะเรียนเพิ่มอีก 2 ปี เป็นการฝึกฝนเฉพาะทาง เมื่อจบจากโรงเรียนเหล่านี้จะมีคุณสมบัติสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ นี่คือนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลประกันวิศวกร ให้กับอุตสาหกรรมของประเทศ (วรินทร์ วรูทส์. 2546: 78-79)

โชวะที่ 34 (พ.ศ.2502) ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้งโดยประเทศญี่ปุ่นมีความประสงค์จะให้กลับไปสู่จุดเดิมคือ การเน้นให้ความสำคัญกับสถาบันจักรพรรดิและเน้นเรื่องศาสนา โดยให้มีการสอนวิชาจริยธรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งแต่ไม่ถือเป็นวิชาพิเศษและไม่มีการสอบ สาเหตุที่มีการใส่วิชาจริยธรรมลงไปหลักสูตรแม้จะถือว่าเป็นวิชาพิเศษ เนื่องจากเมื่อปีโชวะที่ 25 (พ.ศ.2493) เกิดสงครามคาบสมุทรเกาหลี รัฐมนตรีศึกษาธิการในสมัยนั้นคือ นายอามาโนะ สาดาสูกะ มีดำริจะให้ฟื้นฟูวิชาจริยธรรมอย่างเจียบๆ เพื่อเน้นความรักชาติ หรือเมื่อปีโชวะที่ 30 (พ.ศ.2498) เมื่อมีการปรับปรุงวิชาสังคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา นายอันโดได้กล่าวว่าอยากให้เน้นสถาบันจักรพรรดิ เป็นต้น จากเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้จึงได้เกิดมีการจัดเวลาพิเศษสำหรับวิชาจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นต่อมาเมื่อปีโชวะที่ 40 (พ.ศ.2508) คณะกรรมการการศึกษาส่วนกลางได้มีการรายงานกลางปีเกี่ยวกับภาพของญี่ปุ่นที่ถูกคาดหวัง แต่ได้รับกระแสต่อต้านมากจนต้องมีการแก้ไขใหม่ปีต่อมาคือ ปีโชวะที่ 41 (พ.ศ.2509) จึงได้มีรายงานขั้นสุดท้าย แม้กระนั้นก็ตามพื้นฐานหลักที่รัฐต้องการให้ประชาชนมีใจที่รักประเทศชาติในทางที่ถูกต้อง และมีความรักเทอดทูนต่อสถาบันจักรพรรดิไม่ได้เปลี่ยนแน่นอน ในหมู่นักรุ่นหนุ่มสาวต่อต้านและไม่เห็นด้วยต่อความคิดนี้ เพียงมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีการสอน ดังนี้ (วรินทร์ วรูทส์. 2546: 79-80)

1) ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน เป็นผู้ช่วย

2) วิธีการเรียนโดยให้ทำโครงการเป็นเรื่องๆ โดยผ่านกระบวนการโต้เถียง เนื้อหาของการเรียนจะเป็นรูปแบบเรียนทีละหัวข้อ

3) สมัยก่อนตำราเรียนคือ เนื้อหาการเรียนทั้งหมด ดังนั้นการเรียนแต่ก่อนคือการสอนในตำราเรียนทั้งหมด แต่หลังสงคราม การสอนจะอิงตำราเป็นหลัก แต่ครูจะกระตุ้นให้เด็กใช้ประโยชน์จากห้องสมุด หรือใช้สื่อการสอนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความสนใจ

4) เน้นอบรมการใช้ชีวิตประจำวัน เด็กๆ จะถูกชี้แนะในเรื่องการปฏิบัติตนของแต่ละคน เน้นให้เห็นความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

5) นำวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเข้ามาใช้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ หลังสงครามมีการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนจากรัฐเป็นผู้จัดทำ เป็นรัฐเป็นเพียงผู้อนุญาตให้ใช้เป็นตำราเรียนได้ (วรินทร์ ววงค์. 2546: 80)

คนญี่ปุ่นได้รับแรงกระตุ้นจากข้อมูลที่บอกเล่าจากผู้ที่ได้มีโอกาสไปเยือนทวีปยุโรป และทวีปอเมริกา หรือได้รับการสอนโดยตรงจากคนต่างชาติที่มาประเทศญี่ปุ่น หลังจากนั้น รัฐบาลญี่ปุ่นได้ส่งคณะผู้บริหารทางการศึกษาไปอเมริกาและยุโรป หรือส่งให้ไปเรียน พวกนี้เมื่อกลับมาได้นำสิ่งที่ตนเองได้รู้ได้รับประสบการณ์มาพัฒนาประเทศทั้งระบบ เนื้อหา วิธีการ อาคารของโรงเรียน วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่เรียนจากประเทศตะวันตกได้มีความพยายามที่จะนำเอามาเป็นของคนญี่ปุ่นให้จงได้ กลุ่มคนเหล่านี้ได้สืบเนื่องความพยายามจวบจนถึงปัจจุบัน ในสมัยเมจิที่เริ่มมีความเป็นยุคของโรงเรียนนั้นหมายถึง คนญี่ปุ่นมีความต้องการรับวัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกเข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกับญี่ปุ่น ความกระตือรือร้นนี้เป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนประเทศญี่ปุ่นจากระบบศักดินาให้เป็นประเทศสมัยใหม่ และสิ่งที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นพัฒนาเป็นสังคมสมัยใหม่ได้ คือความสำเร็จในการรับเอาการศึกษา และวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามานั่นเอง

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้คือ (วรินทร์ ววงค์. 2546: 75)

ครั้งที่ 1 การปฏิรูปการศึกษาเริ่มในสมัยเมจิ พ.ศ.2401 ในสมัยนี้ได้มีการสร้างระบบการศึกษาสมัยใหม่แบบตะวันตกขึ้น

ครั้งที่ 2 การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2490 เป็นการปฏิรูปการศึกษาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เน้นความเป็นประชาธิปไตยเป็นการศึกษาเพื่อมวลชนให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

ครั้งที่ 3 การปฏิรูปการศึกษาหลังปี พ.ศ.2523 ซึ่งสภาการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติมีวิสัยทัศน์ที่จะเน้นสาระสำคัญ 3 เรื่อง คือ (1) เน้นความสำคัญของปัจเจกบุคคลมากขึ้น (2) เน้นระบบการศึกษาตลอดชีวิต (3) เน้นการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่น ความเป็นนานาชาติ วัฒนธรรมและการกีฬา การพัฒนาไปสู่สังคมสารสนเทศพร้อมด้วยการส่งเสริมงานด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการศึกษานอกระบบมากขึ้น การลดความเคร่งเครียดในการเรียนในสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ปรับปรุงการอุดมศึกษา และส่งเสริมสถาบันการศึกษาเอกชนเป็นต้น (กมล สุตประเสริฐ และสุนทร สุนันทชัย. 2541: 8) โดยกระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นได้ทำการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้านดังต่อไปนี้ (วรินทร์ ววงค์. 2546: 83-84)

1) ให้การศึกษาทางด้านจิตใจให้เต็มอิ่ม เน้นให้เด็กมีเวลาเป็นของตนเอง มากกว่าแต่ก่อน ไม่ใช่เรียนแต่ทางด้านวิชาการอย่างเดียวให้รู้จักคิดด้วยตนเอง ปลูกฝังให้สามารถมีพลังในการดำรงชีวิต เรียนรู้กฎเกณฑ์การใช้ชีวิตในสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รักษาวัฒนธรรมประเพณีที่สั่งตามของประเทศ มีความสำนึกในความเป็นนานาชาติ

2) มีระบบการศึกษาที่เด็กสามารถเลือกเรียนได้หลายเส้นทางตามความถนัดของแต่ละคน เปลี่ยนระบบการศึกษาจากรูปแบบเดียวเป็นการเน้นเนื้อหาการเรียนที่让孩子สามารถมีทางเลือกเรียนได้ตามความถนัด ระบบการศึกษาให้มีหลายเส้นทาง ให้มีความยืดหยุ่นในเรื่องอายุของนักเรียนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย

3) กระจายอำนาจการศึกษาให้ท้องถิ่นหรือโรงเรียนมีอิสระในการบริหารของตนเอง

4) ปฏิรูปมหาวิทยาลัยและสนับสนุนให้มีการวิจัย

ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2543 ประเทศญี่ปุ่นได้มีการปฏิรูปการศึกษาอีกครั้ง โดยในสมุดปกขาว ปี พ.ศ. 2544 (Japanese Government in Policies in Education, Culture, Sports, Science and Technology 2001) ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาวัฒนธรรมกีฬาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กำหนดหลักการเบื้องต้น (Basic Approach) สำหรับการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้ (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. 2001. Online)

1) ปลูกฝังให้คนญี่ปุ่นมีแนวคิดของความเป็นมนุษย์ (Sense of Humanity)

เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องสอนให้เด็กได้ตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ทั้งของตนเองและสังคม เช่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นคุณค่าของตัวเอง การมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน ในการสอนเรื่องเหล่านี้ต้องได้รับความร่วมมือจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน ผลการสำรวจเรื่องประสบการณ์ของเด็กที่ได้จากกิจกรรม จัดโดยกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬา และวัฒนธรรมในปี 1998 พบว่า เด็กที่มีกิจกรรมกลางแจ้งและได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านเป็นประจำจะมีแนวคิดด้านศีลธรรมดีกว่าเด็กอื่นๆ การศึกษาควรเริ่มที่บ้าน โดยต้องเริ่มจากพื้นฐานการใช้ชีวิตและกฎเกณฑ์ของสังคม ควรจัดให้มีหน่วยงานของชุมชน เพื่อจะช่วยให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องนี้

2) ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษและความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล

ในการนี้จะต้องมีระบบในการพัฒนาปัจเจกบุคคล ในระดับประถมและมัธยม โรงเรียนต้องทำหน้าที่แนะแนวทางให้นักเรียน ซึ่งมีความสามารถที่แตกต่างกัน ตลอดจนจัดให้มีหลักการในการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น โรงเรียนต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีความต้องการในการจะพัฒนาตนเองผ่านทางด้านกิจกรรมต่างๆ จัดให้มีโครงการเตรียมความพร้อมก่อนสอบเข้ามหาวิทยาลัย

สำหรับการศึกษาในระดับปริญญาตรี และสูงกว่า ต้องเน้นความเข้มแข็งในการศึกษาและวิจัย จัดตั้งเป็นสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนเชิญชวนให้เยาวชนสนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและสนับสนุนทุนการศึกษา

3) สร้างโรงเรียนสำหรับคนรุ่นใหม่

การที่จะบรรลุเป้าหมายเราจะต้องมีระบบการศึกษาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนความคิดของคนได้ โรงเรียนประถมและมัธยมต้องกระจายอำนาจ และรับฟังความคิดเห็นของชุมชนมากขึ้น ต้องยกระดับอาชีพครูให้สูงขึ้น สำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มหาวิทยาลัยต้องแข่งขันได้ในระดับสากล ต้องพึ่งพาตนเองได้และมีความชัดเจนในด้านการบริหาร ต้องมีความยืดหยุ่นในการจัดหาครู และปรับปรุงระบบการประเมินผลงานของครู

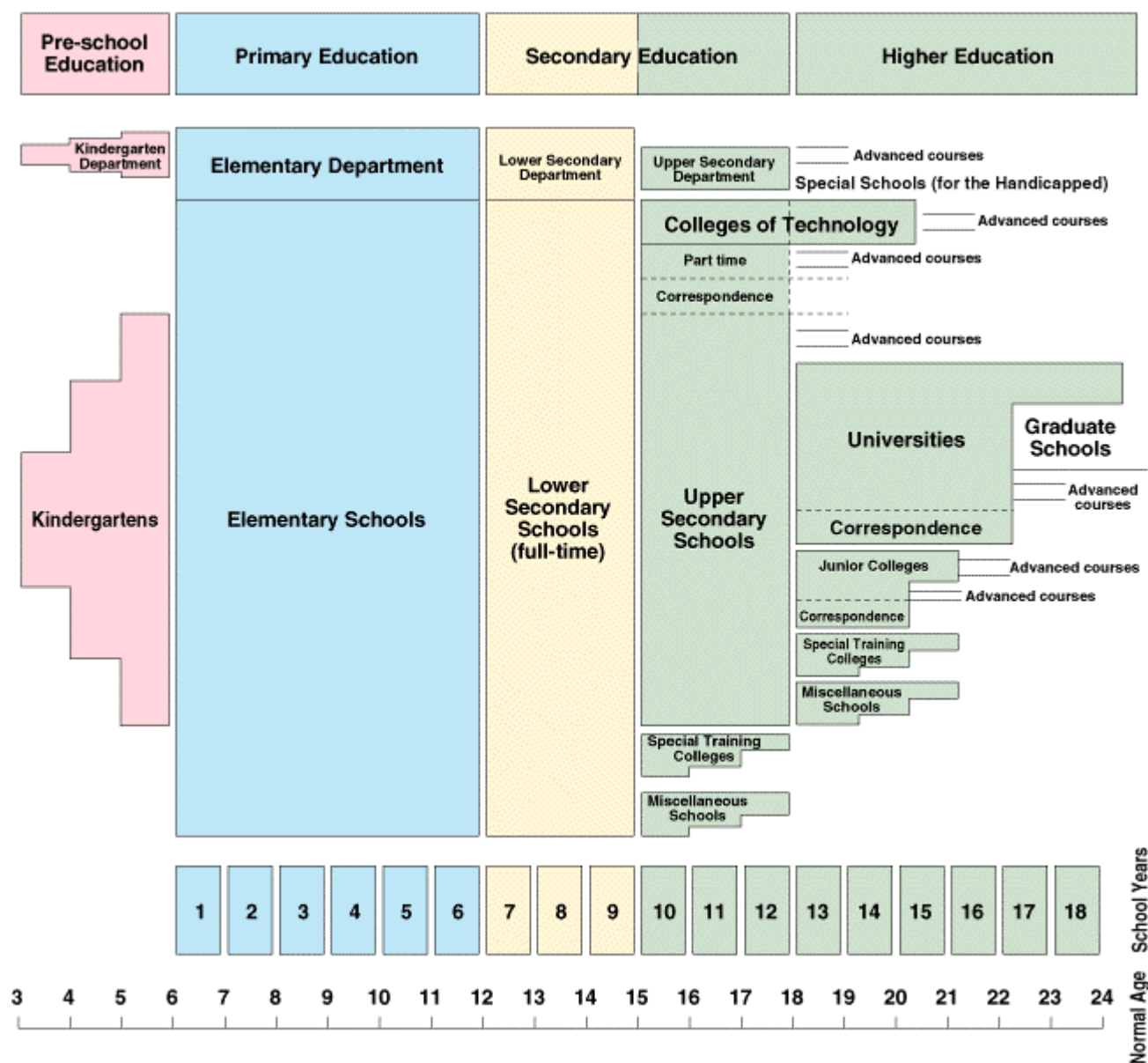
รากฐานของระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันได้รับการพัฒนาจากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงปลายของปี พ.ศ. 2483 ประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มปฏิรูปการศึกษาผ่านร่างกฎหมาย ปรากฏเป็นกฎหมายพื้นฐานทางการศึกษา (Fundamental Law of Education) และกฎหมายการศึกษาในระบบโรงเรียน (School Education Law) ในปี พ.ศ. 2490 หลังจากการประกาศใช้กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ ระบบการศึกษาที่เรียกว่าระบบ 6-3-3-4 จึงได้รับการจัดตั้งบนพื้นฐานของหลักการแห่งความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา (World Education Forum. 2000: Online) โดยการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี แบ่งออกเป็นชั้นประถมศึกษา 6 ปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (สมาคมการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย. 2546: 3) การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี รัฐจัดแบบให้เปล่าสำหรับเด็กอายุ 6-15 ปี ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นโรงเรียนสามัญศึกษาเสียส่วนใหญ่และมีโรงเรียนอาชีวะ และเทคนิคอยู่บ้าง สำหรับผู้ที่ต้องการเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นจัดการศึกษาแบบสหศึกษา และประเทศญี่ปุ่นจัดการศึกษาด้วยระบบสายเดี่ยว (Single line or unitary system) กล่าวคือเด็กในภาคบังคับทุกคนเรียนหลักสูตรเดียวกันหมดทั้งระบบการศึกษาไม่มีการแบ่งแยกเด็กด้วยเกณฑ์ต่างๆ เด็กที่เรียนโรงเรียนเดียวกัน เรียนเหมือนกัน (ศักดิ์ดา ปรารักษ์ประทานพร. 2530: 43-45) แต่ละช่วงชั้นการศึกษามีลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้ (World Education Forum. 2000: Online)

1) โรงเรียนระดับประถมศึกษา เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 6 ขวบเป็นต้นไปจะต้องเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นเวลา 6 ปี นั้น หมายความว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี มีการพัฒนาทางสติปัญญาและร่างกาย เหมาะกับการศึกษาในระดับประถมศึกษา

2) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนทุกคนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาจะต้องเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนในระดับนี้มีอายุอยู่ในช่วง 12-15 ปี

3) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับการศึกษานี้มีหลักสูตรอยู่ 3 แบบ ได้แก่ 1) เรียนเต็มเวลา (Full Time) 2) เรียนบางเวลา (Part Time) 3) เรียนทางไกล (Correspondence) การเรียนเต็มเวลาใช้เวลาทั้งสิ้น 3 ปี ในขณะที่ 2 แบบหลังจะต้องใช้เวลาในการเรียนมากกว่า การเรียนแบบบางเวลาแบ่งต่อไปได้อีก 2 แบบ คือ เรียนในช่วงกลางวัน หรือเรียนในช่วงเย็น ส่วนใหญ่หลักสูตรที่มีจะเป็น หรือมีการเรียนแบบช่วงเย็น

4) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แบบ 6 ปี ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยได้มีทางเลือกใหม่ในระบบการศึกษา โดยพยายามขยายช่วงระยะเวลาของการศึกษาในช่วงมัธยมให้ยาวนานขึ้น นั่นคือ การเลือกเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายต่อเนื่องกัน

ภาพประกอบ 4 องค์กรของระบบโรงเรียนในปัจจุบัน

ที่มา: Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. (2004). *School System*. Online.

สถาบันการศึกษาแบบอื่นๆ เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 ระบบการศึกษาในปัจจุบันแสดงในภาพประกอบที่ 5 ในปี พ.ศ. 2504 เริ่มมีหลักสูตรแบบทางไกล (Correspondence) เพื่อเพิ่มทางเลือกแก่นักเรียนที่จะเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปี พ.ศ.2505 วิทยาลัยเทคโนโลยี (College of Technology) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกของนักเรียนที่ไม่ต้องการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะต้องเรียนต่ออีก 5 ปีทางด้านเทคโนโลยี นอกจากนั้นวิทยาลัยที่ให้การอบรมพิเศษและโรงเรียนแบบอื่นๆ สามารถให้ประกาศนียบัตรทั้งแบบอาชีวะเทคนิค และหลักสูตรในแบบอื่นๆ ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับชีวิตจริง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการ ทั้งในโรงเรียนพิเศษและห้องเรียนที่จัดไว้เฉพาะ ซึ่งได้รับการประยุกต์ให้เหมาะสมตามความจำเป็นและความต้องการสำหรับระดับและความพิการของเด็กและระดับอนุบาลไม่จัดอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ

โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น แบ่งภาคเรียนเป็น 3 ภาค ดังนี้คือ

ภาคที่ 1 เริ่ม 6 เมษายน – 25 กรกฎาคม

ภาคที่ 2 เริ่ม 1 กันยายน – 25 ธันวาคม

ภาคที่ 3 เริ่ม 9 มกราคม – 24 มีนาคม

ในปีหนึ่งจะมี จำนวนวันเรียนทั้งสิ้นประมาณ 230 วัน เท่าที่ผ่านมามีเด็กจะต้องเรียนวันเสาร์ครึ่งวันโดยเรียนสัปดาห์ละ 3 วัน แต่ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2538 เป็นต้นไป เด็กนักเรียนจะเรียนเฉพาะวันเสาร์ที่ 1 และ 3 ส่วนเสาร์ที่ 2 และ 4 จะเป็นวันหยุด แม้ว่าเด็กจะได้หยุดวันเสาร์เพิ่มขึ้น แต่เนื้อหาวิชาจะยังคงเดิม ไม่ได้ลดลงตามไปด้วย

ในปี พ.ศ. 2545 โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นได้มีนโยบายยกเลิกการเรียนวันเสาร์ และจะมีการเปลี่ยนหลักสูตรอีกครั้งในโรงเรียน ประเด็นสำคัญในการเปลี่ยนคือ ลดเนื้อหาวิชาลง 30% เพื่อให้แต่ละโรงเรียนมีอิสระในการเลือกเนื้อหาที่อยากสอนได้เอง และให้นักเรียนมีโอกาสเลือกวิชาที่ตนชอบได้มากขึ้น (Ministry of Education, Culture, Sports and Technology. 2005: Online)

4. การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาและองค์ประกอบงบประมาณ

4.1 เกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ

นักเศรษฐศาสตร์จะมองงบประมาณในลักษณะของการมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ได้รรถประโยชน์สูงสุด นักบริหารจะมองงบประมาณในลักษณะของกระบวนการหรือการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยบรรลุเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้ นักการเมือง จะมองในลักษณะของการมุ่งให้รัฐสภาใช้อำนาจควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาล ฯลฯ (ณรงค์ สัจพันธ์โรจน์. 2538: 2)

ซึ่งสามารถจัดอยู่ใน 3 ความหมายดังนี้คือ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. 2546: 456 - 458)

- 1) งบประมาณในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาล
- 2) งบประมาณในฐานะที่เครื่องมือทางการคลังของประเทศ
- 3) งบประมาณในฐานะที่เป็นเอกสารแสดงความต้องการของรัฐบาลหรือหน่วยงาน

ความสำคัญและประโยชน์ของงบประมาณ

งบประมาณมีความสำคัญเพราะเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการบริหารราชการของประเทศ รัฐบาลสามารถนำงบประมาณไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายและการบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนดังนี้ (ณรงค์ สักพันธ์โรจน์. 2538: 3 - 4; ไพรัช ตระการศิรินนท์. 2544: 5 - 6)

1) งบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารประเทศในด้านต่างๆ รัฐบาลสามารถจัดให้งานต่างๆ ที่รัฐบาลประสงค์จะดำเนินการโดยการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลตามที่รัฐบาลเห็นว่าจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและตามกำลังเงินที่มีอยู่ และให้ทุกส่วนราชการดำเนินการตามนโยบาย แผนงานตลอดจนงานโครงการต่างๆ ให้เป็นไปตามงบประมาณที่กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนและไม่จำเป็น

2) ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ งบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลเป็นรายจ่ายจำนวนมากมหาศาล และมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด รัฐบาลสามารถจัดสรรงบประมาณไปใช้ในโครงการการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง

3) เป็นเครื่องมือในการจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยการอาศัยกลไกการวางแผนการจัดสรรเงินงบประมาณไปในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับแผนพัฒนา วางแผนการปฏิบัติงานในการใช้จ่ายเงินงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาเร็วที่สุดและใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพสูงสุด

4) เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ประชาชาติที่เป็นธรรม งบประมาณสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ของประชาชน โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินงบประมาณไปสู่สถานที่สามารถช่วยยกระดับฐานะของประชาชนที่ยากจนให้มีรายได้สูงขึ้น เช่น จัดสรรงบประมาณให้โครงการด้านสาธารณสุข ปลูกป่า สาธารณูปการ อันได้แก่การสร้างถนน ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์ ไปสู่ประชาชนที่ยากจนในชนบทให้มากขึ้น เพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

5) เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินการคลังของประเทศ โดยอาศัยงบประมาณเป็นเครื่องมือรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินการคลังของประเทศโดยการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจแต่ละภาวะ เช่น เมื่อเศรษฐกิจมีภาวะเงินเฟ้ออยู่รัฐบาลก็ควรจัดสรรงบประมาณโดยใช้นโยบายการเก็บเงินภาษีอากร และรายได้อื่นๆ ของรัฐบาล ให้มีรายรับงบประมาณให้มาก และให้มากกว่ารายจ่ายงบประมาณที่รัฐบาลใช้จ่ายออกไป เพื่อให้ปริมาณเงินในท้องตลาดในประเทศมีปริมาณเงินน้อยลง ซึ่งจะเป็นวิธีขจัดปัญหาภาวะเงินเฟ้อลงได้ทางหนึ่งและในทางตรงข้าม ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศมีภาวะเงินฝืดอยู่ รัฐบาลก็สามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือจัดสรรเงินงบประมาณ โดยจัดเงินงบประมาณที่จะใช้จ่ายให้มีการใช้จ่ายที่สูง และให้สูงกว่างบประมาณรายรับที่รัฐบาลเก็บเข้ามาจากการเก็บภาษี

6) เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์งาน และผลงานที่รัฐบาลจะดำเนินการให้แก่ประชาชนและประเทศ เนื่องจากงบประมาณเป็นที่รวมของแผนงานและงานที่รัฐบาลจะดำเนินการในแต่ละปีในด้านต่างๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงสามารถใช้งบประมาณโดยเอกสารงบประมาณเป็นสื่อให้ประชาชนทราบถึงแผนงานและงาน โครงการต่างๆที่รัฐบาลจะดำเนินการประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการเสียภาษีอากรให้รัฐบาล

ลักษณะที่ดีของงบประมาณ

งบประมาณที่ดีควรมีลักษณะสำคัญๆ ดังนี้คือ (ณรงค์ สักพันธ์โรจน์. 2538: 5 - 8; ไพรัช ตระการศิริพันธ์. 2544: 6 - 9)

1) เป็นศูนย์รวมของเงินงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด

การใช้จ่ายเงินงบประมาณของประเทศควรเป็นการใช้จ่ายจากศูนย์หรือแหล่งรวมแห่งเดียว เพื่อประโยชน์ทำให้สามารถพิจารณาเปรียบเทียบการใช้จ่ายต่างๆ ทั้งหมดให้เห็นถึงลำดับความสำคัญมาก-น้อย ก่อน-หลัง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณและเพื่อเป็นการประสานระหว่างแผนงาน-งาน/โครงการต่างๆเข้าด้วยกันและเพื่อเป็นการป้องกันซ้ำซ้อน

ในบางโอกาสงบประมาณแผ่นดินอาจจำเป็นต้องแยกออกไปตั้งต่างหากเป็นงบพิเศษนอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดิน สำหรับในประเทศไทยเงินของแผ่นดินที่แยกออกไปนอกงบประมาณมีอยู่หลายลักษณะ คือ เงินทุนหมุนเวียน เงินงบประมาณของรัฐวิสาหกิจ เงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เงินงบประมาณของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและเงินรายได้ของสถาบันการศึกษา กับสาธารณสุข เงินนอกงบประมาณแผ่นดินดังกล่าวแต่ละลักษณะก็มีเหตุผลที่ควรแยกออกจากงบประมาณแผ่นดินแตกต่างกันไปดังนี้

1.1) เงินทุนหมุนเวียน คืองบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณประจำปีไปแยกตั้งไว้เป็นบัญชีพิเศษเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการบางอย่างเป็นพิเศษที่มีลักษณะคล้ายธุรกิจ เช่น เงินทุนหมุนเวียนเพื่อซื้ออาวุธหรือเพื่อซื้อจักรยานยนต์ให้ตำรวจ เงินทุนหมุนเวียนจะมีทั้งรายได้และรายจ่ายหมุนเวียนเข้าออกตลอดเวลา ความมุ่งหมายของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน เนื่องจากระเบียบวิธีการงบประมาณปกติไม่สามารถจะอำนวยให้ได้ แต่เมื่อแยกออกมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน แล้วจะสามารถหารายรับและใช้จ่ายเป็นเอกเทศในรูปของเงินของแผ่นดินที่อยู่นอกงบประมาณ โดยมีกระทรวงการคลังควบคุมดูแลให้มีการบริหารตามระเบียบที่กำหนดไว้

1.2) งบประมาณรัฐวิสาหกิจ คือเงินงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลจัดสรรให้จากเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีไปตั้งไว้เป็นบัญชีพิเศษ (ตั้งไว้ให้เป็นครั้งเดียวหรือหลายครั้ง) เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนก้อนแรกในการดำเนินกิจการบางอย่างเป็นพิเศษ ซึ่งอาจจะมีลักษณะคล้ายธุรกิจหรืออาจเป็นกิจการที่ไม่มุ่งหวังผลกำไรของรัฐบาล เพื่อมุ่งช่วยเหลือประชาชนหรือคนบางกลุ่ม โดยเงินงบประมาณที่ตั้งเป็นเงินทุนดำเนินการนั้นๆ จะไม่หมดไป จะมีการดำเนินการให้มีรายได้เข้า

1.3) เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เงินที่รัฐบาลต่างประเทศให้ความช่วยเหลือประเทศไทยทั้งในรูปเงินให้เปล่าหรือเงินกู้ยืมถือเป็นเงินของแผ่นดิน แต่เงินเหล่านี้ไม่ได้รวมอยู่ในงบประมาณแผ่นดิน เนื่องจากการจัดสรรเงินของต่างประเทศมีวิธีการและระยะเวลาต่างจากการทำงบประมาณแผ่นดิน และมีวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายที่ค่อนข้างแน่นอนชัดเจน การควบคุมก็มักจะมี การควบคุมร่วมกันระหว่างประเทศคู่สัญญา

1.4) งบประมาณของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามระบบบริหารราชการของประเทศไทย อันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และพัทยา องค์การเหล่านี้เป็นหน่วยงานราชการที่เป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในทางงบประมาณจากงบประมาณแผ่นดินตามกฎหมายของการจัดตั้งท้องถิ่น มีการหารายได้และการใช้จ่ายเป็นเอกเทศจากงบประมาณแผ่นดิน แต่ยังถือว่าอยู่ในส่วนของรัฐบาลและเป็นเงินของแผ่นดิน หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังได้รับเงินอุดหนุนจากงบประมาณเป็นปี ๆ โดยนำเงินอุดหนุนไปสมทบกับเงินที่จัดหามาได้เองเป็นรายรับของท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นงบประมาณรายจ่ายของท้องถิ่น ตามกฎหมายการจัดตั้งท้องถิ่น งบประมาณของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนี้จะได้รับการพิจารณาและควบคุมโดยประชาชนหรือผู้แทนของประชาชนในระดับท้องถิ่นเอง เช่น สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกเทศบาล ฯลฯ

1.5) เงินของสถาบันการศึกษาและการสาธารณสุข ปัจจุบันสถานศึกษาของรัฐบาลทุกระดับและโรงพยาบาลของรัฐบาลต่างมีรายได้จากค่าบำรุงการศึกษาและค่ารักษาพยาบาลของสถานศึกษาหรือสถานพยาบาลนั้น ๆ ซึ่งไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินแต่อนุญาตให้สถานศึกษาและสถานพยาบาลของรัฐบาลสามารถนำไปใช้จ่ายได้ตามปกติ เพราะเป็นกิจการของรัฐบาลโดยตรง เงินที่ได้รับและเก็บไว้ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะไว้ใช้สอยสมทบกับเงินงบประมาณที่ได้จากรัฐบาลเพื่อให้งานได้ดำเนินไปด้วยดียิ่งขึ้น

2) มีลักษณะยึดหลักการพัฒนาประเทศเป็นสำคัญ

งบประมาณที่ดีต้องยึดหลักการพัฒนาประเทศทุก ๆ ด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและความมั่นคงให้เกิดความก้าวหน้ามีเสถียรภาพและประสานสอดคล้องกัน การที่งบประมาณมีจำกัด ไม่สามารถดำเนินการได้ทุกอย่าง จึงควรมีการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามสถานการณ์และหลักวิชาการในการพัฒนาประเทศ

งบประมาณที่ดีควรประกอบด้วยแผนงาน-งาน/โครงการต่าง ๆ ซึ่งรวมกันเป็นแผนการดำเนินการของรัฐบาล รวมทั้งรายละเอียดค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการภายในรอบปีหนึ่ง ๆ การดำเนินนโยบายใช้จ่ายตามงบประมาณประจำปีนั้น มุ่งที่จะให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แต่หลักในการใช้จ่ายเพื่อพัฒนาย่อมจะต้องมีดุลยภาพทั้งในด้านการผลิตและการเพิ่มรายได้ของ

3) มีลักษณะช่วยกำหนดวงเงินของรัฐบาลให้สอดคล้องกับปัจจัยในการทำงานต่าง ๆ

การใช้งบประมาณรายจ่ายเป็นเครื่องมือในการวินิจฉัยและควบคุมมาตรการต่าง ๆ ย่อมทำให้การกำหนดนโยบายคล่องระยะต่อ ๆ ไปขึ้น และนโยบายการคลังมีเป้าหมายที่กำหนดได้แน่นอนดีพอ แผนที่ย่อมจะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารให้ได้ผลตามนโยบายการคลังได้ดีขึ้น

การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลนั้น ก็มีลักษณะคล้ายกับกิจกรรมต่าง ๆ ของเอกชนโดยทั่ว ๆ ไป แม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแตกต่างออกจากกันไปบ้างก็ตาม กรรมวิธีในการดำเนินงานก็ย่อมจะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลตามที่ได้วางโครงการไว้ กิจกรรมของเอกชนซึ่งต้องอาศัยปัจจัยในการผลิต เช่น เงินทุน ที่ดิน แรงงาน และการจัดการนั้น ก็เป็นตัวอย่างอันดีที่จะให้เห็นว่า งานของรัฐบาลจะต้องอาศัยปัจจัยในการทำงานต่าง ๆ เหล่านั้นเหมือนกัน

ตามปกติงบประมาณก็เป็นเพียงปัจจัยด้านหนึ่งหรือสองด้าน ในการที่จะใช้ทำงานเท่านั้น เพราะงบประมาณย่อมหมายถึงเงินทุนที่จะนำไปใช้จ่ายดำเนินกิจกรรม แต่บางครั้งเงินงบประมาณนั้นก็สามารถนำไปซื้อปัจจัยอื่นมาประกอบกันได้อีก จึงทำให้งบประมาณมีความสำคัญที่จะเป็นตัวแทนปัจจัยของงานได้สองสามด้าน แต่อย่างไรก็ดี ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่จะก่อให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่วางไว้นั้น ถ้าใช้เงินงบประมาณไปซื้อมาจากที่อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นแรงงานหรือเครื่องมือเครื่องใช้ก็ดี ก็อาจเป็นการนำเอาทรัพยากรหรือปัจจัยด้านอื่นมาใช้ในทางที่ผิดหลักเศรษฐกิจ ฉะนั้นในการที่จะใช้งบประมาณให้เป็นเครื่องมือวินิจฉัยงานนั้น ก็ย่อมจะต้องมีการพิจารณาปัจจัยและทรัพยากรอื่นๆ เสียก่อนที่จะจัดสรรงบประมาณ มิฉะนั้นแล้วการใช้จ่ายงบประมาณย่อมเป็นการสิ้นเปลืองและไม่ได้ผลงานอย่างจริงจัง หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการใช้แต่เงินงบประมาณอย่างเดียวโดยปราศจากปัจจัยด้านอื่นๆ ที่จะระดมไว้ภายในระบบเศรษฐกิจแล้ว ก็อาจทำให้โครงการเหล่านั้นอาจต้องใช้จ่ายสูงเกินไป หรืออาจไม่ได้ผลงานตามที่คาดหมายไว้

งบประมาณเมื่อพิจารณาในด้านงบประมาณรายรับต้องมีการวินิจฉัยให้แน่นอนระหว่างการแบ่งปันทรัพยากรที่จะใช้ในการพัฒนาระหว่างส่วนของภาครัฐกับส่วนของภาคเอกชนหรือระหว่างงานแขนงต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล มีอัตราส่วนที่เหมาะสมระหว่างส่วนของรัฐและส่วนของเอกชน รวมทั้งการเก็บภาษีซึ่งเป็นการแบ่งปันเงินจากส่วนเอกชน ในประเทศที่ด้อยพัฒนาการเก็บภาษีอากรส่วนใหญ่จะมีสัดส่วนระหว่าง 13 ถึง 15% ของรายได้ประชาชาติ ในขณะที่อัตราภาษีได้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว สูงประมาณร้อยละ 20 ถึง 30 ของรายได้ประชาชาติ

4) มีลักษณะเป็นเครื่องมือของรัฐสภาและประชาชน ในการสอดส่องดูแลการบริหารราชการ รัฐสภาและประชาชนสอดส่องดูแลการบริหารของฝ่ายบริหาร โดยพิจารณาได้จากแผนงบประมาณประจำปีที่แยกให้เห็นว่ามีรายละเอียดของงานสาขาต่างๆ ของรัฐบาล พร้อมด้วยการนำเงินของแผ่นดินไปใช้จ่ายตามรายการต่างๆ ที่ได้สรุปไว้ในแผนงบประมาณ

5) มีลักษณะเป็นงบประมาณที่มีระยะการดำเนินการเหมาะสม

งบประมาณควรมีระยะเวลาของงบประมาณคือรอบปีงบประมาณที่เหมาะสมกับสถานการณ์แต่ละประเทศ โดยคำนึงถึงดุลการผลัด การหมุนเวียน และผลทางด้านเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ เช่น

ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนี มีระยะเวลางบประมาณหรือรอบปีงบประมาณ 1 ปี

ประเทศที่มีราคาสินค้าไม่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว หรือมีงบประมาณรายรับที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพอาจจะใช้งบประมาณที่มีระยะยาวกว่า 1 ปีเป็น 2 หรือ 3 ปีก็ได้ เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดทำงบประมาณ

การกำหนดเดือนเริ่มต้นงบประมาณมีข้อพิจารณาดังนี้

(1) ความสอดคล้องและความเหมาะสมกับประมาณการรายรับที่รัฐบาลจะจัดเก็บได้ว่าอยู่ในเดือนใด จำนวนเท่าใด

(2) ระยะเวลาที่ต้องใช้เตรียมการของหน่วยงานที่จะใช้งบประมาณว่า จะต้องใช้ระยะเวลาเตรียมการนานเท่าใด ก่อนที่จะรับเงินงบประมาณมาดำเนินการ เช่น ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม รายได้ประเทศมาจากภาคเกษตรเป็นหลัก ซึ่งผลผลิตการเกษตรส่วนใหญ่จะเก็บผลไม่ช่วงประมาณปลายเดือนมกราคม หรือต้นเดือนกุมภาพันธ์ จึงยึดหลักเดือนกุมภาพันธ์เป็นเดือนที่รัฐบาลจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ เข้าเป็นงบประมาณรายรับของรัฐบาล แต่ส่วนราชการต่างๆ จำใช้เงินงบประมาณทันทีในเดือนกุมภาพันธ์ไม่ได้ ส่วนราชการจะต้องเตรียมตัวในงานที่จะดำเนินการนั้นล่วงหน้ามาก่อน ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดให้เวลาในการเตรียมการของส่วนราชการต่างๆ ก่อนที่จะมาเบิกเงินงบประมาณไปใช้จ่ายดำเนินการเป็นระยะเวลาล่วงหน้าให้ประมาณ 4 เดือนดังนั้นงบประมาณจึงไปเริ่มต้นในเดือนตุลาคมของแต่ละปี

6) มีลักษณะช่วยให้เกิดการประหยัด

คือการมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน/ในโครงการต่างๆ ที่ได้ผลเต็มที่ ไม่ฟุ่มเฟือย และไม่เกินความจำเป็น ทั้งด้านรายรับและรายจ่าย

7) มีลักษณะชัดเจน

งบประมาณที่ดีจะต้องมีความความชัดเจน เข้าใจง่าย เน้นความสำคัญของแต่ละโครงการได้ดี ง่ายต่อการพิจารณาวิเคราะห์ และประโยชน์ต่อผู้นำโครงการไปปฏิบัติด้วย

8) มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

งบประมาณที่ดีจะต้องเป็นงบประมาณที่มีความถูกต้องในรายละเอียดทั้งในด้านตัวเลขและรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ

9) สามารถเปิดเผยได้

งบประมาณรายจ่ายประจำปีต้องมีลักษณะที่สามารถเปิดเผยให้แก่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง การหารายได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นความลับ เพราะการเปิดเผยได้แสดงถึงความบริสุทธิ์และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในแง่ของการใช้จ่ายของรัฐบาลได้อีกด้วย

10) มีความยืดหยุ่น

งบประมาณที่ดีควรยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น เพราะลักษณะของการทำงบประมาณเป็นการวางแผนการทำงานในอนาคต จากการศึกษาสถิติในอดีต ปัจจุบัน และพิจารณาความจำเป็นซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตการจัดเตรียมและการศึกษาข้อมูลจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นเมื่อสถานการณ์หรือปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจพิจารณาจัดทำงบประมาณเปลี่ยนแปลงไป งบประมาณก็ควรเปลี่ยนแปลงได้ด้วย

11) มีความเชื่อถือได้ในแง่ของความบริสุทธิ์ เทียบธรรม

งบประมาณที่ดีต้องไม่มีการทุจริต ต้องมีความซื่อสัตย์และตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดทำงบประมาณ

12) ไม่มีเรื่องอื่นที่ไม่ใช่เรื่องงบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้อง

งบประมาณที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะสอดคล้องกับองค์ประกอบของงบประมาณที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเป็นเรื่องของการเงินโดยเฉพาะ

ปัจจุบันประเทศไทยงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-Based budgeting) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแนวความคิดจากการจัดทำงบประมาณที่เน้นเรื่องการควบคุมทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานมาเป็นการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นวิธีการจัดทำงบประมาณที่ครบวงจร เริ่มจากการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการ โดยมีเป้าประสงค์ความสำเร็จของผลผลิต และผลลัพธ์ จากการที่ได้จัดสรรงบประมาณไปในงาน / โครงการต่าง ๆ ซึ่งผลผลิตของงาน / โครงการ คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานโดยตรง ที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐสามารถแสดงภาพให้เข้าใจถึงความสำเร็จ สังเกต หรือวัดได้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือบริการที่เป็นรูปธรรม เพื่อบุคคลภายนอกได้ใช้ประโยชน์ในขณะที่ผลลัพธ์ หมายถึงผลประโยชน์ที่ได้จากการผลิตทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวังรวมทั้งผลกระทบที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน สิ่งสำคัญ คือ การวัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน การวัดผลการดำเนินงานจะต้องชัดเจน สมบูรณ์ สามารถนำมาใช้ได้จริงและเหมาะสมกับเวลา โดยทั่วไปการวัดความสำเร็จจะต้องครอบคลุมทั้งปริมาณและคุณภาพรวมถึงค่าใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ทันตามเวลาตามเจตนารมณ์ของงาน / โครงการนอกจากนี้ ความสำเร็จของงาน / โครงการจะต้องครอบคลุมกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เหมาะสมและได้รับประโยชน์จาก

โดยสรุป ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นระบบงบประมาณที่มุ่งสู่ความสำเร็จของงาน/โครงการมากกว่ามุ่งควบคุมการใช้งบประมาณโดยอาศัยวิธีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานของรัฐ กับผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีความเหมาะสมทั้งปริมาณราคาและคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการที่จะใช้ประโยชน์หรือที่คาดหวัง และตรงตามกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เหมาะสมภายในเวลาที่ต้องการ อันจะนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ในขณะที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุด ไม่มีความสูญเสียในการใช้จ่ายของรัฐบาล และงาน / โครงการต่างๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศจะถูกชะลอ ยกเลิก เพื่อไม่ให้สิ้นเปลืองงบประมาณอีกต่อไป

4.2 นโยบายในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

4.2.1 นโยบายในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทย

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 (พ.ศ. 2545 - 2559) เป็นแผนที่สอดคล้องกันทั้งประเทศในระยะ 15 ปี เพื่อการปฏิรูปการศึกษา การบริหาร และการจัดการด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยการนำสาระกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการจะเรียนรู้และฝึกอบรมตลอดชีวิต สอดรับกับวิสัยทัศน์การพัฒนาระยะยาว 20 ปี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 กับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รวมทั้งพระราชบัญญัติและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นแผนปฏิรูปหลักด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ปรากฏเป็นวัตถุประสงค์ 3 ข้อ และแนวนโยบาย 11 ประการ ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559) ฉบับนี้ ซึ่งสะท้อนต่อระบบการจัดสรรงบประมาณที่เน้นผลลัพธ์ของงานทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และผลิตภาพ ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 9-33)

3 วัตถุประสงค์

1. พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา
2. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้
3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

11 แนวนโยบายเพื่อดำเนินการ

1. การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต
2. การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

3. การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม
4. การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเองและเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ
5. การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน
6. การส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของคนและสังคมไทย
7. การสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้ และการเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ เพื่อสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้
8. การส่งเสริมและการสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย
9. การจำกัด การลด การขจัดปัญหาทางโครงสร้างที่ก่อให้เกิด และ/หรือคงไว้ซึ่งความยากจน ขัดสน ด้อยทั้งโอกาสและศักดิ์ศรีของคนและสังคมไทย เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม
10. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนาประเทศ
11. การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย

จากการประเมินผลการพัฒนาในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล โดยประสบความสำเร็จเฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลในเชิงคุณภาพ ดังปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์ว่า คุณภาพการศึกษาของคนไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ไม่สามารถปรับตัว รู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่ จึงไม่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ความยากจน และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้น ดังนั้นการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา รักษา และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549. 2-4) ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ที่มุ่งยกระดับคุณภาพของประชากรของประเทศให้สูงขึ้น ใน 3 ด้าน คือ (1) คนเก่งที่มีความรู้ที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์ (2) คนดีมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และไม่คดโกง และ (3) คนช่วยเหลือร่วมมือ สังคมจะก้าวหน้า ประเทศจะเจริญงอกงาม (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2545: 87 – 89)

ดังนั้น งบประมาณในการพัฒนาการศึกษาจึงมุ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี และการศึกษามาศึกษาบังคับจำนวนเก้าปี การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยอันเป็นการสร้าง

รัฐควรจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สำหรับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาคม ที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่สัดส่วนงบประมาณเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตน ควรจัดสรรทรัพยากรอย่างพอเพียงให้กับกลไกในการปฏิบัติงานตามแผน การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

นอกจากนี้ รัฐควรมีการเร่งรัด ส่งเสริมองค์กรประชาคม ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ให้มีความสนใจเป็นพิเศษในการจัดสรรทรัพยากรอันจำเป็น รัฐควรสร้างบรรยากาศการสนับสนุนให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ดังนั้นการทบทวนนโยบาย โครงการ มาตรการต่างๆ รวมถึงงบประมาณและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพดีที่สุดในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อันเป็นแก่นสำคัญในกระบวนการพัฒนา เพื่อให้คนไทยสามารถคิด รู้ วิธีคิด วิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ดี โดยมีจิตอันดีงาม สู่การสร้างสังคมร่วมกัน ให้เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ข: 98 – 102)

นโยบายของรัฐบาลในช่วงปี 2544-2548 เป้าหมายสำคัญ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการพัฒนาทางการศึกษา และการทำให้คนมีความสุข ซึ่งประกอบด้วยการส่งเสริมให้มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา พัฒนาความรู้ควบคู่กับจริยธรรม รัฐบาลจึงถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ รวมถึงอนุรักษ์ส่งเสริมทุนทางสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้เศรษฐกิจมีความมั่นคงและยั่งยืนได้ รายละเอียดของนโยบายด้านการศึกษามีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549ก: Online)

1. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และจริยธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยให้ความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ครอบครัวที่อบอุ่น และสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ด้วยการปลูกฝังความรู้ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย

2. สร้างความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ถึงวิธีการดูแลบุตรที่ถูกต้องตามระดับการพัฒนาของสมอง ด้วยหน่วยบริการเคลื่อนที่เข้าถึงตัว ซึ่งเรียกว่า "คาราวานเสริมสร้างเด็ก"

3. ส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ วงการศาสนา กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี โรงเรียน และครอบครัว ที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนสนับสนุน ให้สื่อมวลชนร่วมมือบทบาท ในด้าน เหล่านี้ยิ่งขึ้น และจะจัดให้มีสถานที่เพื่อการปฏิบัติธรรม และความสงบร่มเย็นทางจิตใจ ในทำนอง เดียวกับพุทธมณฑลให้ครอบคลุมทั่วราชอาณาจักร

4. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนทุกรูปแบบสำหรับผู้ที่อยู่ในวัยศึกษา ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม และสนับสนุนให้มีกระบวนการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงคุณค่าของลักษณะเฉพาะและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

5. ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหนังสืออย่างจริงจัง ตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต เพื่อรองรับ สังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้

6. พัฒนาทักษะและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในช่วงวัยทำงาน อย่างเป็นระบบ และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพของแรงงาน

7. รับโอกาสทางการศึกษาอย่างน้อย 12 ปี โดยรัฐบาลจะจัดตั้งกองทุนให้เยาวชน ไทยกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (Income Contingency Loans : ICL) สนับสนุน การศึกษาของเยาวชนตั้งแต่ ปวช. ถึงอุดมศึกษาโดยรัฐจะให้โอกาสในการศึกษาก่อน และผ่อนชำระ เมื่อมีรายได้

8. เร่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ในระบบและนอกระบบใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนา ความรู้ และเป็นสังคมที่ประชาชนมีความสุข สนุกสนานกับการหาประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆ ดังนั้น รัฐบาลจะร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อสร้างแหล่งบริการองค์ความรู้ ให้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาค ของประเทศ อย่างสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น อาทิ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรือ อุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ เป็นต้น

9. พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัด และพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก และผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ศูนย์การเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร รวมทั้งจะ ดำเนินการ เชื่อมเครือข่ายความรู้ของทุกโรงเรียนเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ รัฐบาลจะ พิจารณาสหิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างเต็มที่ให้แก่ภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการเหล่านี้

10. สนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่ ระดับพื้นฐานถึงอุดมศึกษา เช่น การเพิ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์ การให้สถาบันวิจัยมีส่วนร่วมในการ ผลิตบุคลากร ระดับปริญญาโทและเอก เป็นต้น จะผลักดันให้ประชาชนมีความเข้าใจ และตระหนัก ในความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียิ่งขึ้น

11. สนับสนุนให้โรงเรียนที่มีชื่อเสียงสามารถระดมทุนเองได้ เพื่อสร้างเครือข่ายของ โรงเรียน และเป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความต้องการร่วมสร้างคุณภาพการศึกษา รวมทั้งจัดตั้งเขตปลอดอบายมุขรอบสถานศึกษา โดยผลักดันกฎหมายและมาตรการเพื่อให้อบายมุข ยาเสพติด และ สิ่งชั่วร้ายทางเพศ อยู่ห่างไกลจากเยาวชน

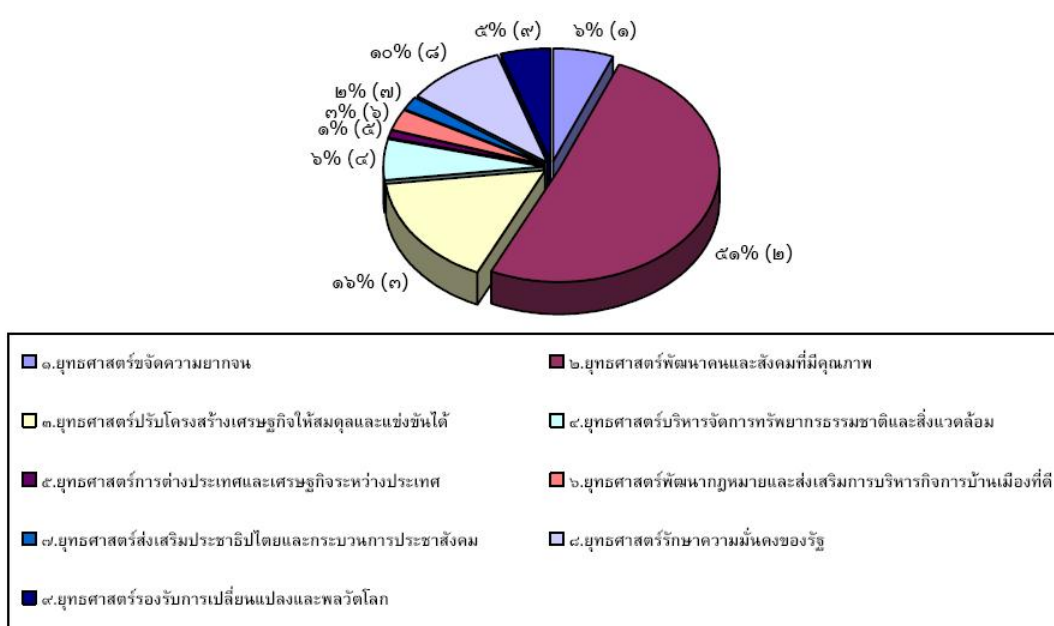
นโยบายของรัฐบาลจะเน้นการปฏิรูปการศึกษา มีการสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมของเด็กตั้งแต่เกิดเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงทำให้มีการจัดทำแผนงบประมาณในการผลักดันให้นโยบายได้ขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

รัฐบาลจึงมอบหมายให้ทุกหน่วยงานจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ในช่วงปี พ.ศ. 2544-2548 โดยใช้แผนงบประมาณแบบมุ่งผลงาน และเน้นสังคมไทยไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน สร้างโอกาสเพื่ออนาคต วางรากฐานใหม่ให้แก่ประเทศทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและความเข้มแข็งของท้องถิ่น โดยแต่ละหน่วยงานมีการวางยุทธศาสตร์ไว้อย่างชัดเจนทั้ง 9 ข้อดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2549: Online)

1. ยุทธศาสตร์การจัดความยากจน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคมนาคมและสังคมที่มีคุณภาพ
3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้
4. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. ยุทธศาสตร์การต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
7. ยุทธศาสตร์การประชาธิปไตยและกระบวนการประชาธิปไตย
8. ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงของรัฐ
9. ยุทธศาสตร์การรองรับการเปลี่ยนแปลงของพลวัตโลก

กระทรวงศึกษาธิการได้ยึดยุทธศาสตร์ในข้อที่ 2 ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคมนาคมและสังคมที่มีคุณภาพ นับเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญและสอดคล้องกับการดำเนินงาน รวมทั้งมียุทธศาสตร์ย่อยที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผล ได้แก่ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคมนาคมให้มีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรม การเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้จะมียุทธศาสตร์เป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินงานแล้วกลยุทธหลักในแผนดังกล่าวจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ไปสู่เป้าหมาย ทั้งมีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา บุคลากร และกระบวนการเรียนการสอนทุกรูปแบบทั้งในระบบและนอกระบบที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น สร้างสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ เน้นการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งในระบบและนอกระบบ โดยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิตและสร้างแหล่งบริการองค์ความรู้ อย่างสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นทั่วประเทศ รวมทั้งกิจกรรมทางด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่เยาวชนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรมเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ปลุกจิตสำนึกค่านิยมและคุณค่าความเป็นไทย และความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนรู้ทันสังคมโลก พัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามและสร้างสรรค์งานศิลปะระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญา

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนไปสู่นโยบายการพัฒนาคนและสังคมคุณภาพ นับเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลเน้นเป็นพิเศษและถือเป็นการวางรากฐานสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างดี ที่เน้นมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนยุทธศาสตร์ในข้อนี้เป็นอย่างมาก ถึงร้อยละ 51 ของงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด และเมื่อเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์ในข้ออื่นๆ จะเห็นว่าเป็นการได้รับการจัดสรรเป็นอันดับหนึ่งดังแผนภูมิ

ภาพประกอบ 5 แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549ก). *สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาฉบับที่ 9 และ 10*. Online

การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้งบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาระบบและการดำเนินงานให้เกิดคุณภาพ เป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาดังนั้นกฎหมายการศึกษาซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ในมาตรา 58 จึงได้ระบุวิธีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ดังนี้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2549: Online)

1) ให้รัฐ และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริหารทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และการใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ในมาตรา 59 ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และ จัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วย ที่ราชพัสดุ และ ที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และ ภารกิจหลักของสถานศึกษา

บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลได้มาโดยมีผู้อุทิศให้ หรือโดยการซื้อหรือการแลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษา ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา

บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญา การซื้อทรัพย์สิน หรือการจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมาย ว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับ ที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญา การซื้อทรัพย์สิน หรือการจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้งบประมาณ ให้สถานศึกษาสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด

ส่วนในมาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

1) จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่นักเรียนการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน

2) จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ แต่ละกลุ่มตาม มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(4) จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

(5) จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐ หรือ องค์การมหาชน

(6) จัดสรรกองทุนกู้ยืม ดอกเบี้ยต่ำ ให้สถานศึกษาเอกชนเพื่อให้พึ่งตนเองได้

(7) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน

จากข้อสังเกตดังกล่าวจะเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะเป็นกลไกควบคุมด้านกฎหมายเพื่อให้รัฐบาลดำเนินงานด้านพัฒนาคนและสังคมคุณภาพ โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แถลงไว้แก่รัฐสภาทางหนึ่ง

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล และคำนึงถึงกฎหมายการศึกษา จึงได้กำหนดขอบข่ายของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานทางการศึกษาและเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไป รวมทั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาประเทศชาติให้อยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข โดยกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้าน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549ข: Online)

- 1) การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
- 2) การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- 4) การปฏิรูประบบบริหารการศึกษา

จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ระบุให้มีการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขึ้น ปรากฏเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ที่มีการกำหนดหมวดว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษาไว้ ประกอบกับคุณภาพการศึกษาของคน ซึ่งถือว่าเป็นผลผลิตของระบบการศึกษายังไม่ตรงกับความต้องการ ทำให้คนไทยไม่สามารถก้าวเข้าสู่การแข่งขันในระดับโลกได้

กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานหลักที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษา จึงได้ดำเนินการเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยได้กำหนดขอบข่ายของการปฏิรูปการศึกษา ให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์และเพื่อรองรับการดำเนินงานตามแนวทางกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ให้เกิดผลในทางปฏิบัติและเพื่อเตรียมเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความสามารถ ได้มาตรฐานสูงเหมาะสมกับความต้องการของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์

การดำเนินการตามแนวคิดและแนวทางกับภารกิจดังกล่าว จึงได้กำหนดแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาดังนี้

1. ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการปฏิรูปการศึกษา คือ การเรียนการสอนมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลภายในปี 2550
2. การปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 และสถานการณ์ในอนาคต จะต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ
3. การพัฒนาคุณภาพของนักเรียน จะเกิดขึ้นได้จะต้องเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนที่แท้จริงของครูแต่ละคน วิธีการเรียนของนักเรียนและการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นหลัก
4. การปฏิรูปการศึกษา (โดยเฉพาะในระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษา) จะครบถ้วนสมบูรณ์ ต้องปฏิรูปทั้ง 3 มิติ คือ องค์ประกอบหลัก ยุทธศาสตร์การดำเนินงานและปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้
5. องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา
6. การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจะเน้นยุทธศาสตร์หลัก 5 ประการคือ
 - 1) กระจายอำนาจให้สถานศึกษาและหน่วยปฏิบัติมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงานที่รับผิดชอบ
 - 2) ใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ
 - 3) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 4) ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
 - 5) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ
7. ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ (ETHOS) ที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้การปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ได้แก่

- 1) มีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเข้มแข็ง
- 2) มีความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
- 3) มีจุดเน้นของการสอน (ของครู) ที่ชัดเจน
- 4) มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลต่อการเรียนของนักเรียน
- 5) มีการติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ
- 6) มีส่วนร่วมจากประชาชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น)
- 7) มีเวลาที่ใช้ในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

จากการประมวลข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการคณะต่างๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งขึ้น พอสรุปภารกิจที่กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ใน 14 เรื่อง ดังนี้

1. การจัดการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี (รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส)
2. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา (รวมการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันราชภัฏ)
3. การส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม
4. การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต
5. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน
6. การประกันคุณภาพ
7. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ (รวมการปรับโครงสร้าง การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมของชุมชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา)
8. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
9. การส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น
10. การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
11. การส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชน
12. การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส
13. การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม
14. การกีฬา อยู่ในระหว่างการศึกษาข้อมูลเพื่อจะกำหนดเป็นกรอบภารกิจหลัก หรืออาจแทรกอยู่ในกลุ่มอื่น

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษามาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยขณะนี้การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้วิเคราะห์ภารกิจที่เกี่ยวข้องออกเป็น 20 แผนงาน ซึ่งสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกระทรวงศึกษาธิการยังได้แบ่งกลุ่มของแผนงาน ออกเป็น 6 กลุ่ม ตามลักษณะงานหลักของแต่ละ

กลุ่มที่ 1 แผนงานที่เกี่ยวกับประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยแผนงานต่าง ๆ จำนวน 3 แผนงาน ดังนี้

1) แผนงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ได้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้เสนอนโยบายจนได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี สำหรับการแบ่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมติให้แบ่งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 2 ระดับ คือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 6 ปี (ตอนต้น 3 ปี และตอนปลาย 3 ปี) สำหรับประเภทการศึกษาแบ่งเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นสายสามัญและสายอาชีพ ทั้งนี้การเรียกชื่อชั้น ยังคงใช้เหมือนปัจจุบัน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 - 6 โดยแผนงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี มีแนวการดำเนินงานตามภารกิจดังนี้

1. การแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี
2. การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี
3. การจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
4. การทดลองโครงการนาร่องการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี (อยู่ในแผนงานปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ)
5. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
6. การจัดทำแผนการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ (School Mapping)
7. การคำนวณและการจัดระบบค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา (อยู่ในแผนงานปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา)
8. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชากรวัย 18 ปี ขึ้นไป
9. การกำหนดบทบาทสถานศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
10. การให้สิทธิประโยชน์แก่กลุ่มต่างๆ ในสังคมเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างหลากหลาย
11. การจัดทำหลักเกณฑ์ประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อยู่ในแผนงานส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

2) แผนการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการและร่างกรอบแนวคิดการปฏิบัติงานตามภารกิจดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินงาน
3. สืบหาข้อมูล จำแนก และจัดทำฐานข้อมูลจำนวนนักเรียนกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ ทั้ง 3 กลุ่ม

4. กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการการจัดการศึกษา สำหรับกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ
 5. พัฒนาระบบบริหารการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ
 6. วางระบบในการจัดการศึกษาในกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 3 กลุ่ม
 7. กำหนดค่าใช้จ่ายรายหัวของผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
 8. ออกกฎกระทรวงว่าด้วยเรื่องสื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา เพื่อผู้พิการ และจัดทำกฎระเบียบเกี่ยวกับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ
 9. ประกาศรับรองภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของคนहुหนวกไทย
 10. ปรับเนื้อหา หลักสูตร โปรแกรมการเรียนการสอน การวัด การประเมินผลให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
 11. ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจที่จะสอนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ได้
 12. ผลิตและพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสื่อสาร การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้พิการแต่ละประเภท
- 3) แผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการและร่างกรอบแนวคิดการปฏิบัติงาน ตามภารกิจดังนี้
1. จัดทำนโยบายกฎหมายการศึกษาปฐมวัย
 2. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมทั่วถึงและมีคุณภาพ
 3. พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยบุคลากรต้องครอบคลุมตั้งแต่ พ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว ผู้ที่จะเป็นพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก ครู พี่เลี้ยงเด็ก
 4. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็ก (ต่ำกว่า 3 ปี) และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 3 - 6 ปี
 5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกส่วนของสังคม (บุคคล ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย
 6. สนับสนุนให้มีการวิจัยและการพัฒนาส่งเสริมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ในทุกเรื่อง

จากนโยบายของรัฐบาลที่เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนและสังคมคุณภาพ โดยเน้นในด้านการปฏิรูปการศึกษา ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขปรับปรุง พุทธศักราช 2545 เป็นเครื่องมือหรือกลไกควบคุมการปฏิรูปการศึกษาให้เดินต่อไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนงาน โดยเฉพาะแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว รัฐบาลจึงได้สนับสนุนงบประมาณแก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงปีงบประมาณ 2544-2548 ดังนี้

ปี 2544 121,871 ล้านบาท

ปี 2545 121,718 ล้านบาท

ปี 2546 120,408 ล้านบาท

ปี 2547 124,289 ล้านบาท

ปี 2548 132,487 ล้านบาท

ข้อสังเกตปีงบประมาณ 2544 และ 2545 ยังแยกเป็นกรมอยู่ กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนปี 2547-2548 รวมเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังจะเห็นได้จากงบประมาณด้านการศึกษาที่ได้รับจัดสรรในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 23.5 ในปี พ.ศ.2546 และ ร้อยละ 24.4 ในปี พ.ศ.2547 ของงบประมาณรายจ่ายทั่วประเทศ ซึ่งได้รับงบประมาณสูงเป็นอันดับ 1 ทั้ง ปี พ.ศ.2546 และ ปี พ.ศ.2547 เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานอื่นๆ (สำนักงบประมาณ. 2547ก: 50) ดังตาราง 2

ตาราง 2 งบประมาณการศึกษาต่องบประมาณแผ่นดินและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547
งบประมาณแผ่นดิน	999,900	1,028,000
งบประมาณการศึกษา	235,444	251,233
GDP	5,799,700	6,263,700
งบประมาณการศึกษา		
ต่องบประมาณแผ่นดิน	23.5%	24.4%
งบประมาณแผ่นดิน		
ต่อ GDP	17.2%	16.4%
งบประมาณการศึกษา		
ต่อ GDP	4.0%	4.0%

ที่มา : สำนักงบประมาณ.(2547ก).เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2547 เล่มที่ 8. หน้า 50.

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 มาตรา 60 ให้อำนาจจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน
2. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐ ตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

5. จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์กรมหาชน

6. จัดสรรกองทุนกักยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชนเพื่อให้พึ่งตนเองได้

7. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน

และมาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ก : 35 - 36)

แหล่งเงินทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 4 แหล่งใหญ่คือ งบประมาณจากรัฐบาลกลาง งบประมาณจากรัฐบาลท้องถิ่น ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และจากภาคเอกชน งบประมาณจากรัฐบาลกลางเป็นแหล่งเงินหลักในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ในปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลกลางใช้จ่ายเพื่อการศึกษา คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 59 ของค่าใช้จ่ายด้านนี้ทั้งหมด ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะกำหนดให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ทุกวันนี้ผู้ปกครองยังต้องจ่ายเงินตนเองเพื่อการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหลาน ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่บที่รัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอ ใน พ.ศ. 2545 เงินที่ครัวเรือนจ่ายเพื่อการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 31 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทั้งหมด ในขณะที่ภาคเอกชนบริจาคเป็นร้อยละ 10 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนรัฐบาลท้องถิ่นช่วยจ่ายน้อยกว่าร้อยละ 2 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของทั้งประเทศ ถึงแม้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่า รัฐต้องกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาไปให้องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ก็ยังไม่มีการนำไปปฏิบัติ หมายความว่า กระทรวงศึกษาธิการต้องโอนทรัพยากรซึ่งรวมถึง โรงเรียน ครู และงบประมาณไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการคัดค้านจากครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 4-5)

การปฏิรูปการบริหารจัดการงบประมาณทางการศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความเสมอภาค และคุณภาพในการจัดการศึกษา โรงเรียนต้องมีความคล่องตัวและอิสระในการตอบสนองต่อปัญหาและต่อความต้องการในด้านวิชาการ งบประมาณ และบุคลากร รวมถึงการบริหารทั่วไป ซึ่งค่าใช้จ่ายต่อหัวที่รัฐจะต้องจัดสรรให้สำหรับนักเรียนทุกคน ประกอบด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 5-6)

1) ค่าใช้จ่ายพื้นฐานสำหรับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เงินเดือนครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจะจัดสรรให้ตามจำนวนนักเรียนสำหรับสถานศึกษาเอกชน และจัดสรรให้ตามตำแหน่งที่มีอยู่จริงในสถานศึกษาของรัฐ

3) ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษตามลักษณะของนักเรียนและที่ตั้งของโรงเรียน เช่น ค่าใช้จ่ายสำหรับเป็นค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าเครื่องเขียน ค่าอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับนักเรียนที่มีฐานะยากจน นักเรียนพิการ และนักเรียนที่ด้อยโอกาส เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา

4) ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในโรงเรียนรัฐบาลตามความขาดแคลน ความจำเป็น และที่ตั้งของโรงเรียนเพื่อการมีส่วนแบ่งในทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสม

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 เป็นปีแรกที่กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้ค่าใช้จ่ายต่อหัวเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณเป็นก้อน (Block Grant) ไปยังโรงเรียน โดยผ่านทางเขตพื้นที่การศึกษา งบประมาณส่วนนี้ถูกจัดสรรไว้ในส่วนของงบดำเนินการ เหตุผลในการจัดสรรงบประมาณรายหัวก็เพื่อ 1) ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการทำการจัดสรรงบประมาณรายหัวสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใน 5 ปี หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฯ 2) เพื่อกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปยังโรงเรียนเพื่อทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจบริหารทรัพยากรของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดสรรงบประมาณแบบรายหัวเป็นวิธีจัดสรรงบประมาณที่ยืดหยุ่นกว่าการจัดสรรงบประมาณแบบแสดงรายการ (Line-Item budgeting) ซึ่งถูกใช้มาเป็นเวลานานหลายทศวรรษ ดังนั้นการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นรายหัวจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในประเทศไทย

สถาบันการศึกษาของรัฐต่างจากสถาบันการศึกษาของเอกชนตรงที่งบเงินเดือนครูและงบลงทุนไม่ได้ถูกจัดสรรลงไปให้ในรูปของค่าใช้จ่ายรายหัว งบเหล่านี้ถูกจัดสรรไปให้โรงเรียนโดยตรงจากรัฐ นอกจากนี้นักเรียนด้อยโอกาสและโรงเรียนรูปแบบพิเศษยังได้รับเงินอุดหนุนรายหัวสูงกว่าที่นักเรียนปกติได้รับ ยกตัวอย่างเช่นนักเรียนจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยที่ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนประจำได้รับเงินอุดหนุน 1,560 บาทในระดับประถมศึกษา 4,300 บาท สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ถ้านักเรียนเหล่านี้เข้าเรียนในโรงเรียนประจำจะได้รับเงินอุดหนุน 6,400 บาทต่อหัว สำหรับระดับประถมศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 6-8)

4.2.2 นโยบายในการจัดสรรงบประมาณของประเทศญี่ปุ่น

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา งบประมาณที่กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศญี่ปุ่น (ก่อนที่จะมาเป็น กระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี) ได้รับแต่ละปีจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะลดลงเล็กน้อยโดยในปีงบประมาณ 1998 ได้รับงบประมาณเป็นเงิน 5,790.9 พันล้านเยน คิดเป็นสัดส่วน 7.5 % ของงบประมาณทั้งหมดของรัฐบาล และเป็น 13% ของงบประมาณที่จัดสรรให้กับกระทรวงต่างๆ

งบประมาณของกระทรวงฯ แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายร่วมกับท้องถิ่นในการจัดการศึกษาภาคบังคับร้อยละ 52.2 ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานการศึกษาแห่งชาติร้อยละ 26.5 ค่าใช้จ่ายสำหรับส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พลศึกษา กีฬา วัฒนธรรม ฯลฯ ร้อยละ 7.5 เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยเอกชนร้อยละ 5.1 ค่าก่อสร้างอาคารของท้องถิ่นร้อยละ 3.0 เงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนร้อยละ 1.3 เงินช่วยเหลือนักเรียนร้อยละ 1.7 ค่าหนังสือเรียนฟรี ร้อยละ 0.7 และเงินอุดหนุนการวิจัยร้อยละ 2.0 (กมล สุตประเสริฐ. 2544: 64)

ตามกฎหมาย The School Education Law หน่วยงานที่เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของโรงเรียนนั้นๆ ฉะนั้น ท้องถิ่นซึ่งมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีภายในท้องถิ่นจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด รัฐบาลของแต่ละระดับจะบริหารการศึกษาจากภาษีและรายได้อื่นๆ ที่หามาได้เอง รายได้หลักของรัฐบาลทุกระดับทั้งรัฐบาลกลาง จังหวัด และเทศบาล มาจากภาษีที่เก็บได้ในแต่ละระดับ ตลอดจนแหล่งรายได้อื่นๆ เช่น ผลกำไรจากกิจการผูกขาด ผลประโยชน์จากการประกอบการและทรัพย์สินของรัฐ ค่าเช่า ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ฯลฯ

ในจำนวนภาษีหลักที่ส่วนกลางจัดเก็บ คือภาษีรายได้ ภาษีองค์กร และภาษีสุรา ประมาณร้อยละ 30 ของภาษีเหล่านี้ จะเป็นเงินช่วยชดเชยภาษีท้องถิ่น (Local Allocation Tax Grant) ที่รัฐบาลกลางจัดสรรให้กับจังหวัดต่างๆ เพื่อช่วยเหลือให้จังหวัดที่มีปัญหารายได้ไม่พอเลี้ยงตัวเองสามารถบริหารได้อย่างเท่าเทียมกัน

ค่าใช้จ่ายหลักเพื่อการศึกษาที่จัดสรรโดยรัฐบาลกลางมี 3 ทางคือ

1. ค่าใช้จ่ายโดยตรงให้กับหน่วยงานการศึกษาแห่งชาติ เช่น มหาวิทยาลัยแห่งชาติ
2. เงินอุดหนุนพิเศษให้กับจังหวัด เทศบาล โรงเรียนเอกชน และหน่วยงานวิจัย
3. เงินช่วยเหลือชดเชยภาษีท้องถิ่น (Local Allocation Tax Grant)

สำหรับรัฐบาลท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีรายได้จากภาษีทางตรง (Direct Taxes) ได้แก่ ภาษีรายได้ (Income Tax) ภาษีองค์กร (Corporation Tax) ภาษีมรดก (Inheritance Tax) ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Fixed Asset Tax) ภาษีธุรกิจการค้า (Business Tax) และอื่นๆ และภาษีทางอ้อม (Indirect Taxes) ได้แก่ ภาษีผู้บริโภค (Consumption Tax) ภาษีสุรา (Liquor Tax) ภาษีบุหรี่ (Tobacco Tax) และอื่นๆ

นอกจากนี้ รัฐบาลระดับจังหวัดและเทศบาลยังมีรายได้โดยใช้พันธบัตรหรือเงินกู้ยืมระยะสั้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการก่อสร้างและซ่อมแซมอาคารด้วย

ระดับท้องถิ่นจะได้รับเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง/ระดับชาติ (National Subsidies) และเงินช่วยชดเชยภาษีท้องถิ่น (Local Allocation Tax Grant) ที่เป็นส่วนกลางจัดสรรให้กับจังหวัดและเทศบาล และในทำนองเดียวกันจังหวัดก็จัดสรรเงินอุดหนุนให้เทศบาลด้วยเช่นกัน

สำหรับค่าใช้จ่ายนั้น รัฐบาลระดับจังหวัดรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การบำรุงรักษาซ่อมแซมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและ

รัฐบาลระดับเทศบาลจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับเป็นหลัก คือ ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Citizen's Public Halls)

สัดส่วนการร่วมมือรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น) ระหว่างรัฐบาลกลาง ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล โดยทั่วไปจะเป็นไปตามตาราง 8

ตาราง 3 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาภาคบังคับระหว่างรัฐบาลกลาง ระดับจังหวัด และระดับเทศบาล

ค่าใช้จ่าย	การร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย		
	ระดับชาติ	ระดับจังหวัด	ระดับเทศบาล
หนังสือเรียน	1		
เงินเดือนครูในภาคบังคับ	1/2	1/2	
การก่อสร้างและขยายอาคาร	1/2		1/2
อาคารที่เสี่ยงอันตราย	1/3		2/3
การปฏิสังขรณ์อาคารจากอุบัติเหตุ	2/3		1/3
การดูแลรักษาอาคาร			1
วัสดุอุปกรณ์การเรียน	1/2	1/4	1/4

นอกจากนี้รัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นยังร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเรียนอาชีวศึกษา ค่าใช้จ่ายในการอุดหนุนนักเรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจเพื่อให้เข้าเรียนได้ครบทุกคน ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและค่าใช้จ่ายเพื่อการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและพลศึกษา

โดยทั่วไปค่าใช้จ่ายของรัฐบาลท้องถิ่นทั้งหมดเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ได้รับการจากรัฐบาลกลางจะเป็นสัดส่วนประมาณ 55: 45

ตาราง 4 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนระดับชาติ (National) และระดับท้องถิ่น (Local) ในแต่ละระดับการศึกษา

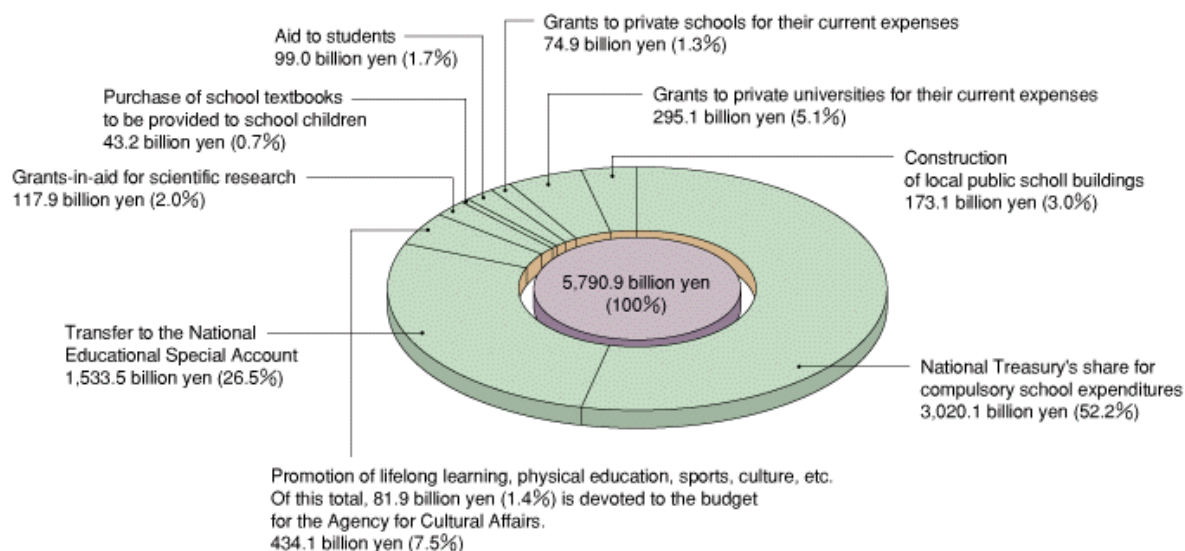
	ระดับอนุบาล	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย	รวม
1955	2,191	161,836	94,381	56,884	315,292
1960	3,494	251,520	162,130	96,797	513,941
1965	9,792	509,979	312,108	249,373	1,081,252
1970	31,103	1,094,330	584,564	482,439	2,192,436
1975	107,746	3,101,383	1,631,591	1,293,408	6,134,128
1980	179,360	5,097,274	2,613,505	2,057,315	9,947,454
1985	191,320	5,320,978	3,362,829	2,621,925	11,497,052
1990	236,997	6,204,997	3,729,066	3,059,388	13,230,448
1995	261,907	6,759,996	3,918,970	3,414,293	14,355,166

ที่มา : Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. (2004). *Educational Administration and Finance*. Online.

งบประมาณรวมของรัฐบาลในปีงบประมาณ ค.ศ. 1998 เท่ากับ 77,662.92 พันล้านเยน งบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์ กีฬา และวัฒนธรรม รวมกันเท่ากับ 5,790.9 ล้านเยน คิดเป็น 7.9% ของงบประมาณทั้งหมด งบประมาณพิเศษสำหรับสถานศึกษาระดับชาติ (National Education Institution) เท่ากับ 2,684.8 พันล้านเยน งบประมาณของกระทรวงถูกใช้เกี่ยวกับการบริการต่างๆ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาศึกษา วัฒนธรรม กีฬา ซึ่งรวมถึงเงินเดือนครูและลูกจ้างอื่นในสถานศึกษา ค่าก่อสร้างต่างๆ เงินช่วยเหลือต่างๆ และทุนการศึกษานโยบายสำหรับงบประมาณของกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬาและวัฒนธรรม ในปี 1998 มีดังนี้

- สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านทางการเรียนที่โรงเรียน 5 วันต่อสัปดาห์ และการสื่อสารด้วยดาวเทียม
- จัดการกับปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่น การข่มขู่หรือยาเสพติดในโรงเรียน
- สนับสนุนนโยบาย Sound Spirit ในบ้าน ชุมชน และโรงเรียน
- ปรับปรุงระบบช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนเอกชน
- สนับสนุนการปฏิรูปสถาบันการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยม
- เพิ่มทุนสำหรับงานวิจัย เช่น ส่งเสริมการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

- เพิ่มการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและการกีฬา
- สนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับกีฬา รวมถึงการพัฒนาศูนย์กีฬาระดับชาติ

ภาพประกอบที่ 6 งบประมาณของกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬา และวัฒนธรรม ปี พ.ศ.2531 (ปี ค.ศ. 1988)

ที่มา: World Education Forum. (2002). *The EFA 2000 Assessment Country Report: Japan*. Online.

โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของญี่ปุ่น แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง/ระดับชาติ ส่วนจังหวัด และส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 11; จันทนา จันทร์บรรจง. 2542: 14-15)

1. การบริหารระดับชาติ (National) มีกระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม (Ministry of Education, Science, Sports and Culture เรียกเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า Monbusho และจะเรียกชื่อย่อในงานวิจัยครั้งนี้ว่า กระทรวงศึกษาฯ) มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษา กว่าสิบคณะ

กระทรวงศึกษาฯ นอกจากมีหน้าที่ร่างงบประมาณ และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม ยังมีหน้าที่อื่นๆ ได้แก่ การกำหนดหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาของระดับต่างๆ อนุมัติตำราเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา ให้คำแนะนำแก่จังหวัดและเทศบาล และให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณการศึกษา กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการจัดตั้งโรงเรียนเอกชนระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และตรวจดูแลการ

2. การบริหารส่วนจังหวัด (Prefectural) ในที่นี้หมายถึงจังหวัด ซึ่งเรียกว่า Prefecture หรือ Ken และเขตการปกครองพิเศษ เช่น มหานครโตเกียว โอซากา ฮอกไกโด ฯลฯ ซึ่งเรียกว่า To, Do, และ Fu มีการบริหารการศึกษาโดยคณะกรรมการการศึกษา (Board of Education) ประกอบด้วยสมาชิก 5 คน แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดตามความเห็นชอบของสภาจังหวัด หน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษา ได้แก่ แต่งตั้งศึกษาธิการจังหวัดตามความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ บริหารโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ตลอดจนโรงเรียนอนุบาลที่จังหวัดจัดตั้ง (ตามปกติ เทศบาลมีหน้าที่จัดตั้งโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นภาคบังคับ แต่บางจังหวัดจะจัดตั้งโรงเรียนประเภทนี้ด้วย และจังหวัดมีหน้าที่จัดการศึกษาภาคบังคับสำหรับเด็กพิการ) บางจังหวัดมีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในสังกัดด้วย โดยการอนุมัติและกำกับดูแลของส่วนกลาง

3. การบริหารส่วนท้องถิ่น (Municipal) คือ ในระดับเทศบาล มีคณะกรรมการการศึกษา คณะละ 3-5 คน ได้รับการแต่งตั้งโดยนายกเทศมนตรีตามความเห็นของสภาเทศบาล มีหน้าที่บริหารโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นที่เทศบาลจัดตั้ง พิจารณาเลือกตำราเรียนที่กระทรวงการศึกษาอนุมัติให้ใช้ได้ ให้ความเห็นแก่คณะกรรมการการศึกษาจังหวัดเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้ง ย้าย โอน และให้ครูออกจากราชการ บางเทศบาลที่มีรายได้สูงอาจจะจัดการศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาได้ด้วย โดยการอนุมัติและกำกับดูแลของส่วนกลาง

งบประมาณการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นได้มาจากภาษีและรายได้ต่างๆ โดยส่วนกลางจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่จังหวัด และจังหวัดจัดสรรให้แก่ท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง

งบประมาณการศึกษาระดับชาติมีการจัดสรรเป็น 2 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 11; ชลลดา จิตติวัฒนพงษ์. 2537: 47)

1) งบประมาณที่ได้จากการเก็บภาษี ซึ่งนำมาจัดสรรสำหรับการบริการและจัดตั้งแหล่งการศึกษาระดับชาติ (มหาวิทยาลัยและอื่นๆ)

2) งบประมาณสนับสนุนที่ตั้งไว้เพื่อการจัดตั้งสถานศึกษาที่จัดโดยจังหวัด ท้องถิ่นต่ำกว่าระดับจังหวัด และการศึกษาเอกชน และอื่นๆ

นอกจากนี้ รัฐบาลระดับชาติจัดเตรียม “ภาษีระดับท้องถิ่น” ที่ให้เปล่าแก่รัฐบาลระดับจังหวัดและท้องถิ่นต่ำกว่าระดับจังหวัด เงินให้เปล่ามีเป้าหมายเป็นการให้ความมั่นใจแก่รัฐบาลท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีรายได้และการบริการสาธารณะในระดับที่แน่นอน กฎหมายกำหนดเงินให้เปล่าเป็นจำนวนร้อยละของเงินภาษีรายได้รวมระดับชาติร้อยละ 32 รายได้จากภาษีบริโภค ภาษีสุราร้อยละ 24 และรายได้จากภาษีบุหรี่ร้อยละ 25 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของรัฐบาลส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในระดับที่แน่นอนนี้ทำได้ภายใต้การให้เปล่าดังกล่าว ในขณะที่การให้เปล่าเหล่านี้ไม่ได้ตั้งเป้าว่าจะจัดให้สำหรับการบริหารพิเศษอื่นๆ

งบประมาณการศึกษาของรัฐบาลระดับจังหวัดและท้องถิ่นระดับต่ำกว่าจังหวัด

งบประมาณทางการศึกษาของรัฐบาลระดับจังหวัดรวมถึง

- 1) ค่าใช้จ่ายสำหรับการบริการและจัดตั้งสถานศึกษาระดับจังหวัด
 - 2) ค่าจ้างและเงินเดือนสำหรับครูประถม ครูมัธยมต้น และครูมัธยมปลายประเภทที่เปิดเรียนไม่เต็มเวลา โรงเรียนการศึกษาพิเศษ
 - 3) เงินสนับสนุนที่ให้แก่อำเภอหรือระดับต่ำกว่าจังหวัดตามเป้าหมายทางการศึกษา
งบประมาณทางการศึกษาของรัฐบาลท้องถิ่นระดับต่ำกว่าจังหวัด รวมถึง
 - 1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโรงเรียนระดับประถมและมัธยมต้น (นอกเหนือจากเงินเดือนครู) และศาลาประชาคม
 - 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอื่นๆ ที่นอกเหนือจากจัดตั้งสถานศึกษาของท้องถิ่นระดับต่ำกว่าจังหวัด สำหรับโรงเรียนของรัฐนั้น รัฐรับภาระค่าใช้จ่าย พ่อ แม่ ผู้ปกครองเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย ส่วนโรงเรียนเอกชนนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น
- จากตัวเลขของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศญี่ปุ่น ปรากฏว่ามีค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนดังนี้คือ

ตาราง 5 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนญี่ปุ่น

ระดับการศึกษา	รายละเอียด	ร้อยละ	มูลค่า (เยน)
โรงเรียนรัฐบาล (ค่าใช้จ่ายนักเรียน ค.ศ. 1998)			
ระดับประถมศึกษา	รัฐบาลส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นออกให้	89.6	878,416
	ผู้ปกครองจ่ายเอง	10.4	102,497
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	รัฐบาลส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นออกให้	84.6	946,954
	ผู้ปกครองจ่ายเอง	15.4	172,934
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	รัฐบาลส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นออกให้	77.1	1,108,065
	ผู้ปกครองจ่ายเอง	22.9	328,979
โรงเรียนเอกชน (ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวทั่วประเทศ ค.ศ. 2000)			
ระดับประถมศึกษา	ค่าเล่าเรียน		335,323
	ค่าธรรมเนียมแรกเข้า		172,219
	ค่าอุปกรณ์		181,659
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ค่าเล่าเรียน		361,337
	ค่าธรรมเนียมแรกเข้า		186,622
	ค่าอุปกรณ์		181,305
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	ค่าเล่าเรียน		327,240
	ค่าธรรมเนียมแรกเข้า		159,624
	ค่าอุปกรณ์		173,447

ที่มา: วรินทร์ ววงศ์. (2546). การศึกษากับการสร้างคนแบบญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2. หน้า 30-31.

4.3 องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

4.3.1 องค์ประกอบงบประมาณ

องค์ประกอบงบประมาณ คือ ระบบการจัดแบ่งทรัพยากรงบประมาณ ทำให้อำนาจหน้าที่ทางงบประมาณ ค่าใช้จ่าย จำนวนเงินที่ได้รับ และค่าใช้จ่ายด้านภาษี สัมพันธ์กับความต้องการของประเทศที่ได้รับ (National Science Foundation. 2006: Online) โดยถูกใช้ในการสรุปผลทางการเงินของรัฐบาล องค์ประกอบงบประมาณสามารถแสดงให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการโครงการโครงสร้างปัจจุบัน และแนวโน้มการใช้จ่ายล่าสุด (General Accounting Office 1998: Online) ดังนั้น องค์ประกอบงบประมาณ จึงหมายถึง รายละเอียดของการรับ การจ่ายเงินงบประมาณทางการศึกษาตามประเภทการแบ่งรายละเอียด เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา จำแนกออกเป็น 7 หมวดรายจ่าย คือ

1) หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ

เงินเดือน หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่ข้าราชการทุกประเภทเป็นรายเดือน โดยมีอัตรากำหนดไว้แน่นอนในบัญชีถือจ่ายเงินเดือนประจำที่กรมบัญชีกลางได้ตรวจสอบยืนยันว่าถูกต้องแล้ว และรวมตลอดถึงเงินที่กระทรวงการคลังกำหนดให้จ่ายในลักษณะเงินเดือนและเงินเพิ่มอื่นๆ ที่จ่ายควบกับเงินเดือน เช่น เงินประจำตำแหน่งของข้าราชการ เงินเบี้ยกันดาร เงินเพิ่มพิเศษ เงินค่ารับรอง เป็นต้น

ค่าจ้างประจำ หมายถึง เงินที่จ่ายเป็นค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างประจำของส่วนราชการ โดยมีอัตรากำหนดไว้แน่นอนในบัญชีถือจ่ายค่าจ้างประจำที่กรมบัญชีกลางได้ตรวจสอบยืนยันว่าถูกต้องแล้ว และรวมตลอดถึงเงินที่กระทรวงการคลังกำหนดให้จ่ายในลักษณะค่าจ้างประจำ และเงินเพิ่มอื่นๆ ที่จ่ายควบกับค่าจ้างประจำ เช่น เงินเพิ่มพิเศษสำหรับการสู้รบ เงินเบี้ยกันดาร เป็นต้น

2) หมวดค่าจ้างชั่วคราว

ค่าจ้างชั่วคราว หมายถึง เงินที่จ่ายเป็นค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการเป็นรายเดือน โดยมีลักษณะการเบิกจ่ายเช่นเดียวกับเงินค่าจ้างประจำ

3) หมวดค่าตอบแทน ใช้สอย และวัสดุ

ค่าตอบแทน หมายถึง เงินที่จ่ายตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้กับทางราชการ เฉพาะกรณีไป เช่น เงินค่าเช่าบ้านข้าราชการ เงินค่าคุมสอบ ค่าเบี้ยประชุมกรรมการ เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการใดๆ (นอกจากบริการสาธารณูปโภค) รายจ่ายเกี่ยวกับการรับรองและพิธีการรายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่นๆ เช่น ค่าจ้างเหมาบริการ ค่าเบี้ยประกัน ค่าธรรมเนียม ค่าเช่าทรัพย์สิน เป็นต้น

ค่าวัสดุ หมายถึง รายจ่ายเพื่อซื้อหรือจ้างทำสิ่งของ ซึ่งโดยสภาพย่อมสิ้นเปลือง เปลี่ยน หรือสลายตัวในระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งสิ่งของที่ส่วนราชการซื้อมาเพื่อการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมทรัพย์สิน สิ่งของที่มีอายุการใช้งานยืนนานหากแต่กระทรวงการคลังได้กำหนดให้เบิกจ่าย

4) หมวดค่าสาธารณูปโภค

ค่าสาธารณูปโภค หมายถึง รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการสาธารณูปโภค เช่น ค่ากระแสไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าไปรษณีย์ ค่าโทรเลข ค่าขนานนิต ค่าดวงตราไปรษณียากร เป็นต้น

5) หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

ค่าครุภัณฑ์ หมายถึง รายจ่ายเพื่อซื้อ จ้างทำหรือแลกเปลี่ยนสิ่งของ ซึ่งตามปกติมีลักษณะคงทนถาวร มีอายุการใช้อยู่นาน รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบดัดแปลง ต่อเติม และค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสิ่งของตามลักษณะข้างต้นจากต่างประเทศโดยตรง เช่น ค่าขนส่ง ค่าภาษี ค่าเบี้ยประกัน เป็นต้น

ค่าที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง หมายความว่า รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งสิ่งต่างๆ ซึ่งติดอยู่กับที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปรับปรุงที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง ซึ่งมีใช่เป็นการซ่อมแซมตามปกติ

6) หมวดเงินอุดหนุน

เงินอุดหนุน มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เงินอุดหนุนทั่วไป หมายความว่า เงินที่จ่ายเพื่อช่วยเหลือหรือจ่ายเป็นค่าบำรุงแก่องค์กร เอกชน นิติบุคคล หรือกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ ลักษณะที่สอง เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ หมายความว่า เงินที่จ่ายเพื่อช่วยเหลือแก่องค์กร เอกชน นิติบุคคลหรือกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ตามรายการและรายละเอียดที่สำนักงานงบประมาณกำหนด

7) หมวดรายจ่ายอื่น

รายจ่ายอื่น หมายถึง รายจ่ายต่างๆ ซึ่งไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดหนึ่งหมวดใดดังกล่าวข้างต้น และสำนักงานงบประมาณกำหนดให้อยู่ในหมวดนี้ เช่น เงินค่าจ้างออกแบบ ค่าจ้างควบคุมงาน ค่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา เป็นต้น

โดยแต่ละหมวดรายจ่ายนั้นถูกนำเสนอในงบประมาณตามแผนงานของแต่ละกรม สำหรับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 แผนงาน ดังตาราง 6

ตาราง 6 งบประมาณรายจ่ายตามแผนงาน

แผนงาน	งบประมาณ (บาท)
แผนงานบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน	XXXXXX
แผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	XXXXXXXX
แผนงานจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์	XXXXXXXXXXXX
แผนงานส่งเสริมและพัฒนาพลานามัย	XXXXXX
แผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน	XXXXXX
แผนการวิจัยการศึกษา	XXXXXX
แผนงานป้องกันการติดยาเสพติด	XXXXXXXXXX

ที่มา :สำนักงานงบประมาณ.(2544ข). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 4 รายละเอียดประกอบ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544: เล่มที่ 8 หน้า 42.

4.3.2 องค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าเนื่องจากประเทศไทยเริ่มปฏิรูปการศึกษาและกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นได้ไม่นาน ดังนั้นการงบประมาณยังไม่เป็นระบบงบประมาณจากส่วนกลางลงไปสู่ท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม จึงมีเพียงงบประมาณส่วนกลางเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก ดังนี้

- เงินเดือนและค่าจ้างประจำ
- ค่าจ้างชั่วคราว
- ค่าตอบแทนและวัสดุใช้สอย
- ค่าสาธารณูปโภค
- ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
- เงินอุดหนุน
- รายจ่ายอื่น

4.3.3 องค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าเนื่องจากประเทศไทยได้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่ท้องถิ่นก่อนประเทศไทย ดังนั้นการงบประมาณของประเทศไทยจึงแบ่งเป็นงบประมาณส่วนกลางหรืองบประมาณระดับชาติ (National budget) และงบประมาณระดับท้องถิ่น (Local budget)

1) งบประมาณส่วนกลางหรืองบประมาณระดับชาติ (National budget) ของประเทศไทย

งบประมาณส่วนกลางหรืองบประมาณระดับชาติ (National Budget) ของประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก ดังต่อไปนี้

- เงินเดือนและค่าจ้างประจำ (Salary)
- การศึกษาและการวิจัย (Education & Research)
- ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม (Maintenance & Repairs)
- โครงการสนับสนุน (Auxiliary Program)
- ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed Charge)
- รายจ่ายอื่นๆ (Others)
- ที่ดิน (Land)
- สิ่งก่อสร้าง (Construction)
- ครุภัณฑ์และวัสดุ (Equipment & Materials)
- หนังสือ (Books)

2) งบประมาณระดับท้องถิ่น (Local Budget) ของประเทศญี่ปุ่น

งบประมาณระดับท้องถิ่น (National Budget) ของประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย องค์ประกอบงบประมาณหลัก ดังต่อไปนี้

- เงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราว (Salaries)
- กิจกรรมโรงเรียน (School Activities)
- ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม (Maintenance & Repairs)
- โครงการสนับสนุน(Auxiliary Program)
- ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed Charge)
- ที่ดิน (Land)
- สิ่งก่อสร้าง (Construction)
- ครุภัณฑ์และวัสดุ (Equipment & Materials)
- หนังสือ (Books)
- ชำระเงินกู้ (Loan Charges)

โครงการสนับสนุน(Auxiliary Program) หมายถึง ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าตรวจสุขภาพ เป็นต้น

ค่าใช้จ่ายคงที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์สุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าประกันอาคาร เงินชำระค่างวดและค่าเช่า เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นประเทศไทยมีองค์ประกอบงบประมาณกำหนด ค่าสาธารณูปโภค เป็นองค์ประกอบหลักแต่ประเทศญี่ปุ่นไม่ได้กำหนด และประเทศญี่ปุ่นนั้นกำหนด การศึกษาและ

ตาราง 7 ตารางเปรียบเทียบการกำหนดองค์ประกอบหลักของงบประมาณทางการศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

องค์ประกอบงบประมาณหลัก	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
1. เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	กำหนด	กำหนด
2. ค่าจ้างชั่วคราว	กำหนด	กำหนด
3. การศึกษาและวิจัย	-	กำหนด
4. ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม	-	กำหนด
5. โครงการสนับสนุน / เงินอุดหนุน	กำหนด	กำหนด
6. ค่าใช้จ่ายคงที่	-	กำหนด
7. รายจ่ายอื่นๆ	กำหนด	กำหนด
8. ค่าที่ดิน	กำหนด	กำหนด
9. ค่าสิ่งก่อสร้าง	กำหนด	กำหนด
10. ค่ากิจกรรมโรงเรียน	-	กำหนด
11. ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย	-	กำหนด
12. ค่าตอบแทนและค่าวัสดุใช้สอย	กำหนด	
13. ค่าหนังสือ	-	กำหนด
14. เงินชำระเงินกู้	-	กำหนด
15. ค่าสาธารณูปโภค	กำหนด	-

5. ดัชนีชี้วัดทางการศึกษา

5.1 ดัชนีชี้วัดของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ

สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) ตั้งอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของโลกในด้านการศึกษาและการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติเป็นประจำทุกปี โดยได้ดำเนินการจัดอันดับและการวิเคราะห์ว่า สภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศในการดำรงรักษาความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจของตนเป็นอย่างไร ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไม่อาจจำกัดอยู่เพียงแค่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และผลิตภาพ (productivity) ของประเทศเท่านั้น เนื่องจากธุรกิจจะต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง วัฒนธรรม การศึกษา รวมทั้งระบบเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ค: 2 - 3)

สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการได้จัดทำรายงานประจำปีด้านความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (The World Competitiveness Yearbook) ซึ่งเป็นรายงานที่มีชื่อเสียงกว้างขวางในเรื่องความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศต่างๆ โดยจัดอันดับและวิเคราะห์จากปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ (International Institute for Management Development. 2004a: Online)

การรายงานความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติประจำปี ค.ศ. (พ.ศ.2547) IMD ได้จัดอันดับประเทศต่างๆ จำนวน 60 ประเทศ โดยใช้ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์ชี้วัดในการจัดอันดับ เป็นข้อมูลสถิติที่ได้จากเอกสารขององค์กร สถาบัน และหน่วยงานระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชาติ และข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารที่เป็นตัวแทนบริษัทในประเทศและระหว่างประเทศด้วยแบบสอบถามเชิงลึก 4,166 คน โดยใช้เทคนิค Delphi ซึ่งสามารถมั่นใจในความถูกต้องแม่นยำจากความร่วมมือกันของสถาบันที่เป็นหุ้นส่วน 57 สถาบันทั่วโลก (International Institute for Management Development. 2004a: Online) ในการวิเคราะห์ข้อมูล IMD ได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาทั้งสิ้น 323 เกณฑ์ โดยจัดกลุ่มเกณฑ์ต่างๆ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน (International Institute for Management Development. 2004b: Online)

ในแต่ละด้านกลุ่มปัจจัย 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (International Institute for Management Development. 2005: 30 - 31)

สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยปัจจัย 5 กลุ่ม คือ เศรษฐกิจภายในประเทศ (Domestic Economy) การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) การลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment) การจ้างงาน (Employment) และราคาสินค้าและบริการ (Prices)

ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประกอบด้วยปัจจัย 5 กลุ่ม คือ การคลังสาธารณะ (Public Finance) นโยบายงบประมาณ (Fiscal Policy) ขอบข่ายงานของสถาบัน (Institutional Framework) นิติบัญญัติทางธุรกิจ (Business Legislation) และขอบข่ายงานของสังคม (Societal Framework)

ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ประกอบด้วยปัจจัย 5 กลุ่ม คือ ผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ (Productivity and Efficiency) ตลาดแรงงาน (Labor Market) การเงิน (Finance) การบริหารจัดการ (Management Practices) เจตคติและค่านิยม (Attitudes and Values)

โครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยปัจจัย 5 กลุ่ม คือ โครงสร้างพื้นฐาน (Basic Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี (Technological Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Infrastructure) สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (Health and Environment) และการศึกษา (Education)

กลุ่มปัจจัยด้านการศึกษาคำนวณจากเกณฑ์ชี้วัดในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวม 14 เกณฑ์ (International Institute for Management Development. 2005: 39) ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา (Total Public Expenditure on education) โดยวัดจากร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP)

เกณฑ์ที่ 2 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil - Teacher Ratio) ในระดับประถมศึกษา (Primary Education)

เกณฑ์ที่ 3 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil-Teacher Ratio) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Secondary Education)

เกณฑ์ที่ 4 การเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (Secondary School Enrollment) โดยวัดจากร้อยละของกลุ่มอายุที่ควรได้รับการศึกษาในระดับนี้แบบเต็มเวลา

เกณฑ์ที่ 5 ความสำเร็จของการศึกษาขั้นอุดมศึกษา (Higher Education Achievement) โดยวัดจากร้อยละของประชากรอายุ 25 - 34 ปีที่อย่างน้อยได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)

เกณฑ์ที่ 6 การประเมินผลทางการศึกษา (Educational Assessment) โดยวัดจากผลการสำรวจของโครงการขององค์การพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ที่จัดทำขึ้นระหว่างประเทศเกี่ยวกับทักษะและความรู้ของนักเรียนอายุ 15 ปี (PISA survey of 15 year olds) โดยวัดความรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ซึ่งจัดเป็น 3 รอบ โดยในแต่ละรอบจะใช้เวลา 2 ใน 3 เน้นความรู้หลักนั้นคือ เน้นการอ่านในปี ค.ศ. 2000 คณิตศาสตร์ในปี ค.ศ. 2003 และ วิทยาศาสตร์ ในปี ค.ศ. 2006 (Programme for International Student Assessment (PISA). 2005: Online) วัดอุปประสงค์ของโปรแกรมประเมินผลนักเรียนระหว่างประเทศ (Programme for International Student Assessment : PISA) คือการประเมินว่าวุฒิการศึกษาที่ได้รับเมื่อเรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วได้รับความรู้และทักษะซึ่งจำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในสังคมในระดับใด โดยโปรแกรมประเมินผลนักเรียนระหว่างประเทศให้ความสำคัญกับคำถามดังนี้

1) พวกเขาได้รับการเตรียมพร้อม ในการที่จะพบกับความท้าทายในอนาคตอย่างไร

2) พวกเขาสามารถวิเคราะห์ ให้เหตุผลและ สื่อสารความคิดของพวกเขาหรือไม่

3) พวกเขา มีความสามารถ ที่จะศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตหรือไม่

4) มีวิธีการสอนบางอย่างและสถาบันโรงเรียนบางแห่งที่มีประสิทธิผลมากกว่าที่อื่นๆหรือไม่

เกณฑ์ที่ 7 ระบบการศึกษา (Educational System) โดยวัดการตอบสนองความต้องการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

เกณฑ์ที่ 8 การศึกษาระดับอุดมศึกษา (University Education) โดยวัดจากการตอบสนองความต้องการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

เกณฑ์ที่ 9 ความไม่สามารถในการอ่านเขียน (Illiteracy) โดยวัดจากอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุมากกว่า 15 ปี ซึ่งวัดเป็นร้อยละของประชากร

เกณฑ์ที่ 10 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ (Economic Literacy) โดยวัดจากความเข้าใจในระดับสูงหรือไม่ในหมู่ประชากร

เกณฑ์ที่ 11 การศึกษาด้านการเงิน (Education in finance) โดยวัดจากการตอบสนองความต้องการของกิจการต่างๆ

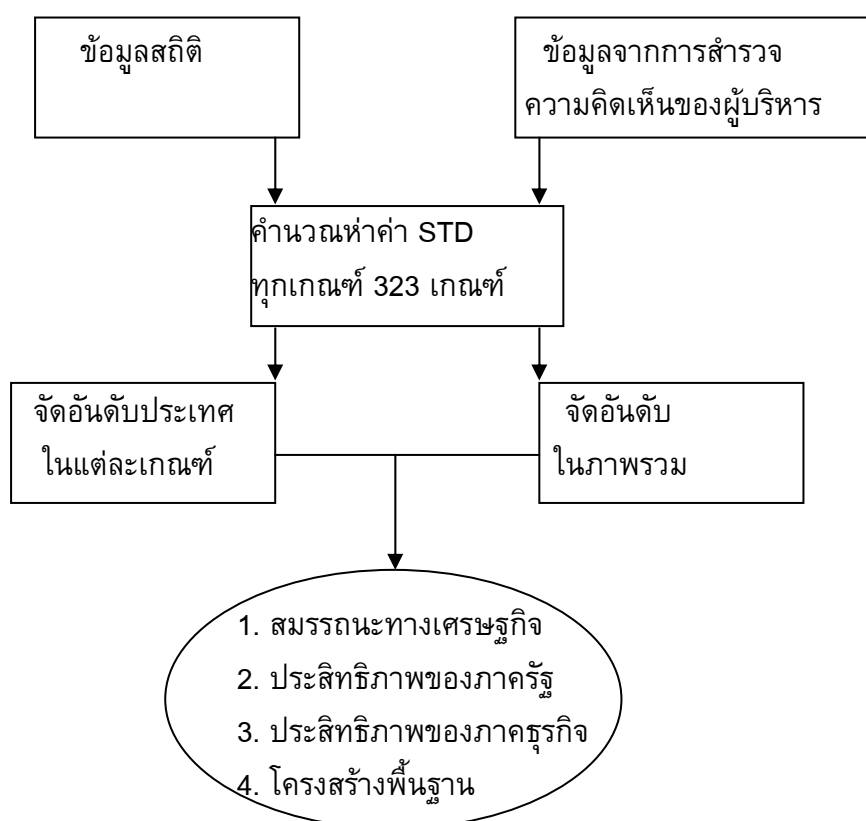
เกณฑ์ที่ 12 ทักษะด้านภาษา (Language skills) โดยวัดจากทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองความต้องการของกิจการต่างๆ

เกณฑ์ที่ 13 วิศวกรที่มีคุณวุฒิ (Qualified engineers) โดยวัดจากความเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ

เกณฑ์ที่ 14 การถ่ายโอนความรู้ (Knowledge transfer) โดยวัดจากความร่วมมือระหว่างบริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัยในการพัฒนาการถ่ายโอนความรู้ซึ่งกันและกันว่ามีมากน้อยเพียงใด

สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการวิเคราะห์เพื่อจัดอันดับอาศัยค่ามาตรฐาน (Standardized Value) ของเกณฑ์ทุกตัว ซึ่งเรียกว่าค่า STD ขั้นตอนแรกในการจัดอันดับคือการคำนวณค่า STD สำหรับเกณฑ์แต่ละตัวโดยใช้ข้อมูลของทุกประเทศ หลังจากนั้นจึงจัดเรียงลำดับคะแนน สำหรับเกณฑ์ 323 เกณฑ์ ค่าที่สูงกว่าจะดีกว่า เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ดังแผนภาพประกอบ 10

ดังนั้น ประเทศที่มีค่ามาตรฐานสูงที่สุดจึงจัดให้อยู่ในอันดับแรก ในขณะที่ประเทศที่มีค่าต่ำสุดอยู่ในอันดับสุดท้าย อย่างไรก็ตามสำหรับเกณฑ์บางตัวนั้น ค่าต่ำสุด ถือว่ามีความสามารถในการแข่งขันมากที่สุด จึงต้องจัดอันดับในทางตรงกันข้าม ทั้งนี้ เมื่อจัดทำสถิติของทุกประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกันแล้วจึงสามารถนำมาบวกรวมกันเพื่อคำนวณหาดัชนีได้ โดยนำคะแนนมาใช้ในการคำนวณเพื่อจัดอันดับด้านต่างๆ

ภาพประกอบ 7 วิธีวิจัยและการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2545ค). “ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทยปี 2544”. หน้า 7.

ความสัมพันธ์ของเกณฑ์ชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ค: 18) ดังนี้

กลุ่มตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โครงการ TIMSS มีความสัมพันธ์สูง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา กับประชากรผู้ไม่รู้หนังสือ มีความสัมพันธ์สูง โดยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละของประชากร ผู้ไม่รู้หนังสือกับผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์เชิงลบ

กลุ่มตัวแปรเชิงคุณภาพ มีเพียงตัวแปรวิศวกรที่มีคุณวุฒิเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่เหลืออีก 5 ตัวในกลุ่ม

ความสัมพันธ์ของเกณฑ์ความสามารถในการแข่งขัน 4 ด้านกับการศึกษา พบว่า ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจและโครงสร้าง

5.1.1 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จากตารางที่ 8 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 34 จาก 49 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2544 อันดับที่ 31 จาก 49 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 อันดับที่ 30 จาก 59 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2546 อันดับที่ 29 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2547 และอันดับที่ 27 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2548 จะเห็นว่าอยู่ในอันดับที่ค่อนข้างต่ำ คือ อยู่ประมาณอันดับที่ 30 มาโดยตลอด ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชีย อันได้แก่ จีน ฮองกง ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และไต้หวัน (International Institute for Management Development. 2005: 50) ดังตาราง 8

ปี พ.ศ.2548 สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการได้จัดให้การศึกษาเป็น 1 ใน 5 กลุ่มปัจจัยของการจัดอันดับด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่มีการคำนวณจากเกณฑ์ชีวิตในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ รวม 14 เกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น อันดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จาก 49 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2544 อันดับที่ 31 จาก 42 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 อันดับที่ 49 จาก 59 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2546 อันดับที่ 50 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2547 และ อันดับที่ 47 จาก 60 ประเทศในปี 2548 ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในทวีปเอเชีย ยกเว้น อินเดีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (International Institute for Management Development. 2005: 51) ดังตาราง 9

5.1.2 ความสามารถในการแข่งขันของประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในภาพรวมของประเทศญี่ปุ่นในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จากตารางที่ 8 ประเทศญี่ปุ่นอยู่ในอันดับที่ 23 จาก 49 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2544 อันดับที่ 27 จาก 49 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 อันดับที่ 25 จาก 59 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2546 อันดับที่ 23 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2547 และอันดับที่ 21 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2548 จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นอยู่ในอันดับต้นๆ ในกลุ่มประเทศเอเชีย คือ อยู่ประมาณอันดับที่ 24 โดยเฉลี่ย ซึ่งเป็นอันดับรองกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชีย 3 ประเทศ ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ และไต้หวัน (International Institute for Management Development. 2005: 50) ดังตารางที่ 8

และสำหรับอันดับความสามารถด้านโครงสร้างพื้นฐานปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอันดับสูงสุดด้านโครงสร้างพื้นฐานในทวีปเอเชีย คือ อันดับที่ 5 จาก 49 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2544 อันดับที่ 6 จาก 42 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 อันดับที่ 3 จาก 59 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2546 อันดับที่ 2 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2547 อันดับที่ 3 จาก 60 ประเทศในปี พ.ศ. 2548 (International Institute for Management Development. 2005: 51) ดังตาราง 9

ตาราง 8 ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม (ปี พ.ศ. 2544 – ปี พ.ศ. 2548)

	2001	2002	2003	2004	2005
Argentina	45	48	58	59	58
Australia	12	10	7	4	9
Austria	14	15	14	13	17
Bavaria			31	20	18
Belgium	18	19	18	25	24
Brazil	40	37	52	53	51
Canada	9	7	6	3	5
Catalonia			28	27	32
Chile	27	22	26	26	19
China Mainland	26	28	29	24	31
Colombia	44	42	45	41	47
Czech Republic	35	32	35	43	36
Denmark	15	6	5	7	7
Estonia	22	21	22	28	26
Finland	5	3	3	8	6
France	25	25	23	30	30
Germany	13	17	20	21	23
Greece	31	36	42	44	50
Hong Kong	4	13	10	6	2
Hungary	30	30	34	42	37
Iceland	10	11	8	5	4
Ile-de-France			24	32	33
India	42	41	50	34	39
Indonesia	46	47	57	58	59
Ireland	7	9	11	10	12
Israel	20	26	33	33	25
Italy	33	34	41	51	53
Japan	23	27	25	23	21
Jordan			48	48	44
Korea	29	29	37	35	29
Lombardy			36	46	41
Luxembourg	2	2	2	9	10
Maharashtra			44	38	42
Malaysia	28	24	21	16	28
Mexico	36	43	53	56	56
Netherlands	6	4	13	15	13
New Zealand	21	18	16	18	16
Norway	19	14	15	17	15
Philippines	39	40	49	52	49
Poland	47	45	55	57	57
Portugal	32	33	39	39	45
Rhone-Alps			32	37	34
Romania			51	54	55
Russia	43	44	54	50	54
Sao Paulo			43	47	43
Scotland				36	35
Singapore	3	8	4	2	3
Slovak Republic	41	38	46	40	40
Slovenia	38	35	40	45	52
South Africa	37	39	47	49	46
Spain	24	23	27	31	38
Sweden	11	12	12	11	14
Switzerland	8	5	9	14	8
Taiwan	16	20	17	12	11
Thailand	34	31	30	29	27
Turkey	48	49	56	55	48
United Kingdom	17	16	19	22	22
USA	1	1	1	1	1
Venezuela	49	46	59	60	60
Zhejiang			38	19	20

ที่มา : International Institute for Management Development.(2005). *World**Competitiveness Yearbook 2005.* p. 50.

ตาราง 9 ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ปี พ.ศ. 2544 – ปี พ.ศ. 2548)

	2001	2002	2003	2004	2005
Argentina	34	38	46	48	48
Australia	11	15	15	13	15
Austria	12	11	13	17	21
Bavaria			19	12	7
Belgium	18	18	18	18	16
Brazil	41	41	51	54	52
Canada	9	7	9	6	9
Catalonia			27	29	27
Chile	38	39	45	44	44
China Mainland	40	37	41	41	42
Colombia	39	36	42	45	49
Czech Republic	29	27	29	34	30
Denmark	8	5	6	5	5
Estonia	31	28	35	35	39
Finland	4	3	4	7	4
France	15	14	14	16	17
Germany	6	10	8	10	11
Greece	28	32	36	39	37
Hong Kong	24	24	25	22	20
Hungary	25	26	33	32	29
Iceland	10	13	10	8	12
Ile-de-France			11	15	14
India	49	49	58	57	54
Indonesia	48	48	59	60	60
Ireland	19	21	24	25	31
Israel	16	17	20	19	19
Italy	27	29	34	37	36
Japan	5	6	3	2	3
Jordan			39	40	40
Korea	26	23	30	27	23
Lombardy			32	33	32
Luxembourg	17	16	17	21	24
Maharashtra			53	52	57
Malaysia	35	31	31	30	34
Mexico	42	46	57	58	59
Netherlands	7	9	16	14	13
New Zealand	22	22	26	26	26
Norway	13	8	7	11	10
Philippines	43	47	56	59	55
Poland	36	40	48	47	50
Portugal	33	34	38	36	35
Rhone-Alps			21	23	22
Romania			44	51	53
Russia	37	35	47	43	46
Sao Paulo			43	49	45
Scotland				28	28
Singapore	14	12	12	9	6
Slovak Republic	32	33	40	42	41
Slovenia	30	30	37	38	38
South Africa	47	44	55	56	58
Spain	23	25	28	31	33
Sweden	2	4	5	4	8
Switzerland	3	2	2	3	2
Taiwan	20	20	23	20	18
Thailand	46	42	49	50	47
Turkey	44	43	52	53	51
United Kingdom	21	19	22	24	25
USA	1	1	1	1	1
Venezuela	45	45	54	55	56
Zhejiang			50	46	43

ที่มา : International Institute for Management Development.(2005)

World Competitiveness Yearbook 2005 .p. 51

5.2 ดัชนีชี้วัดของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Programme: UNDP) ได้จัดทำรายงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development Report : HDR) ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นการจัดอันดับของประเทศต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ โดยมีเพียง 1 เป้าหมาย คือ การนำประชาชนกลับเข้าสู่ศูนย์กลางของกระบวนการการพัฒนา ในนิยามของการอภิปรายด้านเศรษฐกิจ นโยบาย และกฎหมาย เป็นการเข้าถึงระดับของความเป็นอยู่ระยะยาวของประชาชน ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน และเน้นที่เป้าหมายของการพัฒนาคือทางเลือกและเสรีภาพ

รายงานการพัฒนามนุษย์แต่ละฉบับยังเน้นในหัวข้อเหตุการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจด้านการพัฒนาที่ถกเถียงกันอยู่ และการจัดทำวิเคราะห์รายส่วนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อความในรายงานได้รวบรวมจากประชาชนในมากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก และถูกแปลมากกว่า 12 ภาษา (United Nation Development Programme. 2006b: Online) ในรายงานการพัฒนามนุษย์มีหัวข้อในการจัดลำดับ 34 หัวข้อ (United Nation Development Programme. 2005: Online) ดังนี้

1. ดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human development index)
2. แนวโน้มของดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human development index trends)
3. ความเป็นมนุษย์และรายได้ของผู้ที่ยากจน : ประเทศกำลังพัฒนา (Human and income poverty : Developing countries)
4. ความเป็นมนุษย์และรายได้ของผู้ที่ยากจน : OECD, ประเทศในยุโรปตอนกลาง และยุโรปตะวันออก & CIS (Human and income poverty : OECD, Central & Eastern Europe & CIS)
5. แนวโน้มสถิติประชากร (Demographic trends)
6. พันธสัญญาต่อสุขภาพ : ทรัพยากร การเข้าถึงและการบริการ (Commitment to health : resources, access and service)
7. สถานการณ์ด้านน้ำ การส่งเสริมสุขภาพ และโภชนาการ (Water, sanitation and nutritional status)
8. ความเสมอภาคด้านสุขภาพของแม่และเด็ก (Inequities in maternal and child health)
9. วิกฤตการณ์และความเสี่ยงด้านปัญหาสุขภาพระดับโลก (Leading global health crises and risk)
10. การอยู่รอด : ความก้าวหน้า และการถอยหลัง (Survival : progress and setbacks)
11. พันธสัญญาต่อการศึกษา : ค่าใช้จ่ายสาธารณะ (Commitment to education : public spending)
12. การอ่านออกเขียนได้ และการเข้าเรียน (Literacy and enrollment)

13. เทคโนโลยี : การเผยแพร่และความคิดสร้างสรรค์ (Technology : diffusion and creation)
 14. การดำเนินการด้านเศรษฐกิจ (Economic performance)
 15. ความไม่เสมอภาคด้านรายได้หรือการบริโภค (Inequity in income or consumption)
 16. โครงสร้างทางการค้า (Structure of trade)
 17. ความรับผิดชอบของประเทศที่ร่ำรวย : ความช่วยเหลือ (Rich countries responsibilities : aid)
 18. ความรับผิดชอบของประเทศที่ร่ำรวย : การผ่อนปรนหนี้และการค้า (Rich countries responsibilities : debt relief and trade)
 19. การไหลเวียนของความช่วยเหลือ กองทุนเอกชน และหนี้ (Flows of aid, private capital and debt)
 20. การจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายสาธารณะ (Priorities in public spending)
 21. การว่างงานของประเทศ OECD (Unemployment in OECD countries)
 22. พลังงานและสิ่งแวดล้อม (Energy and the environment)
 23. ผู้ลี้ภัยและกำลังทหาร (Refugees and armaments)
 - 24.เหยื่ออาชญากรรม (Victims of crime)
 25. ดัชนีชี้วัดทางเพศที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนา (Gender-related development index)
 26. การวัดการให้อำนาจทางเพศ (Gender empowerment measure)
 28. ความเสมอภาคทางเพศในด้านการศึกษา (Gender equity in education)
 29. ความไม่เสมอภาคทางเพศในกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (Gender inequity in economic activity)
 30. การจัดสรร เพศ งาน และเวลา (Gender, work and time allocation)
 31. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง (Women's political participation)
 32. สถานะของเครื่องมือว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ (Status of major international human rights instruments)
 33. สถานะของการประชุมว่าด้วยสิทธิแรงงานขั้นพื้นฐาน (Status of fundamental labour rights conventions)
 34. ดัชนีชี้วัดพื้นฐานสำหรับประเทศสมาชิก (Basic indicators for other UN member countries)
- และมีดัชนีชี้วัดเกี่ยวข้องกับการศึกษาดังต่อไปนี้ (United Nation Development Programme. 2006a: Online)
1. อัตราความสามารถในการอ่านเขียนของผู้ใหญ่ (Adult Literacy Rate) ร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สามารถอ่านและเขียนข้อความสั้นๆง่ายๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. อัตราความสามารถในการอ่านเขียนของวัยรุ่น (Youth Literacy Rate) ร้อยละของประชากรอายุ 15 - 24 ปี ที่สามารถอ่านและเขียนข้อความสั้นๆง่ายๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. อัตราการเข้าเรียนรวมทั้งหมดในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา (Combined Primary, Secondary and Tertiary School Gross Enrollment Ratio) วัดจากจำนวนของนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา โดยไม่คำนึงถึงอายุ แต่เป็นร้อยละของประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนสำหรับทั้ง 3 ระดับ

4. ดัชนีชี้วัดการศึกษา (Education Index) เป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่สัมพันธ์กันระหว่างอัตราความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่และอัตราการเข้าเรียนรวมทั้งหมดในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา โดยขั้นแรก คำนวณดัชนีชี้วัดความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่และดัชนีชี้วัดการเข้าเรียนรวมในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา ขั้นต่อมา คำนวณค่าถ่วงน้ำหนัก 2 ใน 3 ของดัชนีชี้วัดความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่ และคำนวณค่าถ่วงน้ำหนัก 1 ใน 3 ของดัชนีชี้วัดการเข้าเรียนรวมในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา ตัวอย่างเช่น ประเทศบราซิล ในปี พ.ศ. 2547 อัตราความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่ เท่ากับ 88.6% และอัตราการเข้าเรียนรวมทั้งหมดในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา เท่ากับ 86% ดัชนีการศึกษา เท่ากับ 0.876

$$\text{ดัชนีชี้วัดความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่} = \frac{88.6 - 0}{100 - 0} = 0.886$$

ดัชนีชี้วัดการเข้าเรียนรวมทั้งหมดในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

$$\text{และระดับหลังมัธยมศึกษา} = \frac{86 - 0}{100 - 0} = 0.857$$

$$\begin{aligned} \text{ดัชนีชี้วัดการศึกษา} &= 2/3 (\text{ดัชนีชี้วัดความสามารถในการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่}) + 1/3 (\text{ดัชนีชี้วัดการเข้าเรียนรวมทั้งหมดในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา}) \\ &= 2/3 (0.886) + 1/3 (0.857) = 0.876 \end{aligned}$$

5. ประชาชนที่ขาดทักษะภาษาปฏิบัติการ (People Lacking Functional Literacy Skills) โดยวัดจากส่วนแบ่งของประชากรอายุ 16 - 65 ปีที่ได้คะแนนในระดับ 1 บนระดับการรู้หนังสือระดับร้อยละของแบบสำรวจความสามารถในการอ่านเขียนของผู้ใหญ่สากล

6. ค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านการศึกษา (Public Expenditure on Education) โดยวัดจากค่าใช้จ่ายลงทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินการ ค่าใช้จ่ายลงทุน ได้แก่ การใช้จ่ายในการก่อสร้าง ในการปรับปรุงซ่อมแซม และอุปกรณ์ หรือยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ คือ การใช้จ่ายในสินค้าและบริการภายในปีปัจจุบัน ซึ่งจะต้องมีการใช้จ่ายใหม่ในปีถัดไป ได้แก่ เงินเดือน และ

7. ค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านการศึกษาตามระดับชั้น (Public Expenditure on Education by Level) โดยวัดจากค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านการศึกษาตามระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือระดับหลังมัธยมศึกษาที่สอดคล้องมาตรฐานสากลในการแบ่งระดับการศึกษา

8. อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาสุทธิ (Net Primary Enrollment Ratio) โดยวัดจากจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นร้อยละประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนสำหรับระดับประถมศึกษา

9. อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาสุทธิ (Net Secondary Enrollment Ratio) โดยวัดจากจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นร้อยละประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนสำหรับระดับมัธยมศึกษา

10. อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษารวม (Gross Tertiary Enrollment Ratio) โดยวัดจากจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับหลังมัธยมศึกษาซึ่งเป็นร้อยละของประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา

11. นักเรียนที่เรียนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 5 (Children Reaching Grade 5) โดยวัดจากร้อยละของนักเรียนที่เริ่มเรียนระดับประถมศึกษาและในที่สุดเรียนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 5 หรือระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถ้าระยะเวลาการศึกษาระดับประถมศึกษาในประเทศนั้นเป็น 4 ปี ข้อมูลประมาณการนั้นได้มาด้วยวิธีติดตามข้อมูลรายกลุ่มโดยใช้ข้อมูลการเข้าเรียนและตกชั้นใน 2 ปีติดต่อกัน

12. นักเรียนในระดับหลังมัศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ (Tertiary Students in Science Math and Engineering) โดยวัดจากส่วนแบ่งของนักเรียนในระดับหลังมัธยมศึกษาที่เข้าเรียนสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์และการวางแผนเมือง การขนส่งและการสื่อสาร โปรแกรมทางอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เกษตรศาสตร์ วนศาสตร์และการประมง

5.2.1 ดัชนีชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

ดัชนีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human development index) เป็นดัชนีหลักในรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report : HDR) ที่สรุปการชี้วัดการพัฒนามนุษย์ โดยดัชนีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้วัดการพัฒนามนุษย์ใน 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1) การมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและยืนยาว โดยวัดจากช่วงอายุนับตั้งแต่เกิด (Life Expectancy at Birth) ด้านที่ 2) การมีความรู้ โดยวัดจากสัดส่วนของผู้ใหญ่ที่สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยการให้น้ำหนัก 2 ใน 3 และอัตราการเข้าเรียนรวมทั้งหมดในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับหลังมัธยมศึกษา (Combined Primary, Secondary and Tertiary School Gross Enrollment ratio) โดยการให้น้ำหนัก 1 ใน 3 และด้านที่ 3) การมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี โดยวัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวม

$$\text{ค่าดัชนีแต่ละด้าน} = \frac{\text{ค่าจริง} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}$$

การคำนวณค่า HDI จะคำนวณจากการหาค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน (United Nation Development Programme. 2006a: Online)

ในรายงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (HDR) พบว่า ปี พ.ศ. 2545 ประเทศไทยมีค่า HDI เท่ากับ 0.762 เป็นอันดับที่ 76 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2543) (United Nation Development Programme. 2002: Online) ใน HDR ปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยมีค่า HDI เท่ากับ 0.768 เป็นอันดับที่ 74 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2544) (United Nation Development Programme. 2003: Online) ปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยมีค่า HDI เท่ากับ 0.768 เป็นอันดับที่ 76 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2545) (United Nation Development Programme. 2004: Online) ปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีค่า HDI เท่ากับ 0.778 เป็นอันดับที่ 73 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2546) (United Nation Development Programme. 2005: Online) ปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีค่า HDI เท่ากับ 0.784 เป็นอันดับที่ 74 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2547) ปรากฏว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับโดยเฉลี่ยคืออันดับที่ 75 ซึ่งเป็นอันดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชีย อันได้แก่ ญี่ปุ่น ฮังการี สิงคโปร์ เกาหลี บรูไน และมาเลเซีย (United Nation Development Programme. 2006a: Online) ดังตารางที่ 14

5.2.2 ดัชนีชี้วัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (HDR) ของประเทศญี่ปุ่น

ในรายงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พบว่า ปี พ.ศ. 2545 ประเทศญี่ปุ่นมีค่า HDI เท่ากับ 0.933 เป็นอันดับที่ 9 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2543) (United Nation Development Programme. 2002: Online) ปี พ.ศ. 2546 ประเทศญี่ปุ่นมีค่า HDI เท่ากับ 0.932 เป็นอันดับที่ 9 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2544) (United Nation Development Programme. 2003: Online) ปี พ.ศ. 2547 ประเทศญี่ปุ่นมีค่า HDI เท่ากับ 0.938 เป็นอันดับที่ 9 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2545) (United Nation Development Programme. 2004: Online) ปี พ.ศ. 2548 ประเทศญี่ปุ่นมีค่า HDI เท่ากับ 0.943 เป็นอันดับที่ 11 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2546) (United Nation Development Programme. 2005: Online) ปี พ.ศ. 2549 ประเทศญี่ปุ่นมีค่า HDI เท่ากับ 0.949 เป็นอันดับที่ 7 จาก 177 ประเทศ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2547) ปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นอยู่ในอันดับโดยเฉลี่ยคืออันดับ 9 ซึ่งเป็นอันดับที่สูงกว่าทุกประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชีย (United Nation Development Programme. 2006a: Online) ดังตาราง 10

ตาราง 10 ค่า HDI และอันดับ HDI ในกลุ่มทวีปเอเชีย

ประเทศในเอเชีย	ข้อมูลปี 2547	
	ค่า HDI	อันดับ HDI
ญี่ปุ่น	0.949	7
ฮ่องกง	0.927	0
สิงคโปร์	0.916	25
เกาหลี	0.912	26
บรูไน	0.871	34
มาเลเซีย	0.805	61
ไทย	0.784	74
จีน	0.768	81
ฟิลิปปินส์	0.763	84
ศรีลังกา	0.755	93
อินโดนีเซีย	0.711	108
เวียดนาม	0.709	109
อินเดีย	0.611	127
กัมพูชา	0.583	129
พม่า	0.581	130
ลาว	0.553	133
บังคลาเทศ	0.530	137
เนปาล	0.527	138

ที่มา : United Nations Development Programme. (2006a). *The Human Development Report 2006*. pp. 283 – 286.

5.3 ดัชนีชี้วัดของกลุ่มธนาคารโลก

กลุ่มธนาคารโลก (The World Bank Group) ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์การ คือ 1) ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและการพัฒนา (The International Bank for Reconstruction and Development : IBRD) 2) สมาคมการพัฒนาประเทศ (The International Development Association : IDA) 3) บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (The international Finance Corporation : IFA) 4) สำนักประกันการลงทุนพหุภาคี (The Multilateral Investment Guarantee Agency : MIGA) และ 5) ศูนย์ระหว่างประเทศเพื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านการลงทุน (The International Center for the Settlement of Investment Disputes : ICSID)

1. มุมมองโลก (World View) มี 6 ตารางดัชนีชี้วัด
2. มนุษย์ (People) มี 19 ตารางดัชนีชี้วัด
3. สิ่งแวดล้อม (Environment) มี 15 ตารางดัชนีชี้วัด
4. เศรษฐกิจ (Economy) มี 17 ตารางดัชนีชี้วัด
5. รัฐและตลาด (States and Markets) มี 11 ตารางดัชนีชี้วัด
6. การเชื่อมโยงทั่วโลก (Global Links) มี 15 ตารางดัชนีชี้วัด

ในหัวข้อมนุษย์นั้นจาก 15 ตาราง มีตารางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 4 ตารางดังต่อไปนี้ (World Bank Group. 2006: Online)

ตารางที่ 1 ปัจจัยนำเข้าทางการศึกษา (Education Inputs) ประกอบด้วย

ค่าใช้จ่ายสาธารณะต่อนักเรียน (Public Expenditure Per Student) คือค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านการศึกษารายหัวจำนวนนักเรียนแต่ละระดับ แสดงเป็นร้อยละของรายได้ประชาชาติต่อหัว (GDP per capita)

ค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านการศึกษา (Public Expenditure on Education) คือค่าใช้จ่ายดำเนินการและลงทุนสาธารณะด้านการศึกษา แสดงเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) และร้อยละของค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมของรัฐ

ครูที่ได้รับการอบรมในการศึกษาระดับประถมศึกษา (Trained Teachers in Primary Education) คือร้อยละของครูระดับประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมการสอนขั้นต่ำสุดในประเทศนั้น

อัตราส่วนนักเรียนประถมต่อครู (Primary Pupils-Teacher Ratio) คือจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาหารด้วยจำนวนครูประถมศึกษาโดยไม่คำนึงว่าได้มอบหมายงานสอนหรือไม่

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในการศึกษา (Participation in Education) ประกอบด้วย

อัตราส่วนการเข้าเรียนรวม (Gross Enrollment Ratio) คืออัตราส่วนของการเข้าเรียนรวมโดยไม่คำนึงถึงอายุ ต่อจำนวนประชากรตามเกณฑ์อายุการเรียนของแต่ละระดับ

อัตราส่วนการเข้าเรียนสุทธิ (Net Enrollment Ratio) คืออัตราส่วนของการเข้าเรียนตามมาตรฐานการแบ่งระดับทางการศึกษาสากล ปี 2540 (International Standard Classification of Education 1997) ต่อจำนวนประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนของแต่ละระดับ

เด็กที่ไม่ได้เข้าเรียน (Children out of school) คือเด็กที่ไม่ได้เรียนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพด้านการศึกษา (Education efficiency) ประกอบด้วย

อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับประถมศึกษาปีที่ 1 (Gross intake rate in grade 1) คือจำนวนนักเรียนเข้าใหม่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โดยไม่คำนึงถึงอายุ แสดงเป็นร้อยละของประชากรตามเกณฑ์อายุเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

สัดส่วนการเข้าเรียนในระดับต่อเนื่อง (Share of Cohort Reaching Grades) คือร้อยละของนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และเรียนต่อเนื่องจนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธี reconstructed cohort ประมาณการ

นักเรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา (Repeaters in Primary School) คือจำนวนนักเรียนที่คงเรียนระดับเดิมกับปีการศึกษาที่ผ่านมา แสดงเป็นร้อยละของนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

การเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา (Transition to secondary education) อ้างถึงจำนวนของผู้เข้าเรียนใหม่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษาที่กำหนด แสดงเป็นร้อยละของจำนวนนักเรียนที่จบปีสุดท้ายในระดับประถมศึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา

ตารางที่ 4 การเรียนสำเร็จและผลลัพธ์ทางการศึกษา (Education Completion and Outcomes) ประกอบด้วย

อัตราการเรียนสำเร็จระดับประถมศึกษา (Primary Completion Rate) คือร้อยละของนักเรียนที่เรียนสำเร็จในปีสุดท้ายในระดับประถมศึกษา คำนวณโดยนำจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในปีสุดท้ายในระดับประถมศึกษาหักออกด้วยจำนวนนักเรียนที่ต้องเรียนซ้ำในระดับนั้นหารด้วยจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์อายุที่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา

อัตราความสามารถในการอ่านเขียนของวัยรุ่น (Youth Literacy Rate) คือร้อยละของประชากรอายุ 15 - 24 ปี ที่สามารถอ่านและเขียนข้อความสั้นๆง่ายๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อัตราความสามารถในการอ่านเขียนของผู้ใหญ่ (Adult Literacy Rate) คือร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สามารถอ่านและเขียนข้อความสั้นๆง่ายๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.4 ดัชนีชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำตัวชี้วัดภาวะสังคมขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เพื่อสะท้อนภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อชีวิตและสภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงเวลาและเป็นการส่งสัญญาณเตือนภัยเพื่อนำไปสู่การเฝ้าระวังและหาแนวทางป้องกันปัญหาโดยกำหนดตัวชี้วัดใน 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพคน ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านพฤติกรรมของคนและด้านความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548. ออนไลน์) โดยแต่ละด้านมีดัชนีชี้วัดดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549ข: ออนไลน์)

ด้านที่ 1 คุณภาพคน

(ประชากรและแรงงาน)

จำนวนและสัดส่วนประมาณการประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุและเพศทั่วราชอาณาจักร :
ข้อสมมติภาวะเจริญพันธ์ระดับปานกลาง
สถานการณ์กำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน ทั่วราชอาณาจักร ปี 2544–2548
สัดส่วนผู้มีงานทำจำแนกตามสาขาการผลิตและอายุ ปี 2544 - 2548 ระดับประเทศ
สัดส่วนผู้มีงานทำจำแนกตามอายุและภาค ปี 2544 – 2548

(การศึกษา)

ร้อยละของนักเรียน นิสิต นักศึกษาต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามชั้นและระดับ
การศึกษา ปีการศึกษา 2544 - 2548
ปีการศึกษาเฉลี่ยจำแนกรายจังหวัด ปี 2544 - 2548
ปีการศึกษาเฉลี่ยรายภาคและรายจังหวัดปี 2548
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2548
เปรียบเทียบงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
งบประมาณแผ่นดินและงบประมาณด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2537 - 2549
งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ (รายจ่ายลงทุน – รายจ่ายประจำ) ปีงบประมาณ 2537 - 2549
งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามระดับงาน ปีงบประมาณ 2540 – 2549

(สุขภาพ)

จำนวนและอัตราการป่วยโรคเรื้อรังและการฆ่าตัวตายสำเร็จ ปี 2544 - 2547
จำนวนและอัตราการเจ็บป่วยรวมทุกโรคและ 5 โรคแรกที่มีผู้ป่วยมากที่สุด ปี 2544 – 2547
จำนวนและอัตราผู้เสียชีวิตจากโรคทั้งหมดและจากโรคสำคัญ 5 โรคแรก ปี 2544 - 2547

ด้านที่ 2 ความมั่นคงทางสังคม

จำนวนอุบัติเหตุทางบก ผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต และมูลค่าทรัพย์สินที่เสียหาย ปี 2544 - 2548
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยและสัมพันธภาพของครัวเรือน ปี 2544 - 2548

จำนวนและสัดส่วนประชากรที่รับหลักประกันคุณภาพ จำแนกตามประเภท ปี 2546 - 2548
 สถานการณ์ผู้ประกันตนและฐานะกองทุนเงินทดแทน ปี 2544 - 2548
 จำนวนเบี้ยประกันภัยจำแนกตามประเภทการประกัน ปี 2544 - 2548
 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ปี 2544 - 2548
 จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี 2544 - 2548
 จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา ปี 2544 - 2548
 จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ปี 2544 - 2548
 จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามสาเหตุแห่งการกระทำผิด ปี 2544 - 2548
 จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ และเป็นคดีที่ทำผิดซ้ำจำแนกตามฐานความผิด ปี 2544 - 2548
 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่จับกุมส่งสถานพินิจทั่วประเทศ

ด้านที่ 3 พฤติกรรมของคนและความเป็นอยู่

ร้อยละของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปที่สูงบุหรื จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี 2539 - 2547
 ร้อยละของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปที่ดีมีสุราหรือของมีนเมา จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี 2539-2547
 จำนวนและประเภทเรื่องที่ร้องเรียนของประชาชน ปี 2544 - 2548
 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ปี 2544 และ 2548
 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของประชาชน ปี 2543, 2545 และ 2547
 มูลค่าการออมของประเทศ ณ ราคาตลาด ปี 2544 - 2547
 หนี้สินของครัวเรือน ปี 2545 และ 2547

ด้านที่ 4 สิ่งแวดล้อม

ปริมาณการใช้สารเคมีในประเทศไทย จำแนกตามปริมาณการนำเข้า และปริมาณการผลิต ปี 2544 - 2548
 จำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตจากสารพิษอันตราย ปี 2544 - 2547
 สัดส่วนแหล่งน้ำผิวดินของประเทศไทยจำแนกตามระดับคุณภาพน้ำ ปี 2544 - 2548
 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ และในเขต กทม. ปี 2544 - 2548
 คุณภาพอากาศบริเวณพื้นที่ทั่วไปในกรุงเทพมหานคร ปี 2545 - 2547

ตาราง 11 ตารางดัชนีชี้วัด จำแนกตามการใช้ของแต่ละสถาบัน

	ดัชนีชี้วัดทางการศึกษา	IMD	UNDP	WBG	สภาพัฒน์
1	ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา (Total Public Expenditure on Education)	มี	มี	มี	มี
2	ค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านการศึกษาตามระดับชั้น (Public Expenditure on Education By Level)	-	มี	-	มี
3	งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ (รายจ่ายลงทุน - รายจ่ายประจำ)	-	-	-	มี
4	ปีการศึกษาเฉลี่ยจำแนกรายจังหวัด	-	-	-	มี
5	ปีการศึกษาเฉลี่ยรายภาค	-	-	-	มี
6	ค่าใช้จ่ายสาธารณะต่อนักเรียน (Public Expenditure per Student)	-	-	มี	-
7	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil - Teacher Ratio) ในระดับประถมศึกษา (Primary Education)	มี	-	มี	-
8	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil-Teacher Ratio) ในระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)	มี	-	-	-
9	อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (Primary Enrollment Ratio)	-	มี	-	มี
10	การเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (Secondary School Enrollment)	มี	มี	มี	มี
11	อัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา (Tertiary Enrollment Ratio)	-	มี	-	มี
12	อัตราส่วนการเข้าเรียนรวม (Gross Enrollment Ratio)	-	-	มี	-
13	อัตราส่วนการเข้าเรียนสุทธิ (Net Enrollment Ratio)	-	-	มี	-
14	นักเรียนที่เรียนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 5 (Children Reaching Grade 5)	-	มี	มี	-
15	อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับประถมศึกษาปีที่ 1 (Gross Intake Rate in Grade 1)	-	-	มี	-
16	อัตราการเรียนสำเร็จระดับประถมศึกษา (Primary Completion Rate)	-	-	มี	-
17	ครูที่ได้รับการอบรมในการศึกษาระดับประถมศึกษา (Trained Teachers in Primary Education)	-	-	มี	-
18	ความสำเร็จของการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education Achievement)	มี	-	-	-
19	ผู้เรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา (Repeaters in Primary School)	-	-	มี	-
20	เด็กที่ไม่ได้เรียน (Children Out of School)	-	-	มี	-

ตาราง 11 (ต่อ)

	ดัชนีชี้วัดทางการศึกษา	IMD	UNDP	WBG	สภาพัฒน์
21	การประเมินผลทางการศึกษา (Educational Assessment)	มี	-	-	
22	ระบบการศึกษา (Educational System)	มี	-	-	
23	การศึกษาระดับอุดมศึกษา (University Education)	มี	-	-	
24	ความสามารถในการอ่านเขียน (Literacy) / ความสามารถในการอ่านของผู้ใหญ่ (Adult Literacy Rate)	มี	มี	มี	
25	ความสามารถในการอ่านเขียนของวัยรุ่น (Youth Literacy Rate)	-	มี	มี	
26	ประชาชนที่ขาดทักษะภาษาปฏิบัติการ (People Lacking Functional Literacy Skills)	-	มี	-	
27	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ (Economic Literacy)	มี	-	-	
28	การศึกษาด้านการเงิน (Education in Finance)	มี	-	-	
29	ทักษะด้านภาษา (Language Skills)	มี	-	-	
30	วิศวกรที่มีคุณวุฒิ (Qualified Engineers)	มี	-	-	
31	นักเรียนระดับอุดมศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ (Tertiary Students in Science Math and Engineering)	-	มี	-	
32	การถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer)	มี	-	-	

หมายเหตุ IMD หมายถึง สถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ (International Institute for Management Development)

WBG หมายถึง กลุ่มธนาคารโลก (World Bank Group)

UNDP หมายถึง โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme)

สภาพัฒน์ หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ที่มา: International institute for management Development. 2005: 39; United Nation Development Program. 2006a: 404 – 409; World Bank Group. 2006: Online;
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: ออนไลน์

จากการจำแนกดัชนีชี้วัดตามการใช้ของแต่ละสถาบัน สามารถแบ่งกลุ่มดัชนีชี้วัดได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ทุกสถาบันเลือกใช้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางด้านการศึกษา (Total Public Expenditure on Education) และอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมต้น (Secondary School

ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ดัชนีชี้วัดที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 บางดัชนีที่แสดงถึงผลลัพธ์ทางการศึกษา ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา (Total Public Expenditure on Education) อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา (Secondary School Enrollment) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู (Pupil - Teacher Ratio) ในระดับประถมศึกษา (Primary Education) อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา (Primary Enrollment Ratio) อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา (Tertiary Enrollment Ratio) และการประเมินผลทางการศึกษา (Educational Assessment)

6. ความเสมอภาค

ความเสมอภาค (Equality) ทางการศึกษาเป็นหัวข้อที่นักการศึกษานานาประเทศต่างให้ความสนใจ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่กว่า 30 ปีที่ผ่านมา นักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระหว่างเขตพื้นที่ในการศึกษา โดยเน้นที่การศึกษาเปรียบเทียบภายในรัฐเท่านั้น (Rubenstein. 1999 : 1; อ้างอิงจาก Berne, Moser, and Stiefel. 1998) ความเสมอภาคจัดได้ว่าเป็นนโยบายที่ทุกประเทศให้ความสำคัญรวมทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ดังพบในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ของประเทศไทยในหมวด 1 มาตรา 7 กำหนดว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนร่วมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ก: 5-6) และกฎหมายแม่บทการศึกษา (The Fundamental Law of Education) ปี พ.ศ. 2490 ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 3 กำหนดว่า ความเสมอ

6.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคไว้ ดังนี้
 โคเวล (Cowell. 1995: 1) กล่าวว่าความเสมอภาค นั้นแค่แสดงถึงความเป็นจริงว่า
 สิ่งของถูกแบ่งให้ คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีจำนวน หรือ ขนาดเท่ากัน และความไม่เสมอภาคก็สัมพันธ์
 กับความแตกต่างของจำนวน หรือ ขนาดที่ของสิ่งของที่ถูกแบ่ง หรือในอีกทางหนึ่ง คำว่าความเสมอ
 ภาค มีอิทธิพลต่อ มาตรฐานทางสังคมที่ทุกคนให้ความสนใจ

เรนและมิลเลอร์ (Cowell, 1995: 1; citing Rein, M. and Miller, S.M. 1974) ได้ให้
 ความหมาย มาตรฐานของความเสมอภาคไว้ 9 มาตรฐาน คือ

- 1) ความเป็นร้อยละ 100 หรือในอีกคำหนึ่งก็คือ ความเสมอภาคแนวตั้งแบบสมบูรณ์
 คือ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมในความเท่าเทียมกัน (equal treatment of equals)
- 2) จำนวนน้อยสุดทางสังคม คือ วัตถุประสงค์เพื่อที่จะแน่ใจว่า ไม่มีคนใด ต่ำกว่า
 มาตรฐานความเป็นอยู่ระดับต่ำสุด
- 3) ความเสมอภาค ในโครงสร้างรายได้ตลอดชีวิต คือ มุ่งไปที่ความไม่เสมอภาคของ
 รายได้ที่มีแนวโน้มในอนาคตมากกว่า ตำแหน่งของผู้คนในปัจจุบัน
- 4) ความเคลื่อนไหว คือ การตัดสินใจลดความแตกต่างและลดสิ่งกีดขวางระหว่าง
 กลุ่มอาชีพการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- 5) ความครอบคลุมทางเศรษฐกิจ คือ วัตถุประสงค์เพื่อลดหรือกำจัด ความรู้สึก
 แยกแยะออกจากสังคม ซึ่งเกิดจากความแตกต่างทางรายได้ หรือคุณสมบัติประจำตัว
- 6) ส่วนแบ่งรายได้ คือ สังคมมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มสัดส่วนในรายได้ของชาติสู่
 กลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์ ได้แก่ ผู้ได้รับรายได้ต่ำสุดร้อยละ 10
- 7) ทำให้เพดานรายได้ต่ำลง คือ ความตั้งใจโดยตรงที่จะจำกัด สัดส่วนของรายได้
 ของกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ของประชากร
- 8) หลีกเลียงความโปร่งใสของรายได้ ในที่นี้หมายถึง การจำกัดการเสียผลประโยชน์
 ในการศึกษา อำนาจทางการเมือง การยอมรับทางสังคม และอื่นๆ ที่อาจจะสืบทอดโดย กลุ่มผู้ได้รับ
 ผลประโยชน์ ในระดับรายได้หรือความมั่งคั่ง
- 9) เกณฑ์ระหว่างประเทศ คือ ตั้งเป้าหมายของตนว่าไม่มีความไม่เสมอภาคมากกว่า
 ประเทศอื่นๆ

วินซ์และกิงเกล (ณัฐจริย์ กาญจนรจิต 2544: 5; อ้างอิงจาก Gingell. 1999) ให้
 ความหมายของความเสมอภาค ตามการแบ่งแยกที่สำคัญ ดังนี้

1) ความเสมอภาคในฐานะของกระบวนการยุติธรรม (Equality as procedural justice) คือการที่สมาชิกในกลุ่มเดียวกันได้รับการพิจารณาแบ่งปันที่เหมาะสม หรือได้รับตามสิทธิที่พึงมี

2) ความเสมอภาคในการจัดกระทำ (Equality of treatment) คือ การที่สมาชิกในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกันได้รับการจัดกระทำ แบบเดียวกัน และพบบ่งชี้ว่าความเสมอภาคในการจัดกระทำนี้มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษา กล่าวคือ นักเรียนทุกคนที่ลงเรียนวิชาเดียวกันจะได้รับการสอนในลักษณะที่คล้ายกัน

3) ความเสมอภาคของผลลัพธ์ (Equality of outcome) คือการที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้ผลลัพธ์จากการจัดกระทำที่เหมือนกันและความเสมอภาคของผลลัพธ์นี้มักจะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับความเสมอภาคของการจัดกระทำ กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกันและได้รับการจัดกระทำที่เหมือนกัน ก็ควรที่จะได้รับผลลัพธ์ที่เหมือนกันด้วย

4) ความเสมอภาคของโอกาส (Equality of opportunity) คือ การที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีโอกาสได้รับการจัดกระทำที่คล้ายกัน

ชีวาเลีย (Chevalier, Arnaud; et. al. 2005: Online) กล่าวว่า ความเสมอภาคของผลลัพธ์ (Equality of outcome) แบบสมบูรณ์คือ ทุกคนจบการศึกษาแบบเต็มเวลาในปีเดียวกัน ขณะที่ความหมายของความเสมอภาคของโอกาส (Equality of opportunity) แบบสมบูรณ์ คือ แต่ละคนสำเร็จระดับการศึกษาที่เหมาะสมกับความสามารถของตน

ฟรายด์ (2524: 54 – 55) กล่าวว่า ความเท่าเทียมกัน หมายถึง เกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีความยุติธรรม แต่เกณฑ์นั้นไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เสมอภาค หรือ หมายถึง ตัวป้อน (Input) ที่เสมอภาคกันดังนั้นความเท่าเทียมกันจึงหมายถึง โอกาสอันเท่ากันของเด็กทุกคนไม่ว่าจะมีภูมิหลังต่างกันเพียงใด ส่วนความเสมอภาค หมายถึง การกระจายที่ไม่มีความแตกต่างกันในแง่ปริมาณของตัวบ่งชี้ เช่น การกระจายงบประมาณที่ไม่แตกต่างกัน

ณัฐจริย์ กาญจนรจิต (2544: 7) กล่าวว่า ความเสมอภาค หมายถึง สภาวะการณ์ของบุคคลหรือหน่วยงานทางการศึกษา ในการได้รับปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และโอกาส (Opportunity) ทางการศึกษา ตามสิทธิที่พึงได้ และตามสติปัญญาความสามารถของแต่ละบุคคลหรือหน่วยงานอย่างเท่าเทียมกันทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน

6.2 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาไว้ ดังนี้

เลวิน (วิทแฮม, มาร์ค. 2543: 10; อ้างอิงจาก Levin. 1985: 4423 - 4425) กล่าวว่า ความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ว่าหมายถึง การกระจายผลประโยชน์และต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการดำเนินการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย คำจำกัดความ

กอร์ดอน (Gordon. 1972: 423 – 434) ให้ความหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. สภาพการณ์ที่มีหลักประกันแก่บุคคลแต่ละคนได้ศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนระยะเวลาหนึ่งตามความสามารถของสติปัญญา
2. ปราบปรามการที่บุคคลทุกคนมีโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน
3. สภาพการณ์ที่บุคคลทุกคนมีโอกาสพัฒนาทักษะและความสามารถที่แต่ละคนมีอยู่ โดยธรรมชาติและโดยการสร้างสมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
4. สภาพการณ์ที่บุคคลทุกคนได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะและความรู้ขั้นพื้นฐาน อันจำเป็นแก่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

เดจนอซกา (Dejanozka. 1983: 56) กล่าวว่า ความเสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง หลักการที่ว่านักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะมาจากเผ่าพันธุ์ เพศ อายุ ชาติ กำเนิด ชนชั้น หรือ คนพิการ จะได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน โดยไม่มีลักษณะที่แตกต่างกัน และความเสมอภาคทางการเงิน (Financial Equalization) หมายถึง ความช่วยเหลือทางการเงินที่รัฐบาลจัดให้ท้องที่การศึกษา เพื่อลดความมั่งคั่งหรือความร่ำรวยที่ไม่เท่าเทียมกัน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536: 15 – 24) กล่าวว่า ความเสมอภาคทางการศึกษาจะหมายถึง ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา (Equality of Education Opportunity) ทั้งนี้ เพราะเป็นผลมาจากการตัดสินใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละบุคคลแต่ละสถานการณ์ของความเสมอภาคทางการศึกษาจะมีลักษณะเฉพาะอยู่ 2 ประการ คือ การจัดสรรแบ่งปันให้ความช่วยเหลือด้วยเท่าเทียมกันแก่โรงเรียนหรือนักเรียนที่มีความเท่าเทียมกันอยู่แล้ว และการจัดสรรแบ่งปันให้ความช่วยเหลือด้วยความไม่เท่าเทียมกัน แก่โรงเรียน หรือนักเรียนที่มีความไม่เท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางการศึกษาต้องพิจารณาใน 3 ประการ คือ ความเสมอภาคทางโอกาสทางการศึกษา ความเสมอภาคในทางการลงทุนทางการศึกษา และความเสมอภาคในคุณภาพของการศึกษาที่ได้รับ ซึ่ง 3 ประการนี้จะมีความสัมพันธ์กันเกี่ยวข้องกัน และเชื่อมโยงซึ่งกันและกันมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

6.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคโอกาสทางการศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวข้องกับความเสมอภาคโอกาสทางการศึกษาไว้ ดังนี้

ลิปปอนท์ เกตุทัต (2522: 10) กล่าวว่า โอกาสทางการศึกษา คือการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติ ให้เราารู้จักช่วยตนเองได้เข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สิ่งแวดล้อมที่เรามีส่วนร่วมอยู่ แล้วนำความรู้ความเข้าใจนี้มาแก้ปัญหาเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นโดยกลมกลืนกับธรรมชาติ

จีราภา รัตนสิริ (2523: 18) กล่าวว่า ความเสมอภาคแห่งโอกาสทางการศึกษาถือได้ว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกคนในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ เพราะความเสมอภาคแห่งโอกาสทางการศึกษาเป็น วิถีทางหนึ่งที่น่าไปสู่ความเสมอภาคแห่งโอกาสในชีวิตของบุคคล

โคลแมน (Coleman. 1996: 25) กล่าวว่า โอกาสทางการศึกษา จะช่วยให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในสังคมได้ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสสำหรับการมีชีวิตและอนาคตที่ดีขึ้น ดังนี้

1. โอกาสเตรียมคุณสมบัติ เพื่อไปสู่ตลาดแรงงานหรือการศึกษาขั้นสูง
2. โอกาสได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ

โบว์แมน (Bowman. 1975: 77) ได้ให้ความหมายโอกาสทางการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. ให้เด็กได้ข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการเลือกโรงเรียน การเลือกที่จะเรียนต่อ หรือทำงานเมื่อไรและอย่างไร
2. การกำจัดความแตกต่างในเรื่องความสามารถทั้งที่เด็กได้รับพันธุกรรมหรือจากสภาพแวดล้อมทางบ้าน
3. การมีเงินสำหรับเรียนหนังสือ

สิริพร ลิลิต (2537: 18) กล่าวว่า โอกาสทางการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. โอกาสที่จะได้รับบริการทางการศึกษา
2. โอกาสที่จะได้รับบริการต่างๆ ขณะอยู่ในระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ
3. โอกาสที่จะประกอบอาชีพต่างๆ เมื่อออกจากระบบการศึกษาแล้วโอกาสในการเข้ารับบริการการศึกษาจะทำให้ทราบถึงความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยย์ภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตยเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและทั่วถึง

ริช (Resch, H. George. 2005: 17) กล่าวว่า ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา หมายถึง ความเสมอภาคในผลผลิต (Output) ของโรงเรียนซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปวิเคราะห์ความหมายของความเสมอภาคที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังตาราง 12

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความหมายของความเสมอภาคที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย

	ปัจจัยนำเข้า การกระทำ (Input)	ผลลัพธ์	โอกาส	ความเท่าเทียม (ความยุติธรรม)	ศักยภาพ	การ กระจาย
โคเวล				✓		
เรนและมิลเลอร์				✓		✓
วินซ์และกิงเกล	✓	✓	✓	✓		
ชีวาเลีย		✓	✓			
เจอร์ลด์ ฟรายด์			✓	✓		✓
ณัฐจริย์ กาญจนรจิต	✓	✓	✓			
เลวิน				✓		✓
กอร์ดอน	✓		✓		✓	
เดจนอซกา			✓		✓	
เอกวิทย์ ณ ถลาง			✓			
เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์		✓	✓		✓	
ลิปพนนท์ เกตุทัต			✓			
จิราภา รัตนสิริ			✓			
โคลแมน			✓			
โบว์แมน			✓			
สิริพร ลิลิต			✓			
ริช			✓			

จะเห็นว่า นักวิชาการส่วนใหญ่จะเน้นความเสมอภาคในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการศึกษา โดยความเสมอภาคในแง่ของความเท่าเทียมกัน (ความยุติธรรม) เป็นอันดับรองมา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา อันหมายถึงการกระจายความเท่าเทียมกันสู่นักเรียนทุกคน

7. การประเมินงบประมาณและการวัดความเสมอภาค

7.1 การประเมินงบประมาณ

ต้นทุนมีความหมายตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ จึงมีผู้ให้คำจำกัดความในหลายลักษณะ โดยทั่วไปจะหมายถึงทุกสิ่งที่ต้องยอมสละ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มีตัวตนมองเห็นจับต้องได้ หรือไม่มีตัวตนจับต้องไม่ได้ เพื่อแลกเปลี่ยนกับบางอย่างที่ต้องการกลับคืนมา เช่น วัตถุดิบ การผลิต หรือการบริการ

สำนักงบประมาณให้ความหมายของคำว่าต้นทุน หมายถึงรายจ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการซึ่งอาจจ่ายเป็นเงินสด สินทรัพย์อื่น ทุนทุน หรือการให้บริการหรือการก่อหนี้ ทั้งนี้รวมถึงผลขาดทุนที่วัดค่าเป็นตัวเงินได้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ (สำนักงบประมาณ. 2550?: Online)

เพ็ญแข ลาภยั้ง (2550: Online) ให้ความหมายคำว่าต้นทุน หมายถึงจำนวนเงินที่จ่ายเป็นเงินสดหรือ สินทรัพย์จากการบริการ ผลิต หรือก่อหนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ

การวิเคราะห์ต้นทุนเป็นสิ่งที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน โดยทั่วไปต้นทุนจะวัดออกมาเป็นตัวเงิน การจัดแบ่งประเภทต้นทุนทำได้ในหลายลักษณะขึ้นอยู่กับเกณฑ์การแบ่งและวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เช่น การหาต้นทุนทางบัญชีเพื่อการทำรายงานทางการเงิน การหาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการตัดสินใจในทางเลือก ดังนั้นต้นทุนทางบัญชีจะมีความแตกต่างกับต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ การวิเคราะห์ต้นทุน อาจจะมีมุมมองได้ใน 3 มิติ ได้แก่ มุมมองของผู้ให้บริการ (Provider) มุมมองของลูกค้า (Consumer) และมุมมองของสังคม (Social)

7.1.1 หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการคำนวณต้นทุนผลผลิต

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการคำนวณต้นทุนผลผลิตของกรมบัญชีกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุนงานของแต่ละส่วนงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารทุกระดับในการวัดผล การดำเนินงาน และการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมีโครงสร้างแบ่งส่วนราชการของกรมฯ เป็นสำนัก กลุ่ม กอง ศูนย์ ตามภารกิจที่สอดคล้องกับพันธกิจ และตามกฎหมายกระทรวงแต่ละสำนัก กอง ศูนย์ มีกิจกรรมเฉพาะเพื่อสร้างผลผลิตที่แต่ละส่วนรับผิดชอบ (กรมบัญชีกลาง. 2550: Online)

ประโยชน์ของการคำนวณต้นทุนทางบัญชี

1. ตรวจสอบต้นทุนทรัพยากรที่ใช้ในงานที่รับผิดชอบ
2. วัดผลการดำเนินงาน
3. ปรับปรุงกระบวนการทำงาน
4. วางแผนการทำงาน
5. วัดความคุ้มค่าของงาน

ต้นทุนทางตรง (Direct Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่สามารถระบุเข้าสำนัก กอง ศูนย์ กลุ่มที่เป็นผู้ผลิตผลผลิตได้อย่างเจาะจงว่าใช้ไปเท่าไรในการผลิตผลผลิต

ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่หลายๆ สำนัก กอง ศูนย์ กลุ่ม ใช้ร่วมกันในการผลิตผลผลิต ไม่เป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะของหน่วยต้นทุน (Cost Center) ใดเพียงแห่งเดียว

การปันส่วนต้นทุน (Allocation) หมายถึง การแบ่งส่วนค่าใช้จ่ายไปยังกิจกรรม กระบวนการผลิต การดำเนินงาน หรือผลผลิตตามเกณฑ์ต่างๆ

ต้นทุนรวม (Full Cost) หมายถึง ผลรวมของต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตผลผลิตของหน่วยงาน โดยไม่ต้องคำนึงแหล่งเงินทุน และเป็นการคำนวณจากตัวเลขค่าใช้จ่ายที่บันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง

ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่หน่วยงานภาครัฐทำการผลิตและส่งมอบให้กับบุคคลภายนอกใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาผลผลิต และจัดสรรเงินลงทุน หลักในการพิจารณาแนวโน้มการดำเนินงาน เพื่อวัดผลการดำเนินงาน

งานบริการสาธารณะ (Public Service) หมายถึง ผลผลิตของหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งเน้นประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยทั่วถึง

หน่วยต้นทุน (Cost Center) หมายถึง หน่วยงานภายในที่กำหนดขึ้นตามโครงสร้างการแบ่งหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีการดำเนินกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรหรือต้นทุนในการผลิตผลผลิตของหน่วยงานหลัก

หน่วยต้นทุนสนับสนุน (Support Cost Center) หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการกับหน่วยงานหลัก หรือทำงานสนับสนุน

7.1.2 วิธีการปันส่วนต้นทุน

การปันส่วนต้นทุนมีหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการพิจารณาและลักษณะของต้นทุนที่ต้องการปันส่วน ดังต่อไปนี้ (Horngren, Charles T. and others. 2000: 511-517; Rayburn, Letricia Gayle. 1993: 108-109)

1. การปันส่วนต้นทุนโดยตรง (Direct Allocation Method)

วิธีการปันส่วนต้นทุนโดยตรง เป็นวิธีที่ใช้กันมากที่สุดในการปันส่วนต้นทุนให้กับแผนกต่างๆ วิธีนี้จะเป็นการปันส่วนต้นทุนของแผนกสนับสนุนให้กับแผนกปฏิบัติการโดยตรง ตัวอย่างเช่น ฐานที่ใช้ในการปันส่วนค่าบำรุงรักษาโรงงาน คือ งบประมาณ สำหรับค่าจ้างแรงงานทั้งหมดในแผนกปฏิบัติการ : $2,400 + 4,000 = 6,400$ ชั่วโมง ซึ่งจำนวนนี้ ไม่รวม 1,600 ชั่วโมงของเวลาที่ใช้ในการสนับสนุน โดยการบำรุงรักษาโรงงานให้กับระบบสารสนเทศ

เช่นเดียวกัน ฐานที่ใช้สำหรับการปันส่วนต้นทุนของระบบสารสนเทศ คือ $1,600 + 200 = 1,800$ ชั่วโมงของเวลาชั่วโมงคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่นับรวม 200 ชั่วโมงของเวลาชั่วโมงสนับสนุนที่ระบบสารสนเทศใช้ในการบำรุงรักษาโรงงาน

ข้อดีของการใช้วิธีปันส่วนต้นทุนโดยตรงนี้คือ ความเรียบง่าย เพราะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคาดการณ์การใช้บริการแผนกสนับสนุนโดยแผนกสนับสนุนอื่นๆ ไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์และกิจกรรมหน่วยงานต่างๆ มีต่อกัน

ข้อเสียของวิธีนี้คือ ไม่สามารถจะแสดงให้เห็นถึงการให้บริการระหว่างกันของแผนกสนับสนุนต่างๆ

2. การปันส่วนต้นทุน แบบลดทอนขั้น (Step-Down Allocation Method) วิธีนี้จะสามารถแสดงการให้บริการเพียงบางส่วน โดยการนำแผนกสนับสนุนมาจัดเรียงลำดับ เพื่อใช้วิธีปันส่วนแบบลดทอนขั้นในขั้นตอนต่อไป ลำดับที่แตกต่างจะมีผลกับต้นทุนที่จะปันส่วนให้กับแผนกสนับสนุน วิธีที่นิยมใช้เริ่มที่แผนกสนับสนุนที่ให้บริการแผนกสนับสนุนอื่นมากที่สุดไล่ลงมาจนถึงน้อยที่สุด

ภายใต้วิธีการปันส่วนต้นทุนแบบลดทอนขั้นนั้น เมื่อต้นทุนของแผนกสนับสนุนได้ถูกปันส่วนไปแล้วนั้น จะไม่มีการปันส่วนกลับไปยังแผนกนั้นอีก ดังนั้น เมื่อต้นทุนค่าบำรุงรักษาโรงงานได้รับการปันส่วน จึงไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆมาปันส่วนเพิ่มเติมในส่วนของลำดับแผนกที่ต่ำกว่า ผลที่ได้รับคือ วิธีการนี้จะไม่แสดงให้เห็นถึงค่าบริการทั้งหมด ที่แผนกสนับสนุนทั้งหมดมีให้แก่กัน

3. วิธีการปันส่วนต้นทุนระหว่างกัน (Reciprocal Allocation Method)

วิธีนี้เป็นวิธีการปันส่วนต้นทุนโดยใช้การรวมค่าใช้จ่ายร่วมระหว่างแผนกสนับสนุนทั้งหมด ในทางทฤษฎี วิธีนี้จะเป็นวิธีที่แม่นยำมากกว่าวิธีทั้งสองวิธีข้างต้น ยกตัวอย่างเช่น แผนกบำรุงรักษาโรงงาน ดูแลอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทั้งหมดในแผนกสารสนเทศ ในขณะที่เดียวกัน แผนกสารสนเทศบริการด้านข้อมูลกับฝ่ายบำรุงรักษาโรงงาน วิธีการปันส่วนต้นทุนระหว่างกันจะช่วยให้เราสามารถรวมการให้บริการระหว่างแผนกเข้าไปในการปันส่วนต้นทุนแผนกสนับสนุนได้เต็มจำนวน วิธีการคำนวณทำได้ดังนี้

3.1 สร้างสมการเส้นตรง (Linear Regression) จากตัวแปรสองตัว คือ ต้นทุนของ แผนกสนับสนุน และต้นทุนการให้บริการระหว่างกัน

3.2 แกสมการเพื่อหาค่าตัวแปรต้นทุนการให้บริการระหว่างกันของแต่ละแผนก

3.3 ปันส่วนต้นทุนจากแผนกสนับสนุนต่างๆไปให้กับแผนกอื่นๆ ทั้งสนับสนุนและปฏิบัติการบนพื้นฐานของจำนวนการใช้ (อิงจากจำนวนหน่วยทั้งหมดของการให้บริการกับแผนกต่างๆ)

4. วิธีการปันส่วนแบบโดด (Stand-Alone Cost-Allocation Method) วิธีนี้จะใช้การพิจารณาน้ำหนักของแต่ละกลุ่ม เพื่อตัดสินใจว่าควรปันส่วนเท่าใด ตัวอย่างเช่น ถ้าเดินทางไปจะต้องเดินทางไปบอสตัน และชิคาโกค่าตัวเครื่องบิน 1,500 บาท ราคาตัวคิดต่างหากสำหรับแต่ละเมือง โดยการใช้การคำนวณน้ำหนัก (1,200 และ 800) :

$$\text{บอสตัน } 1,200/(1,200+800) = 0.6 \times 1,500 = 900$$

$$\text{ชิคาโก } 800/(800+1,200) = 0.4 \times 1,500 = 600$$

วิธีนี้จะมีความยุติธรรมสูงในการปันส่วน

5. วิธีการปันส่วนแบบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมา (Incremental Cost-Allocation Method)

วิธีนี้จะใช้การเรียงลำดับผู้ใช้ต้นทุนและปันส่วนตามลำดับ ผู้ที่ถูกจัดอันดับเป็นคนแรกจะได้รับการปันส่วนเท่ากับจำนวนที่ใช้เหมือนวิธีการปันส่วนแบบโดด ผู้ที่ได้รับการจัดลำดับเป็นอันดับต่อมา จะถือเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่ม และจะได้รับการปันส่วนสำหรับค่าใช้จ่ายส่วนเกินที่เกิดจากการมีจำนวนผู้ใช้เพิ่มขึ้น

สำหรับ กรณีตัวเครื่องบินราคา 1,500 บาท นายจ้างที่บอสตันจะได้รับการปันส่วนก่อนจนเต็มจำนวน 1,200 บาท และจากนั้น อีก 300 บาทที่เหลือ ปันส่วนให้กับนายจ้างที่ชิคาโก หากการตัดสินใจไปบอสตันนั้นเกิดขึ้นก่อนการตัดสินใจไปชิคาโก

ข้อดีสำหรับการปันส่วนแบบนี้คือ สำหรับแผนกที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ การปันส่วนจะน้อยกว่าแผนกที่ตั้งมาก่อนและได้รับการปันส่วนเต็มจำนวน ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีความอยู่รอดสูงขึ้น

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้การปันส่วนต้นทุนแบบวิธีการปันส่วนแบบโดด (Stand-Alone Cost-Allocation Method) สำหรับประเทศไทยและการปันส่วนต้นทุนโดยตรงสำหรับประเทศญี่ปุ่น เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบองค์ประกอบของงบประมาณ และเป็นข้อมูลนำเข้า (Input) สำหรับการวิเคราะห์สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณและอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน

7.1.3 เกณฑ์ในการตัดสินใจที่ใช้ในการลงทุนทางการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาจัดได้ว่าเป็นการลงทุนชนิดหนึ่ง จึงต้องมีการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนทางการศึกษาดังนี้

1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) หมายถึง ผลรวมของผลตอบแทนสุทธิได้ปรับค่าของเวลาแล้วของโครงการ ซึ่งมุ่งเพื่อจัดว่าโครงการที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น จะให้ผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่ดังสูตรของการคำนวณเป็นดังนี้ (Cohn; & Geske. 1990: 98)

$$NPV = B_0 - C_0$$

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1 + i)^t}$$

เมื่อ	NPV	คือ	มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ
	B_0	คือ	ค่าปัจจุบันของผลตอบแทน
	C_0	คือ	ค่าปัจจุบันรวมของต้นทุน
	B_t	คือ	ผลตอบแทนในปีที่ t

C_t	คือ	ต้นทุนในปี t
i	คือ	อัตราดอกเบี้ย ค่าเสียโอกาสของทุน
t	คือ	ปีของโครงการ คือ ปีที่ $0, 1, 2, \dots, n$
n	คือ	จำนวนปี

เกณฑ์การนำไปใช้ประเมินโครงการ

ถ้า	NPV	> 0	ถือว่า	โครงการคุ้มค่าในการลงทุน
ถ้า	NPV	< 0	ถือว่า	โครงการไม่คุ้มค่าในการลงทุน
ถ้า	NPV	= 0	แสดงว่า	อัตราผลตอบแทนจากโครงการมีค่าเท่ากับอัตราส่วนลด

เท่ากับอัตราส่วนลด

ถ้าในกรณีที่ต้องเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของโครงการตั้งแต่ 2 โครงการ ขึ้นไป ได้ให้เลือกโครงการที่มีมูลค่าปัจจุบันเป็นบวกสูงที่สุด

2) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit – Cost Ratio หรือ B/C ratio) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมด ดังสูตรต่อไปนี้ (Cohn; & Geske. 1990: 98)

$$B/C = \frac{PV \text{ of Benefits}}{PV \text{ of Cost}}$$

$$B/C = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+i)^t}}$$

เมื่อ	PV of Benefit	คือ	ค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทน
	PV of Cost	คือ	ค่าปัจจุบันสุทธิของต้นทุน
	B_t	คือ	ผลตอบแทนในปีที่ t
	C_t	คือ	ต้นทุนในปี t
	t	คือ	ปีของโครงการ คือ ปีที่ $0, 1, 2, \dots, n$
	i	คือ	อัตราดอกเบี้ย ค่าเสียโอกาสของทุน
	n	คือ	จำนวนปี

เกณฑ์ประเมินเป็นดังนี้

ถ้าค่า $B/C > 1$ แสดงว่า	ควรลงทุน
ถ้าค่า $B/C < 1$ แสดงว่า	ไม่ควรลงทุน เนื่องจากผลตอบแทน

3) อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return : IRR) ซึ่งเป็นอัตราลดที่ทำมูลค่าปัจจุบันของกระแสผลได้เท่ากับมูลค่าปัจจุบันของกระแสต้นทุน ซึ่งอธิบายได้โดยใช้สูตรดังนี้ (Cohn; & Geske. 1990: 80)

$$\sum_{t=0}^n \frac{B_t}{(1+i)^t} = \sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}$$

7.2 การวิเคราะห์ความเสมอภาค (Equity Analysis)

สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคมีหลายแบบ ทั้งสถิติที่ใช้แพร่หลายทั่วไป และสถิติที่ใช้ในทางเศรษฐศาสตร์

โคเวล (Cowell, 2000: 16 – 27) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดความเสมอภาคดังนี้
การวัดด้วยแผนภาพ

1. พาเรต ออฟ ดาร์ฟ (Parade of Dwarfs)
2. ความถี่ของการกระจาย (Frequency Distribution)
3. เส้นโค้งรอลเลนซ์ (Lorenz Curve)
4. ล็อกทรานซ์โฟเมชัน (Log Transformation)

สูตรวัดความเสมอภาค

5. พิสัย (Range : R)
6. ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยสัมพัทธ์ (Relative Mean Deviation : M)
7. ความแปรปรวน (Variance : V)
8. สัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of variation : c)
9. สัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient : G)
10. ความแปรปรวนล็อก (Log Variance : v)

การวัดด้วยลำดับ

11. ควอร์ไทล์ (Quantiles)
12. ส่วนแบ่ง (Shares)

เรืองอุไร อมรชัย (2541: 11-23) ได้จัดกลุ่มจำแนกตามหลักการคำนวณความเสมอภาคออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรกเป็นดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณแบบการคำนวณพิสัย (Range) ได้แก่ พิสัย (Range = R) พิสัยจำกัด (Restricted Range = RR) และอัตราส่วนพิสัยแห่งสหสัมพันธ์ (federal range ratio = FRR)

กลุ่มที่สองเป็นดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณค่ามัธยฐาน ได้แก่ ดัชนีแมคลูน (Mcloone Index = MI)

กลุ่มที่สามเป็นดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณจากกราฟ ได้แก่ สัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient = G) และการวัดแบบแพรตต์ (Pratt's Measure = C)

กลุ่มที่สี่เป็นดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย (Average Deviation) และความแปรปรวน (Variance) ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยสัมพัทธ์ (Relative Mean Deviation = M) ความแปรปรวน (Variance = V) สัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of Variation = CV) ดัชนี

กลุ่มสุดท้ายเป็นดัชนีที่ใช้หลักการประมาณค่าความแปรปรวนในแต่ละระดับจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (Hierarchical Linear Model: HLM)

เบอร์น (เสริมศักดิ์ วิชาการณ. 2524: 34; อ้างอิงจาก Burne. 1977) ได้เสนอแนะว่าการวัดความเสมอภาคในการลงทุนทางการศึกษา ประกอบด้วย

1. พิสัย (Range)
2. พิสัยจำกัด (Restricted Range)
3. Federal Range Ratio
4. ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยสัมพัทธ์ (Relative Mean Deviation)
5. ความแปรปรวนที่ยอมรับได้ (Permissible Variance)
6. ความแปรปรวน (Variance)
7. สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation)
8. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลอการิทึม (Standard Deviation of Logarithms)
9. สัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient)

ในการพิจารณาเลือกใช้สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคนั้น ต้องอาศัยการเปรียบเทียบกับคุณสมบัติทางสถิติ จากงานวิจัยของ เรืองอุไร อมรไชย (2541:31-32) ที่ได้ทำการศึกษาไว้ สรุปเกณฑ์ในการพิจารณาได้ 8 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ดัชนีมีพิสัยอยู่ในช่วง 0 ถึง 1 (Range In Interval 0, 1)

สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคแต่ละดัชนี อาจให้ค่าที่ต่างกันในทางคณิตศาสตร์ การทำให้ค่าของสถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคมีมาตรฐานเดียวกัน จะทำให้สามารถเห็นภาพความเสมอภาคได้ชัดเจนและสะดวกขึ้น (Cowell. 2000: 55)

2. ดัชนีสอดคล้องกับสังกัดประยะ (Distant Concept)

สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคควรสามารถบอกปริมาณความแตกต่างที่แน่นอนได้ กล่าวคือ ช่วงของความแตกต่างมีความคงที่นั่นเอง (Cowell. 2000: 55)

3. ความไม่แปรเปลี่ยนของดัชนี (Scale Invariance) ตามหน่วยการวัด หรือความเป็นอิสระต่อสเกล (Independence of Scale)

ดัชนีความไม่เสมอภาคมีคุณสมบัติว่า เมื่อมีการเปลี่ยนหน่วยการวัดของตัวแปรจะไม่ทำให้ลักษณะการกระจาย (Distribution) ของตัวแปรเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงบอกถึงดีกรีความเสมอภาคได้เหมือนกัน (Cowell. 2000: 55)

4. ดัชนีเป็นอิสระต่อขนาดของกลุ่มประชากร (Independence of Population Size)

สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคไม่ควรขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มประชากร เพราะความสถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคในที่นี้เป็นความเสมอภาคในภาพรวมของการกระจายรายได้ ซึ่งถ้าเพียงแต่มีรายได้แตกต่างกันอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ก็แสดงถึงดีกรีของความเสมอภาคที่แตกต่างกันแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีบางสถานการณ์ที่ต้องการให้สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคขึ้นอยู่กับขนาดกลุ่มประชากร (Cowell. 2000: 55)

5. ดัชนีตรงกับหลักการโยกย้ายข้อมูล (Principal of Transfers)

การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายรายได้ของประชาชนในสังคม พบได้ในหลายกรณี ได้แก่ กรณีรายได้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงบางคนหรือเปลี่ยนแปลงทุกคนเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจมีปริมาณเท่ากันหรือไม่เท่ากัน ทำให้ลักษณะการกระจาย (Distribution) ของรายได้เปลี่ยนไป ส่งผลให้ได้สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาคเปลี่ยนไปด้วย ดัชนีความไม่เสมอภาคควรมีค่าเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายรายได้ของประชากร (Cowell. 2000: 55)

6. ดัชนีสามารถแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยได้ (Decomposable)

การแยกการพิจารณาความเสมอภาคของรายได้ประชาชนออกเป็นความเสมอภาคภายในหน่วย และความเสมอภากระหว่างหน่วย เป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์เพราะช่วยให้เห็นภาพความเสมอภาคในแต่ละระดับได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย พบว่า ดัชนีความเสมอภาคที่สามารถแยกพิจารณากลุ่มย่อยได้ เป็นความเสมอภาคภายในกลุ่มย่อย และความเสมอภากระหว่างกลุ่มย่อย มี 4 แบบ คือ สัมประสิทธิ์ไทล์ กำลังสองของสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน ความแปรปรวนของลอการิทึม และโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น (Cowell. 2000: 55)

ตาราง 13 คุณสมบัติทางสถิติของสถิติที่ใช้วัดความเสมอภาค

สถิติที่ใช้วัดความเสมอภาค	A	B	C	D	E	F	G	H
กลุ่มที่ 1								
1.1 พิสัย		/						
1.2 พิสัยจำกัด		/						
1.3 อัตราส่วนพิสัยแห่งสหพันธ์		/		/				
กลุ่มที่ 2								
2.1 ดัชนีแมคคูลน	/	/	/	/				
กลุ่มที่ 3								
3.1 สัมประสิทธิ์จีนี	/	/	/	/	/		/	/
3.2 การวัดของแพรตต์	/	/	/	/	/		/	
กลุ่มที่ 4								
4.1 ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยสัมพัทธ์		/	/				/	
4.2 ความแปรปรวน		/		/			/	
4.3 สัมประสิทธิ์ของความแปรปรวน	/	/	/	/	/	/	/	/
4.4 ดัชนีคอน		/	/	/	/		/	
4.5 คุณลักษณะแบบบูล		/	/	/	/		/	
4.6 ความแปรปรวนของลอการิทึม		/	/	/		/	/	/
4.7 ความแปรปรวนลอการิทึม		/	/				/	
4.8 สัมประสิทธิ์โวล		/	/	/	/	/	/	/
4.9 ดัชนีของดัลตัน		/			/		/	
4.10 เอ็นโทรปีแบบสรุปน้อยทั่วไป		/	/	/	/		/	
4.11 ดัชนีของแอดกินสัน	/	/	/	/	/		/	
4.12 ดัชนีของเฮอร์ฟิวดอร์ฟ	/	/	/		/		/	
กลุ่มที่ 5								
5.1 ดัชนีจากโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น						/		/

หมายเหตุ A = สถิติมีพิสัยอยู่ในช่วง 0 ถึง 1 (range in interval 0, 1)

B = สถิติสอดคล้องกับสัจกัประยะ (distant concept)

C = ความไม่แปรเปลี่ยนของสถิติ (scale invariance) ตามหน่วยการวัด

D = สถิติเป็นอิสระต่อขนาดของกลุ่มประชากร (independence of population size)

E = สถิติตรงกับหลักการโยกย้ายข้อมูล (principle of transfers)

F = สถิติสามารถแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยได้ (decomposable)

G = สถิติไม่แปรเปลี่ยนแม้มีการสลับที่ของข้อมูล (permutation invariance)

H = สถิติอ้างอิงไปสู่ประชากรได้ (generalization)

* = yes: but $\min > 0$

ที่มา : เรืองอุไร อมรไชย. (2541). การวัดการกระจายและแนวโน้มการกระจายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้ดัชนีความไม่เสมอภาค. วิทยานิพนธ์ คม. (วิจัยการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 33.

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ความเสมอภาคนั้น มีวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกัน และคุณสมบัติที่แตกต่างกันในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวัดความเสมอภาค ได้แก่ สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation) ซึ่งเป็นสถิติเดียวที่มีคุณสมบัติครบ 8 ประการข้างต้น และอยู่ในกลุ่ม 4 ดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย ดัชนีแมคคูลูน (Mcloone Index) ซึ่งอยู่ในกลุ่ม 2 ดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณค่ามัธยฐาน สัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) และเส้นโค้งลอเรนซ์ ซึ่งเป็นสถิติที่มีคุณสมบัติครบ 7 ประการ ขาดเพียงคุณสมบัติ ความสามารถแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยได้ (Decomposable) และอยู่ในกลุ่ม 3 ดัชนีที่ใช้หลักการคำนวณจากกราฟ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.2.1 สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation = CV) เป็นการวัดการกระจายโดยการหาสัดส่วนระหว่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับค่าเฉลี่ย (Mean) (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2524: 44; อ้างอิงจาก Burne, 1977; Cowell. 1995: 24) โดยมาตรฐานในการเทียบเคียง คือ เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 0.1 (Odden, Allan; & Goetz, Michael. 2005: 7)

$$\text{สูตรการคำนวณ } CV = \frac{\sigma}{\mu}$$

$$\text{หรือประมาณค่าได้จากสูตร } CV = \frac{S.D.}{\bar{X}}$$

CV = สัมประสิทธิ์ของความแปรผันของรายได้ประชากร

σ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้

μ = ค่าเฉลี่ยของรายได้

7.2.2 ดัชนีแมคคูลูน (Mcloone Index = MI) เป็นการวัดการกระจายที่ใช้หลักการปรับเพิ่มค่าของข้อมูลที่ต่ำกว่ามัธยฐาน (Median) ให้ใกล้เคียงตำแหน่งมัธยฐาน กล่าวคือ การวัดการกระจายด้วยดัชนีแมคคูลูน เป็นการหาสัดส่วนระหว่างผลรวมของข้อมูลที่มีค่าต่ำกว่ามัธยฐานกับผลคูณของค่ามัธยฐานกับจำนวนข้อมูลที่มีค่าต่ำกว่ามัธยฐานทั้งหมด โดยมาตรฐานในการเทียบเคียง คือ เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 95 (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2524 : 44-45 อ้างอิงจาก Burne, 1977; Odden, Allan; & Goetz, Michael. 2005: 8)

$$\text{สูตรการคำนวณ } MI = \frac{\sum_{i=1}^{n_0} X_i}{Mdn \times n_0}$$

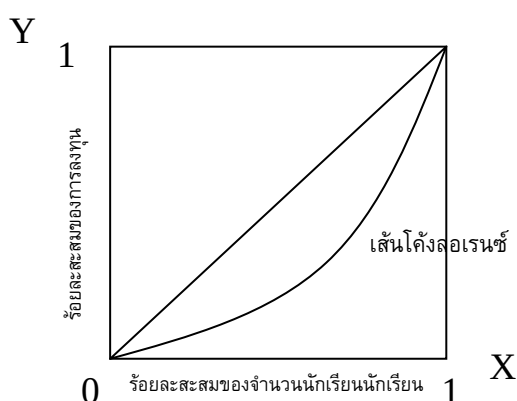
MI = ดัชนีแมคคูลูนของรายได้ประชากร

X_i = รายได้ของคนที่ i ที่มีค่าน้อยกว่ามัธยฐานของรายได้

Mdn = ค่ามัธยฐานของรายได้ประชากร

n_0 = จำนวนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่ามัธยฐาน

7.2.3 สัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient = G) เป็นการวัดการกระจายที่ใช้หลักการคำนวณสัมประสิทธิ์จีนิเพื่อเปรียบเทียบกับโค้งลอเรนซ์ (Lorenz curve) กับเส้นตรงความเสมอภาคในอุดมคติ (ideal equality straight line) ซึ่งเส้นตรงความเสมอภาคในอุดมคตินี้ คือ เส้นตรงที่ทำมุม 45 องศา ผ่านจุดตัดของแกนนอนและแกนตั้ง ส่วนโค้งลอเรนซ์ เป็นเส้นโค้งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนสะสมของประชากรกับสัดส่วนสะสมของรายได้ โดยมีแกนนอนคือ สัดส่วนสะสมของประชากร และแกนตั้งคือ สัดส่วนสะสมของรายได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2524: 46-47; อ้างอิงจาก Burne, 1977; Cowell, 2000: 23)

แกน X คือ ร้อยละสะสมของจำนวนนักเรียน

แกน Y คือ ร้อยละสะสมของการลงทุนทางการศึกษา

เส้นตรง 45 องศา คือ เส้นตรงแห่งความเสมอภาคในอุดมคติ

ภาพประกอบ 8 ลักษณะเส้นโค้งลอเรนซ์

ตรรกะนี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าโค้งลอเรนซ์ห่างจากเส้นตรงแห่งความเสมอภาคในอุดมคติมากน้อยเพียงใด คำนวณได้จากสูตร

$$\text{สูตรการคำนวณ} \quad G = \frac{2}{\mu n^2} \sum_{i=1}^n iX_i - \frac{n+1}{n}$$

G = สัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ประชากร

X_i = รายได้ของคนที่ i เมื่อเรียงลำดับรายได้จากต่ำสุดไปหาสูงสุด

μ = ค่าเฉลี่ยรายได้ของประชากร

n = จำนวนประชากรทั้งหมด

หรือ (Wikipedia. 2007a: Online)

$$\text{สูตรการคำนวณ} \quad G_1 = 1 - \sum_{k=1}^n (X_k - X_{k-1})(Y_k + Y_{k-1})$$

- G_1 = สัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ประชากร
 Y_k = รายได้ของคนที่ k เมื่อเรียงลำดับรายได้จากต่ำสุดไปหาสูงสุด
 X_k = ประชากรคนที่ k
 n = จำนวนประชากรทั้งหมด

ค่าสัมประสิทธิ์ของ Gini จะมีช่วงจาก 0 ถึง 1 กล่าวคือ ค่า 0 หมายถึง มีความเสมอภาคทางงบประมาณอย่างสมบูรณ์ ส่วนค่า Gini ที่เท่ากับ 1 แสดงว่าไม่มีความเสมอภาคทางงบประมาณ อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นระดับของความแตกต่างจากความเสมอภาคทางงบประมาณ นั่นคือ ค่าของดรรชนียิ่งน้อยหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ในช่วงปีงบประมาณที่ศึกษา ก็แสดงว่ามีความเสมอภาคทางงบประมาณมากขึ้น

นอกจากนี้สามารถแปลความหมายของค่าค่าสัมประสิทธิ์จีนิตามมาตรฐานของค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Japan Seaology Promotion Organization. 2003 : online) ดังนี้

0.0 – 0.1	หมายถึง มีเบื้องหลังที่ไม่เป็นธรรมชาติ
0.1 – 0.2	หมายถึง ถึงแม้จะพิจารณาว่ามีความเสมอภาคแต่มีความกังวลว่าจะหยุดความพยายามที่จะพัฒนา
0.2 – 0.3	หมายถึง ประเภทของการกระจายปกติที่ปรากฏในสังคมทั่วไป
0.3 – 0.4	หมายถึง ถึงแม้จะข้อแตกต่างบ้างแต่มีข้อประเด็นที่ควรพิจารณาในการพัฒนาผ่านการแข่งขัน
0.4 – 0.5	หมายถึง มีความแตกต่างที่ควรตระหนัก
0.5 – 1.0	หมายถึง ต้องการการพัฒนาความเสมอภาค ยกเว้นอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมพิเศษ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

สุภางค์ จันทวานิช (2522: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา” โดยการวิเคราะห์การกระจายของโอกาสการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามอาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โอกาสเข้าศึกษาต่อของนักเรียนที่บิดาหรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีไม่เท่ากัน นักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพนักธุรกิจ อุตสาหกรรม พ่อค้า เสมียน ลูกจ้าง ข้าราชการชั้นประทวน จะมีโอกาสการเข้าเรียนได้มากกว่านักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครองประกอบอาชีพ เกษตรกร และกรรมกร และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างภาคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีการกระจายของโอกาสของนักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพแตกต่างกันได้เท่าเทียมกันมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคใต้ และภาคเหนือ และภาคกลาง มีการกระจายของโอกาสอย่างไม่เป็นธรรมมากที่สุด

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีโอกาสการเข้าศึกษาต่อของนักเรียนที่มีบิดาหรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีไม่เท่ากัน นักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และกรรมกร มีโอกาสเข้าเรียนต่อได้น้อยกว่านักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพนักธุรกิจ อุตสาหกรรม พ่อค้า เสมียน ลูกจ้าง ข้าราชการชั้นประทวน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างภาคในภาคใต้ จะมีการกระจายโอกาสของนักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ได้เท่าเทียมกันมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ และภาคกลางมีการกระจายของโอกาสอย่างไม่เป็นธรรมมากที่สุด

การที่ภาคกลางมีการกระจายของโอกาสการเข้าศึกษาต่อไม่เป็นธรรมมากที่สุด เนื่องจากภาคกลางมีความเจริญที่ไม่มีการกระจายไปทั่วทุกส่วนของภาค จึงทำให้มีความเหลื่อมล้ำ และเกษตรกรส่วนใหญ่ของภาคกลางไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

ยุพา วีระไวทยะและอัญชัน เกียรติบุตร (2532: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเสมอภาคในโอกาสของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสังกัดทบวง มหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด เมื่อพิจารณาสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า มหาวิทยาลัยจำกัดจำนวนรับสามารถรับนักศึกษาที่จบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 7 และมหาวิทยาลัยระบบไม่จำกัดจำนวนรับ รับได้จำนวนร้อยละ 35 และโอกาสความเสมอภาคการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตามตัวแปรภูมิหลังของผู้เข้าสอบคิดเป็นอัตราส่วน คือ 1) เพศชายมีโอกาสเข้าศึกษาต่อมากกว่าเพศหญิง 2) โอกาสของผู้ศึกษาจำแนกตามภูมิภาคที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า กรุงเทพฯ มีโอกาสเข้าศึกษาต่อมากที่สุด ถัดมาเป็น ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ตามลำดับ 3) ประเภทของผู้จบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างๆ พบว่า การสอบเทียบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีโอกาสความเสมอภาคการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามากที่สุดถัดมาเป็นสำนักงานการศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา ตามลำดับ 4) แผนการเรียนที่สำเร็จในระดับมัธยมศึกษา พบว่า แผนการเรียนวิทยาศาสตร์มีโอกาสความเสมอภาคการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามากที่สุด ถัดมาเป็นแผนการเรียนศิลป์ – คณิต แผนการเรียนศิลป์ – ภาษา และแผนการเรียนทั่วไป ตามลำดับ

นงราม เศรษฐพานิช (2532: 159) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ต้นทุนและแหล่งที่มาของเงินทุนเพื่อการอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี” พบว่า การลงทุนเพื่อการอุดมศึกษามีผลกระทบในด้านความเสมอภาค โดยที่รัฐหวังว่าการให้เงินอุดหนุนจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียน ทำให้ผู้มีฐานะขาดแคลนได้มีโอกาสเข้าเรียนมากขึ้น กลับไม่เป็นจริงตามความคาดหวัง เพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่สถาบันประเภทต่างๆ และในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคและความไม่เป็นธรรมโดยมหาวิทยาลัยจำกัดรับของรัฐซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน เป็นจำนวนและสัดส่วนที่สูงที่สุด กลับมีผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าคนโดยทั่วไป ที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนเป็นอันมาก

เฉลิมชัย รัตนประยูร (2535: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 1,715 โรงเรียน โดยใช้ความแปรปรวนที่ยอมรับได้ และความเป็นกลางทางงบประมาณเป็นเกณฑ์ในการวัดความเสมอภาค ผลจากการศึกษาปรากฏผลดังนี้ คือ ในเรื่องของสภาพการลงทุน พบว่า 1) โรงเรียนส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนมากที่สุด และโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่นอกเขตเมือง 2) การลงทุนมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปีที่ทำการศึกษา (ปีงบประมาณ 2524, 2527, และ 2530) โดยส่วนใหญ่เป็นเงินงบประมาณ 3) การลงทุนจากเงินงบประมาณมีความแตกต่างและกระจายตามภูมิภาคและที่ตั้งไม่มากนัก ส่วนการลงทุนจากเงินนอกงบประมาณมีความแตกต่างและกระจายค่อนข้างมาก แต่เมื่อรวมเงินทั้งสองประเภทเข้าด้วยกันจะทำให้ความแตกต่างและการกระจายลดลง ส่วนในเรื่องของการวิเคราะห์ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษา พบว่า มีความเสมอภาคมากที่สุดในปีงบประมาณ 2527 และความเสมอภาคมีมากขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และโรงเรียนในภูมิภาคต่างๆ แต่ยกเว้นภาคใต้ที่แนวโน้มของความเสมอภาคที่ลดลง

ละเอียด สิงห์สุวรรณ (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “โอกาสทางการศึกษาของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษา บ้านวังจ้อม อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษา พบว่า โอกาสทางการศึกษาของผู้ที่จบการศึกษาระดับประถม ได้แก่ โอกาสได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียน โอกาสได้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนอกระบบโรงเรียน โอกาสได้เรียนวิชาชีพนอกระบบโรงเรียน โอกาสได้ฝึกอาชีพจากสถานประกอบการ โอกาสทางการศึกษาจากการบวชเณร โอกาสได้เรียนรู้จากการประกอบอาชีพ โอกาสได้เรียนรู้จากการช่วยผู้ปกครองทำงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาหลังจากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยภายในครอบครัว ประกอบด้วย ความสามารถทางการเรียนของเด็ก ความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก จำนวนพี่น้องที่กำลังศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว และเจตคติที่มีต่อการศึกษาของผู้ปกครอง ส่วนปัจจัยภายนอกครอบครัว ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการศึกษา กลุ่มอ้างอิง การแพร่กระจายข่าวสาร ที่ตั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษา และบทบาทและแนวของครู

สุมิตร สุวรรณ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “โอกาสทางการศึกษาของทหารกองประจำการ” โดยศึกษาถึงภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศึกษาแรงจูงใจและความต้องการของทหารกองประจำการเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ทหารเกณฑ์ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชนบทมากกว่าในเมืองมีความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ทหารเกณฑ์ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวไม่ดี และทหารเกณฑ์ มีโอกาสทางการศึกษาแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ ตลอดจนความพร้อมและความสนใจของแต่ละบุคคล

สุภาพร รูปคำดี (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “โอกาสทางการศึกษาของคนพิการ” โดยศึกษาช่องทางการศึกษาของคนพิการทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ ศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า คนพิการมีช่องทางการศึกษาที่แตกต่างกันตามสภาพของคนพิการ โอกาสการเข้าถึงช่องทางการศึกษาของคนพิการขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ปัจจัยทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว ความพร้อมของคนพิการและเงื่อนไขปัจจัยในเรื่องการอำนวยความสะดวก เช่น การคมนาคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การได้รับบริการด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา

บุญทิวา สิริรังศรี (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการลงทุนและความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) โดยศึกษางบประมาณประจำปีที่จัดสรรให้ทั้ง 8 คณะในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา พบว่า การลงทุนทางการศึกษา แบ่งเป็นเงินงบประมาณร้อยละ 94 และเงินนอกงบประมาณร้อยละ 6 และสภาพการลงทุนทางการศึกษาไม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปีงบประมาณที่ได้ทำการศึกษา การลงทุนทางการศึกษาโดยส่วนรวมยังขาดความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาในแต่ละปีงบประมาณที่ได้ทำการศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบการลงทุนทางการศึกษา ระหว่างปีงบประมาณ 2535 กับ 2539 พบว่าความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษามีมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะแล้วพบว่าระหว่างปีงบประมาณ 2535 กับ 2539 มี 3 คณะที่มีความเสมอภาคมากขึ้น ในขณะที่อีก 5 คณะมีความเสมอภาคลดลง

ศราวุธ ป้อมสินทรัพย์ (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ความเสมอภาคของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2539-2542” จากผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษา ในปีงบประมาณ 2539 - 2542 มีสัดส่วนสูงขึ้นทุกปี แต่งบประมาณที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้รับมีสัดส่วนลดลงทุกปี ความเสมอภาคและความเป็นธรรมของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา จำแนกตามสาขาวิชามีเพิ่มขึ้น 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์, สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และความเป็นธรรมลดลง 4 สาขาวิชา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์และฝึกหัดครู สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาแพทยศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ และการประมง

จำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่า ในเขตกรุงเทพมหานคร ความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมี 5 สาขา ได้แก่ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สาขาวิชาจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ และการประมง ความเสมอภาคลดลง 2 สาขาวิชา คือ สาขาศึกษาศาสตร์และฝึกหัดครู สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ความเสมอภาคเท่าเดิมมี 1 สาขาวิชา คือ แพทยศาสตร์ ในส่วนภูมิภาคพบว่ามีเสมอภาคและความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาเพิ่ม 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ และความเสมอภาคลดลง 6 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์และฝึกหัดครู สาขาวิชามนุษยศาสตร์

ทศพร นิลสิน (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงสภาพการลงทุนและความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 17 แห่ง โดยแยกตามสาขาวิชา 5 วิชา ในช่วงปีงบประมาณ 2540 – 2544 แล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความเสมอภาคจากวิธีการวัดทางสถิติที่แตกต่างกัน พบว่าจำนวนนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรีตามลำดับ อัตราส่วนระหว่างนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับนักศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คิดเป็น 60.69 : 30.31

การลงทุนทางการศึกษาโดยภาพรวมจากงบประมาณทุกประเภทเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีการลงทุนสูงสุดในสาขาวิชาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ รองลงมา คือ สาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์และการประมง และสาขาวิทยาศาสตร์อื่นๆ ตามลำดับ ส่วนการวัดความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษา ด้วยวิธีการทางสถิติแต่ละวิธีจะให้ผลของความเสมอภาคที่แตกต่างกัน

ถวิล นิลใบ (2547?: Online) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการใช้งบประมาณการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของ 75 จังหวัดของประเทศไทยในปี 2546 โดยใช้เทคนิค Free Disposal Hull (FDH) พบว่า ในการประเมินผลประสิทธิภาพรายจ่ายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดที่มีการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดมี 2 จังหวัด คือ นนทบุรีและระยอง จังหวัดที่มีประสิทธิภาพต่ำใน 10 จังหวัดสุดท้าย คือ กาฬสินธุ์ นครราชสีมา อุตรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา ชัยนาท สุรินทร์หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด ยโสธร ส่วนในการประเมินผลประสิทธิภาพรายจ่ายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดที่มีการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดมี 4 จังหวัด คือ ภูเก็ต สมุทรปราการ นนทบุรี และระยอง จังหวัดที่มีประสิทธิภาพต่ำใน 10 จังหวัดสุดท้าย คือ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ สิงห์บุรี ยโสธร พิษณุโลก นครราชสีมา ชัยนาท ร้อยเอ็ด อ่างทอง สตูล และผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่าในการบรรลุผลสำเร็จทางการศึกษาไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเพิ่มงบประมาณการศึกษาเท่านั้น หากแต่ต้องให้ความสนใจในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

เบคเกอร์ (Becker. 2003: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษาและนโยบายเทคโนโลยีทางการศึกษาในระดับรัฐ : การวิเคราะห์ในระดับที่หลากหลาย เบคเกอร์ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลของรัฐ NAEP และการวิจัยของนโยบายเทคโนโลยีระดับรัฐ การศึกษานี้พิจารณาความสมดุลทางการศึกษาว่าเป็นปรากฏการณ์องค์กรหลายระดับ ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลจากจำนวนนักเรียน 70,382 คน ในโรงเรียน 3,479 แห่ง จาก 40 รัฐ ได้ถูกวิเคราะห์ผ่านการจำลองการปกครองแบบลำดับชั้นภายในองค์กรเพื่อดูว่ามีข้อแตกต่างระหว่างโรงเรียนแต่ละแห่งในเรื่องการหาข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ และ ความแตกต่างภายในโรงเรียนในเรื่องความถี่ของการใช้

จาเย (Jaye. 2001: Abstract) ได้ศึกษาเจตคติของหญิงชาวแกมเบียที่มีต่อการศึกษา ในขณะที่เดียวกันศึกษาอุปสรรคของความเท่าเทียมกันทางเพศทางการศึกษาในแกมเบีย การวิจัยได้เปิดโอกาสให้ตรวจสอบแนวคิดในเรื่องโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และความเท่าเทียมกันทางเพศที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อผู้หญิงที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาในแกมเบีย ความสำคัญของการศึกษานี้ คือ เป็นการศึกษาเพียงเพื่อชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคทางการศึกษาของผู้หญิงแกมเบีย รวมไปถึงยุทธวิธีต่างๆ ที่ผู้หญิงใช้ในการเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ การศึกษานี้สุ่มตัวอย่างจากผู้หญิงที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นจริงเป็นจัง และผู้หญิงที่มีโอกาสศึกษาถึงระดับปริญญาเอก การศึกษานี้อาศัยการค้นคว้าข้อมูล และการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างทุกคนเป็นหญิงชาวแกมเบียที่ปัจจุบันอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา, แกมเบีย และยุโรป ภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ใช้ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาท้องถิ่นของแกมเบีย การสัมภาษณ์ทั้งหมดได้ถูกบันทึกเทปและถอดออกมา กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นส่วนตัวต่อการเข้าถึงการศึกษา อุปสรรคทางการศึกษา ผลกระทบจากการศึกษาที่มีต่อผู้หญิงแกมเบีย และข้อเสนอแนะส่วนตัวที่ผู้หญิงมีต่อรัฐบาลแกมเบีย การวิจัยทำให้พบว่า นอกเหนือไปจากอุปสรรคต่างๆ ที่เห็นได้ชัด เช่น ศาสนา การแต่งงานก่อนเวลาอันควร แรงงานเด็ก และเจตคติของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษาของลูก ปัจจัยต่างๆ เช่น ความไม่เป็นธรรมในการเลือกเพศเพื่อให้ทุนการศึกษา เจตคติของผู้ชายที่มีต่อการศึกษาของผู้หญิง การขาดแคลนเครื่องอำนวยความสะดวกทางการศึกษา และบทบาทของความเป็นผู้หญิง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการศึกษาในแกมเบีย การวิจัยนี้แนะนำให้รัฐบาลแกมเบียจัดระบบ

อะเบลีน (Abelein. 2002: Abstract) ได้วิเคราะห์ความเสมอภาคของตัวอย่างทางการเงินของโรงเรียนประถมคาทอลิกในลอสแอนเจลิส กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งก็คือ 180 โรงเรียนประถมเทศบาลแบบคาทอลิกใน 5 ภูมิภาค ของสังฆมณฑล (Archdiocese) ในลอสแอนเจลิส จากการรวบรวมข้อมูลเป็นเวลากว่า 7 ปี โดยกรอบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความเสมอภาคของตัวอย่างทางการเงินในโรงเรียนประถมคาทอลิกในลอสแอนเจลิส การมีเอกลักษณ์ในด้านความสัมพันธ์ที่มีต่อโรงเรียนด้วยกัน อันดับแรกคือ การถูกกำหนดการเรียนตามสถานที่ของโรงเรียนแต่ละแห่งที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักเรียนแต่ละคน อันดับสองคือ ตัวอย่างการเงินในปี ค.ศ. 1995 ที่ถูกนำมาใช้โดย สังฆมณฑล (Archdiocese) การศึกษานี้ได้ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายและผู้ให้คำปรึกษาทางการเงินภายในสังฆมณฑลลอสแอนเจลิส แผนกโรงเรียนคาทอลิก เพราะเกี่ยวเนื่องไปถึงเขตอำนาจศาสนิกอื่น ๆ ทั่วประเทศ การค้นพบในการวิจัยนี้ให้เห็นว่า (1) โรงเรียนที่มีฐานะดีจะสามารถหารายได้ทั้งส่วนภูมิภาคและโดยรวมได้ดีมากกว่าโรงเรียนที่ยากจนกว่า ความไม่เท่าเทียมกันนี้สืบเนื่องมาจากการที่สังฆมณฑล (Archdiocese) เป็นองค์กรคาทอลิก แม้ว่าแต่ละเขตศาสนาจะต้องรับผิดชอบการเงินในส่วนของตนเองอยู่ แต่คงเรียกหาความยุติธรรมทางด้านเอกสารการสอนจากกลุ่มตัวแทนศาสนา (2) รายได้ทางการเงินของโรงเรียนประถมคาทอลิกสามารถทำให้เกิดความยุติธรรม โดยการคำนวณจากตัวอย่างการเงินของโรงเรียนที่แสดงถึงความยุติธรรมของรายได้สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาจากข้อมูลที่สะสมตลอดเวลา 7 ปี (3) ความร่ำรวยแบบเป็นกลางโดยการคำนวณผ่านตัวอย่างการเงินของโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคทางการเงินของโรงเรียน ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมชาติระหว่างความร่ำรวยของท้องถิ่นโดยเฉลี่ย กับจำนวนเงินเพื่อนักเรียนแต่ละคนสำหรับโรงเรียนประถมคาทอลิก จากข้อมูลที่สะสมตลอดเวลา 7 ปี

ท็อกแมน (Tokman. 2001: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องการเพิ่มคุณภาพและความเท่าเทียมกันทางการศึกษา : กรณีศึกษาของประเทศชิลี พบว่า การปฏิรูปการศึกษาของชิลีได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาในส่วนของรัฐ การพัฒนาคุณภาพนี้เน้นไปเพื่อลดความไม่มีประสิทธิภาพที่มาจากระบบขั้นของการปกครองของรัฐบาลกลาง ชิลีกระจายอำนาจการปกครองทางการศึกษาโดยกระจายอำนาจการจัดการโรงเรียนจากรัฐบาลกลางไปสู่เทศบาล การแจกจ่ายโปรแกรมรับรองดังระบบในอุดมคติของฟรีดแมน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบบของชาวชิลีที่ผู้ปกครองสามารถส่งลูกของตนไปเรียนที่โรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนเอกชนที่ตกลงรับไปรับรองแทนค่าเล่าเรียนทั้งหมด สิ่งที่เกิดจากการปฏิรูปคือ ระบบการศึกษาแบบสามส่วน อันประกอบไปด้วยโรงเรียนเทศบาลซึ่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลกลาง และบริหารโดยเทศบาล โรงเรียนเอกชนซึ่งได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลเดียวกัน แต่บริหารเอง และ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นนี้ เป็นงานวิจัยเอกสารและข้อมูลสถิติ (Documentary Research) โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) ตามวิธีการเปรียบเทียบแบบสหวิทยาการของเบเรเดย์ (Bereday, 1964: 28) และที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วโดยทิตมุส (Titmus, 2004?: Online) ซึ่งรายละเอียดในการวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นตอน 1 การตั้งเป้าหมายทั่วไป
- ขั้นตอน 2 การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ
- ขั้นตอน 3 การจัดเก็บข้อมูล
- ขั้นตอน 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์
- ขั้นตอน 5 การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน

ขั้นตอน 1 การตั้งเป้าหมายทั่วไป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการศึกษาปรัชญา นโยบายและแผนการศึกษา สามารถวิเคราะห์หลักที่สำคัญของการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านการปกครอง ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านศาสนาและศีลธรรม และปัจจัยด้านเชื้อชาติ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีบริบทของการจัดการศึกษาที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

ขั้นที่ 2 การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะ

การตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะโดยอาศัยการวิเคราะห์ปรัชญา นโยบายและแผนการศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษาซึ่งมีข้อมูล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยต่ำกว่าประเทศต่างๆ ทั้งที่แนวโน้มในการลงทุนจะทำให้มีค่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สูงตาม และข้อมูลข้างต้นทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ลงทุนจัดการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน

การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาโดยวิธีการศึกษาเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวิธีการก่อให้เกิดสติปัญญา ความรู้ที่หลากหลายจากประสบการณ์ของประเทศอื่น และนำไปเป็นเหตุผลสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในการแก้ปัญหาในประเทศของตนเอง โดยเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศชั้นนำในทวีปเอเชีย และมีบริบทใกล้เคียงกับประเทศไทย

ดังนั้นในการตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะมี 3 ข้อ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ 2) ศึกษา

ขั้นที่ 3 การจัดเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย แหล่งของข้อมูลและเครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ในการวิจัยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณทางด้านการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

3.1.1 ข้อมูลประเทศไทย

1) ข้อมูลองค์ประกอบงบประมาณทางด้านการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีงบประมาณ 2544 – 2547 ซึ่งในปีงบประมาณ 2544 2545 2546 นั้นก่อนที่จะมาเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประกอบด้วยหน่วยงาน 3 กรม คือ คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ ทั้งนี้จะมีบางส่วนจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา แต่เนื่องด้วยเป็นเพียงส่วนน้อยผู้วิจัยจึงไม่ได้นำมารวมพิจารณาในปีงบประมาณดังกล่าวในงานวิจัยฉบับนี้

2) ข้อมูลงบประมาณของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปีงบประมาณ 2544 – 2547 และข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ในปี 2544 – 2547 ได้แก่

งบประมาณรายจ่ายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2544 - 2547

งบประมาณรายจ่ายของกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2544 – 2547

งบประมาณรายจ่ายของกรมวิชาการ ปีงบประมาณ 2544 – 2547

ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ปี พ.ศ. 2544 – 2547

3) ข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดทุกจังหวัด ในปีงบประมาณ 2544 – 2546 และจำนวนนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รายจังหวัดทุกจังหวัดในปี 2544 - 2546

4) ข้อมูลที่แสดงถึงผลลัพธ์ (Output) ของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา และการประเมินผลทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลโปรแกรมประเมินผลระหว่างประเทศ (Programme for International Student Assessment : PISA) ปี พ.ศ. 2546 เนื่องด้วยทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างร่วมการประเมินครั้งนี้

3.1.2 ข้อมูลประเทศญี่ปุ่น

1) ข้อมูลองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีงบประมาณ 2544 – 2546 ในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น

2) ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MEXT) ปีงบประมาณ 2544 – 2546 ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นและข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ในปี 2544 – 2546

3) ข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดทุกจังหวัด ในปีงบประมาณ 2544 – 2546 ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในระดับท้องถิ่นเนื่องจากในระดับประเทศเป็นข้อมูลที่ไม่ได้แยกตามจังหวัด และเนื่องจากจำนวนโรงเรียนในระดับชาติจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับโรงเรียนในระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำค่าใช้จ่ายในระดับชาติมาใช้ในการวิเคราะห์ และจำนวนนักเรียนรายจังหวัดปี 2544 – 2546

4) ข้อมูลผลลัพธ์ (Output) ของการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาได้แก่ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษา คือ อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา และการประเมินผลทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อมูลโปรแกรมประเมินผลทางการศึกษาระหว่างประเทศ (Programme for International Student Assessment : PISA) ปี 2546 เนื่องด้วยทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างร่วมการประเมินครั้งนี้

3.2 แหล่งข้อมูลและเครื่องมือ

3.2.1 ข้อมูลองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย งบประมาณรายจ่ายของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2544 – 2546 งบประมาณรายจ่ายของกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2544 – 2546 งบประมาณรายจ่ายของกรมวิชาการ ปีงบประมาณ 2544 – 2546 งบประมาณรายจ่ายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2547 และข้อมูลสถิติพื้นฐานทางการศึกษา ปี พ.ศ. 2544 – 2547

แหล่งข้อมูล

- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษาธิการประเทศไทย
- ห้องสมุดของกระทรวงการคลัง
- สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลังประเทศไทย
- กลุ่มสารสนเทศ กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการประเทศไทย
- กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการประเทศไทย
- กองคลัง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการประเทศไทย
- ห้องสมุดของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทย
- ห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประเทศไทย

เครื่องมือ

แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.2 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดทุกจังหวัดใน ปีงบประมาณ 2544 – 2546 และจำนวนนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รายจังหวัดทุกจังหวัดในปี 2544 - 2547

แหล่งข้อมูล

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงการคลังของประเทศไทย
- กลุ่มสารสนเทศ กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย
- เจ้าหน้าที่ที่เคยสังกัด กลุ่มสารสนเทศ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย

เครื่องมือ

แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.3 องค์ประกอบงบประมาณทางด้านการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ในปีงบประมาณ 2544 – 2546 ในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MEXT) ปีงบประมาณ 2544 – 2546 ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นและข้อมูลสถิติพื้นฐานทางการศึกษา ในปี 2544 – 2546

แหล่งข้อมูล

- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่น
- สำนักข่าวสารญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย

- ห้องสมุดของสถานทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย
- เครื่องมือ

แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.4 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดทุกจังหวัดในปีงบประมาณ 2544 – 2546 ในระดับท้องถิ่นและจำนวนนักเรียนรายจังหวัดปี 2544 – 2546

แหล่งข้อมูล

- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศไทย
- ห้องสมุดของ United Nations (UN) ประเทศไทย
- ห้องสมุดของสถานทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย

เครื่องมือ

แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.5 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา และข้อมูลโปรแกรมประเมินผลระหว่างประเทศ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ต่างร่วมการประเมินครั้งนี้

แหล่งข้อมูล

- ห้องสมุดขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ประเทศไทย
- ห้องสมุดของสถานทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย
- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย
- ห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทย
- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของสถาบันเพื่อการพัฒนาด้านการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD)
- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศไทย
- ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ขององค์การเพื่อการพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)

เครื่องมือ

แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.6 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยคำนวณจากข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 ขอลหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจาก

1) สำนักข่าวสารญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย 2) กองคลัง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย 3) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงการคลังของประเทศไทย

3.3.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย งบประมาณรายจ่ายของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2544 – 2546 งบประมาณรายจ่ายของกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2544 – 2546 งบประมาณรายจ่ายของกรมวิชาการ ปีงบประมาณ 2544 – 2546 งบประมาณรายจ่ายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2457 จากห้องสมุดของกระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง ประเทศไทย กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย และกองคลัง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย

3.3.3 รวบรวมข้อมูลสถิติพื้นฐานการศึกษาประเทศไทย จากข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย กลุ่มสารสนเทศ กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย ห้องสมุดของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทย และห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประเทศไทย

3.3.4 รวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัด ทุกจังหวัดในปีงบประมาณ 2544 – 2547 และจำนวนนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รายจังหวัดทุกจังหวัดในปี 2544 - 2547 จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงการคลัง ประเทศไทย กลุ่มสารสนเทศ กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ที่เคยสังกัดกลุ่มสารสนเทศ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย

3.3.5 รวบรวมข้อมูลองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ในปีงบประมาณ 2544 – 2546 ในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (MEXT) ปีงบประมาณ 2544 – 2546 ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นและข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา ในปี 2544 – 2546 จากสำนักข่าวสารญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศไทย ญี่ปุ่น ห้องสมุดของสถานทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย

3.3.6 รวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัด ทุกจังหวัดในปีงบประมาณ 2544–2546 ในระดับท้องถิ่นและจำนวนนักเรียนรายจังหวัดปี 2544–2546

3.3.7 รวบรวมข้อมูลอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา และข้อมูลการประเมินผลทางการศึกษาจากโปรแกรมประเมินผลระหว่างประเทศ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น จากห้องสมุดขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ประจำประเทศไทย ห้องสมุดของสถานทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย ข้อมูลออนไลน์ (Web site) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย ห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของสถาบันเพื่อการพัฒนาด้านการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศญี่ปุ่น และ ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ขององค์การเพื่อการพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)

ขั้นตอนที่ 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์

เมื่อจัดเก็บข้อมูลได้ในขั้นที่ 3 แล้ว ขั้นตอนนี้เป็นการบรรยายและการตีความ โดยผู้วิจัยได้ทำการเทียบเคียงสิ่งที่บรรยายและวิเคราะห์ตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่รวบรวมมาข้างต้น โดยการวิเคราะห์

4.1 วิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นตามลักษณะข้อมูลที่ปรากฏ ดังความมุ่งหมายที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณ (Budget function) โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum)

4.2 วิเคราะห์สัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ (Budget Function) ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยใช้หลักการทางบัญชีมาใช้ในการจัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานใหม่ เพื่อให้ง่ายและเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความมุ่งหมายที่ 1 โดยใช้วิธีการปันส่วนต้นทุนแบบโดด (Stand-Alone Cost-Allocation Method) สำหรับประเทศไทย และใช้วิธีการปันส่วนต้นทุนโดยตรง (Direct Allocation Method) สำหรับประเทศญี่ปุ่น เนื่องด้วยการจัดองค์ประกอบงบประมาณหลักของประเทศไทยและของประเทศญี่ปุ่นมีความแตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 กำหนดหน่วยต้นทุน (Cost Center)

ผู้วิจัยได้พิจารณาว่าจะกำหนดหน่วยต้นทุน (Cost Center) อะไรในการศึกษาองค์ประกอบงบประมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกำหนดหน่วยต้นทุน (Cost Center) ตามความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับในการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เนื่องด้วยงบประมาณนั้นมีบางส่วนที่สัมพันธ์กับหน่วยต้นทุนการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นในการปันส่วนต้นทุนนี้จึงต้องนำหน่วยต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาในการคำนวณด้วย เพื่อให้ได้งบประมาณค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของแต่ละหน่วยต้นทุนอย่างแท้จริง

4.2.2 จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักการทางการบัญชีต้นทุน ดังตาราง 14

ตาราง 14 การจัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบงบประมาณของ ประเทศญี่ปุ่น	องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทย
เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าอาหารทำการนอกเวลา ค่าเช่าบ้าน ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ เงินสมทบกองทุนประกันสังคม
ค่าจ้างชั่วคราว	ค่าจ้างรายเดือน ค่าจ้างครูไม่มีวุฒิที่ได้รับโอนจากโรงเรียนเอกชน ค่าจ้างครูท้องถิ่น 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน
การศึกษาและวิจัย	เงินอุดหนุนใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา เงินอุดหนุนโครงการวิจัย 62 เรื่อง

ตาราง 14 (ต่อ)

องค์ประกอบงบประมาณของ ประเทศญี่ปุ่น	องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทย
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ ค่าจ้างเหมาบริการ ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าไปรษณีย์โทรเลข
โครงการสนับสนุน	ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เกณฑ์มาตรฐาน- การศึกษา ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนารูปแบบการสอน-วิชาชีพ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา- ตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก (World Bank) ค่าใช้จ่ายโครงการนำร่องการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ค่าใช้จ่ายโครงการนำร่องโครงการปรับปรุงระบบจัด- การงบประมาณด้านการศึกษา ค่าใช้จ่ายสมทบโครงการเงินกู้ธนาคารโลก เงินอุดหนุนทั่วไป ยกเว้น เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อ สนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา เงินอุดหนุนค่าวัสดุ การศึกษา เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน และ เงินอุดหนุนโครงการวิจัย 62 เรื่อง
ค่าใช้จ่ายคงที่	ค่าเช่าทรัพย์สิน ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม
กิจกรรมโรงเรียน	เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ วัสดุคอมพิวเตอร์

ตาราง 14 (ต่อ)

องค์ประกอบงบประมาณของ ประเทศญี่ปุ่น	องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทย
กิจกรรมโรงเรียน (ต่อ)	วัสดุการเกษตร วัสดุการศึกษา วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร
รายจ่ายอื่นๆ	ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ ค่ารับรองและพิธีการ ค่าใช้สอยอื่นๆ วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น วัสดุงานบ้านงานครัว วัสดุโฆษณาและเผยแพร่ วัสดุอื่นๆ วัสดุเวชภัณฑ์ วัสดุยานพาหนะและขนส่ง วัสดุเครื่องแต่งกาย
ที่ดิน	ที่ดิน
สิ่งก่อสร้าง	ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าก่อสร้างอื่นๆ
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	วัสดุสำนักงาน ครุภัณฑ์สำนักงาน ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่ ครุภัณฑ์การศึกษา ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง ครุภัณฑ์การแพทย์ ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ
หนังสือ	วัสดุหนังสือ วารสารและตำรา
เงินชำระเงินกู้	ไม่มี

4.2.3 รวมงบประมาณค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Cost) ในแต่ละหน่วยต้นทุน (Cost Center) โดยพิจารณาแผนงานและงานที่สัมพันธ์โดยตรงกับหน่วยต้นทุน (จัดต้นทุนทางตรงเข้าแต่ละหน่วยต้นทุน) ดังนั้นงบประมาณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงานที่สัมพันธ์โดยตรงกับหน่วยต้นทุน เป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทางตรงสำหรับหน่วยต้นทุนนั้นๆ ดังนี้

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2544

<u>แผนงาน/งาน</u>	<u>หน่วยงาน</u>	<u>หน่วยต้นทุน</u>
- งานดำเนินการศึกษาก่อนประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับก่อนประถมศึกษา
- โครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับก่อนประถมศึกษา
- งานดำเนินการประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับประถมศึกษา
- งานดำเนินการศึกษาพิเศษ	สังกัด สศ.	การศึกษาพิเศษ
- โครงการพัฒนาการศึกษาพิเศษ	สังกัด สศ.	การศึกษาพิเศษ
- โครงการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ	สังกัด สศ.	การศึกษาพิเศษ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2545

<u>แผนงาน/งาน</u>	<u>หน่วยงาน</u>	<u>หน่วยต้นทุน</u>
- งานดำเนินการศึกษาก่อนประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับก่อนประถมศึกษา
- โครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับก่อนประถมศึกษา
- งานดำเนินการประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับประถมศึกษา
- โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ระยะที่1)	สังกัด สปช.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- งานดำเนินการศึกษาพิเศษ	สังกัด สศ.	การศึกษาพิเศษ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546

<u>แผนงาน/งาน</u>	<u>หน่วยงาน</u>	<u>หน่วยต้นทุน</u>
- งานดำเนินการศึกษาก่อนประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับก่อนประถมศึกษา
- งานดำเนินการประถมศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับประถมศึกษา
- งานจัดการศึกษาระดับประถมลงสู่ท้องถิ่น	สังกัด สปช.	ระดับประถมศึกษา
- โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	สังกัด สปช.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- งานจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา	สังกัด สศ.	ระดับก่อนประถมศึกษา
- งานจัดการศึกษาประถมศึกษา	สังกัด สศ.	ระดับประถมศึกษา
- งานสนับสนุนพัฒนาการศึกษาพิเศษ	สังกัด สศ.	การศึกษาพิเศษ

4.2.4 กำหนดเกณฑ์การปันส่วน

โดยพิจารณา เกณฑ์ปันส่วน คือ อัตราส่วนจำนวนนักเรียน ให้เหมาะสมกับแต่ละงาน/แผนงานสนับสนุนและเพื่อทำการปันส่วนต้นทุนดังตาราง 15

ตาราง 15 การกำหนดเกณฑ์ปันส่วน ปีงบประมาณ 2544

งาน/แผนงานและหน่วยงาน		หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
งานบริหารทั่วไป	สังกัด วช.	ระดับอนุบาล	(นร.อนบ.สปช. + นร.อนบ. สศ. (ไม่รวม พศ.)) / (นร.สปช. + นร.สศ.)
งานนโยบายและแผน	สังกัด วช.	ระดับประถมศึกษา	(นร.ปถ.สปช. + นร.ปถ.สศ. (ไม่รวม พศ.)) / (นร.สปช. + นร.สศ.)
งานพัฒนาหลักสูตร	สังกัด วช.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	(นร.มต.สปช. + นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.)) / (นร.สปช. + นร.สศ.)
งานพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	สังกัด วช.	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / (นร.สปช. + นร.สศ.)
งานวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา	สังกัด วช.	การศึกษาพิเศษ	นร.พศ.สศ./ (นร.สปช. + นร.สศ.)
งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ	สังกัด วช.		
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ภาษาไทย	สังกัด วช.		
งานวิจัย	สังกัด วช.		
โครงการป้องกันการติดยาและสารเสพติด	สังกัด วช.		
งานบริหารทั่วไป	สังกัด สปช.	ระดับอนุบาล	นร.อนบ.สปช. / นร.สปช.
งานนโยบายและแผน	สังกัด สปช.	ระดับประถมศึกษา	นร.ปถ.สปช. / นร.สปช.
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	นร.มต.สปช. / นร.สปช.
งานอนามัยโรงเรียน	สังกัด สปช.		
โครงการถ่ายโอนกิจกรรมอาหารเสริม(นม)	สังกัด สปช.		
งานพัฒนาการเรียนการสอน	สังกัด สปช.		
งานพัฒนาบุคลากร	สังกัด สปช.		
งานนิเทศและติดตามผล	สังกัด สปช.		
งานประเมินผลการศึกษา	สังกัด สปช.		
มาตรฐานการศึกษา	สังกัด สปช.		
งานวิจัย	สังกัด สปช.		

ตาราง 15 (ต่อ)

งาน/แผนงานและหน่วยงาน	หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
โครงการประสานงานเพื่อความ มั่นคง 5 จังหวัดชายแดนใต้ สังกัด สปข.		
<u>ยกเว้น</u>		
งานโครงการนำร่องการจัด การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี สังกัด สปข.	ระดับประถมศึกษา และระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น	นร.ปถ.สปข. / (นร.ปถ.สปข. + นร.มต.สปข.) และนร.มต.สปข. / (นร.ปถ.สปข. + นร.มต.สปข.)
ในงานโครงการขยายโอกาส ทางการศึกษา : สังกัด สปข.		
- ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนา การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก (World Bank)	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน
โครงการถ่ายโอนกิจกรรม อาหารเสริม(นม) สังกัด สปข.		
- เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม (นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับ ก่อนประถมศึกษา	ระดับอนุบาล	ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน
- เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม (นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1-4	ระดับประถมศึกษา	ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน
งานบริหารทั่วไป สังกัด สศ.	ระดับอนุบาล	นร.อนบ.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.ส ศ. (ไม่รวม พศ.)
งานนโยบายและแผน สังกัด สศ.	ระดับประถมศึกษา	นร.ปถ.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
โครงการศึกษาสายสามัญด้วย ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
โครงการพัฒนาการกีฬาและ สุขภาพอนามัย สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
โครงการถ่ายโอนกิจกรรม อาหารเสริม(นม)		
งานพัฒนาบุคลากร สังกัด สศ.		
งานนิเทศการศึกษา สังกัด สศ.		
งานวิจัย สังกัด สศ.		
โครงการป้องกันการติดยาและ สารเสพติด สังกัด สศ.		

ตาราง 15 (ต่อ)

งาน/แผนงานและหน่วยงาน	หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
งานดำเนินการมัธยมศึกษา	สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น
โครงการจัดตั้งโรงเรียน มัธยมศึกษาใหม่(ระยะที่2)	สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
โครงการยกระดับมาตรฐาน คุณภาพของโรงเรียน มัธยมศึกษา	สังกัด สศ.	
งานจัดการศึกษาสงเคราะห์	สังกัด สศ.	ระดับอนุบาล
		ระดับประถมศึกษา
		ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น
		ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

ตาราง 16 การกำหนดเกณฑ์ปันส่วน ปีงบประมาณ 2545

งาน/แผนงานและหน่วยงาน	หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
งานบริหารทั่วไป	สังกัด วช.	ระดับอนุบาล
งานนโยบายและแผน	สังกัด วช.	ระดับประถมศึกษา
งานพัฒนาหลักสูตร	สังกัด วช.	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น
งานพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ทางการศึกษา	สังกัด วช.	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
งานวัดผลและประเมินผล ทางการศึกษา	สังกัด วช.	การศึกษาพิเศษ
งานแนะแนวการศึกษาและ อาชีพ	สังกัด วช.	
โครงการส่งเสริมและ พัฒนาการใช้ภาษาไทย	สังกัด วช.	

ตาราง 16 (ต่อ)

งาน/แผนงานและหน่วยงาน		หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
งานวิจัย	สังกัด วช.		
งานบริหารทั่วไป	สังกัด สปช.	ระดับอนุบาล	นร.อนบ.สปช. / นร.สปช.
งานนโยบายและแผน	สังกัด สปช.	ระดับประถมศึกษา	นร.ปถ.สปช. / นร.สปช.
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา	สังกัด สปช.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	นร.มต.สปช. / นร.สปช.
งานอนามัยโรงเรียน	สังกัด สปช.		
งานพัฒนาการเรียนการสอน	สังกัด สปช.		
งานพัฒนาบุคลากร	สังกัด สปช.		
งานนิเทศและติดตามผล	สังกัด สปช.		
งานประเมินผลการศึกษา	สังกัด สปช.		
มาตรฐานการศึกษา	สังกัด สปช.		
งานวิจัย	สังกัด สปช.		
งานบริหารทั่วไป	สังกัด สศ.	ระดับอนุบาล	นร.อนบ.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
งานนโยบายและแผน	สังกัด สศ.	ระดับประถมศึกษา	นร.ปถ.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
โครงการถ่ายโอนกิจกรรมอาหารเสริม(นม)	สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
งานพัฒนาบุคลากร	สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.สศ. (ไม่รวม พศ.)
งานนิเทศการศึกษา	สังกัด สศ.		
งานวิจัย	สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) / (นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) + นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.))
งานดำเนินการมัธยมศึกษา	สังกัด สศ.	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / (นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) + นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.))
โครงการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่(ระยะที่2)	สังกัด สศ.		

ตาราง 16 (ต่อ)

งาน/แผนงานและหน่วยงาน	หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
โครงการยกระดับมาตรฐาน สังกัด สศ. คุณภาพของโรงเรียน มัธยมศึกษา		
<u>ยกเว้น</u> ในงานดำเนินการมัธยมศึกษา สังกัด สศ. - เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษา ครูทายาทชายแดนระดับ ปริญญาตรี - เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษา นักเรียนมัธยมปลายด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ - เงินอุดหนุนค่าอาหาร นักเรียนประจำ(ม.ปลาย)อิสลาม วิทยาลัยแห่งประเทศไทย - เงินอุดหนุนให้เป็น ปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียน ยากจน ม.ต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน
งานจัดการศึกษาสงเคราะห์ สังกัด สศ.	ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	นร.อนบ.สศ. (ประเภท สศ.) / นร.ส ศ. (ประเภท สศ.) นร.ปถ.สศ. (ประเภท สศ.) / นร.สศ. (ประเภท สศ.) นร.มต.สศ. (ประเภท สศ.) / นร.สศ. (ประเภท สศ.) นร.มป.สศ. (ประเภท สศ.) / นร.สศ. (ประเภท สศ.)

ตาราง 17 การกำหนดเกณฑ์ปันส่วน ปีงบประมาณ 2546

งาน/แผนงานและหน่วยงาน	หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
แผนงานจัดการศึกษาขั้น สังกัด วช. พื้นฐาน : งานส่งเสริมวิชาการ	ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย การศึกษาพิเศษ	(นร.อนบ.สพช. + นร.อนบ. สศ. (ไม่ รวม พศ.)) / (นร.สพช. + นร.สศ.) (นร.ปถ.สพช. + นร.ปถ.สศ. (ไม่ รวม พศ.)) / (นร.สพช. + นร.สศ.) (นร.มต.สพช. + นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.)) / (นร.สพช. + นร.สศ.) นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / (นร.สพช. + นร.สศ.) นร.พศ.สศ./ (นร.สพช. + นร.สศ.)

ตาราง 17 (ต่อ)

งาน/แผนงานและหน่วยงาน	หน่วยต้นทุนที่รับ	เกณฑ์การปันส่วน
แผนงานจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน : งานพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	สังกัด สปช. ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	นร.ปถ.สปช. / (นร.ปถ.สปช.+ นร.มต.สปช.) นร.มต.สปช. / (นร.ปถ.สปช.+ นร.มต.สปช.)
แผนงานจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน : การจัดการศึกษา มัธยมศึกษา	สังกัด สปช. ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ไม่ใช่เกณฑ์การปันส่วน
แผนงานการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน : งานพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	สังกัด สศ. ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	นร.ปถ.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.ส ศ.(ไม่รวม อนบ. + พศ.) นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.ส ศ.(ไม่รวม อนบ. + พศ.) นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / นร.ส ศ.(ไม่รวม อนบ. + พศ.)
แผนงานการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน : งานจัดการศึกษา มัธยมศึกษา	สังกัด สศ. ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) / (นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) + นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.)) นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.) / (นร.มต.สศ. (ไม่รวม พศ.) + นร.มป.สศ. (ไม่รวม พศ.))

สปช.	หมายถึง	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
สศ.	หมายถึง	กรมสามัญศึกษา
วช.	หมายถึง	กรมวิชาการ
อนบ.	หมายถึง	ระดับอนุบาล
ปถ.	หมายถึง	ระดับประถมศึกษา
มต.	หมายถึง	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
มป.	หมายถึง	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
พศ.	หมายถึง	การศึกษาพิเศษ
สศ.	หมายถึง	การศึกษาสงเคราะห์
นร.	หมายถึง	จำนวนนักเรียน

4.2.5 ปันส่วนต้นทุนแบบโดด ค่าใช้จ่ายจากงาน/แผนงานสนับสนุนลงสู่แต่ละหน่วย
ต้นทุนที่รับ โดยใช้เกณฑ์การปันส่วนต้นทุนที่กำหนดไว้

4.2.6 เนื่องด้วยงบประมาณทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นแบ่งหน่วยต้นทุน
(Cost Center) ออกเป็นทั้งระดับมัธยมศึกษา (6 ปี) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (3 ปี) และระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) ตามลักษณะของโรงเรียนในญี่ปุ่น และงบประมาณของระดับ

เมื่อได้ข้อมูลจัดทำกระทำการปันส่วนต้นทุนแล้วผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณ (Budget function) โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum)

4.3 วิเคราะห์ประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษากับค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ตามความมุ่งหมายที่ 2 โดยใช้เทคนิคทางเศรษฐศาสตร์ในการศึกษาประสิทธิภาพของงบประมาณ คือ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit–Cost ratio หรือ B/C ratio) หมายถึง อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมด (Cohn & Geske. 1990: 98)

โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงสูตรการคิดให้สอดคล้องกับงานวิจัย ดังสูตรต่อไปนี้

$$\begin{aligned} B/C &= \frac{\text{PV of benefits}}{\text{PV of cost}} \\ &= \frac{\text{Educational effectiveness index}}{\text{Cost or educational expenses}} \end{aligned}$$

เมื่อ	Education effectiveness index (Output)	คือ	ค่าดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษา
	Cost or education expenses (Input)	คือ	ต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา ต่อ GDP

4.4 วิเคราะห์ความเสมอภาคทางงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ตามความมุ่งหมายที่ 3 โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

4.4.1 สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation = CV) เป็นการวัดการกระจายโดยการหาสัดส่วนระหว่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับค่าเฉลี่ย (Mean) (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2524: 44; อ้างอิงจาก Burne. 1977; Cowell. 2000: 24) โดยมาตรฐานในการเทียบเคียง คือ เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 0.1 (Odden, Allan and Goetz Michael. 2005: 7)

$$\text{สูตรการคำนวณ } CV = \frac{\sigma}{\mu}$$

$$\text{หรือประมาณค่าได้จากสูตร } CV = \frac{S.D.}{\bar{X}}$$

CV = สัมประสิทธิ์ของความแปรผันของรายได้ประชากร

σ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้

μ = ค่าเฉลี่ยของรายได้

4.4.2 ดัชนีแมคลูน (Mcloone Index = MI) เป็นการวัดการกระจายที่ใช้หลักการปรับเพิ่มค่าของข้อมูลที่ต่ำกว่ามัธยฐาน (Median) ให้ใกล้เคียงตำแหน่งมัธยฐาน กล่าวคือ การวัดการกระจายด้วยดัชนีแมคลูน เป็นการหาสัดส่วนระหว่างผลรวมของข้อมูลที่มีค่าต่ำกว่ามัธยฐานกับผลคูณของค่ามัธยฐานกับจำนวนข้อมูลที่มีค่าต่ำกว่ามัธยฐานทั้งหมด โดยมาตรฐานในการเทียบเคียง คือ เท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 95 (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2524: 44-45; อ้างอิงจาก Burne. 1977; Odden, Allan and Goetz Michael. 2005: 8)

$$\text{สูตรการคำนวณ } MI = \frac{\sum_{i=1}^{n_0} X_i}{Mdn \times n_0}$$

MI = ดัชนีแมคลูนของรายได้ประชากร

X_i = รายได้ของคนที่ i ที่มีค่าน้อยกว่ามัธยฐานของรายได้

Mdn = ค่ามัธยฐานของรายได้ประชากร

n_0 = จำนวนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่ามัธยฐาน

7.2.3 สัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient = G) เป็นการวัดการกระจายที่ใช้หลักการคำนวณสัมประสิทธิ์จินีเพื่อเปรียบเทียบกับโค้งลอเรนซ์ (Lorenz curve) กับเส้นตรงความเสมอภาคในอุดมคติ (Ideal equality straight line) ซึ่งเส้นตรงความเสมอภาคในอุดมคตินี้ คือ เส้นตรงที่ทำมุม 45 องศา ผ่านจุดตัดของแกนนอนและแกนตั้ง ส่วนโค้งลอเรนซ์ เป็นเส้นโค้งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนสะสมของประชากรกับสัดส่วนสะสมของรายได้ โดยมีแกนนอนคือ สัดส่วนสะสมของประชากร และแกนตั้งคือ สัดส่วนสะสมของรายได้ (Wikipedia. 2007: Online)

สูตรการคำนวณ

$$G_1 = 1 - \sum_{k=1}^n (X_k - X_{k-1})(Y_k + Y_{k-1})$$

G = สัมประสิทธิ์จินีของรายได้ประชากร

Y_i = รายได้ของคนที่ i เมื่อเรียงลำดับรายได้จากต่ำสุดไปหาสูงสุด

X_i = ประชากรคนที่ i

n = จำนวนประชากรทั้งหมด

ค่าสัมประสิทธิ์ของ Gini จะมีช่วงจาก 0 ถึง 1 กล่าวคือ ค่า 0 หมายถึง มีความเสมอภาคทางงบประมาณอย่างสมบูรณ์ ส่วนค่า Gini ที่เท่ากับ 1 แสดงว่าไม่มีความเสมอภาคทางงบประมาณ อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นระดับของความแตกต่างจากความเสมอภาคทางงบประมาณ นั่นคือ ค่าของดรรชนียิ่งน้อยหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ในช่วงปีงบประมาณที่ศึกษา ก็แสดงว่ามีความเสมอภาคทางงบประมาณมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน

การวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือนเป็นการแปลความหมายของสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ใน 3 ส่วน คือ 1) ผลการเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น และ 3) ผลการเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นแสดงในบทที่ 4

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ

การนำเสนอผลวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไปที่แตกต่างกันและที่เหมือนกันในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณจากข้อมูลที่ปรากฏ นำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบในรูปแบบของตารางอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด

1.2 การศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณ ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชีและได้รับการปันส่วนต้นทุนในแต่ละหน่วยต้นทุนแล้วของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น

การนำเสนอผลวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาในเชิงลึกด้านสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคทางการบัญชีต้นทุนคือวิธีการปันส่วนต้นทุนแบบโดด (Stand-Alone Cost-Allocation Method) ในการปันส่วนต้นทุนจากหน่วยต้นทุนหรือกิจกรรมสนับสนุน (Support cost center/activity) ไปสู่หน่วยต้นทุน (Cost Center) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยต้นทุนเป็นระดับชั้นการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษารับผิดชอบอยู่ ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาพิเศษ แล้วจึงนำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบในรูปแบบของตารางอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ ในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

การนำเสนอผลวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ของการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคทางเศรษฐศาสตร์อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit–Cost ratio) ในการวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณที่ได้จัดทำแล้วในตอนที่ 1

ตอนที่ 3 การศึกษาเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

การนำเสนอผลวิเคราะห์ในตอนนี้ เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ความเสมอภาค โดยใช้เครื่องมือในการวัดความเสมอภาค 3 แบบ ได้แก่ สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation) ดรรชนีแมคลูน (McLoone Index) เส้นโค้งลอเรนซ์ และสัมประสิทธิ์จินิ (Lorenz Curve and Gini Coefficient)

ตอนที่ 1 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget Function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

1.1 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ

1.1.1 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทย

ตาราง 18 สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2547 ประเทศไทย (ร้อยละ)

งบประมาณประเทศไทย	2544		2545		2546		2547		ค่าเฉลี่ย 4 ปี
	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	ร้อยละ
งบบุคลากร									
เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว	2,168	79.64	2,251	80.07	2,176	81.65	2,279	81.94	80.78
เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	2,143	78.76	2,229	79.26	2,147	80.54	2,248	79.81	79.84
ค่าจ้างชั่วคราว	24	0.89	23	0.81	30	1.11	31	0.97	0.98
งบดำเนินการ									
ค่าตอบแทนและค่าวัสดุใช้สอย	141	5.19	130	4.62	176	6.61	80	2.88	4.82
ค่าสาธารณูปโภค	15	0.56	18	0.64	17	0.62	3	0.11	0.49
งบลงทุน									
ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและค่าสิ่งก่อสร้าง	143	5.25	102	3.62	110	4.11	65	2.35	3.86
ค่าครุภัณฑ์	18	0.67	22	0.77	25	0.95	13	0.71	0.71
ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง	124	4.57	80	2.85	84	3.17	53	3.14	3.11
งบเงินอุดหนุน									
เงินอุดหนุน	246	9.03	286	10.16	187	7.01	354	12.72	9.73
งบรายจ่ายอื่น									
รายจ่ายอื่น	9	0.34	25	0.89	-	0.001	-	-	0.32
รวม	2,722.63	100	2,812.71	100	2,665.13	100	2,782.87	100	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 18 พบว่าประเทศไทยจัดหมวดองค์ประกอบงบประมาณไว้ 5 หมวด ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุน งบอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น โดยบุคลากรได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับ 1 งบเงินอุดหนุนได้รับการจัดสรรเป็นอันดับ 2 และงบลงทุนได้รับการจัดสรรเป็นอันดับ 3 โดยเฉลี่ย 4 ปีเท่ากับร้อยละ 80.87 9.73 และ 3.86 ตามลำดับ

1.1.2 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ (Budget function) และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละองค์ประกอบของประเทศญี่ปุ่น

ตาราง 19 สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณระดับชาติทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

งบประมาณระดับชาติ	2544	ร้อยละ	2545	ร้อยละ	2546	ร้อยละ	ร้อยละเฉลี่ย 3 ปี
งบดำเนินการ	462	91.42	440	95.99	487	87.21	91.25
เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว (Salaries) ⁽¹⁾	378	74.86	365	79.57	386	69.06	74.15
การศึกษาและการวิจัย (Education & research)	31	6.09	29	6.29	34	6.16	6.18
ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม (Maintenance & repairs)	33	6.52	28	6.09	40	7.14	6.62
ค่าโครงการสนับสนุน (Auxiliary program) ⁽³⁾	2	0.45	2	0.46	2	0.31	0.40
ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed charges) ⁽⁴⁾	17	3.36	16	3.46	21	3.81	3.55
รายจ่ายอื่นๆ (Other)	1	0.15	1	0.12	4	0.73	0.35
งบลงทุน	43	8.58	18	4.01	71	12.79	8.75
ค่าที่ดิน (Land)	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00
ค่าสิ่งก่อสร้าง (Construction)	32	6.39	13	2.83	64	11.48	7.19
ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย (Equipment & materials)	11	2.14	5	1.12	7	1.26	1.51
ค่าหนังสือ (Books)	0	0.05	0	0.06	0	0.04	0.05
รวม	505	100	459	100	559	100	100

ตาราง 20 สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณระดับท้องถิ่นทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณ ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

งบประมาณระดับชาติ	2544	ร้อยละ	2545	ร้อยละ	2546	ร้อยละ	ร้อยละเฉลี่ย 3 ปี
งบดำเนินการ	99,181	82.75	95,279	82.50	100,642	82.72	82.66
เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว (Salaries) ⁽¹⁾	88,071	73.48	84,397	73.08	89,253	73.36	73.31
ค่ากิจกรรมโรงเรียน (School activities) ⁽²⁾	3,144	2.62	3,255	2.82	3,234	2.66	2.70
ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม (Maintenance & repairs)	5,073	4.23	4,803	4.16	5,025	4.13	4.17
ค่าโครงการสนับสนุน (Auxiliary program) ⁽³⁾	2,456	2.05	2,416	2.09	2,688	2.21	2.12
ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed charges) ⁽⁴⁾	437	0.36	407	0.35	442	0.36	0.36
งบลงทุน	11,735	9.79	11,044	9.56	11,430	9.39	9.58
ค่าที่ดิน (Land)	795	0.66	655	0.57	595	0.49	0.57
ค่าสิ่งก่อสร้าง (Construction)	9,162	7.64	8,785	7.61	9,324	7.66	7.64
ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย (Equipment & materials)	1,597	1.33	1,417	1.23	1,330	1.09	1.22
ค่าหนังสือ (Books)	180	0.15	187	0.16	180	0.15	0.15
งบเงินชำระหนี้	8,943	7.46	9,166	7.94	9,589	7.88	7.76
เงินชำระหนี้ (Loan charges) ⁽⁵⁾	8,943	7.46	9,166	7.94	9,589	7.88	7.76
รวม	119,859	100	115,489	100	121,661	100	100

หมายเหตุ (1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่

(2) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ, ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในห้องเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน, ทักษะศึกษา, วัสดุสำหรับการสอน

(3) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าตรวจสุขภาพ

(4) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมกองทุนศูนย์สุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าประกันอาคาร เงินชำระค่างวดและค่าเช่า

(5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ท้องถิ่น (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่นได้)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 19 และ 20 พบว่าในงบประมาณระดับชาติ ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนด การศึกษาและการวิจัย และรายจ่ายอื่นๆ เป็นองค์ประกอบงบประมาณแต่ไม่มีการกำหนดในระดับท้องถิ่น และในงบประมาณระดับท้องถิ่น ได้กำหนดค่ากิจกรรมโรงเรียน และเงินชำระหนี้ เป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักแต่ไม่มีการกำหนดในระดับชาติ

ตามตาราง 19 พบว่าในระดับชาติได้จัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณหลักเงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว มีสัดส่วนสูงสุดในทุกองค์ประกอบงบประมาณหลัก คือมีสัดส่วนร้อยละ 74.86 79.57 และ 69.06 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ

ตามตาราง 20 พบว่าในระดับท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณในองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว มีสัดส่วนสูงสุดในทุกองค์ประกอบงบประมาณหลักเช่นกัน คือมีสัดส่วนร้อยละ 73.48 73.08 และ 73.36 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ปี เท่ากับร้อยละ 73.31 และพบว่าองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินชားเงินกู้ มีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับที่ 2 คือมีสัดส่วนร้อยละ 7.46 7.94 และ 7.88 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ปี เท่ากับร้อยละ 7.76 องค์ประกอบงบประมาณหลักค่าสิ่งก่อสร้าง มีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับที่ 3 คือร้อยละ 7.64 7.61 และ 7.66 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ปี เท่ากับร้อยละ 7.64

ตาราง 21 สัดส่วนเปรียบเทียบงบประมาณระดับชาติและงบประมาณระดับท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปีงบประมาณ	2544	ร้อยละ	2545	ร้อยละ	2546	ร้อยละ	เฉลี่ย 3 ปี	ร้อยละ เฉลี่ย 3 ปี
งบประมาณระดับชาติ	505	0.42	459	0.40	559	0.46	507	0.42
งบประมาณระดับท้องถิ่น	119,859	99.58	115,489	99.60	121,661	99.54	119,003	99.58
รวม	120,364	100	115,948	100	122,220	100	119,511	100

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 21 พบว่าสัดส่วนงบประมาณระดับท้องถิ่นสูงกว่าระดับชาติอยู่มากกว่าร้อยละ 99 โดยที่งบประมาณระดับชาติอยู่ที่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ดังนั้นงบประมาณทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชาติเป็นสัดส่วนร้อยละต่องบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ 0.42 0.40 และ 0.46 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ ร้อยละ 0.42 และในระดับท้องถิ่นเป็นสัดส่วนร้อยละต่องบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ 99.58 99.60 และ 99.54 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ ร้อยละ 99.58

ตาราง 22 สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณรวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

งบประมาณประเทศญี่ปุ่น	2544	ร้อยละ	2545	ร้อยละ	2546	ร้อยละ	ร้อยละเฉลี่ย 3 ปี
งบดำเนินการ	99,643	82.78	95,719	82.55	101,130	82.74	82.70
เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว (Salaries)	88,449	73.48	84,762	73.10	89,638	73.34	73.31
การศึกษาและการวิจัย (Education & research)	31	0.03	29	0.02	34	0.03	0.03
ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม (Maintenance & repairs)	5,106	4.24	4,831	4.17	5,065	4.14	4.18
ค่าโครงการสนับสนุน (Auxiliary program)	2,458	2.04	2,418	2.09	2,690	2.20	2.11
ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed charges)	454	0.38	423	0.36	463	0.38	0.37
ค่ากิจกรรมโรงเรียน (School activities)	3,144	2.61	3,255	2.81	3,234	2.65	2.69
รายจ่ายอื่นๆ (Other)	1	0.00	1	0.00	4	0.003	0.00
งบลงทุน	11,778	9.79	11,063	9.54	11,501	9.41	9.58
ค่าที่ดิน (Land)	795	0.66	655	0.56	595	0.49	0.57
ค่าสิ่งก่อสร้าง (Construction)	9,195	7.64	8,798	7.59	9,388	7.68	7.64
ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย (Equipment & materials)	1,608	1.34	1,422	1.23	1,337	1.09	1.22
ค่าหนังสือ (Books)	181	0.15	187	0.16	181	0.15	0.15
งบเงินชำระเงินกู้	11,778	7.43	9,166	7.91	9,589	7.85	7.73
เงินชำระเงินกู้ (Loan charges)	8,943	7.43	9,166	7.91	9,589	7.85	7.73
รวม	120,364	100	115,948	100	122,220	100	100

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 22 พบว่า การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณรวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ในหมวดงบดำเนินการสูงกว่าในหมวดงบลงทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 82.70 ส่วนงบลงทุนและงบเงินชำระเงินกู้ ค่าเฉลี่ย 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 9.58 และ 7.73 ตามลำดับ

และพบว่า องค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว มีสัดส่วนสูงสุดในทุกองค์ประกอบงบประมาณหลัก คือมีสัดส่วนร้อยละ 73.48 73.10 และ 73.34 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ร้อยละ 73.31 และพบว่าองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินชำระเงินกู้ มีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับที่ 2 คือมีสัดส่วนร้อยละ 7.43 7.91 และ 7.85 สำหรับปี พ.ศ. 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.73 องค์ประกอบงบประมาณหลักค่าสิ่งก่อสร้าง มีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับที่ 3 คือมีสัดส่วนร้อยละ 7.64 7.59 และ 7.68 ในปี พ.ศ. 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.64

1.1.3 การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ตาราง 23 องค์ประกอบงบประมาณหลักทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งแยกตามหมวด (งบประมาณ) ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
งบบุคลากร	งบดำเนินการ
- เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	- เงินเดือนและค่าจ้างประจำ
- ค่าจ้างชั่วคราว	- ค่าจ้างชั่วคราว
งบดำเนินการ	- ค่าโครงการสนับสนุน/เงินอุดหนุน
- ค่าตอบแทนและวัสดุใช้สอย	- รายจ่ายอื่นๆ
- ค่าสาธารณูปโภค	- การศึกษาและวิจัย
งบลงทุน	- ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม
- ค่าที่ดิน	- ค่าใช้จ่ายคงที่
- ค่าสิ่งก่อสร้าง	- ค่ากิจกรรมโรงเรียน
งบเงินอุดหนุน	งบลงทุน
- ค่าโครงการสนับสนุน/เงินอุดหนุน	- ที่ดิน
งบรายจ่ายอื่น	- สิ่งก่อสร้าง
- รายจ่ายอื่นๆ	- ค่าครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย
	- หนังสือ
	งบเงินชำระเงินกู้
	- เงินชำระกู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 23 พบว่าประเทศไทยจัดหมวดองค์ประกอบงบประมาณเป็น 5 หมวด ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินอุดหนุน งบรายจ่ายอื่นๆ ส่วนประเทศญี่ปุ่นจัดหมวดองค์ประกอบงบประมาณเป็น 3 หมวด ได้แก่ งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินชำระเงินกู้

โดยประเทศไทยในหมวดงบบุคลากร ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ในหมวดงบดำเนินการ ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก ค่าตอบแทนและค่าวัสดุใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค งบลงทุน ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก ค่าที่ดิน ค่าสิ่งก่อสร้าง งบเงินอุดหนุน ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก ค่าโครงการสนับสนุน/เงินอุดหนุน งบรายจ่ายอื่น ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก รายจ่ายอื่นๆ

และประเทศญี่ปุ่นในหมวดงบดำเนินการ ประกอบด้วยองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าโครงการสนับสนุน/เงินอุดหนุน รายจ่ายอื่นๆ การศึกษาและวิจัย ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม ค่าใช้จ่ายคงที่ และค่ากิจกรรมโรงเรียน งบลงทุน

ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนด ค่าสาธารณูปโภคเป็นองค์ประกอบงบประมาณย่อยไว้ในค่าบำรุงรักษาซ่อมแซม ส่วนประเทศไทย กำหนดองค์ประกอบงบประมาณ การศึกษาและการวิจัยเป็นประเภทเงินอุดหนุน กำหนดค่าบำรุงรักษา ค่าซ่อมแซม และค่าใช้จ่ายคงที่ ถือเป็นประเภทค่าใช้จ่าย ส่วนกิจกรรมโรงเรียน ค่าหนังสือ ถือเป็นประเภทค่าวัสดุซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยในค่าตอบแทนและวัสดุใช้สอย

ตาราง 24 การเปรียบเทียบสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย ปีงบประมาณ 2544 - 2547 และประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

องค์ประกอบของงบประมาณ	ประเทศไทย					ประเทศญี่ปุ่น			
	2544 ร้อยละ	2545 ร้อยละ	2546 ร้อยละ	2547 ร้อยละ	4 ปี เฉลี่ย	2544 ร้อยละ	2545 ร้อยละ	2546 ร้อยละ	3 ปีเฉลี่ย
เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว (Salaries)	79.64	80.07	81.65	81.94	80.78	73.48	73.10	73.34	73.31
การศึกษาและการวิจัย (Education & research)						0.03	0.02	0.03	0.03
ค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม (Maintenance & repairs)						4.24	4.17	4.14	4.18
ค่าหนังสือ (Books)						0.15	0.16	0.15	0.15
ค่าโครงการสนับสนุน (Auxiliary program)	9.03	10.26	7.01	12.72	9.73	2.04	2.09	2.20	2.11
ค่าใช้จ่ายคงที่ (Fixed charges)						0.38	0.36	0.38	0.37
ค่ากิจกรรมโรงเรียน (School activities)						2.61	2.81	2.65	2.69
ค่าสาธารณูปโภค	0.56	0.64	0.62	0.11	0.49				
รายจ่ายอื่นๆ (Other)	0.34	0.89	0.00	0.00	0.32	0.0006	0.0005	0.003	0.0015
ค่าตอบแทนและค่าวัสดุใช้สอย	5.19	4.62	6.61	2.88	4.82				
ค่าครุภัณฑ์	0.67	0.77	0.95	0.45	0.71				
ค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย (Equipment & materials)						1.34	1.23	1.09	1.22
ค่าที่ดิน (Land) และค่าสิ่งก่อสร้าง (Construction)	4.57	2.85	3.17	1.90	3.14	8.30	8.15	8.17	8.21
เงินชำระเงินกู้ (Loan charges)						7.43	7.91	7.85	7.73
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100

หมายเหตุ โครงการสนับสนุน หมายถึง เงินอุดหนุน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 24 การเปรียบเทียบสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย ปีงบประมาณ 2544 - 2547 และประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนเฉลี่ยขององค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว เฉลี่ย 3 ปี สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 10.19 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนต่ออัตราส่วน ประเทศไทยไม่ได้กำหนด การศึกษาและการวิจัยเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักดังเช่นประเทศญี่ปุ่นและประเทศญี่ปุ่นได้มีการจัดสรรงบประมาณลงองค์ประกอบงบประมาณหลักนี้สัดส่วนเป็นร้อยละ 0.02-0.03 ทุกปีงบประมาณ เช่นเดียวกับค่าหนังสือ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นกำหนดเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลัก และมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 0.15 นอกจากนี้ ประเทศไทยมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณหลัก โครงการสนับสนุนสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น 4.61 เท่าและประเทศไทยไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายคงที่และค่ากิจกรรมโรงเรียนเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักดังเช่นประเทศญี่ปุ่น และประเทศญี่ปุ่นได้จัดสรรงบประมาณลงแต่ละองค์ประกอบดังกล่าวในสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 0.37 และ 2.69 ตามลำดับ ประเทศไทยมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณหลัก รายจ่ายอื่นๆ สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นเฉลี่ย 212.3 เท่า แต่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนเฉลี่ยขององค์ประกอบงบประมาณหลักค่าที่ดินและค่าสิ่งก่อสร้าง สูงกว่าประเทศไทย 2.61 เท่า และประเทศไทยไม่มีองค์ประกอบงบประมาณหลักเงินชำระเงินกู้ เหมือนประเทศญี่ปุ่น

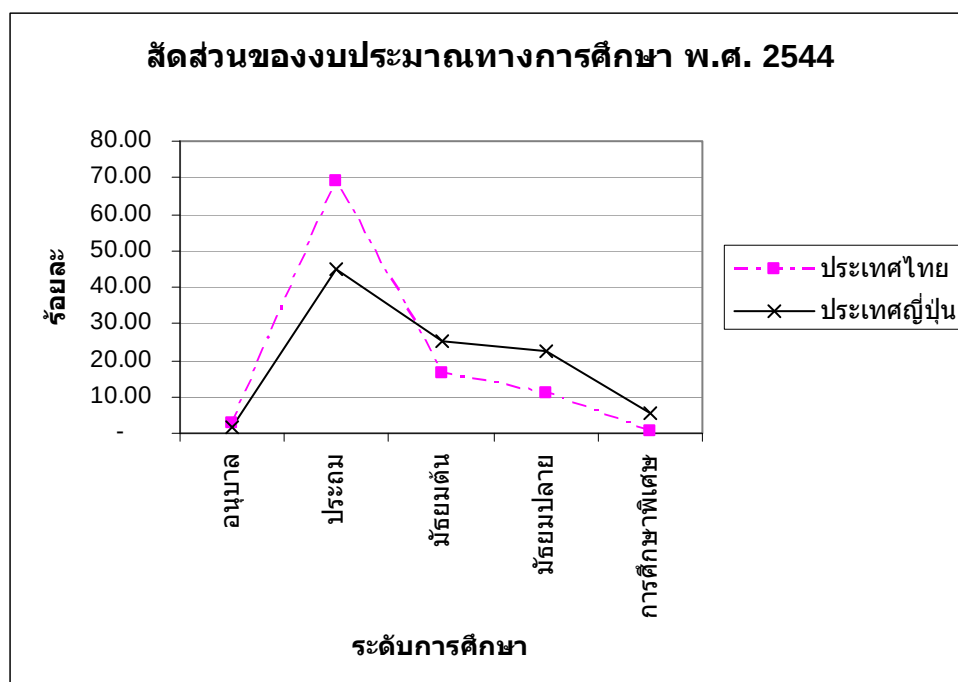
1.2 การศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณ ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชีและได้รับการปันส่วนต้นทุนในแต่ละหน่วยต้นทุนแล้วของประเทศไทยและของประเทศญี่ปุ่น

ผู้วิจัยได้ใช้หลักการทางบัญชีในการจัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณและเทคนิคทางการบัญชีต้นทุนคือวิธีการปันส่วนต้นทุนแบบโดด (Stand-Alone Cost-Allocation Method) ในการปันส่วนต้นทุนจากหน่วยต้นทุนสนับสนุนหรือกิจกรรมสนับสนุน (Support cost center/activity) ไปสู่หน่วยต้นทุน (Cost center) ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยต้นทุนเป็นระดับชั้นการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบอยู่ ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาพิเศษ ดังนี้

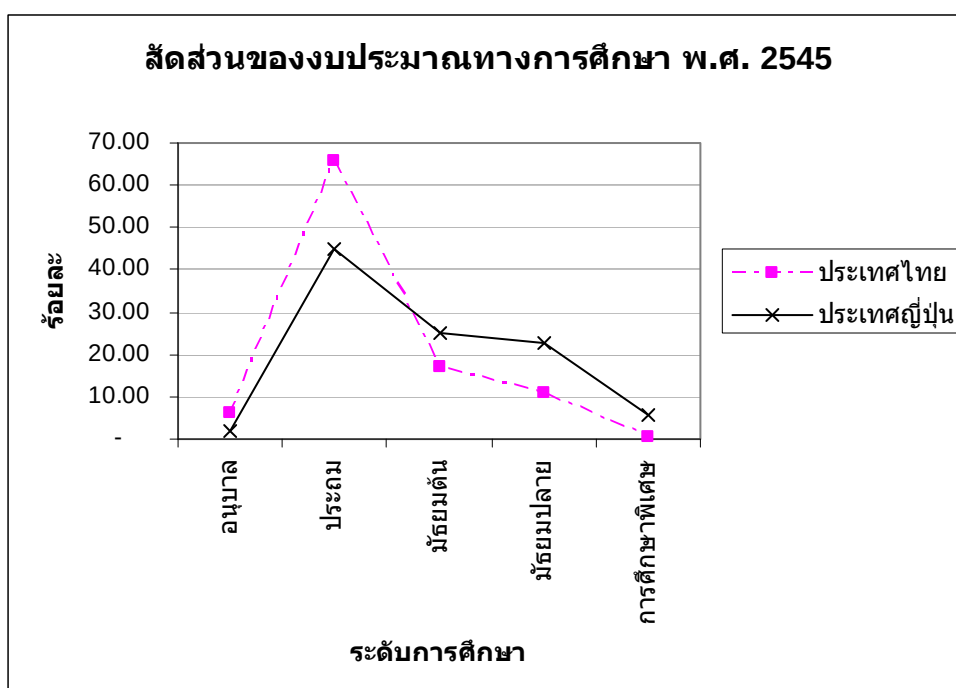
ตาราง 25 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทย และประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

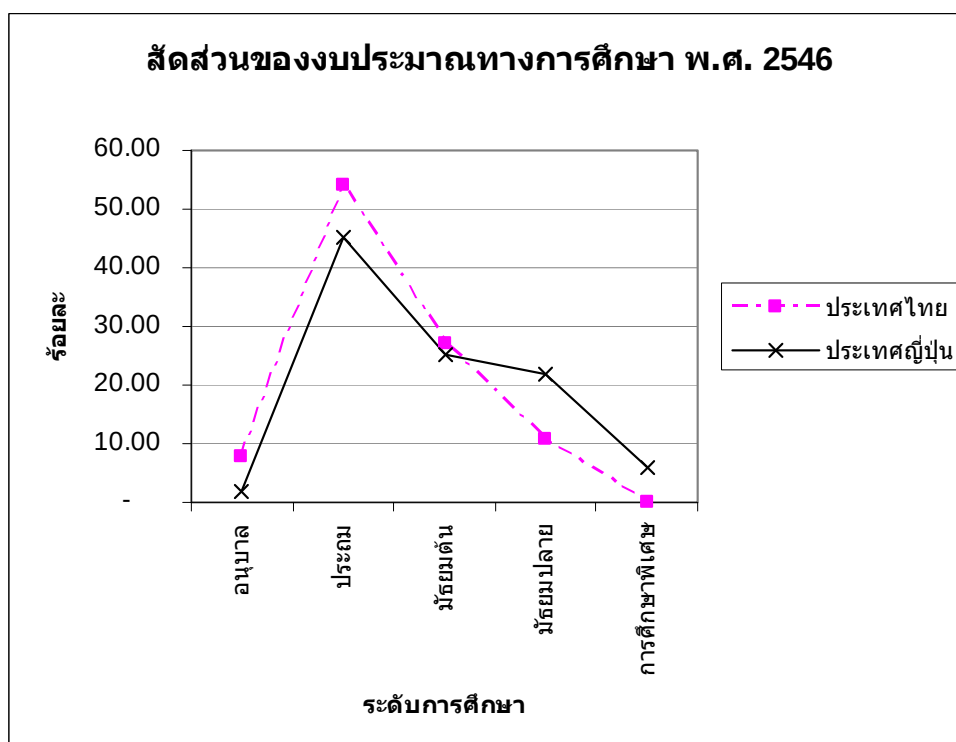
			อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	การศึกษาพิเศษ	รวม
พ.ศ.2544	ไทย	จำนวน	76	1,888	450	298	22	2,734
		ร้อยละ	2.78	69.07	16.45	10.91	0.79	100.00
	ญี่ปุ่น	จำนวน	2,267	54,789	31,019	27,663	6,893	122,631
		ร้อยละ	1.85	44.68	25.29	22.56	5.62	100.00
พ.ศ.2545	ไทย	จำนวน	168	1,850	479	312	14	2,824
		ร้อยละ	5.96	65.54	16.97	11.03	0.50	100.00
	ญี่ปุ่น	จำนวน	2,178	52,898	29,781	26,565	6,703	118,126
		ร้อยละ	1.84	44.78	25.21	22.49	5.67	100.00
พ.ศ.2546	ไทย	จำนวน	229	1,568	778	314	3	2,892
		ร้อยละ	7.91	54.20	26.90	10.87	0.12	100.00
	ญี่ปุ่น	จำนวน	2,236	56,234	31,210	27,316	7,461	124,456
		ร้อยละ	1.80	45.18	25.08	21.95	5.99	100.00

ภาพประกอบ 9 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ปีงบประมาณ 2544 (ร้อยละ)

ภาพประกอบ 10 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ปีงบประมาณ 2545 (ร้อยละ)

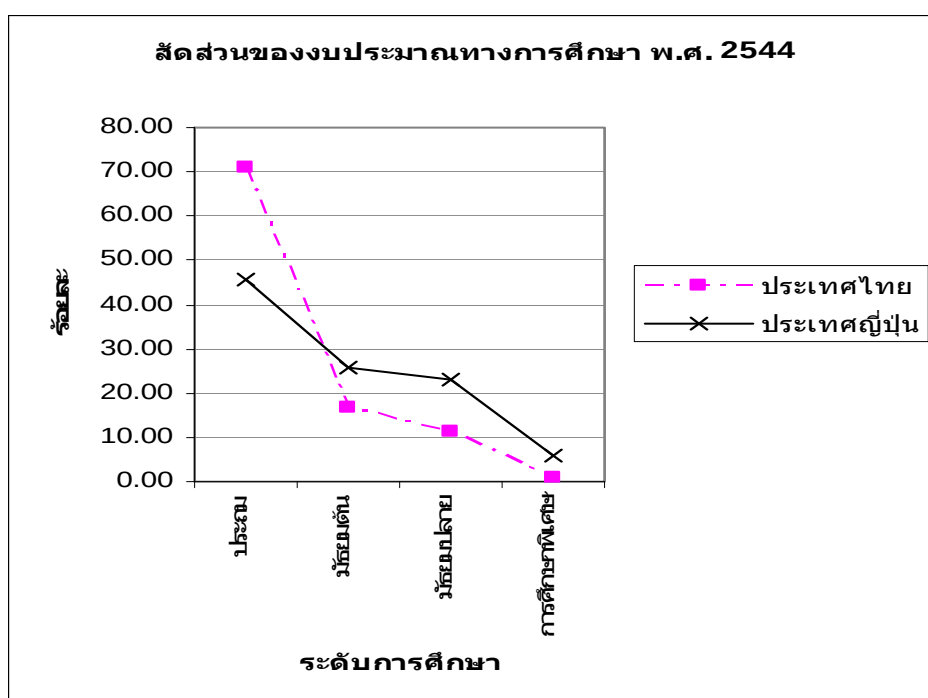
ภาพประกอบ 11 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ปีงบประมาณ 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 25 พบว่า ในประเทศไทยมีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับประถมศึกษาสูงที่สุด คือ ร้อยละ 69.07 65.54 และ 54.20 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และการลงทุนในระดับประถมศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงในปีที่ทำการศึกษา และพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สูงเป็นอันดับที่ 2 คือ สัดส่วนร้อยละ 16.45 16.97 และ 26.90 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ในปี 2545 นั้นมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากปี 2544 เพียงเล็กน้อย แต่ในปี 2546 นั้นมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างมาก (เพิ่มขึ้นร้อยละ 58) จากสัดส่วนในปี 2545 โดยที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงเป็นอันดับที่ 3 คือ สัดส่วนร้อยละ 10.91 11.03 และ 10.87 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และระดับอนุบาลมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงเป็นอันดับต่อมา คือ สัดส่วนร้อยละ 2.78 5.96 และ 7.91 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ ซึ่งการลงทุนในระดับอนุบาลนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปีที่ทำการศึกษา และพบว่าการศึกษาพิเศษมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่ำที่สุด คือ สัดส่วนร้อยละ 0.79 0.50 และ 0.12 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และการลงทุนในระดับประถมศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงในปีที่ทำการศึกษา

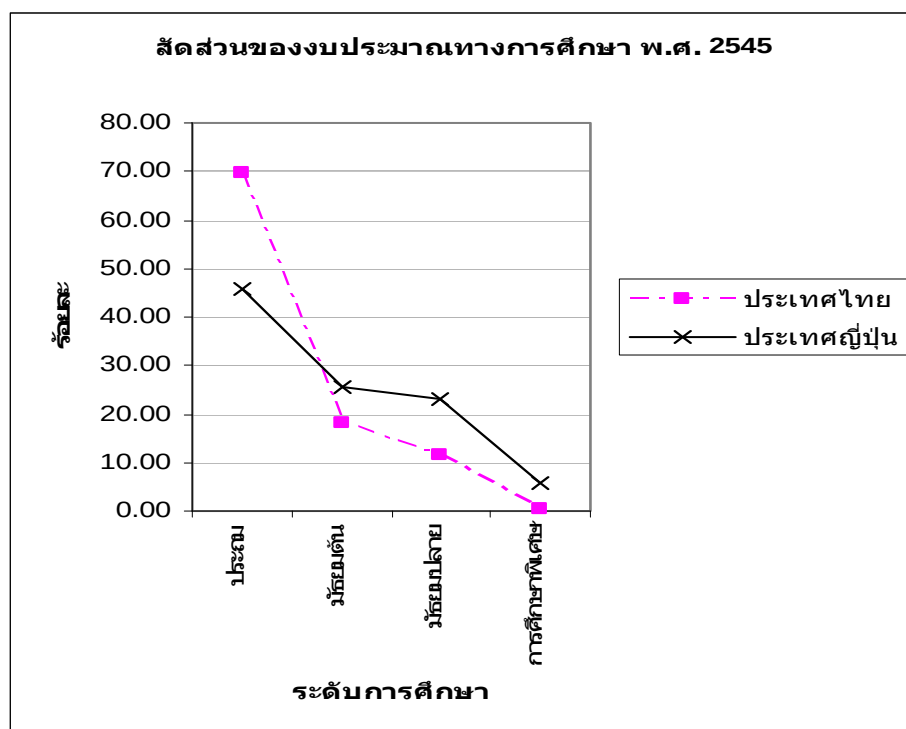
และพบว่าในประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับประถมศึกษาสูงที่สุดเช่นเดียวกับประเทศไทย คือ ร้อยละ 44.68 44.78 และ 45.18 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ แต่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนในการลงทุนการศึกษาระดับนี้ต่ำกว่าประเทศไทย และพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงเป็นอันดับที่ 2 เช่นเดียวกับประเทศไทย คือ สัดส่วนร้อยละ 25.29 25.21 และ 25.08 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาสูงเป็นอันดับที่ 3 เช่นเดียวกับประเทศไทยอีก คือ สัดส่วนร้อยละ 22.56 22.49 และ 21.95 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ แต่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการศึกษาพิเศษเป็นอันดับต่อมาซึ่งต่างจากประเทศไทย คือ สัดส่วนร้อยละ 5.62 5.67 และ 5.99 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับอนุบาลต่ำที่สุด คือ สัดส่วนร้อยละ 1.85 1.84 และ 1.80 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ

ตาราง 26 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและญี่ปุ่นใน
ระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

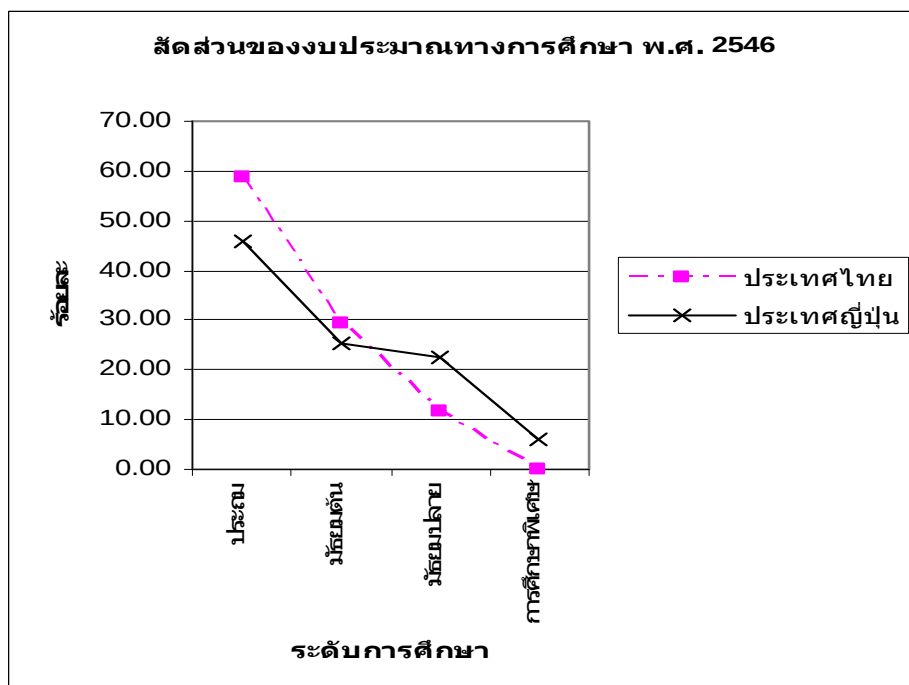
			ประคม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	การศึกษาพิเศษ	รวม
	ไทย	จำนวน	1,888	450	298	22	2,658
พ.ศ.2544	ไทย	ร้อยละ	71.05	16.92	11.22	0.81	100.00
		จำนวน	54,789	31,019	27,663	6,893	120,364
	ญี่ปุ่น	ร้อยละ	45.52	25.77	22.98	5.73	100.00
		จำนวน	1,850	479	312	14	2,655
พ.ศ.2545	ไทย	ร้อยละ	69.69	18.05	11.73	0.53	100.00
		จำนวน	52,898	29,781	26,565	6,703	115,948
	ญี่ปุ่น	ร้อยละ	45.62	25.69	22.91	5.78	100.00
		จำนวน	1,568	778	314	3	2,664
พ.ศ.2546	ไทย	ร้อยละ	58.86	29.21	11.81	0.13	100.00
		จำนวน	56,234	31,210	27,316	7,461	122,220
	ญี่ปุ่น	ร้อยละ	46.01	25.54	22.35	6.10	100.00
		จำนวน					

ภาพประกอบ 12 สัดส่วนงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและ
ประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 (ร้อยละ)

ภาพประกอบ 13 สัดส่วนของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 (ร้อยละ)

ภาพประกอบ 14 สัดส่วนของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นในระดับการศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 (ร้อยละ)

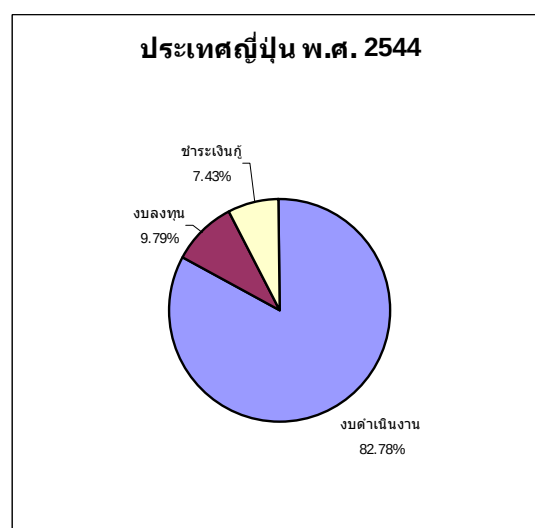
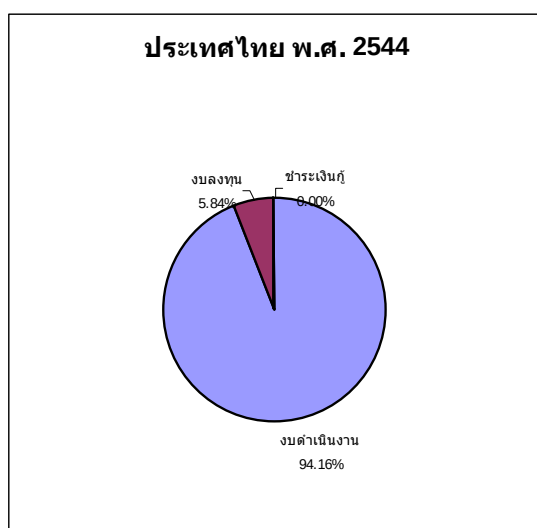
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 26 พบว่าในประเทศไทยมีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาสูงที่สุด คือ ร้อยละ 71.05 69.69 และ 58.86 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และการลงทุนในระดับประถมศึกษา นั้นมีแนวโน้มลดลงในปีที่ทำการศึกษา และพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงเป็นอันดับที่ 2 คือ สัดส่วนร้อยละ 16.92 18.05 และ 29.21 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และการลงทุนในระดับ ประถมศึกษานั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปีที่ทำการศึกษา โดยที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีสัดส่วน ต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงเป็นอันดับที่ 3 คือ สัดส่วน ร้อยละ 11.22 11.73 และ 11.81 และพบว่าการศึกษาพิเศษมีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำที่สุด คือ สัดส่วนร้อยละ 0.81 0.53 และ 0.13 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และการลงทุนในระดับประถมศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงในปีที่ ทำการศึกษา

และพบว่าในประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษาสูงที่สุดเช่นเดียวกับประเทศไทย คือ ร้อยละ 45.52 45.62 และ 46.01 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี สัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอันดับที่ 2 เช่นเดียวกับประเทศไทย คือ สัดส่วน ร้อยละ 25.77 25.69 และ 25.54 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยที่ ระดับมัธยมปลายมีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงเป็นอันดับที่ 3 เช่นเดียวกับประเทศไทย คือ สัดส่วนร้อยละ 22.98 22.91 และ 22.35 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ และมีสัดส่วนต่อการลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน การศึกษาพิเศษต่ำที่สุด คือ สัดส่วนร้อยละ 5.73 5.78 และ 6.10 สำหรับปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ จะเห็นว่าสัดส่วนการลงทุนของประเทศญี่ปุ่นในตารางที่ 26 และตารางที่ 27 มี สัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องด้วยญี่ปุ่นลงทุนในการศึกษาระดับอนุบาลน้อยมาก และเมื่อ ไม่ได้นำการศึกษาระดับอนุบาลมาคำนวณรวม จึงไม่ค่อยส่งผลต่อสัดส่วนของทั้งสองตาราง

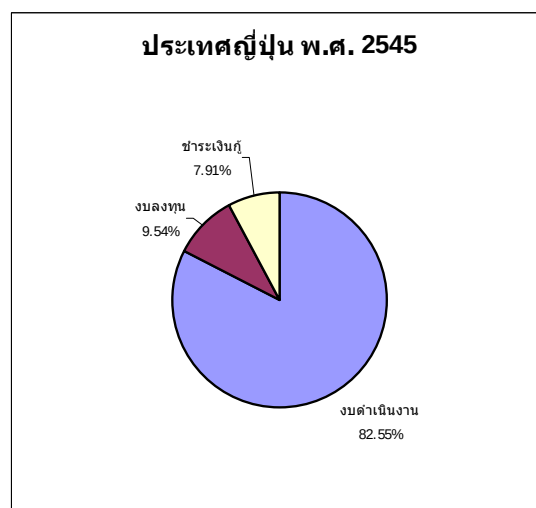
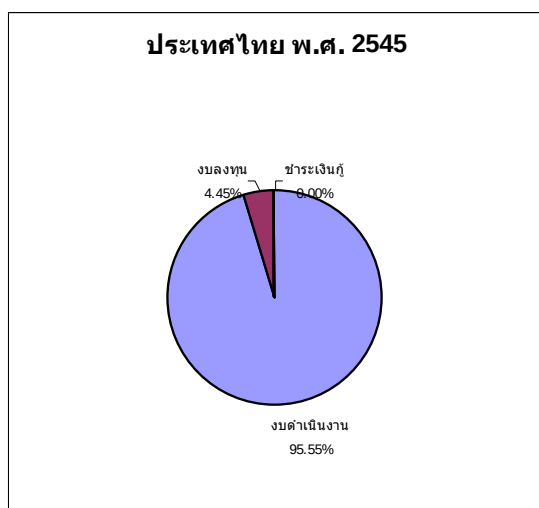
ตาราง 27 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

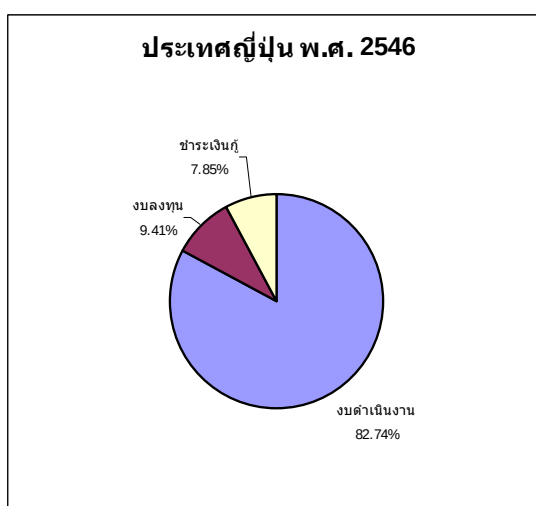
ปีงบประมาณ		พ.ศ. 2544	ร้อยละ	พ.ศ. 2545	ร้อยละ	พ.ศ. 2546	ร้อยละ	เฉลี่ยร้อยละ 3 ปี
ไทย	งบดำเนินการ	2,502	94.16	2,537	95.55	2,538	95.29	95.00
	งบลงทุน	155	5.84	118	4.45	125	4.71	5.00
	ชำระเงินกู้	-	0.00	-	0.00	-	0.00	0.00
	รวม	2,658	100.00	2,655	100.00	2,664	100.00	100.00
ญี่ปุ่น	งบดำเนินงาน	99,643	82.78	95,719	82.55	101,130	82.74	82.70
	งบลงทุน	11,778	9.79	11,063	9.54	11,501	9.41	9.58
	ชำระเงินกู้	8,943	7.43	9,166	7.91	9,589	7.85	7.73
	รวม	120,364	100.00	115,948	100.00	122,220	100.00	100.00

ภาพประกอบ 15 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 (ร้อยละ)

ภาพประกอบ 16 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2545 (ร้อยละ)

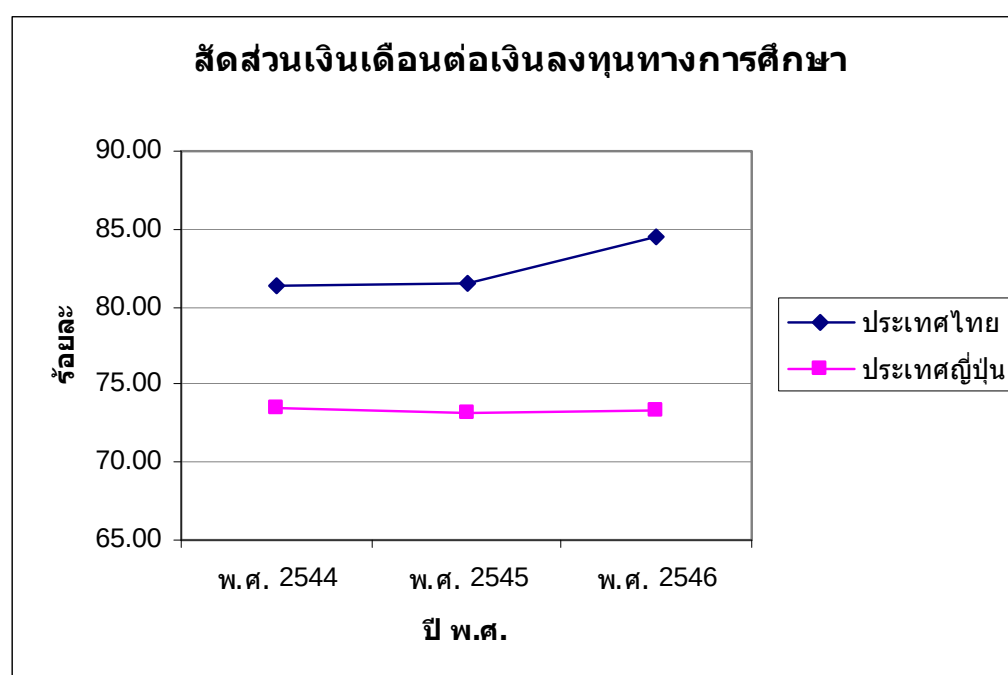

ภาพประกอบ 17 สัดส่วนงบดำเนินงานและงบลงทุนต่อเงินลงทุนทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 27 พบว่าประเทศไทยมีงบดำเนินการสูงกว่าประเทศญี่ปุ่นโดยมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 95.00 และประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 82.70 และในทางกลับกันประเทศญี่ปุ่นมีงบลงทุนสูงกว่าประเทศไทยโดยมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 9.58 และประเทศไทยมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 5.00 นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบของงบประมาณชำระเงินกู้ สัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 7.73 ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้

ตาราง 28 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราวต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	81.29	81.48	84.57	82.44
ประเทศญี่ปุ่น	73.48	73.10	73.34	73.31

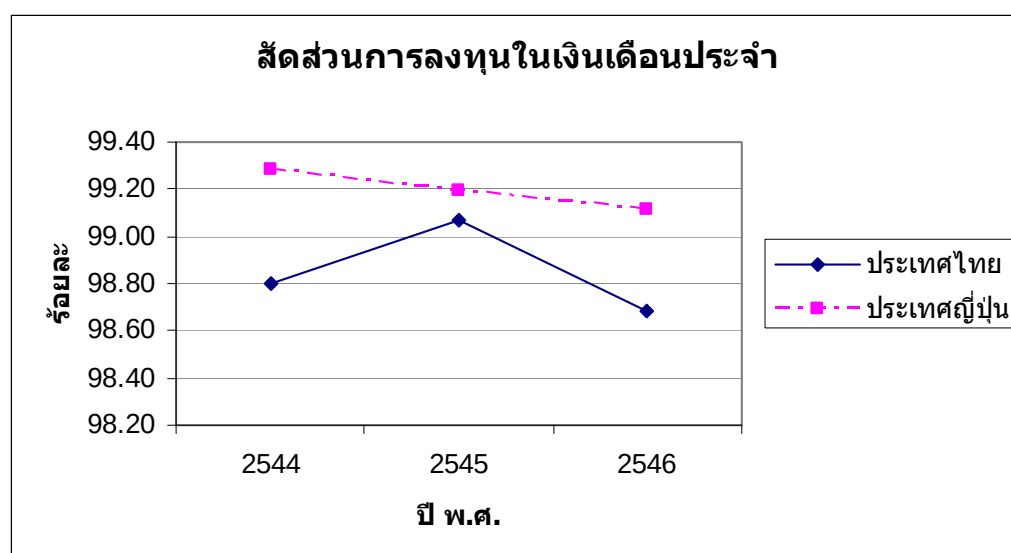
ภาพประกอบ 18 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณเงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 28 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณเงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทย มีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 82.44 ในขณะที่งบประมาณเงินเดือนเฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 73.31 ประเทศไทยมีสัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ทั้ง 3 ปี สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 12.45

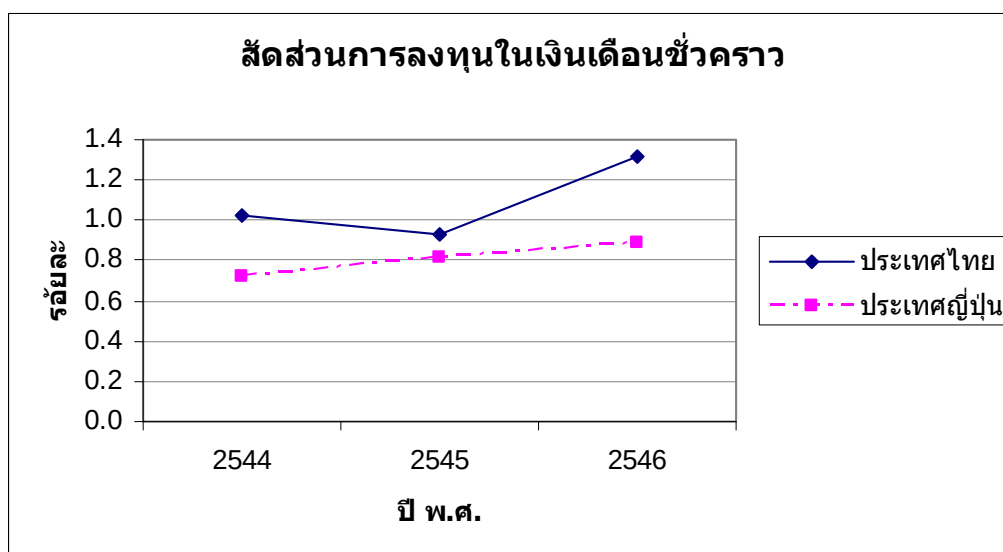
ตาราง 29 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราวต่อเงินเดือนรวม ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

	องค์ประกอบ งบประมาณ	พ.ศ.2544	ร้อยละ	พ.ศ.2545	ร้อยละ	พ.ศ.2546	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ เฉลี่ย
ไทย	เงินเดือนประจำ	2,175	98.98	2,254	99.07	2,200	98.68	2,210	98.91
	เงินเดือนชั่วคราว	22	1.02	21	0.93	30	1.32	24	1.09
	รวม	2,197	100.00	2,275	100.00	2,230	100.00	2,234	100.00
ญี่ปุ่น	เงินเดือนประจำ	87,808	99.28	84,073	99.19	88,843	99.11	86,908	99.19
	เงินเดือนชั่วคราว	641	0.72	690	0.81	796	0.89	709	0.81
	รวม	88,449	100.00	84,762	100.00	89,638	100.00	87,616	100.00

ภาพประกอบ 19 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ ต่อเงินเดือนรวม ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

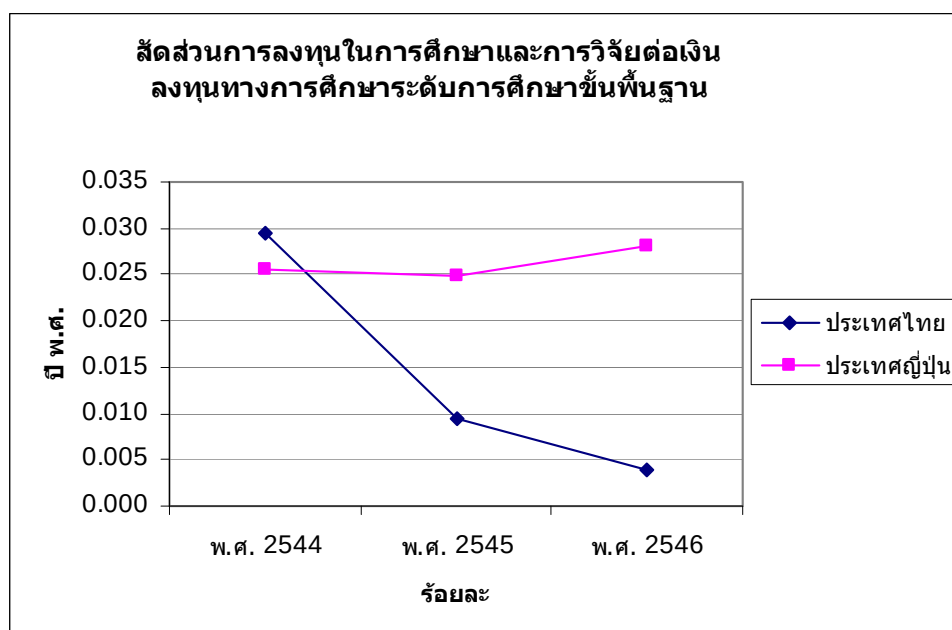

ภาพประกอบ 20 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือนชั่วคราว ต่อเงินเดือนรวม
ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 29 พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนร้อยละเงินเดือน และค่าจ้างประจำต่อเงินเดือนรวมต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นเพียงเล็กน้อย โดยประเทศไทย มีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 98.92 ในขณะที่งบประมาณเงินเดือนเฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 99.91 โดยทั้งสัดส่วนร้อยละค่าจ้างชั่วคราวต่อเงินเดือนรวมของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปีที่ศึกษา

ตาราง 30 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ การศึกษาและการวิจัย ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	0.030	0.009	0.004	0.014
ประเทศญี่ปุ่น	0.026	0.025	0.028	0.026

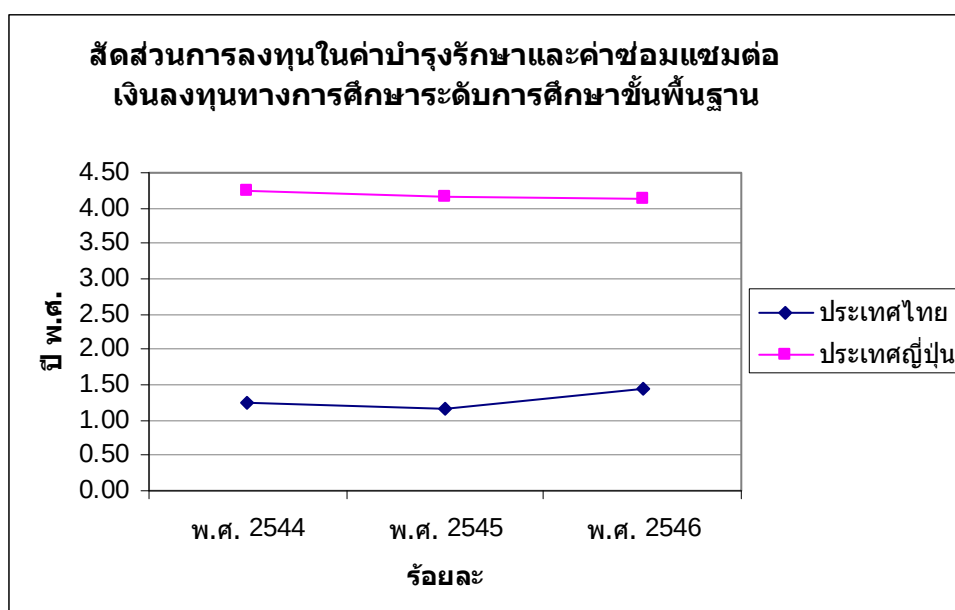

ภาพประกอบ 21 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ การศึกษาและการวิจัย ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม ตาราง 30 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณการศึกษาและการวิจัยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.014 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 0.026 ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณการศึกษาและการวิจัยนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 1.9 เท่าของประเทศไทย

ตาราง 31 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	1.26	1.16	1.44	1.29
ประเทศญี่ปุ่น	4.24	4.17	4.14	4.18

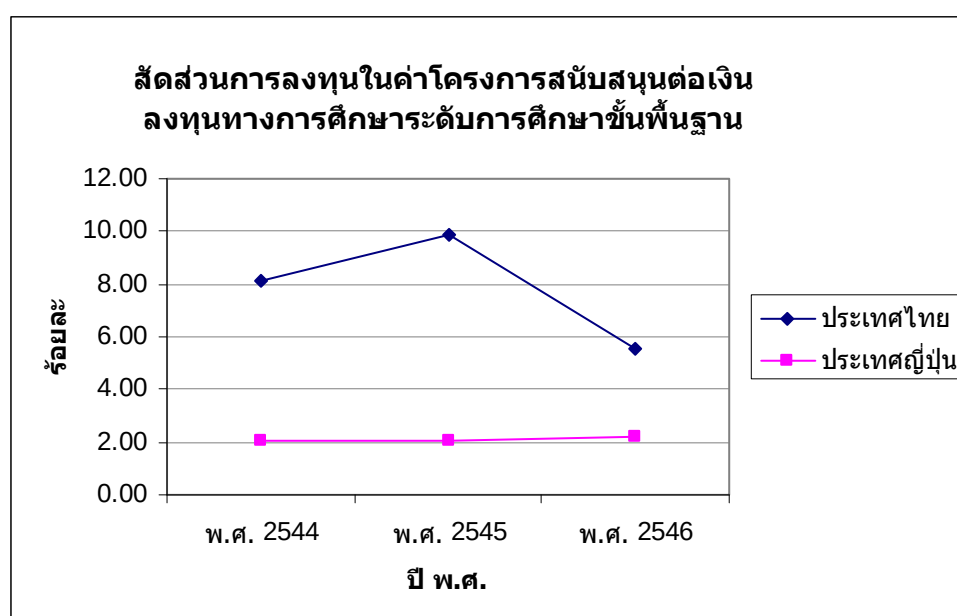

ภาพประกอบ 22 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซม ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 31 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซมต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 1.29 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 4.18 ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณ ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 3.2 เท่าของประเทศไทย

ตาราง 32 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าโครงการสนับสนุน ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	8.16	9.86	5.58	7.87
ประเทศญี่ปุ่น	2.04	2.09	2.20	2.11

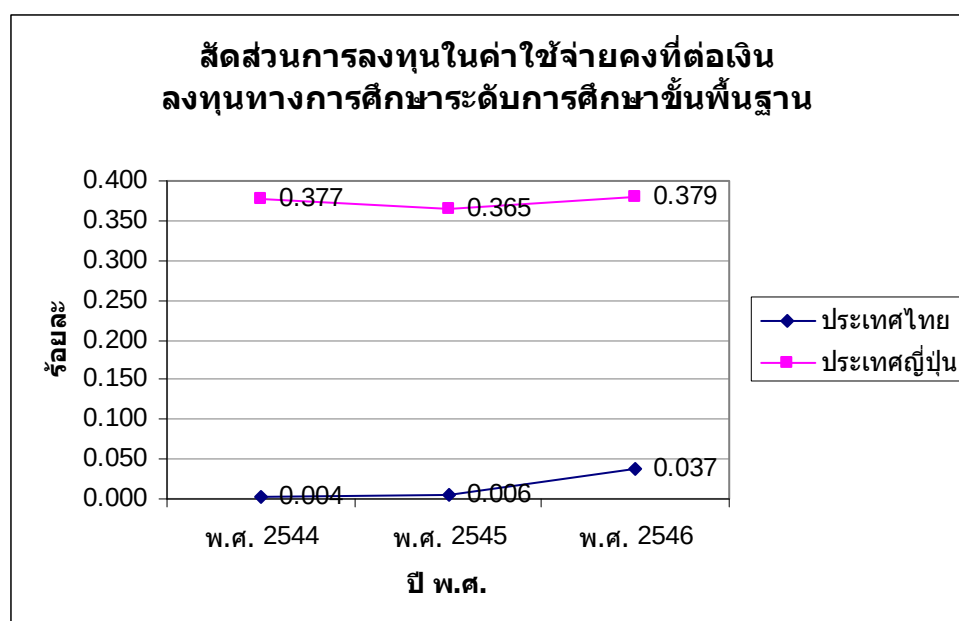

ภาพประกอบ 23 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าโครงการสนับสนุน ต่อเงินงบประมาณทาง
การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง
2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 32 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าโครงการสนับสนุนสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณ
รายจ่ายในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.87 ในขณะที่งบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 2.11 ประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณ
รายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณโครงการสนับสนุน เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 3.7 เท่าของประเทศญี่ปุ่น

ตาราง 33 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	0.004	0.006	0.037	0.016
ประเทศญี่ปุ่น	0.377	0.365	0.379	0.374

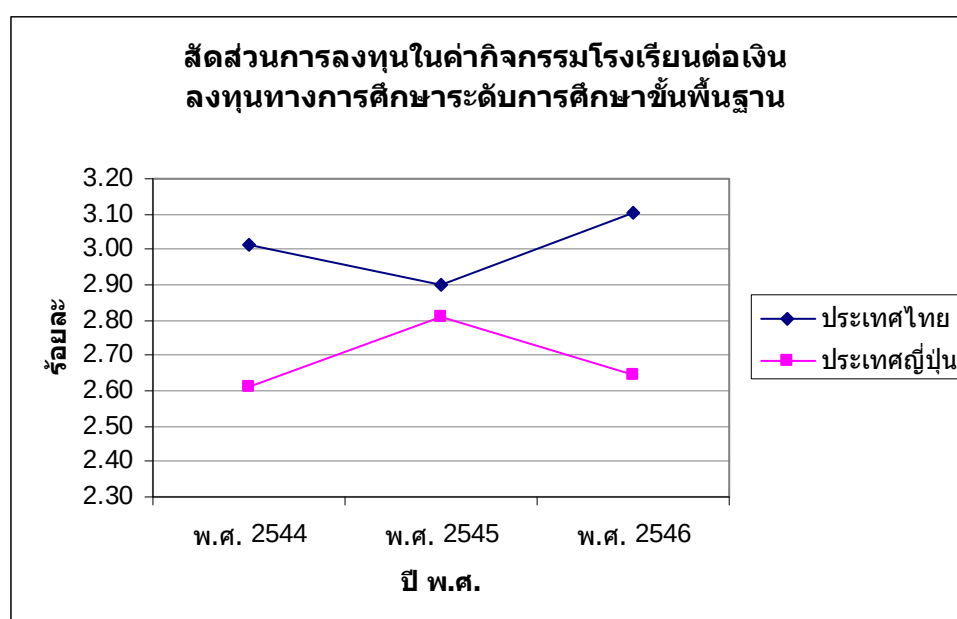

ภาพประกอบ 24 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ ต่อเงินงบประมาณทาง
การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง
2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 33 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย
ในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.016 ในขณะที่ งบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบนี้
เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 0.374 ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 23 เท่าของประเทศไทย

ตาราง 34 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียน ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	3.01	2.90	3.10	3.00
ประเทศญี่ปุ่น	2.61	2.81	2.65	2.69

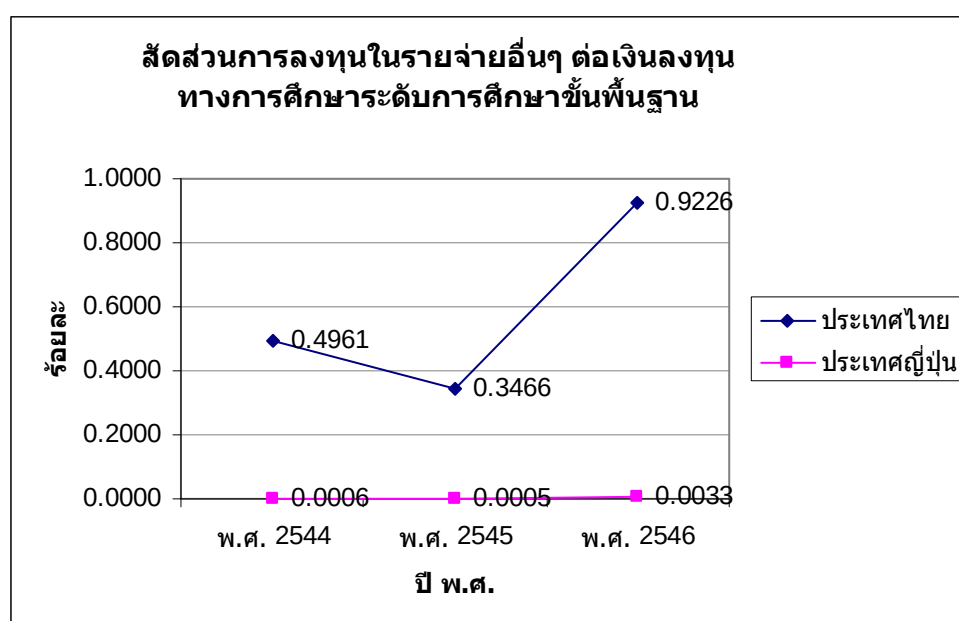

ภาพประกอบ 25 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียน ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 34 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียน สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 3.00 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 2.69 ประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียนเฉลี่ยทั้ง 3 ปี สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 11.52

ตาราง 35 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ รายจ่ายอื่นๆ ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา ระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	0.4961	0.3466	0.9226	0.5872
ประเทศญี่ปุ่น	0.0006	0.0005	0.0033	0.0015

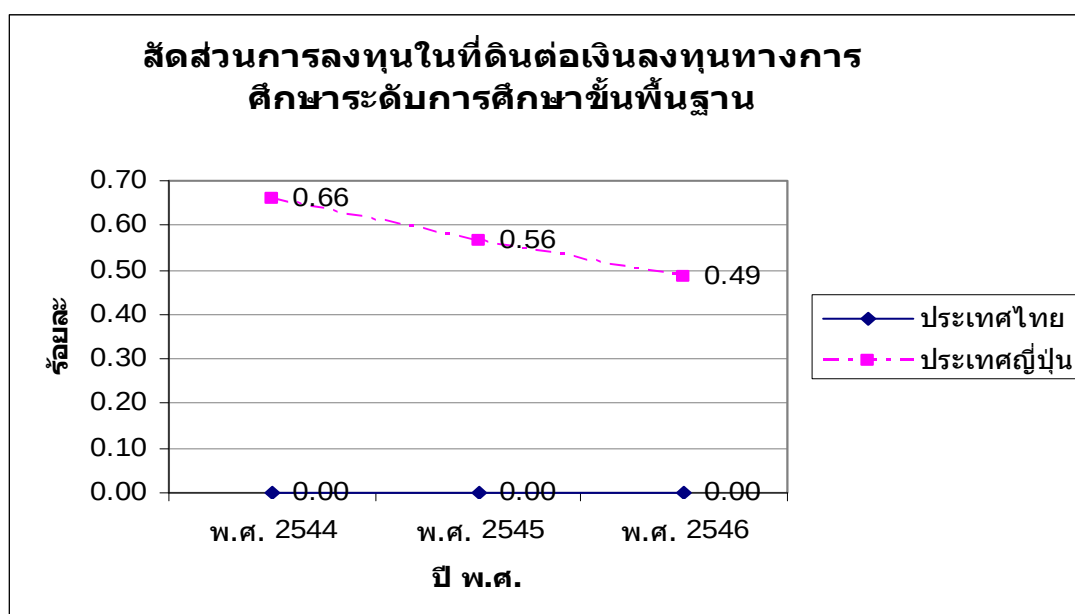

ภาพประกอบ 26 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายอื่นๆ ต่อเงินงบประมาณทาง
การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง
2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 35 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายอื่นๆ สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย
ในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.5872 ในขณะที่ งบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบ
นี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 0.0015 ประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายใน
องค์ประกอบงบประมาณ รายจ่ายอื่นๆ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 391 เท่าของประเทศญี่ปุ่น

ตาราง 36 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าที่ดิน ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	0.00	0.00	0.00	0.00
ประเทศญี่ปุ่น	0.66	0.56	0.49	0.57

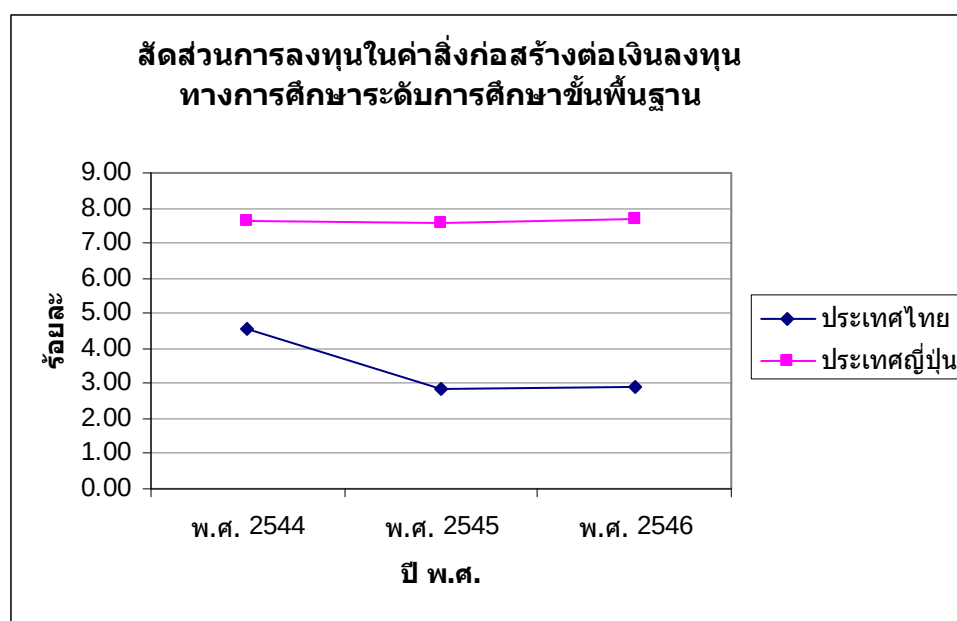

ภาพประกอบ 27 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าที่ดินต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 36 พบว่า ประเทศไทยไม่มีงบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าที่ดิน โดยประเทศญี่ปุ่นมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง
3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.57

ตาราง 37 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้าง ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	4.55	2.84	2.92	3.44
ประเทศญี่ปุ่น	7.64	7.59	7.68	7.64

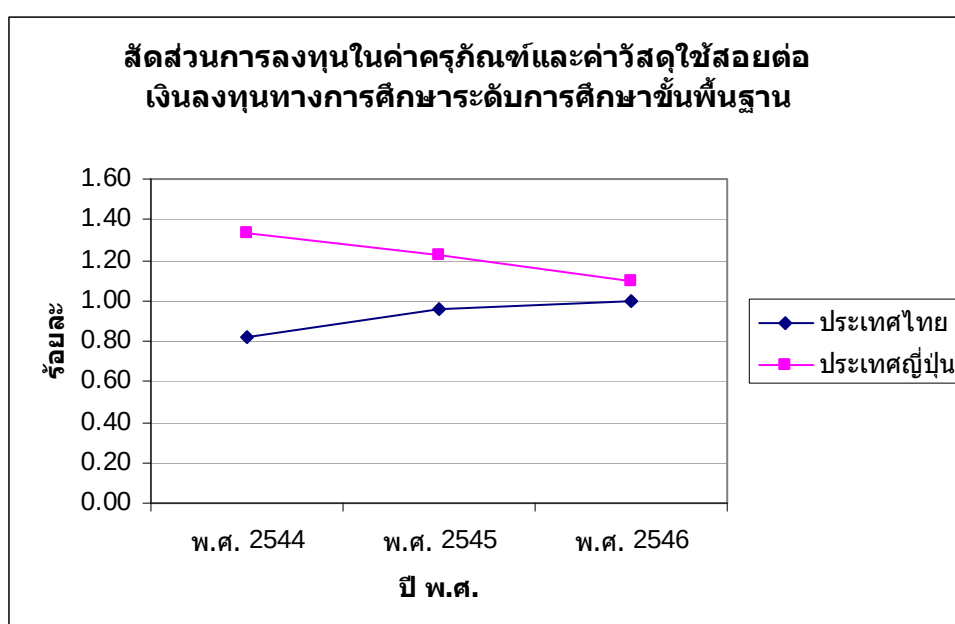

ภาพประกอบ 28 ร้อยละองค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้างต่อเงินงบประมาณทางการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม ตาราง 37 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้างต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย
ในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 3.44 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ย
ทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 7.64 ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้าง เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 2.2 เท่าของประเทศไทย

ตาราง 38 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	0.82	0.96	1.00	0.92
ประเทศญี่ปุ่น	1.34	1.23	1.09	1.22

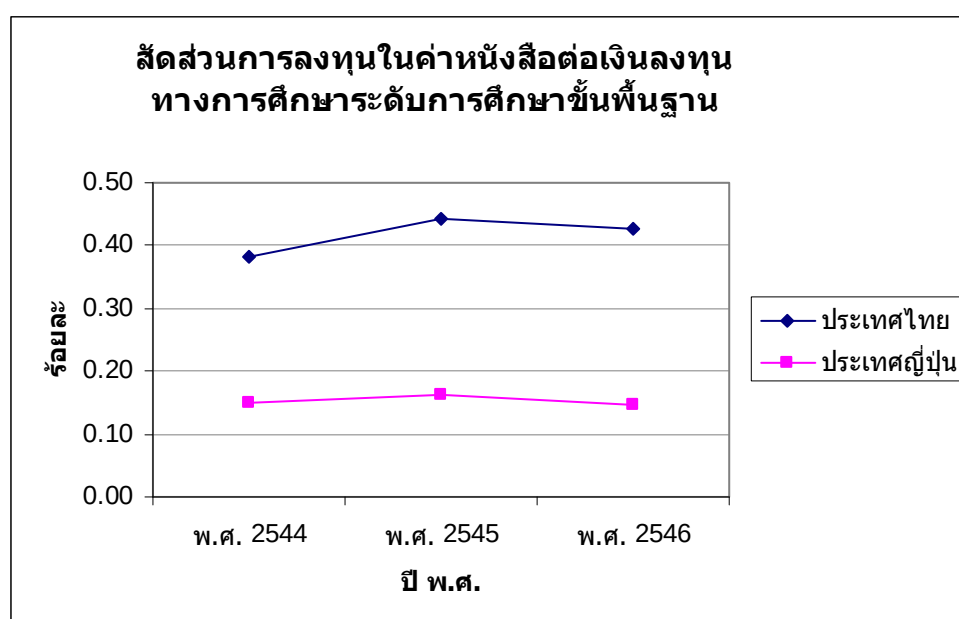

ภาพประกอบ 29 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอยต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม ตาราง 38 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.92 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 1.22 ประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 32.60

ตาราง 39 สัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือ ต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 (ร้อยละ)

	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	เฉลี่ย
ประเทศไทย	0.38	0.44	0.43	0.42
ประเทศญี่ปุ่น	0.15	0.16	0.15	0.15

ภาพประกอบ 30 ร้อยละองค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือ ต่อเงินงบประมาณทาง
การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง
2546 (ร้อยละ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม ตาราง 39 พบว่า ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ใน
องค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายใน
องค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.42 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง
3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 0.15 ประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบ
งบประมาณ ค่าหนังสือ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 2.8 เท่าของประเทศญี่ปุ่น

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ผู้วิจัยได้สรุปดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษาจากการสืบค้นเอกสาร ได้แก่ อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา และการประเมินผลทางการศึกษา โดยอัตราส่วนนักเรียนต่อครูนั้นผู้วิจัยการคำนวณจากข้อมูลจำนวนครูและจำนวนนักเรียนของทั้งสองประเทศที่สืบค้นมาได้ ดังนี้

ตาราง 40 จำนวนนักเรียนต่อครูของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546

อัตราส่วน นักเรียนต่อครู	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546	
	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
ประถมศึกษา	19	17	17	17	14	17
มัธยมศึกษา	18	13	18	13	18	13

ที่มา : ผู้วิจัยคำนวณจากสถิติข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 40 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนนักเรียนต่อครูระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 เฉลี่ยที่ นักเรียน 16 คนต่อครู 1 คนในระดับประถมศึกษา และมีจำนวนนักเรียนต่อครูระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 เฉลี่ยที่ นักเรียน 18 คนต่อครู 1 คนในระดับมัธยมศึกษา โดยประเทศไทยมีแนวโน้มจำนวนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษาดีขึ้น และพบว่าประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนนักเรียนต่อครูระหว่าง ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 เฉลี่ยที่ นักเรียน 17 คนต่อครู 1 คนในระดับประถมศึกษา และมีจำนวนนักเรียนต่อครูระหว่าง ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 เฉลี่ยที่ นักเรียน 13 คนต่อครู 1 คนในระดับมัธยมศึกษา

ตาราง 41 อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูล	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546	
	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา	103.79	99.98	104.77	99.98	104.49	99.98
ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP	5.0	3.6	4.6	3.6	4.2	3.7
B/C Ratio	20.67	27.77	22.78	27.77	24.88	27.02

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 41 พบว่า อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยมีแนวโน้มประสิทธิภาพดีขึ้น คือ เท่ากับ 20.76 22.78 และ 24.88 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยประเทศญี่ปุ่นมีอัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เท่ากับ 27.77 27.77 และ 27.02 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองประเทศ พบว่า งบประมาณทางการศึกษา ร้อยละ 1 ต่อ GDP ของประเทศไทย ส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

ตาราง 42 อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูล	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546	
	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	82.19	99.98	82.23	99.98	84.01	99.98
ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP	5.0	3.6	4.6	3.6	4.2	3.7
B/C Ratio	16.44	27.77	17.88	27.77	20.00	27.02

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 42 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เท่ากับ 16.44 17.88 และ 20.00 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ โดยประเทศญี่ปุ่นมีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เท่ากับ 27.77 27.77 และ 27.02 ในปีงบประมาณ คือ ปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองประเทศ พบว่า งบประมาณทางการศึกษา ร้อยละ 1 ต่อ GDP ของประเทศไทยส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

ตาราง 43 อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา
ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูล	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546	
	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
อัตราการเข้าเรียนระดับหลัง มัธยมศึกษา	47.23	48.60	49.77	48.60	54.18	49.00
ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการ ศึกษาต่อ GDP	5.0	3.6	4.6	3.6	4.2	3.7
B/C Ratio	9.45	13.50	10.82	13.50	12.90	13.24

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 43 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียน ระดับหลังมัธยมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เท่ากับ 9.45 10.82 และ 12.90 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ แสดงว่า งบประมาณทางการศึกษา ร้อยละ 1 ต่อ GDP ที่ส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกปีที่ทำการศึกษา โดยประเทศญี่ปุ่นมีอัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เท่ากับ 13.50 13.50 และ 13.24 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองประเทศ พบว่า งบประมาณทางการศึกษาร้อยละ 1 ต่อ GDP ของประเทศไทยส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

ตาราง 44 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ในระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษา
ต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูล	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546	
	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับ ประถมศึกษา	19	17	17	17	14	17
ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการ ศึกษาต่อ GDP	5.0	3.6	4.6	3.6	4.2	3.7
B/C Ratio	0.011	0.016	0.013	0.016	0.017	0.016

หมายเหตุ การคำนวณค่า B/C Ratio เป็นการคำนวณแบบสัดส่วนกลับ เนื่องด้วยค่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครูน้อยกว่าค่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครูมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 44 พบว่า ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ในระดับประถมศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เท่ากับ 0.011 0.013 และ 0.017 ในปีงบประมาณ 2544 2545 และ 2546 ตามลำดับ แสดงว่า งบประมาณทางการศึกษา ร้อยละ 1

ตาราง 45 อัตราส่วนคะแนนประเมินผลทางการศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูล	ทักษะด้านคณิตศาสตร์		ทักษะด้านการอ่าน		ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา	
	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
คะแนน PISA	417	534	418	498	425	547
ค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เฉลี่ยปีงบประมาณ 2544-2546	4.6	3.6	4.6	3.6	4.6	3.6
B/C Ratio	90.65	148.33	90.87	138.33	92.39	151.94

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 45 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนประเมินผลทางการศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เฉลี่ยปีงบประมาณ 2544-2546 เท่ากับ 90.65 90.87 และ 92.39 ในทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะด้านการอ่าน และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา โดยประเทศญี่ปุ่นมีคะแนนประเมินผลทางการศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP เฉลี่ยปี พ.ศ. 2544-2546 เท่ากับ 148.33 138.33 และ 151.94 ในทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะด้านการอ่าน และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองประเทศ พบว่าร้อยละ 1 ของงบประมาณทางการศึกษาต่อ GDP ของประเทศญี่ปุ่นส่งผลต่อคะแนนประเมินผลทางการศึกษาสูงกว่าประเทศไทยในทักษะทั้ง 3 ด้าน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

3.1 ความเสมอภาคทางงบประมาณในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ตาราง 46 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดของประเทศไทย

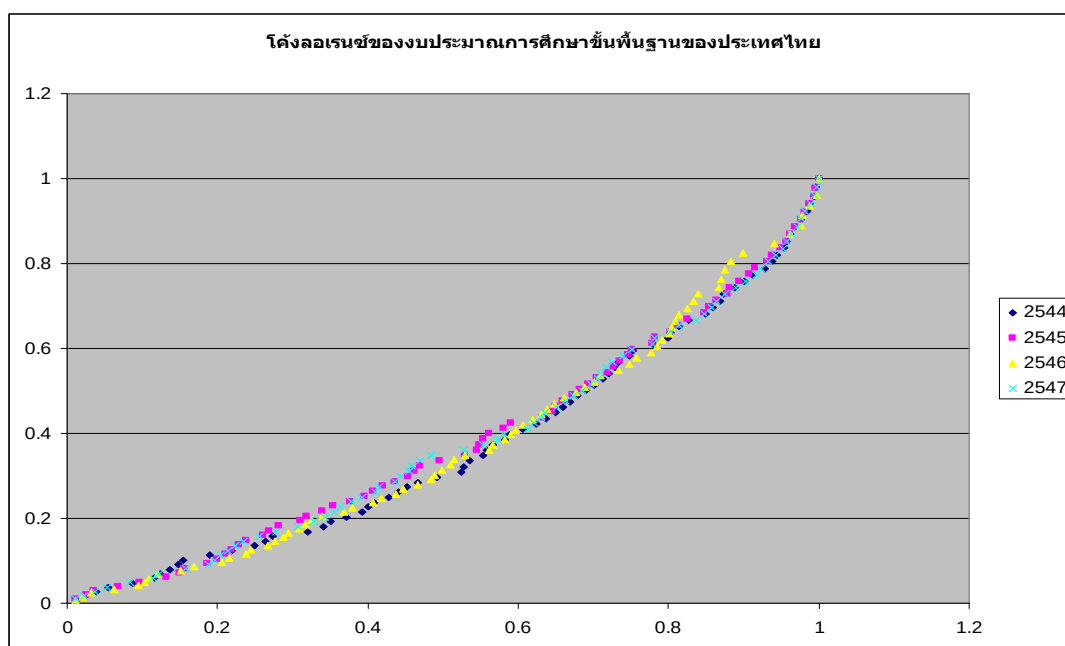
ปีงบประมาณ	ค่าเฉลี่ย (บาท)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละของสัมประสิทธิ์ ความแปรผัน
2544	18,620	3,516	18.88
2545	19,444	3,755	19.31
2546	19,895	4,101	20.61
2547	29,857	27,060	90.63

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 46 พบว่า ร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดมีแนวโน้มลดลง โดยร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันที่มีค่าเท่ากับ 18.88 19.31..20.61 และ 90.63 .ในปีงบประมาณ 2544 ถึง 2547 ตามลำดับ

ตาราง 47 ค่ามัธยฐาน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีแมคลูนของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ปีงบประมาณ	ค่ามัธยฐานของค่าใช้จ่าย เฉลี่ยรายหัว (บาท)	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานรวม (ล้านบาท)	ดัชนีแมคลูน
2544	17,199	139,793	0.8999
2545	17,890	146,240	0.9098
2546	17,953	147,959	0.9188
2547	14,383	183,605	0.6084

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 47 พบว่า ค่าดัชนีแมคลูนของค่าใช้จ่าย ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปีงบประมาณ 2547 มีค่าต่ำสุด (0.6084) รองลงมาคือปีงบประมาณ 2544 (0.8999) ส่วนปีงบประมาณที่มีค่าดัชนีแมคลูนสูงสุดได้แก่ ปีงบประมาณ 2546 (0.9188) หมายความว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2544 ถึง 2547 ในปีงบประมาณ 2546 นั้นมีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด ในขณะที่ปีงบประมาณ 2547 นั้นมีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด ถึงแม้จะใช้งบประมาณมากที่สุดในช่วง 4 ปีงบประมาณที่ทำการศึกษา

ภาพประกอบ 31 โค้งลอเรนซ์ของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทย
ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2547 (รายจังหวัด)

ตาราง 48 จำนวนนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีจีของ
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ปีงบประมาณ	จำนวนนักเรียน	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับ	ดัชนีจี
		การศึกษาขั้นพื้นฐานรวม (ล้านบาท)	
2544	7,804,610	139,793	0.0913
2545	7,770,119	146,240	0.1022
2546	7,690,228	147,959	0.1091
2547	7,653,384	183,605	0.2322

หมายเหตุ ไม่รวมค่าใช้จ่ายส่วนกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 48 พบว่าค่าดัชนีจีของงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปีงบประมาณ 2547 มีค่าสูงสุด (0.2322) รองลงมาคือปีงบประมาณ 2546 (0.1091) ส่วนปีงบประมาณที่มีค่าดัชนีจีต่ำสุดได้แก่ ปีงบประมาณ 2544 (0.0913) หมายความว่าความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณมีแนวโน้มน้อยลง

4.2 ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ตาราง 49 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดของประเทศไทย

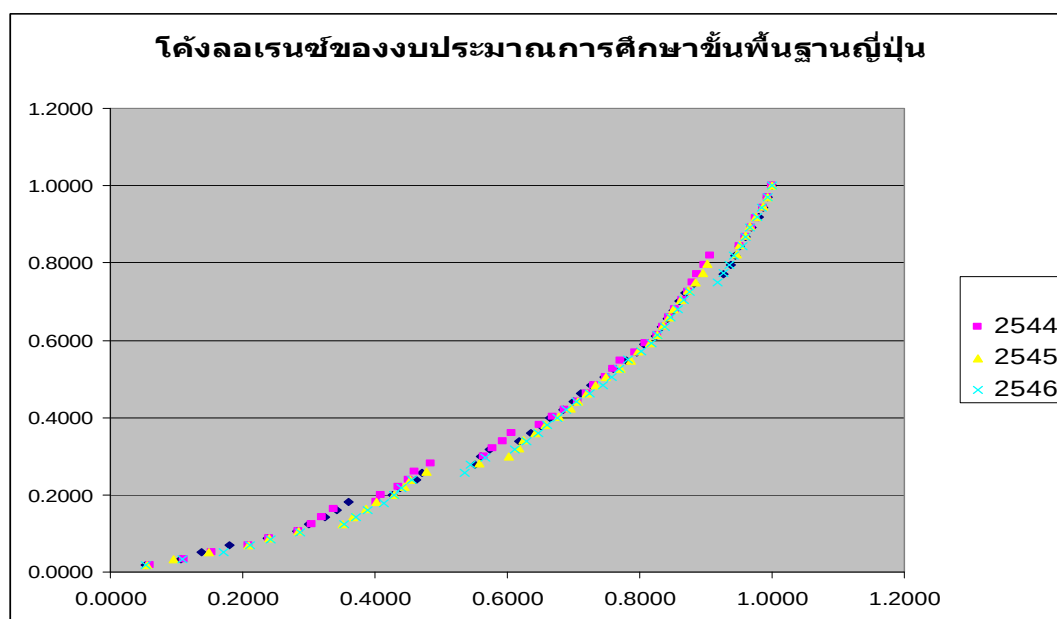
ปีงบประมาณ	ค่าเฉลี่ย (บาท)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผัน
2544	1,266,436	156,469	12.35
2545	1,280,963	152,709	11.92
2546	1,273,189	158,970	12.49

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 49 พบว่าร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปีงบประมาณ 2545 มีแนวโน้มลดลง (CV. เท่ากับ 11.92) แต่ร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันมีค่ามากขึ้นคือในปีงบประมาณ 2546 (CV. เท่ากับ 12.49)

ตาราง 50 ค่ามัธยฐาน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีแมคลูนของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรายจังหวัดของประเทศไทย

ปีงบประมาณ	ค่ามัธยฐานของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายหัว (บาท)	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พันล้านบาท)	ดัชนีแมคลูน
2544	1,193,284	18,365	0.9140
2545	1,196,680	18,138	0.9201
2546	1,181,438	17,634	0.9155

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 50 พบว่า ค่าดัชนีแมคลูนของค่าใช้จ่าย ทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปีงบประมาณ 2545 มีค่าสูงสุด (0.9201) รองลงมาคือปีงบประมาณ 2546 (0.9155) ส่วนปีงบประมาณที่มีค่าดัชนีแมคลูนต่ำสุดได้แก่ ปีงบประมาณ 2544 (0.9140) หมายความว่าในช่วงปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 นั้น ในปีงบประมาณ 2544 นั้นมีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยที่สุดในขณะที่ในปีงบประมาณ 2545 นั้นมีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด

ภาพประกอบ 32 โค้งลอเรนซ์ของงบประมาณการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานประเทศญี่ปุ่น
ปีงบประมาณ 2544 -2546 (รายจังหวัด)

ตาราง 51 จำนวนนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานและดัชนีจึนของ
ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น

ปีงบประมาณ	จำนวนนักเรียน	ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา	
		ระดับการศึกษาชั้น	
		พื้นฐานรวม	ดัชนีจึน
		(พันล้านเยน)	
2544	15,357,000	18,365	0.0635
2545	15,038,000	18,138	0.0623
2546	14,785,000	17,634	0.0657

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 51 พบว่า ค่าดัชนีจึนของงบประมาณการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่นในปีงบประมาณ 2547 มีค่าสูงสุด (0.0657) รองลงมาคือปีงบประมาณ 2544 (0.0635) ส่วนปีงบประมาณที่มีค่าดัชนีจึนต่ำสุดได้แก่ ปีงบประมาณ 2545 (0.0623) หมายความว่า ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่นมากที่สุดในปีงบประมาณ 2545 รองลงมาคือในปีงบประมาณ 2544 และปีงบประมาณ 2547 มีความเสมอภาคน้อยที่สุด

4.3 ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น (เปรียบเทียบ)

ตาราง 52 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546

ปีงบประมาณ	ไทย (ล้านบาท)	ญี่ปุ่น (พันล้านเยน)
2544	139,793	18,365
2545	146,240	18,138
2546	147,959	17,634
รวม	433,992	54,137

จากข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามตาราง 52 พบว่าประเทศไทยได้การจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นทุกปีที่ทำการศึกษา โดยปีงบประมาณ 2544 ได้งบประมาณน้อยที่สุด ได้รับ 139,793 ล้านบาท ส่วนปีที่ได้รับงบประมาณมากที่สุดคือปีงบประมาณ 2546 ได้รับ 147,959 ล้านบาท ส่วนประเทศญี่ปุ่นพบว่า มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลงทุกปีที่ทำการศึกษา ปี 2544 ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดในระยะ 3 ปี โดยได้รับรวม 18,365 ล้านเยน ส่วนปีที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุดคือปีงบประมาณ 2546 ได้รับ 17,634 ล้านเยน

ตาราง 53 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ปีงบประมาณ	ค่าเฉลี่ย		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผัน(C.V.)	
	ไทย (บาท)	ญี่ปุ่น (เยน)	ไทย (บาท)	ญี่ปุ่น (เยน)	ไทย (บาท)	ญี่ปุ่น (เยน)
2544	18,620	1,266,436	3,516	156,469	18.88	12.35
2545	19,444	1,280,963	3,755	152,709	19.31	11.92
2546	19,895	1,273,789	4,101	158,970	20.61	12.49

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 53 พบว่า ร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีค่ามากที่สุดในปีงบประมาณ 2546 (CV. เท่ากับ 20.61) ส่วนประเทศญี่ปุ่นพบว่า ร้อยละของสัมประสิทธิ์ความแปรผันของค่าใช้จ่ายการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีงบประมาณ 2546 มีค่ามากที่สุด (CV. เท่ากับ 12.49)

ตาราง 54 ค่ามัธยฐาน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดัชนีแมคลูนของ
ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ปีงบประมาณ	ค่ามัธยฐานของค่าใช้จ่าย การศึกษาเฉลี่ยรายหัว		ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน		ดัชนีแมคลูน	
	ไทย (บาท)	ญี่ปุ่น (พันล้านเยน)	ไทย (ล้านบาท)	ญี่ปุ่น (พันล้านเยน)	ไทย	ญี่ปุ่น
2544	17,199	1,193,284	139,793	18,365	0.8999	0.9140
2545	17,890	1,196,680	146,240	17,984	0.9098	0.9201
2546	17,953	1,181,438	147,959	17,634	0.9188	0.9155

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 54 พบว่า ค่าดัชนีแมคลูนของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปีงบประมาณ 2546 มีค่าสูงสุด (0.9188) รองลงมาคือปีงบประมาณ 2545 (0.9098) ส่วนปีงบประมาณที่มีค่าดัชนีแมคลูนต่ำสุดได้แก่ ปีงบประมาณ 2544 (0.8999) ประเทศญี่ปุ่นพบว่า ค่าดัชนีแมคลูนของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีงบประมาณ 2545 มีค่าสูงสุด (0.9201) และปีงบประมาณ 2544 มีค่าต่ำสุด (0.9140)

ตาราง 55 จำนวนนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและดัชนีจีของ
ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ปีงบประมาณ	จำนวนนักเรียน		ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานรวม		ดัชนีจี	
	ไทย	ญี่ปุ่น	ไทย (ล้านบาท)	ญี่ปุ่น (พันล้านเยน)	ไทย	ญี่ปุ่น
2544	7,804,610	15,357,000	139,793	18,365	0.0913	0.0635
2545	7,770,119	15,038,000	146,240	17,984	0.1022	0.0623
2546	7,690,228	14,785,000	147,959	17,634	0.1091	0.0657

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามตาราง 55 พบว่า ค่าดัชนีจีของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในปีงบประมาณ 2546 มีค่าสูงสุด (0.1091) รองลงมาคือปีงบประมาณ 2545 (0.1022) ส่วนปีงบประมาณที่มีค่าดัชนีจีต่ำสุดได้แก่ ปีงบประมาณ 2544 (0.0913) ส่วนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยพบว่า ค่าดัชนีจีของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีงบประมาณ 2546 มีค่าสูงสุด (0.0657) และปีงบประมาณ 2545 มีค่าต่ำสุด (0.0623)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษาต่อเงินงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำผลที่ได้มาปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อเป็นแนวทางจัดปรับสัดส่วนองค์ประกอบงบประมาณ ในการพิจารณางบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทย
3. เพื่อนำข้อมูลด้านประสิทธิภาพของงบประมาณทางการศึกษาและความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ ทางด้านการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ.2544–2547 เนื่องด้วยสำนักงานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เดิมประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญ และกรมวิชาการ) ได้เริ่มใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปีงบประมาณของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเริ่มทุกวันที่ 1 ของเดือนเมษายนของทุกปี ซึ่งตรงกับวันเริ่มปีการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ขณะที่ปีงบประมาณของประเทศไทย

3. การวิจัยครั้งนี้จะทำการรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะองค์ประกอบงบประมาณ ของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยจะพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบตามการแบ่งประเภทขององค์ประกอบงบประมาณของแต่ละประเทศตามสภาพที่ปรากฏ

1.2 ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.2.1 ข้อมูลปีงบประมาณ 2544–2546 ของประเทศไทยเป็นข้อมูลจาก กรมวิชาการ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยไม่รวม โรงเรียนในสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หน่วยงานในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ อาทิ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และโรงเรียนมหามกุฏราชวิทยาลัย นอกจากนั้นไม่รวมถึง โรงเรียนในหน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงกลาโหม) ส่วนข้อมูลปีงบประมาณ 2547 เป็นข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน โดยไม่รวมโรงเรียนในสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หน่วยงานในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.2.2 ข้อมูลปีงบประมาณ 2544 – 2546 ของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จาก กระทรวงศึกษาวัฒนธรรมกีฬาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยนั้นเป็นตัวเลขาจากงบประมาณรายจ่ายที่จัดทำขึ้นในแต่ละปีที่ทำการศึกษาและไม่รวมเงินนอกงบประมาณ ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบงบประมาณของประเทศญี่ปุ่นนั้น เป็นตัวเลขาจากรายงานสถิติของกระทรวงศึกษาวัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จัดทำขึ้นในแต่ละปีที่ทำการศึกษา

1.4 การวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยนั้นเป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำจังหวัดที่ได้จากกรมบัญชีกลางซึ่งไม่รวมรายจ่ายส่วนกลาง ส่วนการวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรร

1.5 ประชากรในการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและประสิทธิภาพของงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศญี่ปุ่นมีการลงทุนทางการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับชาติกับระดับท้องถิ่น แต่ประเทศไทยมีเพียงระดับเดียวคือระดับชาติ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาประชากรทั้งหมด

1.6 ประชากรในการศึกษาเกี่ยวกับความเสมอภาค คือ จังหวัดในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีทั้งสิ้น 76 จังหวัด ประเทศญี่ปุ่นนั้นมีทั้งสิ้น 47 จังหวัด ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาจากทั้งหมด

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

2.1 การศึกษาองค์ประกอบงบประมาณและสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาผู้วิจัยทำการศึกษาเปรียบเทียบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 4 ปีงบประมาณ คือ ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2547 และงบประมาณทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ในช่วงระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ คือ ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2546

2.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดสรรงบประมาณจึงเป็นการศึกษาผลในรอบ 3 ปี (พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2546) ซึ่งรายงานผลไว้ในปี พ.ศ. 2546 ผู้วิจัยทำการศึกษาคะแนนการประเมินทางการศึกษาที่ได้จากการสำรวจผลการเรียนของ โปรแกรมประเมินผลนักเรียนระหว่างประเทศ (Program for International Student Assessment, PISA) ซึ่งสำรวจทุกๆ 3 ปี

2.3 การวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณของประเทศไทยรายจังหวัด นั้นวิเคราะห์จากข้อมูลที่อยู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2544-2547

2.4 การวิเคราะห์ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณของประเทศญี่ปุ่นรายจังหวัด นั้นวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2544 - 2546

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นขั้นตอน 3 การจัดเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นชุดอนุกรมเวลา (Time Series) จากข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษาธิการไทย จากข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงการคลังไทย กระทรวงศึกษาธิการไทย กระทรวงการคลังไทย สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีญี่ปุ่น ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของกระทรวงการคลังญี่ปุ่น สำนักข่าวสารญี่ปุ่น ห้องสมุดสถานทูตญี่ปุ่น ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ข้อมูลออนไลน์ (Web site) ของสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาด้านการจัดการ (International Institute for Management Development : IMD) ข้อมูลออนไลน์ (Web site)

เมื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลสถิติได้แล้ว ผู้วิจัยใช้เทคนิคการศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) การเปรียบเทียบแบบสหวิทยาการของเบเรเดย์ (Bereday. 1964: 28) และที่ปรับปรุงแก้ไข โดยทิทมัส (Titmus. 2004?. 1-2: Online) ในขั้นตอน 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเปรียบเทียบกับดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพทางการศึกษาของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ใช้เทคนิคทางเศรษฐศาสตร์อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit–Cost ratio) ในการวิเคราะห์

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยใช้เครื่องมือในการวัดความเสมอภาค 3 แบบ ได้แก่ สัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (Coefficient of Variation) ดรรชนีแมคโลน (McLoone Index) เส้นโค้งลอเรนซ์ และสัมประสิทธิ์จีนิ (Lorenz Curve and Gini Coefficient)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การสรุปผลการศึกษาค้นคว้าเป็นการสรุปผลในขั้นตอน 4 การบรรยายและการตีความของปรากฏการณ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

1.1 การเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นตามสภาพที่ปรากฏ พบว่า

1.1.1 ประเทศไทยจัดหมวดองค์ประกอบงบประมาณเป็น 5 หมวด ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินอุดหนุน งบรายจ่ายอื่นๆ ส่วนประเทศญี่ปุ่นจัดหมวดองค์ประกอบงบประมาณเป็น 3 หมวด ได้แก่ งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินชำระเงินกู้

1.1.2 สำหรับประเทศไทย งบบุคลากรได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับ 1 งบเงินอุดหนุนได้รับการจัดสรรเป็นอันดับ 2 และงบลงทุนได้รับการจัดสรรเป็นอันดับ 3

1.1.3 ประเทศญี่ปุ่นมีการจัดสรรงบประมาณในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การจัดสรรสัดส่วนงบประมาณระดับท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่นสูงกว่าระดับชาติอยู่ที่มากกว่าร้อยละ 99 โดยที่งบประมาณระดับชาติอยู่ที่ต่ำกว่าร้อยละ 1 และพบว่า การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณรวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ปีงบประมาณ 2544 ถึง 2546 ในหมวดงบดำเนินการสูงกว่าในหมวดงบลงทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 82.70 ส่วนงบลงทุนและงบเงินชำระเงินกู้ ค่าเฉลี่ย 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 9.58 และ 7.73 ตามลำดับ

1.1.4 ประเทศญี่ปุ่นกำหนดองค์ประกอบงบประมาณหลัก การศึกษาและการวิจัย และรายจ่ายอื่นๆ ในงบประมาณระดับชาติแต่ไม่มีการกำหนดในระดับท้องถิ่น สำหรับระดับท้องถิ่นได้กำหนดกิจกรรมโรงเรียนและเงินชำระเงินกู้ เป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักแต่ไม่มีการกำหนดในระดับชาติ และองค์ประกอบงบประมาณหลักเงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว มีสัดส่วนสูงสุดในทุกองค์ประกอบงบประมาณเหมือนกันทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

1.1.5 ประเทศไทยกำหนดการศึกษาและการวิจัยเป็นองค์ประกอบงบประมาณย่อย ในงบเงินอุดหนุน และมีสัดส่วนการจัดสรรองค์ประกอบงบประมาณนี้ไม่คงที่และมีแนวโน้มลดลง โดยประเทศญี่ปุ่นกำหนดการศึกษาและการวิจัยเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักและมีการจัดสรรค่อนข้างคงที่โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 0.02–0.03 ทุกปีงบประมาณ

1.1.6 ประเทศไทยกำหนดค่าหนังสือเป็นองค์ประกอบงบประมาณย่อย ในงบวัสดุใช้สอยและค่าตอบแทน โดยประเทศญี่ปุ่นกำหนดค่าหนังสือเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักและมีการจัดสรรค่อนข้างคงที่โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 0.15 ทุกปีงบประมาณ

1.1.7 ประเทศไทยมีการจัดสรรองค์ประกอบงบประมาณหลัก เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว มีสัดส่วนเฉลี่ยสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น

1.1.8 ประเทศไทยมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณหลักโครงการสนับสนุนสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทยไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายคงที่และ กิจกรรมโรงเรียนเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักดังเช่นประเทศญี่ปุ่น

1.1.9 ประเทศไทยมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณหลัก รายจ่ายอื่นๆ สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น แต่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนเฉลี่ยขององค์ประกอบงบประมาณหลักที่ดินและสิ่งก่อสร้างสูงกว่าประเทศไทย และประเทศไทยไม่มีองค์ประกอบงบประมาณหลักเงินชำระเงินกู้เหมือนประเทศญี่ปุ่น

1.2 การศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณ ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชีและได้รับการปันส่วนต้นทุนในแต่ละหน่วยต้นทุนแล้วของประเทศไทย เปรียบเทียบของประเทศญี่ปุ่น มีข้อค้นพบดังนี้

1.2.1 ประเทศไทยมีสัดส่วนต่อการลงทุน ด้านการศึกษาระดับอนุบาล ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับประถมศึกษาสูงที่สุด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสัดส่วน สูงเป็นอันดับที่ 2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงเป็นอันดับที่ 3 ระดับอนุบาลมีสัดส่วนต่อการลงทุนด้านการศึกษาระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงเป็นอันดับต่อมา และการศึกษาพิเศษมีสัดส่วนต่ำที่สุด และการลงทุนในระดับประถมศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงในปีที่ทำการศึกษา

1.2.2 ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนต่อการลงทุนในแต่ละระดับการศึกษาเหมือนประเทศไทยใน 3 อันดับแรก แต่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนในการลงทุนการศึกษาระดับประถมศึกษา น้อยกว่าประเทศไทย แต่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับอนุบาลซึ่งต่างจากประเทศไทย

1.2.3 ประเทศไทยมีงบดำเนินการสูงกว่าประเทศญี่ปุ่นโดยมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 95.00 และประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 82.70 และในทางกลับกันประเทศญี่ปุ่นมีงบลงทุนสูงกว่าประเทศไทยโดยมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 9.58 และประเทศไทยมีสัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 5.00 นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบของงบประมาณชำระเงินกู้ สัดส่วนร้อยละเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 7.73 ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้

1.2.4 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณเงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทย มีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 82.44 ในขณะที่งบประมาณเงินเดือนเฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 73.31 ประเทศไทยมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว ทั้ง 3 ปี สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 12.45

1.2.5 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณการศึกษา และการวิจัยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 1.9 เท่าของประเทศไทย

1.2.6 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าบำรุงรักษาและค่าซ่อมแซมต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 3.7 เท่าของประเทศไทย

1.2.7 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าโครงการสนับสนุนสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีสัดส่วนขององค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 2.9 เท่าของประเทศไทย

1.2.8 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าใช้จ่ายคงที่ต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 23 เท่าของประเทศไทย

1.2.9 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณค่ากิจกรรมโรงเรียน สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 11.52

1.2.10 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณรายจ่ายอื่นๆ สูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 391 เท่าของประเทศญี่ปุ่น

1.2.11 ประเทศไทยไม่มีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าที่ดิน โดยประเทศญี่ปุ่นมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.57

1.2.12 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าสิ่งก่อสร้างต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้ เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 2.2 เท่าของประเทศไทย

1.2.13 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปีอยู่ที่ร้อยละ 0.92 ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 1.22 และประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณค่าครุภัณฑ์และค่าวัสดุใช้สอย เฉลี่ยทั้ง 3 ปี ต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 32.60

1.2.14 ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 2.8 เท่าของประเทศญี่ปุ่น

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น พบว่า

2.1 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาร้อยละ 1 ต่อ GDP ส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

2.2 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาร้อยละ 1 ต่อ GDP ส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

2.3 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาร้อยละ 1 ต่อ GDP ส่งผลต่ออัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

2.4 ประเทศญี่ปุ่นมีค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาร้อยละ 1 ต่อ GDP ส่งผลต่ออัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา โดยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นในปีที่ทำการศึกษา

2.5 ประเทศญี่ปุ่นมีค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาเฉลี่ยปีงบประมาณ 2544-2546 ร้อยละ 1 ต่อ GDP ส่งผลต่อคะแนนประเมินผลทางการศึกษาสูงกว่าประเทศไทยในทุกๆ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะด้านการอ่าน ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น พบว่า

3.1 ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงในปีที่ทำการศึกษา ขณะที่ความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นไม่สามารถบอกแนวโน้มได้ เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์ความแปรผัน ดัชนีแมคลูน สัมประสิทธิ์จีและเส้นโค้งลอเรนซ์

3.2 ประเทศญี่ปุ่นมีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษามากกว่าประเทศไทยเล็กน้อย

การอภิปรายผล

การแยกแยะสิ่งที่แตกต่างและสิ่งที่เหมือน ซึ่งการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณ และสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละองค์ประกอบของงบประมาณของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

1.1 ผลจากการวิจัยพบว่าประเทศไทยแบ่งองค์ประกอบหลักเป็น 5 หมวดคือ งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินอุดหนุน งบรายจ่ายอื่นๆ เนื่องจากประเทศไทยจำแนกหมวดองค์ประกอบงบประมาณละเอียดกว่าประเทศญี่ปุ่น เนื่องด้วยประเทศไทยให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายรายหัวในรูปของเงินอุดหนุนซึ่งมีตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 ซึ่งเป็นปีแรกที่กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้ค่าใช้จ่ายต่อหัวเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณเป็นก้อน (Block Grant) ไปยังโรงเรียนโดยผ่านทางเขตพื้นที่การศึกษา ในส่วนของงบดำเนินการด้วยเหตุผล 2 ประการคือ 1) สนองเจตจำนงทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่รัฐต้องจัดสรรงบประมาณแบบรายหัวสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใน 5 ปี และ 2) เพื่อการกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปยังสถานศึกษาให้ผู้บริหารมีอำนาจบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549: 6-7) ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นแบ่งหมวดองค์ประกอบหลักเป็น 3 หมวด คือ งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินชำระเงินกู้ เพราะนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ 3 พ.ศ. 2523 (วรินทร์ ววงค์. 2546: 75) ส่งผลให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารตนเอง การบริหารงบประมาณโดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเป็นลำดับ สำหรับประเทศไทยนั้นมีการปรับการจัดสรรงบประมาณสู่โรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2545 รวมถึงระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณซึ่งเป็นระบบรวมซึ่งกำหนดให้แบ่งหมวดองค์ประกอบงบประมาณหลักจึงมีรายละเอียดมากกว่า โดยมีรายละเอียดบางเรื่องแตกต่างจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งจะพบว่าประเทศไทยไม่มีองค์ประกอบงบประมาณเงินชำระเงินกู้ แบบเดียวกับประเทศญี่ปุ่นมีการจัดสรรค่อนข้างคงที่โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 7.7 ทุกปีงบประมาณ เนื่องมาจากตามกฎหมาย The School

1.2 ผลจากการวิจัยที่พบว่า ประเทศญี่ปุ่นกำหนดการศึกษาและการวิจัยเป็นองค์ประกอบงบประมาณหลักและมีการจัดสรรค่อนข้างคงที่โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 0.02–0.03 ทุกปีงบประมาณ อาจเนื่องมาจากประเทศญี่ปุ่นไม่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์เหมือนประเทศไทย และยังต้องนำเข้าทรัพยากรที่จำเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องนำเข้าน้ำมันเกือบทั้งหมด ประเทศญี่ปุ่นจึงผลิตสินค้าเพื่อส่งออกจะได้สามารถนำเงินมาจ่ายค่าทรัพยากร ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่มีจำนวนน้อย แต่ที่มีอยู่มาก คือ ซีเมนต์ ที่ใช้วัตถุดิบคือหินภูเขาไฟ แก้ว ทอง เงิน ทองแดง และถ่านหิน (Thai Trade Center, Fukuoka. 2007: Online; กระทรวงต่างประเทศ. 2549: ออนไลน์) ทำให้ประเทศญี่ปุ่นต้องเน้นในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการส่งออกโดยเน้นที่การค้นคว้าและการวิจัย จึงเน้นมาที่การสร้างพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษาและการวิจัย ประเทศญี่ปุ่นจึงมุ่งการศึกษาที่มีคุณภาพ คือมีการจัดการศึกษาในโรงเรียนนอกจากมุ่งด้านวิชาการเป็นหลัก ยังเน้นการส่งเสริมโภชนาการที่ดีผ่านทางการรักษาสุขภาพและอนามัย เน้นชีวิตและความปลอดภัยของนักเรียนและการสร้างจริยธรรม 36 ประการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2531 : 89-93, 100-104, 112-114, 119-122) ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากงบประมาณของกระทรวงศึกษาฯ ประเทศญี่ปุ่น ที่แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายร่วมกับท้องถิ่นในการจัดการศึกษาภาคบังคับร้อยละ 52.2 ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานการศึกษาแห่งชาติร้อยละ 26.5 ค่าใช้จ่ายสำหรับส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พลศึกษา กีฬา วัฒนธรรม ฯลฯ ร้อยละ 7.5 เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยเอกชนร้อยละ 5.1 ค่าก่อสร้างอาคารของท้องถิ่นร้อยละ 3.0 เงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนร้อยละ 1.3 เงินช่วยเหลือนักเรียนร้อยละ 1.7 ค่าหนังสือเรียนฟรี ร้อยละ 0.7 และการศึกษาและการวิจัยร้อยละ 2.0 (กมล สดุดประเสริฐ. 2544: 64) จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นจัดสรรองค์ประกอบงบประมาณหลักค่าหนังสือเรียน และการศึกษาและการวิจัยเป็นอย่างต่อเนื่องทุกปีในอัตราร้อยละ 0.02-0.03 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนประเทศไทยมีการจัดสรรองค์ประกอบงบประมาณนี้ไม่คงที่โดยบางปีงบประมาณไม่มีการจัดสรรองค์ประกอบงบประมาณประเภทนี้เลย ดังเช่นปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 และมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการวิจัยโดยตรง คือ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และนอกจากนั้นประเทศไทยกำหนดการศึกษาและการวิจัย เป็นองค์ประกอบงบประมาณย่อยในหมวดงบอุดหนุนซึ่งเป็นงบที่ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมีค่าใช้จ่ายประเภทนี้ทุกปี ประกอบกับคนไทยยังไม่มีการเสาะ

1.3 ผลจากการวิจัยที่พบว่า เมื่อทำการจัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณและทำการปันส่วนต้นทุนแล้ว ประเทศไทยมีงบประมาณรายจ่าย ในองค์ประกอบงบประมาณค่าหนังสือสูงกว่าประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยมีสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายในองค์ประกอบงบประมาณนี้เฉลี่ยทั้ง 3 ปี เป็น 2.9 เท่าของประเทศญี่ปุ่น การที่ประเทศญี่ปุ่นมีค่าหนังสือต่ำกว่าประเทศไทยอาจเป็นเพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สูงกว่าประเทศไทย จึงสามารถใช้เทคโนโลยีมาเป็นสื่อการเรียนการสอนร่วมกับหนังสือ ดังจะเห็นได้จาก ปี พ.ศ. 2547 มีสถิติผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในญี่ปุ่น 64,160,000 คน หรือ 50.2% ขณะที่ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศ 6,972,000 คน หรือเพียง 11.3% เท่านั้น (Statistical Bureau & Statistical Research and Training Institute. 2007: Online) ทำให้สามารถประหยัดค่าหนังสือได้มากกว่า

1.4 ผลจากการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบหลักของงบประมาณ ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีองค์ประกอบหลักของงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว สัดส่วนสูงที่สุดในทุกองค์ประกอบของงบประมาณ โดยที่ประเทศไทยมีสัดส่วนเฉลี่ยขององค์ประกอบหลักของงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำและค่าจ้างชั่วคราว เฉลี่ย 3 ปี สูงกว่าประเทศญี่ปุ่นถึงร้อยละ 12.45 สำหรับองค์ประกอบหลักของงบประมาณ ของประเทศไทย มีสัดส่วนที่สูงเป็นอันดับ 2 คือ “เงินอุดหนุน” ส่วนของประเทศญี่ปุ่นองค์ประกอบหลักของงบประมาณ คือ เงินชำระเงินกู้ มีสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับที่ 2 และองค์ประกอบหลักของงบประมาณ อันดับที่ 3 ของประเทศไทยคือ ค่าตอบแทนและวัสดุใช้สอย ประเทศญี่ปุ่นคือ สิ่งก่อสร้าง เนื่องจาก เงินเดือน ค่าจ้างของครูผู้สอนและบุคลากร นั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา เพราะครูเป็นบุคลากรหลักในการจัดการศึกษา บุคลากรครูต้องมีการกิจหลักในการพัฒนานักเรียนโดยตรง ซึ่งโดยปกติแล้วนั้น เงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราวจะอยู่ประมาณร้อยละ 70 ต่องบประมาณทางการศึกษา (Bendrey, Michael; Hussey, Roger; & West, Colston. 2002: 9) ดังนั้นค่าใช้จ่ายสำหรับการบริหารและพัฒนาครูนั้นจะส่งผลต่อนักเรียนโดยผ่านทางศักยภาพของครู โดยเฉพาะในประเทศไทยนั้นรัฐบาลได้ตระหนักถึงการลงทุนทางการศึกษา จึงได้กำหนดเป็นนโยบายที่ให้ทุกฝ่ายร่วมกันในการจัดการศึกษา โดยใช้จ่ายเป็นงบประมาณในการจัดการที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของดวงกมล บุญชนะวิวัฒน์ (กรมสามัญศึกษา 2545:

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิจัยที่พบว่าประเทศญี่ปุ่นมีอัตราการเข้าเรียนต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะทางการศึกษาต่อ GDP ที่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และหลังมัธยมศึกษาดีกว่าประเทศไทย ตลอดจนค่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครูต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาต่อ GDP มีประสิทธิภาพมากกว่าและอัตราส่วนคะแนนประเมินผลของการศึกษาต่อค่าใช้จ่ายสาธารณะรวมทางการศึกษาเฉลี่ย 3 ปีต่อ GDP ดีกว่าประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากสังคมของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะการดำเนินงานที่มุ่งเน้นคุณภาพ ดังจะพบได้จากทั้งประวัติศาสตร์และความเป็นมาของการจัดการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมีการพัฒนาคุณภาพมาหลายช่วงระยะตั้งแต่การใช้ปรัชญาทางการศึกษาที่รับเอาทฤษฎีการศึกษาของเฮร์บัต (Herbat) ที่มุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีคุณภาพร่วมกับการร่วมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตใจรักประเทศชาติมาใช้ในการวางแผนการศึกษา (วรินทร์ ววงษ์. 2546: 65-67) โดยมีการจัดการศึกษาทุกระดับที่เน้นประสิทธิภาพและความเจริญของส่วนรวมมากกว่าความเจริญส่วนบุคคลโดยให้ความสำคัญกับสังคมมากกว่าปัจเจกบุคคล ดังสโลแกนที่ว่า การศึกษานั้นมิใช่เพื่อตัวนักเรียนเอง แต่เพื่อประเทศชาติ (ศักดิ์ดา ปรารถนพร. 2530: 43-45) โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นมีการปฏิรูปการศึกษามาเป็นระยะๆ ตั้งแต่การปฏิรูปครั้งแรก ในสมัยเมจิ (พ.ศ. 2401) ซึ่งได้มีการสร้างระบบการศึกษาสมัยใหม่แบบตะวันตกขึ้น การปฏิรูปการศึกษา ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2490) ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย เป็นการศึกษาเพื่อมวลชน เพื่อให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และในการปฏิรูปการศึกษา ครั้งที่ 3 เริ่มหลังปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้หลักการจัดการศึกษา มีความเป็นสากล เน้นสังคมข้อมูลข่าวสารตอบสนองต่อสังคมที่มีความหลากหลาย เน้นปัจเจกชนและเสรีภาพ (วรินทร์ ววงษ์. 2546: 75) นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นได้มีการให้ความสำคัญในการกระจายโรงเรียนให้ทั่วถึง คือ มีการให้ความสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นอันดับแรก จึงมีนโยบายสร้างโรงเรียนประถมศึกษาจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอกับผู้เรียนมากที่สุด โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1880 จำนวน 25,000 โรงเรียนทั่วประเทศ ภายใน 8 ปี ซึ่งมีจำนวนเท่ากับโรงเรียนในปัจจุบัน (ชลลดา จิตวัฒนพงศ์. 2537: 1-2; อ้างอิงจาก Okamoto. 1992: 11-14) หลังจากนั้นจึงขยายไปสู่ระดับมัธยมศึกษา โดยในปี 1950 มีอัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมเพียงร้อยละ 42.50 ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 มีอัตราเข้าเรียนถึง ร้อยละ 95.90 ซึ่งรวดเร็วมากในเวลาเพียง 40 ปี (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. 2000: Online) สำหรับประเทศไทยนั้น มีอัตราการเข้าครู

3. ผลการเปรียบเทียบความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

จากผลการวิจัยที่พบว่าผลการเปรียบเทียบจากสถิติทั้ง 3 สถิติ คือ สัมประสิทธิ์ความแปรผัน ดัชนีแมคลูน สัมประสิทธิ์จีนีและเส้นโค้งลอเรนซ์ ที่วัดความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นดีกว่าประเทศไทยนั้น เนื่องจากสังคมของประเทศญี่ปุ่นเป็นสังคมที่เน้นคุณภาพ ดังเช่นนักเศรษฐศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจมีความเห็นสอดคล้องกันว่าประเทศญี่ปุ่นมีการพัฒนาการศึกษาที่เน้นเชิงปริมาณควบคู่กับคุณภาพ (ชลลดา จิตวัฒนพงศ์ 2537: 1; อ้างอิงจาก Okamoto, 1992: 2-3) โดยจะเห็นได้จากการวางรากฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เพียงพอแก่ผู้เรียนมากที่สุดซึ่งต่างจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ โดยเริ่มจากการเน้นการพัฒนาที่ระดับประถมศึกษาจนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่เน้นการพัฒนาโรงเรียนมัธยมปลายและอุดมศึกษา เพราะประเทศญี่ปุ่นเชื่อว่ามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และประเทศญี่ปุ่นได้มีการปฏิรูปการศึกษาถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง สำหรับประเทศไทยแม้จะมีการปฏิรูปการศึกษามาแล้ว 3 ครั้ง คือ ครั้งแรกตั้งแต่สมัยรัชกาล ที่ 5 เริ่มเมื่อปลายปี พ.ศ. 2443 เป็นการปฏิรูปทั้งระบบ และกระบวนการที่ต่อเนื่องกันเป็นเวลายาว ครั้งต่อมา เป็นความพยายามเริ่มต้นตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2517 แต่การปฏิรูปไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้ด้วยเหตุผลหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุผลทางการเมืองและการงบประมาณครบทั้งระบบ ครั้งที่สองนี้ เริ่มตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2537 ระดมความคิด ความร่วมมืออย่างกว้างขวางทั่วประเทศ จนมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2542 ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2545: 2-3) ซึ่งทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในทุกแผนในช่วงที่ผ่านมาจึงทำให้ความเสมอภาคแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยประเทศไทยมีแนวโน้มความเสมอภาคลดลง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสิมา ภูแปลง ที่พบว่าเมื่อวิเคราะห์แผนการจัดการศึกษาในปี 2538 ในทุกงานจัดการศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผันเพิ่มขึ้น ซึ่งว่ามีความเสมอภาคลดลงและยังเป็นไปได้ในทางเดียวกับปราชญ์ ชาวสวน (2541: บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเขตการศึกษาโดยรวมไม่แน่ใจว่าการจัดสรรงบประมาณในการจัดการมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม นั่นคือสะท้อนถึงความไม่เสมอภาค สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression) ที่สรุปว่าการจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนในส่วนภูมิภาคโดยเฉพาะโรงเรียนระดับประถมมีลักษณะถดถอยกล่าวคือการใช้จ่ายต่อหัวในโรงเรียนที่ยากจนกว่าจะต่ำกว่าโรงเรียนในกรุงเทพ โดยสูตรการจัดสรรงบประมาณต้องสะท้อนความเท่าเทียมกัน ต้องแสดงให้เห็นถึง ที่แตกต่างกันเนื่องมาจากสาเหตุหลายๆ ประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549 (8): 571) การจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดสรรให้แก่โรงเรียน

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประเทศไทยควรที่จะกำหนดสัดส่วนงบประมาณใน องค์ประกอบงบประมาณ การศึกษาและวิจัย อย่างสม่ำเสมอทุกปี เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยให้ดียิ่งขึ้นทัดเทียมนานาชาติ
2. ประเทศไทยควรมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็วเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้กู้ยืมเงินกับโรงเรียนของรัฐบาลในการจัดการศึกษาภาครัฐ ทำให้รัฐสามารถระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชนโดยไม่ใช้รัฐเป็นผู้รับภาระเพียงผู้เดียว
3. ประเทศไทยควรเร่งในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การเพิ่มศักยภาพในส่วนบุคคล แทนการเพิ่มจำนวนคน เพราะงบประมาณค่าใช้จ่ายในองค์ประกอบของงบประมาณ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี
4. ประเทศไทยควรริบเร่งหาสัดส่วนที่เหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณลงสู่แต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้การบริหารการศึกษาของประเทศไทยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
5. ประเทศไทยควรศึกษาว่าการลงทุนทางการศึกษาต่อหัวในแต่ละระดับการศึกษาควรจะเป็นจำนวนเงินต่ำที่สุดเท่าไรที่จะทำให้เกิดคุณภาพหรือประสิทธิภาพ เพราะการศึกษาจากอัตราส่วนการลงทุนทางการศึกษาต่อ GDP นั้นอาจไม่สะท้อนให้เห็นถึงเงินลงทุนลงทุนทางการศึกษาต่อหัวจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาสัดส่วนที่เหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณลงสู่แต่ละองค์ประกอบของงบประมาณ
2. การศึกษาการลงทุนทางการศึกษาต่อหัวในแต่ละระดับการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย
3. การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาทั้งระบบการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ
4. การศึกษาองค์ประกอบงบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่มากกว่า 6 ปีงบประมาณ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สดประเสริฐ. (2544). รายงานผลการวิจัยรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.
- กมล สดประเสริฐ และสุนทร สุนันท์ชัย. (2541). วิสัยทัศน์ทางการศึกษาทิศทางที่ไทยต้องพบพาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กรมสามัญศึกษา. (2545). การศึกษาค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2541-2543. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2544). จำนวนห้องเรียน นักเรียน ครู และการโรงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2544. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2545). จำนวนห้องเรียน นักเรียน ครู และการโรงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2546). จำนวนห้องเรียน นักเรียน ครู และการโรงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2546. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549ก). สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549). สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2549, จาก http://www.sobkroo.com/Pspb_2.htm.
- (2549ข). แผนการดำเนินงานปฏิรูประบบบริหาร/บุคลากร/การลงทุนเพื่อการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.moe.go.th/main2/edu-reform/edu-reform.htm>.
- (2549ค). แผนงานความก้าวหน้าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและการคำนวณและการจัดระบบค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/plan19.htm>.
- กระทรวงต่างประเทศ. (2549). ญี่ปุ่น. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2550, จาก <http://www.mfa.go.th/web/479.php?id=133>.
- กองบัญชาการทหารสูงสุด. (2549?). ข้อมูลพื้นฐานเปรียบเทียบไทย-มาเลเซีย. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2550, จาก http://web.schq.mi.th/~tnccbcc/basic_malay.pdf.
- กิตติมา ปริดีลก. (2523). ปรัชญาการศึกษา เล่ม 1 : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขุนทอง อินทร์ไทย. (2532). กระเทาะสังคมญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สมาพันธ์.
- จีราภา รัตนสิน. (2523). ความเสมอภาคในการศึกษา.วารสารครูศาสตร์. ปีที่9 (4):18.
- ฉันทนา จันทรบรรจง. (2542). การปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: ที.พี. พรินท์.

- เฉลิมชัย รัตนประยูร. (2535). ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ. ปรินทิพ. กทม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชลลดา จิตติวัฒนพงศ์. (2537). รายงานการวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจทางการศึกษา : ประสิทธิภาพของประเทศญี่ปุ่นกับแนวทางสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชูบ, เอส. พี. (1977). หลักการศึกษาเปรียบเทียบ. แปลโดย อาภรณ์ชาติบุรุษ และคณะ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ สักพันโรจน์. (2538). การจัดทำ อนุมัติ และบริหารงบประมาณแผ่นดิน ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ณัฐจริย์ กาญจนรจิต. (2544). ความไม่เสมอภาคของการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดาเวนพอร์ท, โทมัส โอ. (2543). มนุษย์ (Human Capital). แปลโดย ศิระ โอภาสพงษ์. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชา การคลังและงบประมาณ หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวัลย์ มาศจรัส (2544). ปทานุกรมปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- ทศพร นิลสิน. (2544). ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ช่วงปีงบประมาณ 2540 – 2544. ปรินทิพ. กทม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เทียนฉาย กิระนันท์. (2539). ปฏิรูปการศึกษา การสร้างสรรค์ภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง .
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2550). ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติด้านการผลิต ณ ราคาประจำปี 1/2. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2550, จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/databank/conData/EconFinance/tab80.asp>
- บำรุง กัดเจริญ (2528). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิษณุโลก: ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2541). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์: ประชากร แรงงาน การศึกษา ฝึกอบรม ศาสนธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮ้าส์.

- บุญทิวา สิริรังศรี. (2541). ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539).
วิทยานิพนธ์ กศม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2523). โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น :
การปกครองท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ปราชญ์ ชาวสวน. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อนโยบายและการ
จัดสรรงบประมาณในการจัดการมัธยมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2545). เหลียวหลัง แลหน้า ตามอารมณ์. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เพ็ญแข ลาภยั้ง. (2550). ทฤษฎีการวิเคราะห์ต้นทุน. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2550, จาก
[http://www.dental.anamai.moph.go.th/oralhealth/PR/E-book/manual/PPfiles/
meeting1/3cost_theory.ppt](http://www.dental.anamai.moph.go.th/oralhealth/PR/E-book/manual/PPfiles/meeting1/3cost_theory.ppt).
- เพ็ญศิริ จีระเดชากุล. (2530). เอกสารประกอบการสอน : วิชา ศึกษา 471 ปรัชญาการศึกษา
เบื้องต้น. พิษณุโลก: ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2529). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัช ตระการศิรินนท์. (2544). งบประมาณแผ่นดิน (Government Budget). เชียงใหม่: ธนุขพรินติ้ง
(โรงพิมพ์ดาว).
- ฟรายด์, เจอร์ลด์. (2524). ตัวบ่งชี้ความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษาในประเทศไทย.
แปลโดยกุลวิจิตรา ภัคคานนท์, วิภา สมบูรณ์วิบูรณ์ และ สุภางค์ จันทวานิช. วารสาร
การศึกษาแห่งชาติ 15 (สิงหาคม – กันยายน) หน้า 53 – 70.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2549). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 8 ทรัพยากร และการ
ลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 มาตรา 59 มาตรา 60 มาตรา 61. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์
2550, จาก <http://www.ams.cmu.ac.th/pub/law/educact/menu/group8.htm>
- โมจิซึกิ, โออิจิ, นะกะมุระ และชิมะมุระ, อิโรกิ. (2529). เศรษฐกิจญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: Japan
International Cooperation Agency.
- ยุพา วีระไวทยะ และอัญชัน เกียรติบุตร. (2532). ความเสมอภาคในโอกาสของการศึกษาใน
ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2544). การศึกษาทุนนิยมและโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

- รังสิมา ภูแปลง. (2541). *วิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างปีงบประมาณ 2537-2539*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิกร เศรษฐ. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *กฎหมายการศึกษาของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2550, จาก http://www.drrung.com/article/page_articles12.html.
- (2546). *โรงเรียนนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เรืองอุไร อมรชัย. (2541). *การวัดการกระจายและแนวโน้มการกระจายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยใช้ดัชนีความไม่เสมอภาค*.
วิทยานิพนธ์ คม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ละเอียด สิงห์สุวรรณ. (2537). *โอกาสทางการศึกษาของผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษา บ้านวังจ้อม อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วรวิทย์ วสันตสารกร. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- วรินทร์ ววงค์. (2546). *การศึกษากับการสร้างคนแบบญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วัชร วิลาสเดชาพันธ์. (2522). *อัตราผลตอบแทนของการลงทุนทางอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วันดี ศรีสวัสดิ์. (2544). *เอกสารคำสอน : ปญ 472 ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันดี ศรีสวัสดิ์. (2538, ตุลาคม). *ข้อสังเกตปรัชญาญี่ปุ่นปัจจุบัน*. ศักยภาพ. 3(1): 31-32.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2550ก). *ประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2550, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศไทย>
- (2550ข). *ภาษาในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2550, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/ภาษาในประเทศไทย>
- (2550ค). *อักษรไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2550, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/อักษรไทย>
- วิชัย ตันศิริ. (2539). *โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทแฮมม, มาร์ค. (2543). *วิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา*. แปลโดย ชาญ ตันติธรรมถาวร. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2541). *เมื่อเริ่มปฏิรูปการศึกษา สมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 7*. กรุงเทพฯ: 2020
เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- ศักดิ์ดา ปรารักษ์ประทานพร (2526). *ปรัชญาการศึกษา ฉบับพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง
เฮ้าส์.
- (2530). *ปรัชญากับการศึกษาในญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2541). รายงานการวิจัยประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 ประเด็นปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2522). *การปฏิรูปการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- (2545). *คำบรรยายนำเนื่องในการสัมมนาทางวิชาการ 5 ทศวรรษ สกศ. กับการพัฒนา
การศึกษาไทย – จากอดีตและปัจจุบันสู่อนาคตของการปฏิรูปการศึกษาไทย: สู่สังคมแห่ง
ปัญญาและการเรียนรู้*. (เอกสารคำบรรยาย). หน้า 5-7.
- สิริพร ลิลิต.(2537) *ความต้องการและโอกาสทางการศึกษาของแรงงานสตรีในโรงงาน เขตนิคม
อุตสาหกรรม ภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. (การศึกษานอกระบบ). เชียงใหม่. ถ่าย
เอกสาร.
- สมหมาย จันทรเรือง. (2544). *พัฒนาการการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และในสหัสวรรษใหม่*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.ถ่ายเอกสาร.
- สมาคมการศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย. (2546). *สตูดิโอไกด์ ๒๐๐๓ [Study
Guide to Japan 2003]*. กรุงเทพฯ: สมาคมฯ
- สำนักงานประมาณ. (2544ก). *เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 4 รายละเอียดประกอบงบประมาณ
รายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 เล่มที่ 8*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- (2544ข). *งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: สืบค้น
เมื่อ 10 ตุลาคม 2549, จาก <http://www.bb.go.th/budget/inbrveT/B44/intro.htm>
- (2545ก). *งบประมาณโดยสังเขปประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545*. สืบค้นเมื่อ 10
ตุลาคม 2549, จาก <http://www.bb.go.th/budget/inbrveT/B45/intro.htm>.
- (2545ข). *เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 4 รายละเอียดประกอบงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 เล่มที่ 8*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- (2546ก). *งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545*. สืบค้นเมื่อ 10
ตุลาคม 2549, จาก <http://www.bb.go.th/budget/inbrveT/B45/intro.htm>.
- (2546ข). *เอกสารงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 โอน
เปลี่ยนแปลงตาม พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เล่มที่ 8*.
กรุงเทพฯ: อักษรไทย.

- (2547ก). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- (2547ข). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 เล่มที่ 8. กรุงเทพฯ: อักษรไทย
- (2548ก). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2549, จาก <http://www.bb.go.th/budget/inbrveT/B48/inbrvT48 Menu.htm>
- (2548ข). เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 เล่มที่ 8(1). กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2532). ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2535). แผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2535 – 2544). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2540). การลงทุนทางการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2545ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ
- (2545ข). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559). กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.
- (2545ค). ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยปี 2544. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- (2545). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการการศึกษาระดับพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทยโดยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2535). สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2540ก). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2540ข). กระแสการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2545ก). เอกสาร “สรุปร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา”. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2545ข). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2548). สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดภาวะทางสังคม”. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2549, จาก <http://social.nesdb.go.th/nesdbsoc/doc>.

- (2549ก). *สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาฉบับที่ 9 และ 10*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก [www.nesdb.go.th/plan10/index .htm](http://www.nesdb.go.th/plan10/index.htm)
- (2549ข). *ดัชนีชี้วัดทางสังคม 4 มิติ*. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2549, จาก [http:// nesdb.go.th](http://nesdb.go.th).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *ข้อมูลสารสนเทศ 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2531). *การประถมศึกษาในประเทศไทยปี ๒๕๓๑*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2544). *ข้อมูลสารสนเทศ 2544*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2545). *ข้อมูลสารสนเทศ 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2546). *ข้อมูลสารสนเทศ 2546*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545?). *การเปรียบเทียบระหว่างประเทศในภาพรวม 2544*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2549, จาก www.nrct.net/modules.php
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2549ก). *นโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก www.onec.go.th/policy/policy_g.htm
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *สูตรการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษารูปแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2549). *แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551*. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2550, จาก www.rtaf.mi.th/news/no5/gov_masterplan.pdf
- สุพัตรา ชุมเกตุ. (2528). *การศึกษาไทย : อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้ม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิบดี พระราชวิสิทนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภากร จันทวานิช. (2522). *ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา : รายงานการวิเคราะห์การกระจายโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในแต่ละภูมิภาค*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุภาพร รูปคำดี. (2542). *โอกาสทางการศึกษาของคนพิการ*. วิทยานิพนธ์ ศศม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สุมิตร สุวรรณ. (2540). *โอกาสทางการศึกษาของทหารกองประจำการ*. วิทยานิพนธ์ ศศม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2524). *ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลทั่วราชอาณาจักร*. สงขลา: มงคลการพิมพ์.
- (2536, มกราคม-มีนาคม) *ความเสมอภาคทางการศึกษา*. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 18(2) : 15-26.

อัญญา ไพงาม. (2550). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบัญชีต้นทุน*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2550, จาก

<http://coursewares.mju.ac.th/section2/ac311/CH01-00.htm>

อุบล เรียงสุวรรณ. (2538). *ระบบการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิอุบล เรียงสุวรรณ คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Abelein, Susan Barbara. (2002). A study of equity in education finance : An analysis of the
Archdiocese of Los Angeles elementary schools (California). *Dissertation Abstract
International*. 64-06: 1982-A Retrieved February 22, 2005 from
<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3093723>

Analytical Research Planning Division Lifelong Learning Policy Bureau. (2002). *Statistical
Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology) 2002 Edition*.

Retrieved December 20, 2006, from

http://www.mext.go.jp/b_menu/toukei/002/002b/koumoku.html

----- (2003). *Statistical Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology)
2003 Edition*. Retrieved December 20, 2006, from [http://www.mext.go.jp/b_menu/
toukei/002/002b/koumoku.html](http://www.mext.go.jp/b_menu/toukei/002/002b/koumoku.html).

----- (2004). *Statistical Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology)
2004 Edition*. Tokyo: Ministry of Education, Culture, Sports, Science and
Technology. Japan.

----- (2005). *Statistical Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology)
2005 edition*. Tokyo: Ministry of Education, Culture, Sports, Science and
Technology. Japan.

----- (2006). *Statistical Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology)
2006 Edition*. Tokyo: Ministry of Education, Culture, Sports, Science and
Technology. Japan.

Becker, Jonathan David (2003). Digital quality in education and state-level education
technology policies : A multi-level analysis. *Dissertation Abstract International*. 64-
04: 1226-A. Retrieved February 22, 2005, from [http://wwwlib.umi.com/dissertations/
fullcit/3088295](http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3088295)

Becker, S. G. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis*. Chicago:
University of Chicago Press.

Bereday, George Z.F. (1964). *Comparative Method in Education*. New York : Holt, Rinehart
and Winston.

- Blaug, Mark. (1971). *The rate of return to investment in education in Thailand*. Bangkok: National Education Council.
- Bowman, Mary Jean. (1975). Education and Opportunity: Some Economic Perspectives. *Oxford Review of Education*. 1:1, November 1975.
- Burkhead, Jesse. (1959). *Government Budgeting*. New York : John Wiley.
- Carpenter, M.P. (1979). Similarity of Pratt's measure of class concentration to the Gini index. *Journal of the American Society for Information Science* 30: 108-110.
- Chevalier, Arnaud and others. (2005). *A Multi-country study of inter-generational educational mobility*. Retrieved December 20, 2006, from http://idre_ca/er/ev-103691_201-1-DO_TOPIC.html.
- Cohn, Elchanan and Geske, Terry G. (1990). *The Economics of Education*. 3rd. New York. Pergamon.
- Coleman, James. (1996). *What is meant by an Educational Opportunity*. Oxford Review of Education. 28:64 November 1996.
- Cowell, Frank A. (1995). *Measuring Inequality*. 2nd ed. London: Prentice Hall.
- (2000). *Measuring Inequality*. 3rd ed. London: Prentice Hall.
- Consortium for Policy Research in Education. (2007). *School Finance Equity Statistics*. Retrieved February 24, 2007, from <http://www.wceruw.org/cpre/finance/equitystats.php>
- Costrell, Robert. (2005). *Education Week : Equity v. Equality*. Retrieved February 24, 2007, from <http://www.hoover.org/publications/ednext/3219926.html>
- Dejanozka, Edward L. (1983). *Education Administration Glossary*. Connecticut: Greenwood
- Eckstein, Otto. (1973). *Public Finance*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.
- Education Week. (2002). *Equity : Interpretation*. Retrieved February 24, 2007, from http://counts.edweek.org/sreports/qc02/templates/article.cfm?slug=17_equality_note.h23.
- (2004). *Equity : Interpretation*. Retrieved February 24, 2007, from http://counts.edweek.org/sreports/qc04/article.cfm?slug=17_equality_notes.h23.
- Egghe, Luc L. (n.d.). *Sensitivity aspects of inequality measures*. Retrieved January 25, 2007, from <http://doclib.uhasselt.be/dspac/bitstream/1942/814/1/sensitivity.pdf>
- Elhanan, Cohn and Terry, Geske G. (1990). *Economics of Education*. New York : Pergamon.

- Epidemiological Bulletin / PAHO, 22(1). (2001). *Measuring Health Inequities: Gini Coefficient and Concentration Index*. Retrieved January 25, 2007, from http://www.paho.org/English/SHA/EB_v22n1.pdf.
- Farris, Frank. (2003). *Lorentz Curves and the Gini Index*. Retrieved January 25, 2007, from <http://math.scu.edu/~ffarris/Gini.pdf>.
- General Accounting Office. (1988). *Budget Function Classifications: Origins, Trouds and Implications for Current uses*. Retrive 20 April, 2007 from <http://www.gao.gov/archive/1998/ai98067.pdf>
- Gordon, George J. (1972). *Public Administration in America*. New York : St. Martin.
- Hans, N. (1964). *Comparative Education*. Routledge and Kegan Paul, London: Reprinted.
- Holmes, B. (1965). *Problems in Educations A Comparative Approach : Condon*.
- Horngren, Charles T. (2000). *Cost Accounting : A Management Emphasis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Husen, T. (ed.). (1967). *International Study of Achievement in Mathematics*. New York : Wiley.
- International Institue for Management Development. (2004a). *Competitiveness Factors*. Retrieved August 1, 2004, from <http://www01.imd.ch/wcy/factors/>.
- (2004b). *List of Criteria*. Retrieved August 1, 2004, from <http://www01.imd.ch/wcy/criteria/index.cfm?display=in5>.
- (2004c). *Ranking 2004*. Retrive August 1, 2004, from <http://www01.imd.ch/wcy/ranking>.
- (2004d). *World Competitiveness Yearbook*. Retrieved August 1, 2004, from <http://www01.imd.ch/wcy>.
- (2005). *World Competitiveness Yearbook 2005*. Lausanne : International Institue for Management Development.
- Japan Seaology Promotion Organization. (2003). *Gini Index*. Retrieved February 8, 2007, from http://nihonkaigaku.org/ham/eacoex/100econ/120doms/122dist/1224inc/gini/e_gini.html
- Jaye, Yamundow. (2001). Equal educational opportunity in The Gambia : A study of Gambian women's views of education and strategies used to overcome barriers to gender equity in education. *Dissertation Abstract International*. University of South Carolina. Available DAI-A 62/05 : 1789.

- jEducation. (2005a). *Japan : Population*. Retrieved April 28, 2550, from <http://www.jeducation.com/THAI/japaninfo/population.html>
- . (2005b). *Japan : Climate*. Retrieved April 28, 2550, from <http://www.jeducation.com/THAI/japaninfo/climate.html>
- . (2005c). *Japan : Language*. Retrieved April 28, 2550, from <http://www.jeducation.com/THAI/japaninfo/language.html>
- . (2005d). *Japan : Religion*. Retrieved April 28, 2550, from <http://www.jeducation.com/THAI/japaninfo/religion.html>
- Jesse Burkhead. (1959). *Government Budgeting*. New York : John Wiley & Sons.
- Kandel, I.I. (1955). *The New Era in Education*. London : Harrap.
- Kendrick. J. W. (1976). *The Formation and Stocks of Total Capital*. New York : Columbia University Press.
- King, E.J. (1967). *Other Schools and Ours*, Holt. New York : Rinehart and Winston.
- Kohler, Erick L. (1975). *A Dictionary for Accountants*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. (2001). *Japanese Government Policies in Education, Culture, Sports, Science and Technology 2001*. Retrieved March 8, 2007, from http://www.mext.go.jp/b_menu/hakushol.html
- . (2004). *School System*. Retrieved December 8, 2005 from <http://www.mext.go.jp/english/org/formal/05a/htm>.
- . (2005). *Education Administration and Finance*. Retrieved July 20, 2006 from <http://www.mext.go.jp/english/statist/index19.htm>.
- National Center for Education Statistics. (2004). *PISA Countries*. Retrieved January 3, 2005, from <http://nces.ed.gov/surveys/pisa/Countries.sap>.
- National Science Foundation. (2007). *Nondefense objective budget function*. Retrieved 20 April, 2007 from <http://nst.gov/statistics/seind/access/c2/c252.htm>
- Odden, Allan and Goetz, Michael. (2005). *Wisconsin School Finance Equity Revisited*. Retrieved 17 January, 2007 from <http://www.wcer.edu/cpre/finance/sf-equity.swf>.
- Parents for Choice in Education Foundation. (2006). *Simplifying Utah's Minimum School Program : Adding Flexibility and Transparency to Equity*. Retrieved February 8, 2007, from <http://choiceineducation.org/documents/UtahFoundationReport.MSP.long.final.pdf>

- Peternick, Lauri and others. (1997). *Using Cost and Need Adjustments to Improve the Measurement of School Finance Equity*. Retrieved February 24, 2007, from <http://nces.ed.gov/pubs98/dev97/98212j.asp>.
- Programme for International Student Assessment Canada. (2004). *Programme for International Student Assessment*. Retrieved February 27, 2005, from http://www.pisa.gc.ca/what_pisa.html.
- Rayburn, Letricia Gayle. (1993). *Cost Accounting: Using a Cost Management Approach*. 5th ed. Burr Ridge: Irwin.
- Resch, H. George. (2005). *Equality vs. Equity*. California: Retrieved February 24, 2005, from http://honestedu.org/essays/resch/h_v.php
- Rubenstein, Ross. (1999). *Distribution of public Education funding in Georgia, 1992: Equality from a national perspective*. Georgia: Retrieved February 24, 2005, from http://frp.aysps.gsu.edu/frp/frpreports/report_32/no32_fr.html
- Samuel J. Burnstein and Patrick O' Hara. (1997). *Public Administration: Organization, People And Public*. New York : Harper & Row.
- Schultz, Theodore W. (1961). Investment in Human Capital. *American Economics Review*. Retrieved March 1, 2005, from <http://0-www.jstor.org.library.uor.edu/browse#Economics>.
- Social Panorama of Latin America. (2001). *Chapter II Income distribution : characteristics and trends*. Retrieved January 25, 2007, from www.eclac.cl/publicaciones/xml/1/7961/psi2001_chap2.pdf.
- Statistics Bureau & Statistical Research and Training Institute. (2004). *Statistical yearbook 2004*. Tokyo: Ministry of Public Management Home Affairs, Posts and Telecommunications.
- (2005). *Statistical yearbook 2005*. Tokyo: Ministry of Public Management Home Affairs, Posts and Telecommunications.
- (2006). *Statistical yearbook 2006*. Tokyo: Ministry of Public Management Home Affairs, Posts and Telecommunications.
- (2007). *Statistical yearbook 2007: Education*. Retrived February 13, 2007, from www.stat.go.jp/English/data/nenkan/1931-22.htm.
- Thai Trade Center, Fukuoka. (2007). ประเทศไทยญี่ปุ่น. Retrived April 25, 2007, from <http://www.depthai.go.th/1201.page?cid=93&pp=50&page=1>.

- Thut, I.N. and Adams. (1964). *Educational Patterns in Contemporary Societies*. New York : McGraw – Hill.
- Titmus, C. (2004?). *Comparative Adult Education. An Outline Approach to Method*. Retrieved March 8, 2005, from <http://users.volja.net/andragog/TITMUS.HTM>.
- Tokman, Andrea Paula. (2001). Increasing quality and equity in education : The case of Chile. *Dissertation Abstract International*. 62-07: 2501-A. Retrieved February 22, 2005 from <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3093723> .
- Tonatiuh Najera. (2002). *Distributional Cost-Benefit Analysis as a tool to assess changes in inequity from public project investments*. Retrieved January 25, 2007, from <http://www.medforex.net/butlleti/docs/Tona2002.pdf>
- Tretheway, AR. (1976). *Introducing Comparative Education*. Australia : Pergamon Press Pty. Limited.
- United Nations Development Programme. (2002). *Human Development Report 2002*. Retrieved December 23, 2006, from <http://hdr.undp.org/reports/global/2002/en/pdf/complete.pdf>.
- (2003). *Human Development Report 2003*. Retrieved December 23, 2006, from http://hdr.undp.org/reports/global/2003/pdf/hdr03_complete.pdf.
- (2004). *Human Development Report 2004*. Retrieved December 23, 2006, from http://hdr.undp.org/reports/global/2004/pdf/hdr04_complete.pdf.
- (2005). *Human Development Report 2005*. Retrieved December 23, 2006, from http://hdr.undp.org/reports/global/2005/pdf/HDR05_complete.pdf.
- (2006a). *Human Development Report 2006*. Retrieved December 23, 2006, from <http://hdr.undp.org/hdr2006/pdfs/report/HDR06-complete.pdf>.
- (2006b). *What is HD?* Retrieved December 23, 2006, from <http://hdr.undp.org/hd/>
- UNESCO Institute for Statistics. (2004). *Global Education Digest*. Retrieved March 1, 2005, from <http://www.uis.unesco.org/TMEPLATE/pdf/ged/2004/GED2004-EN.pdf>.
- Wikipedia. (2006). *Human Development Index*. Retrieved February 14, 2007, from http://en.wikipedia.org/wiki/Human_Development_Index.
- (2007a). *Gini coefficient*. Retrieved February 8, 2007, from http://en.wikipedia.org/wiki/Gini_coefficient.
- (2007b). *Lorenz curve*. Retrieved February 14, 2007, from http://en.wikipedia.org/wiki/Lorenz_curve.

World Bank (2006). *The World Bank Group brochure*. Retrieved February 6, 2007, from <http://siteresources.worldbank.org/EXTABOUTUS/Resources/wbgroupbrochure-en.pdf>.

World Bank Group (2006). *2006 World Development Indicators*. Retrieved February 16, 2007, from <http://devdata.worldbank.org/wdi2006/contents/index2.htm>.

World Education Forum. (2000). *The EFA 2000 Assessment Country Reports : Japan*. Retrieved May 4, 2006, from http://www.unesco.org/education/wef/countryreports/japan/rapport_1.html.

Xander Koolman and Eddy van Doorslaer. (2003). *On the interpretation of a concentration index of inequality*. Retrieved January 25, 2007, from www2.eur.nyu.edu/public_papers/wp4v3.pdf.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ปีงบประมาณ 2544

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ						
	แผนงานปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา		แผนงานวิจัยการศึกษา	แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	แผนงานการจัดการ	แผนงานบริหารการศึกษา	
	งานพัฒนาบุคลากร	งานนิเทศการศึกษา	งานวิจัย	โครงการป้องกันการค้ายาและสารเสพติด	งานดำเนินการศึกษาก่อนประถมศึกษา	งานบริหารทั่วไป	งานนโยบายและแผน
ปี พ.ศ. 2544							
งบบุคลากร							
เงินเดือน		165,724,300 9,390,000				2,509,567,000 6,671,700	
อัตราเดิม							
เงินประจำตำแหน่ง							
เงิน พ.ส.ร.(เงินเพิ่มสู้รบ)							
เงิน พ.ศ.ศ.(เงินเพิ่มครูการศึกษาพิเศษ)							
เงิน บ.ก.							
เงิน พ.อ.ม							
เบี้ยเลี้ยง							
ค่าจ้างประจำ		6,269,500 344,800				31,018,200 1,550,900	
อัตราเดิม							
เงินประจำตำแหน่ง							
เงิน พ.ส.ร.							
เงิน พ.ศ.ศ.							
ค่าจ้างชั่วคราว					197,400,000		
ค่าจ้างชั่วคราวรายเดือน							
ค่าจ้างครูไม่มีวุฒิที่รับโอนจากโรงเรียนเอกชน							
ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้							
งบดำเนินการ							
ค่าตอบแทน			96,000				
ค่าอาหารทำอาหารนอกเวลา		401,100				13,252,300	
ค่าเช่าบ้าน		11,415,400				128,560,000	
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานไฟราชการ						14,750,600	
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ						993,600	
ค่าใช้สอย		9,824,000 306,000 586,500 319,200	1,127,100		3,795,600	26,454,300 3,771,400 12,366,000 11,064,400	5,831,000
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ							
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง							
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์							
ค่าจ้างเหมาบริการ							800,000
ค่ารับรองและพิธีการ					7,500	831,700	274,000
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องบินอากาศยาน						200,000	
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง							
ค่าเช่าทรัพย์สิน							
ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม					5,000	1,092,700	150,000
ค่าโฆษณาและเผยแพร่						7,796,000	
ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม						2,176,000	
ค่าใช้สอยอื่นๆ						7,641,000	
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา							
ค่าวัสดุ		1,205,900 485,800	2,908,400		100,000 24,000	48,254,800 3,780,000 2,969,000	1,670,900
วัสดุสำนักงาน							
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา							
วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น							
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ							
วัสดุคอมพิวเตอร์							
วัสดุอุปกรณ์							
วัสดุงานบ้านงานครัว		60,000					
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่						1,571,000	
วัสดุการศึกษา					44,076,000		
วัสดุอื่นๆ		3,750,000					
วัสดุเวชภัณฑ์							
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง						1,119,200	
วัสดุเครื่องแต่งกาย							
วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร							
ค่าสาธารณูปโภค							
ค่าไฟฟ้า		1,000,000				34,416,000	
ค่าน้ำประปา		424,000				11,592,000	
ค่าโทรศัพท์		800,000				21,744,000	
ค่าไปรษณีย์โทรเลข		312,000				1,629,000	
งบลงทุน							
ครุภัณฑ์							
ครุภัณฑ์สำนักงาน							
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์							
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่							
ครุภัณฑ์การศึกษา							
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว							
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง							
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ							
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง							
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าก่อสร้างอื่นๆ							
งบเงินอุดหนุน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้บริการสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(ม.ปลาย)อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาครูหาวิทยานิพนธ์และค้นคว้าวิจัย							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษานักเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไปกลับ							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา					277,485,000		
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องแบบสำหรับนักเรียนขาดแคลน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด							
รายจ่ายอื่น		61,594,200 82,936,400		11,696,100	1,268,600		
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม							
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพสุขภาพเพื่อพัฒนาการศึกษา							
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนาแบบการสอนวิชาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ							
โครงการพัฒนาการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก(World Bank)							
โครงการบำรุงการการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี							
รวม	144,530,600	212,618,500	4,131,500	11,696,100	524,161,700	2,909,706,000	8,725,900

ที่มา สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย		แผนงานการจัดการศึกษา				แผนงานส่งเสริมและพัฒนาพละานามัย	
		งานดำเนินการ ประถมศึกษา	โครงการขยาย โอกาสทางการ ศึกษา	โครงการนำร่อง การจัดการศึกษา ภาคบังคับ 9 ปี	โครงการถ่ายโอน กิจกรรมการจัด การศึกษาก่อน ประถมศึกษา	งานอนามัยโรงเรียน	โครงการถ่ายโอน กิจกรรมอาหาร เสริม(นม)
ปี พ.ศ. 2544							
งบบุคลากร							
เงินเดือน							
อัตราเดิม		64,587,139,600					
เงินประจำตำแหน่ง		267,838,800					
เงิน พ.ส.ร.(เงินเพิ่มสุรับ)		818,200					
เงิน พ.ค.ศ.(เงินเพิ่มครูการศึกษาพิเศษ)		672,000					
เงิน บ.ก.		995,271,000					
เงิน พ.ถ.ม		11,600					
เบี้ยเลี้ยงภัย		136,880,400					
ค่าจ้างประจำ							
อัตราเดิม		2,454,143,400					
เงินประจำตำแหน่ง		120,561,500					
เงิน พ.ส.ร.		206,300					
เงิน พ.ค.ศ.							
ค่าจ้างชั่วคราว							
ค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน		225,214,900	380,455,300				
ค่าจ้างครูไม่มีวุฒิที่รับโอนจากโรงเรียนเอกชน		415,500					
ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้		1,831,700					
งบดำเนินการ							
ค่าตอบแทน							
ค่าอาหารทำการนอกเวลา							
ค่าเช่าบ้าน		758,718,700					
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ		266,544,000	125,415,000				
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ							
ค่าใช้จ่ายสื่อ							
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ		166,915,900	1,005,000				
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง							
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์		105,715,300	16,540,000				
ค่าจ้างเหมาบริการ		247,084,800	74,751,000				
ค่ารับรองและพิธีการ							
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ							
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง		181,716,000					
ค่าเช่าทรัพย์สิน		662,800	15,000				
ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม		24,159,500					
ค่าโฆษณาและเผยแพร่							
ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม							
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ							
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา		10,000,000					
ค่าวัสดุ							
วัสดุสำนักงาน		81,173,000	509,000			1,060,000	
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา		174,023,500	34,600,000				
วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น		30,316,000					
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ							
วัสดุคอมพิวเตอร์		21,240,000					
วัสดุการเกษตร							
วัสดุงานบ้านงานครัว		190,900					
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่							
วัสดุการศึกษา		761,395,100	279,400,000				
วัสดุอื่นๆ							
วัสดุเวชภัณฑ์						40,110,000	
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง							
วัสดุเครื่องแต่งกาย							
วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร		166,573,000					
ค่าสาธารณูปโภค							
ค่าไฟฟ้า		252,690,700					
ค่าน้ำประปา		57,256,200					
ค่าโทรศัพท์		47,713,500					
ค่าไปรษณีย์โทรเลข		3,059,600					
งบลงทุน							
ครุภัณฑ์							
ครุภัณฑ์สำนักงาน							
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์							
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่							
ครุภัณฑ์การศึกษา		229,381,800	245,188,800				
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว		29,000,000					
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง		945,000					
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ		20,000,000					
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง							
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ		862,750,000					
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าก่อสร้างอื่นๆ		704,850,000					
งบเงินอุดหนุน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสำหรับผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา			502,125,000				
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้บริการสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)						15,188,600	
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(นม.ปลา)อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนประจำจังหวัดจันทบุรี							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาครูทนายช่วยและระดับปริญญาตรี							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษานักเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ		806,000					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา							1,478,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4							3,274,400,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา		1,316,746,500	66,950,000		10,725,000		
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องแบบสำหรับนักเรียนขาดแคลน		347,832,000	62,865,000				
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน		62,023,600					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลน		225,000,000	20,000,000				
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด							
รายจ่ายอื่น							
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม			58,629,400				
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา							
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนูปแบบการสอนวิชาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ			6,300,000				
โครงการพัฒนาศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสมทบเงินอุดหนุนจากโลก(World Bank)			5,000,000				
โครงการนำร่องการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี				10,000,000			
รวม		75,947,488,300	1,879,748,500	10,000,000	10,725,000	56,358,600	4,752,400,000

[illegible]

ที่มา สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย					รวม
			แผนงานวิจัย การศึกษา	แผนงานป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด	
	งานแนะแนว การศึกษาและอาชีพ	โครงการส่งเสริม และพัฒนาการใช้ ภาษาไทย	งานวิจัย	โครงการป้องกัน ติดยาและสารเสพติด	
ปี พ.ศ. 2544					
งบบุคลากร					-
เงินเดือน					-
อัตราเดิม	6,868,000		6,422,800		89,815,013,000
เงินประจำตำแหน่ง	120,000		67,200		522,680,600
เงิน พ.ส.ร.(เงินเพิ่มสู้รบ)					1,037,200
เงิน พ.ค.ศ.(เงินเพิ่มครูการศึกษาพิเศษ)					13,020,000
เงิน บ.ก.					995,271,000
เงิน พ.ถ.ม					11,600
เบี้ยเลี้ยงภัย					136,880,400
ค่าจ้างประจำ					-
อัตราเดิม	302,000		599,300		3,877,965,800
เงินประจำตำแหน่ง	15,100		30,000		198,443,900
เงิน พ.ส.ร.					374,100
เงิน พ.ค.ศ.					61,200
ค่าจ้างชั่วคราว					-
ค่าจ้างชั่วคราวรายเดือน					1,270,967,700
ค่าจ้างครูไม่มีวุฒิที่รับโอนจากโรงเรียนเอกชน					415,500
ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้					1,831,700
งบดำเนินการ					-
ค่าตอบแทน					-
ค่าอาหารทำการนอกเวลา	112,000	1,500	63,500	9,000	71,510,800
ค่าเช่าบ้าน					1,592,842,000
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ	107,400	163,000	52,000		531,725,100
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ	38,400		36,000		1,068,000
ค่าใช้สอย					-
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ	2,139,600	2,586,400	2,737,900	946,600	355,125,500
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง					52,289,600
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์	156,000		80,000		153,267,600
ค่าจ้างเหมาบริการ	2,100,000	882,500	915,000	300,000	362,839,900
ค่ารับรองและพิธีการ			17,500		2,535,200
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ			30,000		368,000
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง	38,000				285,380,900
ค่าเช่าทรัพย์สิน					2,253,500
ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม					37,380,200
ค่าโฆษณาและเผยแพร่					11,616,000
ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม					2,176,000
ค่าใช้สอยอื่นๆ					11,067,700
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา					10,000,000
ค่าวัสดุ					-
วัสดุสำนักงาน	6,020,800	245,000	1,111,600	382,400	180,321,900
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา	3,790,000	8,220,000	2,065,000	400,000	464,140,400
วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น					70,144,900
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ					20,000
วัสดุคอมพิวเตอร์	75,000				36,015,300
วัสดุการเกษตร			92,400		190,000
วัสดุงานบ้านงานครัว					26,961,200
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่					4,429,200
วัสดุการศึกษา					1,784,429,700
วัสดุอื่นๆ					3,830,000
วัสดุเวชภัณฑ์					53,980,500
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง					3,766,500
วัสดุเครื่องแต่งกาย					61,112,400
วัสดุเพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร					166,573,000
ค่าสาธารณูปโภค					-
ค่าไฟฟ้า					445,722,400
ค่าน้ำประปา					121,570,900
ค่าโทรศัพท์			1,500		98,584,900
ค่าไปรษณีย์โทรเลข	10,000		4,500		10,362,200
งบลงทุน					-
ครุภัณฑ์					-
ครุภัณฑ์สำนักงาน	127,400		10,400		13,818,700
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	382,800		564,200		2,541,200
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่					65,900
ครุภัณฑ์การศึกษา					705,594,900
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว					64,887,900
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง					10,885,000
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ					20,500,000
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง					-
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ					4,450,435,500
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ					107,838,500
ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ					14,341,000
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ					271,276,100
ค่าก่อสร้างอื่นๆ					704,850,000
งบเงินอุดหนุน					-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น					596,903,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย	200,000				200,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา					2,579,329,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา			36,000,000		36,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้บริการสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)					18,806,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน					46,122,800
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(น.ป.ลาย)อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย					2,400,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนประชารัฐจังหวัดกาญจนบุรี					7,036,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาครูทายาทชายแดนระดับปริญญาตรี					5,637,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษานักเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์					20,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม					263,725,400
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ					465,561,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ					19,232,100
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)					33,008,300
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา					1,478,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4					3,274,400,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา					1,671,906,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องแบบสำหรับนักเรียนขาดแคลน					410,697,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน					62,023,600
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลน					245,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด					5,342,800
รายจ่ายอื่น					-
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม	2,723,800	749,300	3,462,500	482,000	308,535,600
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาสภาพสุภะเขตตามมาตรฐานการศึกษา					82,936,400
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนารูปแบบการสอนวิชาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ					6,300,000
โครงการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก(World Bank)					5,000,000
โครงการบำรุงการศึกษามาดมั่งคั่ง 9 ปี					10,000,000
รวม	25,326,300	12,847,700	54,363,300	2,520,000	121,870,714,200

ที่มา สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง

ภาคผนวก ข
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ปีงบประมาณ 2545

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ				
	แผนงานการจัด การศึกษา	แผนงานบริหาร การศึกษา			
	งานดำเนินการ ศึกษาก่อน ประถมศึกษา	งานบริหารทั่วไป	งานนโยบาย และแผน	งานดำเนินการ ประถมศึกษา	โครงการขยาย โอกาสทางการ ศึกษา
ปี 2545					
งบบุคลากร					
เงินเดือน		2,541,547,200		64,095,012,900	
อัตราเดิม		6,710,400		602,823,600	
เงินประจำตำแหน่ง				614,600	
เงิน พ.ส.ร.				792,000	
เงิน พ.ค.ศ.				553,337,300	
เงิน บ.ก.				10,800	
เงิน พ.ภ.ม				166,416,300	
เบี้ยเลี้ยงภัย					
ค่าจ้างประจำ		31,046,300		2,388,101,900	
อัตราเดิม		1,707,600		131,345,600	
เงินประจำตำแหน่ง				22,880,800	
เงิน พ.ส.ร.					
เงิน พ.ค.ศ.					
เงิน บ.ก.					
ค่าจ้างชั่วคราว	45,684,000			202,479,100	342,371,600
ค่าจ้างชั่วคราวครุฑรายเดือน				415,500	
ค่าจ้างครูไม่วุฒิที่รับโอนจากโรงเรียนเอกชน				1,831,700	
ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้					
งบดำเนินการ					
ค่าตอบแทน	6,000	7,842,100		689,225,000	90,000,000
ค่าอาหารทำการนอกเวลา		103,447,000			
ค่าเช่าบ้าน		9,744,600		263,040,000	
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ		993,600			
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ					
ค่าใช้สอย	395,600	18,961,900	5,235,700	123,310,000	1,263,700
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเข้าที่พัก และค่าพาหนะ		3,789,400			
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง		12,146,900		84,539,200	13,530,000
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์		8,958,100		229,743,400	84,027,000
ค่าจ้างเหมาบริการ		367,100	335,300		
ค่ารับรองและพิธีการ		960,000			
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ		960,000			
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง		709,700	254,000	4,029,400	29,000
ค่าเช่าทรัพย์สิน		6,280,000		17,783,500	
ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม		1,632,000			
ค่าโฆษณาและเผยแพร่	7,884,000	6,361,500			
ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม	35,000				
ค่าใช้สอยอื่นๆ				10,000,000	
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม					
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา					
ค่าวัสดุ	58,000	29,363,200	1,617,500	78,362,800	122,000
วัสดุสำนักงาน		2,100,000		170,787,500	34,825,000
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา	50,600	3,020,400		24,249,600	20,000
วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น					
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ		1,581,200		17,700,000	
วัสดุคอมพิวเตอร์					
วัสดุการเกษตร					
วัสดุงานบ้านงานครัว					
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่	300,000				
วัสดุการศึกษา	29,119,700			638,548,400	299,200,000
วัสดุอื่นๆ					
วัสดุเวชภัณฑ์		1,119,200			
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง					
วัสดุเครื่องแต่งกาย					
วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร				165,902,000	
ค่าสาธารณูปโภค					
ค่าไฟฟ้า		34,416,000		252,690,700	
ค่าน้ำประปา		11,592,000		57,256,200	
ค่าโทรศัพท์		21,744,000		47,713,500	
ค่าไปรษณีย์โทรเลข		1,629,000		3,059,600	
งบลงทุน					
ครุภัณฑ์					
ครุภัณฑ์สำนักงาน					
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์					
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่					
ครุภัณฑ์การศึกษา				202,296,800	111,282,600
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว				29,000,000	
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง					
ครุภัณฑ์การแพทย์					
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ				23,372,000	
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง					
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ				845,000,000	
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ					
ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ					
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ		15,000,000			
ค่าก่อสร้างอื่นๆ	5,000,000			740,200,000	
งบเงินอุดหนุน					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสำหรับผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา					531,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้บริการสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(ม.ปลาย)อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนประชาวมงคลจังหวัดกาญจนบุรี					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาครูทายาทชายและระดับปริญญาตรี					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษานักเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ				17,550,000	
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา	276,022,500			1,310,157,000	70,800,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องแบบสำหรับนักเรียนขาดแคลน				337,910,400	67,320,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน				60,586,100	
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลน				225,000,000	
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนยากจน					20,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนประจำ					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการศึกษาสัมฤทธิ์ผลในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ					
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดน่าน					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสื่อและสื่ออำนวยความสะดวก					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนนครพนม 76 จังหวัด					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครุฑรายเดือน					
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการวิจัย 62 เรื่อง					
รายจ่ายอื่น	1,334,000				21,222,900
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม					
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพผู้สอนตามมาตรฐานการศึกษา					
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนาแบบการสอนวิชาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ					4,380,000
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก(World Bank)					
ค่าใช้จ่ายโครงการบำรุงการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี					
ค่าใช้จ่ายโครงการบำรุงโครงการปรับปรุงระบบจัดการงบประมาณด้านการศึกษา			56,436,900		
ค่าใช้จ่ายสมทบโครงการเงินกู้ธนาคารโลก					
รวม	365,889,400	2,885,730,400	63,879,400	74,835,075,200	1,691,393,800
ที่มา สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง					

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย						
	โครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษา ก่อนประถมศึกษา	แผนงานส่งเสริมและพัฒนาพลานามัย งานอนามัยโรงเรียน	โครงการถ่ายโอนกิจกรรมอาหารเสริม(นม)	แผนงานปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษา งานพัฒนาการเรียนการสอน	งานพัฒนาบุคลากร	งานพิเศษและติดตามผล
ปี 2545						
งบบุคลากร เงินเดือน อัตราเดิม เงินประจำตำแหน่ง เงิน พ.ส.ร. เงิน พ.ค.ศ. เงิน บ.ก. เงิน พ.ภ.ม เบี้ยเลี้ยง ค่าจ้างประจำ อัตราเดิม เงินประจำตำแหน่ง เงิน พ.ส.ร. เงิน พ.ค.ศ. เงิน บ.ก. ค่าจ้างชั่วคราว ค่าจ้างชั่วคราวครุฑย่น ค่าจ้างครูไม่วุฒิปรับโอนจากโรงเรียนเอกชน ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้						992,154,800 22,186,800
งบดำเนินการ ค่าตอบแทน ค่าอาหารท่าการณ์นอกเวลา ค่าเช่าบ้าน ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ ค่าใช้จ่าย ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ ค่าจ้างเหมาบริการ ค่ารับรองและพิธีการ ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง ค่าเช่าทรัพย์สิน ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม ค่าโฆษณาและเผยแพร่ ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา		48,400		42,300		757,000 37,848,000
ค่าวัสดุ วัสดุสำนักงาน วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ วัสดุคอมพิวเตอร์ วัสดุยานเกษตร วัสดุงานบ้านงานครัว วัสดุโฆษณาและเผยแพร่ วัสดุการศึกษา วัสดุอื่นๆ วัสดุเวชภัณฑ์ วัสดุยานพาหนะและขนส่ง วัสดุเครื่องแต่งกาย วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร ค่าสาธารณูปโภค ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าไปรษณีย์โทรเลข		757,200		530,000 38,000		3,391,200 5,871,400
งบลงทุน ครุภัณฑ์ ครุภัณฑ์สำนักงาน ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่ ครุภัณฑ์การศึกษา ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง ครุภัณฑ์การแพทย์ ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ ค่าก่อสร้างอื่นๆ		40,110,000		21,589,700		2,717,800 2,011,900
งบเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสำหรับผู้ปกครองและครูแม่ข่ายประเทศไทย เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้กับการศึกษาภาคเรียน(ค่าพาหนะ) เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(น.ป.ลา)อิสลามวิทยาสัยแห่งประเทศไทย เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนพระชนมพรรษาและโรงเรียนวัดกาญจนบุรี เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาครูหาวิทยานิพนธ์และระดับปริญญาตรี เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาภาคเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม) เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องแบบสำหรับนักเรียนขาดแคลน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ห่างไกลและขาดแคลน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนยากจน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนประจำ เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการศึกษาสัมฤทธิ์ผลในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดน่าน เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสื่อและสื่ออำนวยความสะดวก เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครุฑย่น เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการ 62 เรื่อง	14,988,000		5,374,065,000			
รายจ่ายอื่น ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนเพื่อรูปแบบการสอนวิชาพิเศษครูเกษียณในอาคาบแนวพระราชดำริ ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก(World Bank) ค่าใช้จ่ายโครงการบำรุงการศึกษาภาคบังคับปี 9 ปี ค่าใช้จ่ายโครงการปรับปรุงโรงเรียนปรับปรุงจัดการงบประมาณด้านการศึกษา ค่าใช้จ่ายสมทบโครงการเงินกู้ธนาคารโลก	12,675,000					
รวม	144,651,000	56,050,100	5,374,065,000	67,327,100	223,273,500	1,138,395,700

ที่มา สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง

[illegible]

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย	งานพัฒนา สื่อและ เทคโนโลยี ทางการศึกษา	งานวัดผล และ ประเมินผล ทางการศึกษา	งานแนะแนว การศึกษา และอาชีพ	โครงการ ส่งเสริมและ พัฒนาการใช้ ภาษาไทย	แผนงานวิจัย การศึกษา	รวม
ปี 2545						
งบบุคลากร						-
เงินเดือน						-
อัตราเดิม	15,820,800	13,456,700	7,097,900		6,706,500	90,242,733,300
เงินประจำตำแหน่ง	120,000	120,000	120,000		67,200	971,692,600
เงิน พ.ส.ร.						14,309,800
เงิน พ.ค.ศ.						2,361,000
เงิน ม.ก.						569,184,300
เงิน พ.ก.ม.						10,800
เบี้ยเลี้ยงภัย						166,416,300
ค่าจ้างประจำ						-
อัตราเดิม	606,700	471,400	316,900		628,900	3,863,683,800
เงินประจำตำแหน่ง	33,400	25,900	17,500		34,700	212,191,300
เงิน พ.ส.ร.						23,048,600
เงิน พ.ค.ศ.						298,600
เงิน ม.ก.						1,296,000
ค่าจ้างชั่วคราว						-
ค่าจ้างชั่วคราวครุฑรายเดือน						1,023,597,900
ค่าจ้างครูไม่วุฒิที่รับโอนจากโรงเรียนเอกชน						415,500
ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้						1,831,700
งบดำเนินการ						-
ค่าตอบแทน						-
ค่าอาหารท่ารถนอกเวลา	280,000	950,000	92,500	18,000	248,700	64,017,000
ค่าเช่าบ้าน	3,917,200		40,500		161,500	1,389,447,700
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ		25,700		191,700		464,592,700
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ			30,000			1,023,600
ค่าใช้สอย						-
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ	3,100,500	2,164,800	7,286,200	2,688,600	4,653,700	279,269,700
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง						35,992,100
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์	394,500	174,000	194,000		215,000	124,274,100
ค่าจ้างเหมาบริการ	4,608,500	2,550,000	2,288,000	383,000	864,000	341,381,000
ค่ารับรองและพิธีการ						2,385,200
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ						960,000
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง						134,410,000
ค่าเช่าทรัพย์สิน						5,435,100
ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม						30,775,400
ค่าโฆษณาและเผยแพร่						9,400,000
ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม						1,632,000
ค่าใช้สอยอื่นๆ						14,595,500
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม						35,000
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา						10,000,000
ค่าวัสดุ						-
วัสดุสำนักงาน	1,378,000	42,170,000	11,561,100	123,100	4,410,500	228,540,200
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา	28,065,000	2,003,000	2,025,000	5,850,000		538,606,000
วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น					91,000	62,737,500
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ						20,000
วัสดุคอมพิวเตอร์						30,937,000
วัสดุการเกษตร	140,000	540,000	52,000	10,000		190,000
วัสดุงานบ้านงานครัว						3,810,000
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่						330,000
วัสดุการศึกษา						1,651,085,100
วัสดุอื่นๆ						380,000
วัสดุเวชภัณฑ์						45,848,800
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง						3,131,100
วัสดุเครื่องแต่งกาย						-
วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร						165,902,000
ค่าสาธารณูปโภค						-
ค่าไฟฟ้า						545,722,400
ค่าน้ำประปา						121,580,900
ค่าโทรศัพท์					1,500	98,574,900
ค่าไปรษณีย์โทรเลข	7,000	87,000	10,000		4,500	10,362,200
งบลงทุน						-
ครุภัณฑ์						-
ครุภัณฑ์สำนักงาน						34,768,100
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์						413,000
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่						-
ครุภัณฑ์การศึกษา						784,734,200
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว						48,070,700
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง						39,624,000
ครุภัณฑ์การแพทย์						6,007,700
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ						23,372,000
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง						-
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ						2,449,460,100
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ						18,274,200
ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ						-
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ						245,056,200
ค่าก่อสร้างอื่นๆ						745,200,000
งบเงินอุดหนุน						-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น						780,762,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสภากู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย			200,000			200,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา						3,149,263,300
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา					3,600,000	3,600,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้การสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)						18,662,600
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษาโรงเรียน						48,376,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(ง.ป.อา)วิทยาลัยแห่งประทศไทย						2,400,900
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนประชามงคลจังหวัดกาญจนบุรี						6,956,300
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาครุฑหาหาขยายและระดับปริญญาตรี						3,256,300
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษานักเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์						12,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม						155,540,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ						505,801,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ						22,374,400
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)						33,291,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา						5,374,065,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4						-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา						1,669,654,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน						405,230,400
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน						60,586,100
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ทางไกลและขาดแคลน						225,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนยากจน						20,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนประจำ						85,893,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการศึกษาสัมฤทธิ์ผลในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ						1,511,300
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนศึกษา สังคฤภกรสามัญศึกษา						-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน						-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดน่าน						-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสื่อและสื่ออำนวยความสะดวก						-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด						5,511,400
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครุฑรายเดือน						131,976,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการวิจัย 62 เรื่อง						7,774,200
รายจ่ายอื่น						-
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม	4,142,600	13,044,500	4,725,400	1,276,800	7,183,600	472,170,500
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา						85,133,300
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนาแบบการสอนวิชาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ						4,380,000
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสมทบเงินกู้ธนาคารโลก(World Bank)						-
ค่าใช้จ่ายโครงการบำรุงองการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี						-
ค่าใช้จ่ายโครงการบำรุง โครงการปรับปรุงระบบจัดการงบประมาณด้านการศึกษา						70,496,800
ค่าใช้จ่ายสมทบโครงการเงินกู้ธนาคารโลก						450,710,000
รวม	62,614,200	77,783,000	36,057,000	10,541,200	29,546,300	121,718,012,400

ภาคผนวก ค
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ปีงบประมาณ 2546

องค์ประกอบงบประมาณ		กรมสามัญศึกษา					
		แผนงานบริหาร การศึกษา	แผนงานการจัด การศึกษาขั้น พื้นฐาน				แผนงานจัดการประ ถมศึกษา
			งานจัดการศึกษา ก่อนประถมศึกษา	งานจัดการศึกษา ประถมศึกษา	งานจัดการศึกษา มัธยมศึกษา	งานสนับสนุน พัฒนาการศึกษา พิเศษ	
ปีงบประมาณ 2546		30,996,500	210,183,000	24,937,641,700	16,174,700	270,468,400	
งบบุคลากร							
เงินเดือน							8,837,556,400
อัตราเดิม							
เงินประจำตำแหน่ง							
เงิน พ.ล.ร. (เงินเพิ่มสู้รบ)							
เงิน พ.ค.ศ. (เงินเพิ่มครูการศึกษาพิเศษ)							
เงิน บ.ก.							
เงิน พ.ก.ม.							
เงินเสียภัย							
ค่าจ้างประจำ							
อัตราเดิม							
เงินประจำตำแหน่ง							
เงิน พ.ล.ร.							
เงิน พ.ค.ศ.							
เงิน บ.ก.							
ค่าจ้างชั่วคราว		10,715,500	57,823,600	361,966,700	61,126,900		65,424,000
ค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน							
ค่าจ้างครูไม่มีวุฒิที่รับโอนจากโรงเรียนเอกชน							
ค่าจ้างครูท้องถิ่น5จังหวัดชายแดนภาคใต้							
งบดำเนินการ							
ค่าตอบแทนและวัสดุใช้สอย							
ค่าอาหารทำอาหารนอกเวลา		3,210,000	16,389,800	26,278,600	1,280,000	509,000	
ค่าเช่าบ้าน		27,700	2,358,400	531,129,200		11,818,300	
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ		7,900	1,503,700	94,063,000	1,279,200		20,000
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ							
ใช้สอย							
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ		253,000	1,420,500	28,357,900	1,019,900	12,266,200	745,300
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง		174,000	1,128,400	22,892,500		306,000	
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์		44,100	259,100	9,474,000	78,000	586,500	
ค่าจ้างขนานบริการ		51,600	319,900	1,425,500	673,700	294,000	4,492,800
ค่ารับรองและพิธีการ				326,000			469,000
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศ							
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง		338,400	1,948,000	140,587,600			
ค่าเช่าทรัพย์สิน				31,149,700			33,000
ค่าเงินสมทบกองทุนประกันสังคม		330,300	1,938,200	14,709,700	1,960,000		2,699,000
ค่าโฆษณาและเผยแพร่							
ค่าหนังสือและค่าธรรมเนียม							
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		5,600	1,800				
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม		23,500	421,400	706,300		206,181,500	15,238,000
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา							
ค่ารางวัล							
วัสดุ							
วัสดุสำนักงาน		122,900	648,700	14,923,100	1,028,000	2,686,800	25,000
วัสดุหนังสือ วารสาร และตำรา		200,700	1,110,300	259,680,300	1,729,300		
วัสดุเครื่องเขียนและหนังสือ		107,100	713,900	27,436,800	235,200	351,600	22,000
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ							
วัสดุคอมพิวเตอร์		55,000	319,200	9,809,900			
วัสดุการเกษตร				180,000			
วัสดุงานบ้านงานครัว		180,300	1,023,400	1,329,700	140,000	60,000	
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่				761,100			
วัสดุการศึกษา		1,673,700	13,011,500	625,953,200	2,445,200		28,666,000
วัสดุอื่นๆ			2,200	5,600,200	53,200		
วัสดุเวชภัณฑ์		35,800					
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง							
วัสดุเครื่องแต่งกาย							
วัสดุเพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร				15,235,000			
ค่าสาธารณูปโภค		1,769,700	10,723,200	312,659,200	1,124,000	2,409,000	
ค่าไฟฟ้า							35,000,000
ค่าน้ำประปา							7,930,000
ค่าโทรศัพท์							6,600,000
ค่าไปรษณีย์โทรเลข							433,300
งบลงทุน							
ครุภัณฑ์							
ครุภัณฑ์สำนักงาน			346,000	49,720,400	5,701,500		
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์							
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่							
ครุภัณฑ์การศึกษา			2,814,100	307,334,200	3,572,100		
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว			41,000	31,385,500	201,600		
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง					2,142,000		
ครุภัณฑ์การแพทย์							
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ							
ครุภัณฑ์อื่นๆ							
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง							
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ			63,728,700	1,857,950,900			
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ			14,715,500	7,982,600			
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ							
ค่าปรับปรุงอาคารที่พักการและสิ่งก่อสร้างประกอบ			4,200,000	275,429,700	6,300,000		
ค่าก่อสร้างอื่นๆ							5,000,000
งบเงินอุดหนุน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น				783,400,000			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสำหรับครูผู้สอนและครูหนึ่งประเทศไทย							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา				2,897,642,200			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้บริการสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)		5,900	50,800	3,471,400	4,700		3,139,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษาภักเรียน				49,322,400			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(ม.ปลาย)อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย				2,400,000			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนประจำของคลังจังหวัดกาญจนบุรี				6,956,300			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรี				1,087,500			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาภักเรียนมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์				4,000,000			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม				203,642,000			
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ		21,144,000	200,568,000	263,131,200	4,992,000		
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ		1,225,700	5,588,900	4,067,500	29,415,100		
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุประจำโรงเรียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน							278,295,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องแบบสำหรับนักเรียนขาดแคลน							85,998,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของภักเรียนที่ห่างไกลและขาดแคลน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของภักเรียนยากจน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนประจำ		3,757,000	34,814,300	49,748,800	520,000		
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการศึกษาพิเศษและการเรียนที่นักเรียนเข้าศึกษาต่อ							
ไปโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดน่าน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสิ่งและสิ่งอำนวยความสะดวก							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการวิจัย 62 เรื่อง							
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนการศึกษาเฉลิมพระเกียรติ							
รายจ่ายอื่น							
ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม							
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา							
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนเพื่อพัฒนาครูวิทยุเชิงยุทธศาสตร์ให้ตามแผนพระราชดำริ							
โครงการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสหประชาชาติ(World Bank)							
โครงการนำร่องการจัดการศึกษาภาคใต้ 9 ปี							
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาโครงการปรับปรุงระบบจัดการงบประมาณด้านการศึกษา							
ค่าใช้จ่ายสนับสนุนโครงการเงินอุดหนุนภาคใต้							
ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ							
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อบริหารการจัดการ							
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้							
ค่าใช้จ่ายระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน							
ค่าใช้จ่ายระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารงาน							
ค่าบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์							
ค่าพัฒนาโปรแกรมระบบบริหารงานและการจัดการการศึกษา							
ค่าเช่าอุปกรณ์สำหรับสถานศึกษา							
รวม		76,455,900	650,115,500	34,272,949,900	143,196,300	507,937,300	9,377,363,000

องค์กรประกอบงบประมาณ		สำนักงานการประถมศึกษา					กรณวิชาการ แผนงานส่งเสริม และสนับสนุน การศึกษา	รวม
		แผนงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน						
		งานจัดการศึกษา ประถมศึกษา	งานพัฒนา คุณภาพการศึกษา	คุณภาพ การศึกษาระดับ มัธยมศึกษา ตอนต้น	การจัดการ ศึกษา มัธยมศึกษา	งานจัดการ ศึกษา ระดับประถมกลอง สู่ท้องถิ่น		
ปีงบประมาณ 2546							งานส่งเสริมวิชาการ	
งบบุคลากร							81,826,000	25,547,290,300
เงินเดือน								-
อัตราเดิม		48,091,507,100	3,729,117,300			8,057,964,700		68,716,145,500
เงินประจำตำแหน่ง		602,823,600	28,897,200					631,720,800
เงิน พ.ศ.ร. (เงินเพิ่มอัตรา)		513,100						513,100
เงิน พ.ศ.ศ. (เงินเพิ่มอัตราการศึกษาพิเศษ)		1,152,000						1,152,000
เงิน บ.ก.		532,486,700						532,486,700
เงิน พ.ก.ม.		6,900						6,900
เบี้ยเลี้ยง		142,838,300						142,838,300
ค่าจ้างประจำ								-
อัตราเดิม		2,418,482,100	84,862,900					2,503,345,000
เงินประจำตำแหน่ง		133,016,500	4,667,500					137,684,000
เงิน พ.ศ.ร.		171,800						171,800
เงิน พ.ศ.ศ.								-
เงิน บ.ก.		21,622,400						21,622,400
ค่าจ้างชั่วคราว								491,632,700
ค่าจ้างชั่วคราวรายเดือน		338,481,200				407,167,200		811,072,400
ค่าจ้างครูที่มีวุฒิเทียบโอนจากโรงเรียนเอกชน		221,300						221,300
ค่าจ้างครูท้องถิ่นถึงจังหวัดราชบุรีและภาคใต้		1,831,700						1,831,700
งบดำเนินการ							363,776,200	363,776,200
ค่าตอบแทนและวัสดุใช้สอย								-
ค่าอาหารทำครัวนอกเวลา			8,257,500					55,924,900
ค่าเช่าบ้าน		689,225,000	141,295,000					1,375,853,600
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานในราชการ		268,903,100	13,900,500	504,000		63,198,000		443,379,400
ค่าเบี้ยเลี้ยงประชุมกรรมการ			993,600					993,600
วัสดุ								-
ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก และค่าพาหนะ		110,798,800	722,099,400	11,495,800		1,392,200		889,849,000
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง			13,353,000					37,853,900
ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์			12,146,900			14,044,000	125,686,000	162,318,600
ค่าจ้างเหมาบริการ			96,271,500	1,800,000		88,409,000	277,320,800	471,058,800
ค่ารับรองและพิธีการ			66212600					66,585,500
ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเครื่องบินอากาศยาน			960,000					960,000
ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง							179280000	322,154,000
ค่าเช่าทรัพย์สิน		11,000,000	1,239,300					43,422,000
ค่าใช้สมทบกองทุนประกันสังคม		30,842,700						52,479,900
ค่าโฆษณาและเผยแพร่			8,321,600					8,321,600
ค่าภาษีและค่าธรรมเนียม			1,632,000					1,632,000
ค่าใช้สอยอื่นๆ			6,361,500					21,606,900
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและฝึกอบรม							59,720,000	207,332,700
ค่าใช้จ่ายในการจัดการแข่งขันกีฬา								59,720,000
ค่ารางวัล			661,200					661,200
วัสดุสำนักงาน								-
วัสดุหนังสือ วารสาร และสาร			42,443,400	115,000		543,000	87,533,700	150,069,600
วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น			9,597,400			70,220,000	179,160,600	512,100,600
วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ							29,884,000	68,348,000
วัสดุคอมพิวเตอร์			1,581,200					59,441,300
วัสดุการเกษตร							47,676,000	180,000
วัสดุงานยานางานครัว								2,733,400
วัสดุโฆษณาและเผยแพร่			2,807,000					3,568,100
วัสดุการศึกษา			106,183,800			262,220,000	734,032,600	1,774,186,000
วัสดุอื่นๆ								2,200
วัสดุเวชภัณฑ์							40,110,000	45,799,200
วัสดุยานพาหนะและขนส่ง			4,066,000					4,066,000
วัสดุเครื่องมือทางการแพทย์								-
วัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร							173,188,000	188,423,000
ค่าสาธารณูปโภค								-
ค่าไฟฟ้า			32,695,200			30,727,000	174,329,000	332,192,300
ค่าน้ำประปา			11,012,400			6,962,000	39,500,000	272,751,200
ค่าโทรศัพท์			20,656,800			5,800,000	32,917,000	65,404,400
ค่าโทรศัพท์มือถือ			1,547,500			374,600	2,111,100	65,973,800
งบลงทุน								4,466,500
ครุภัณฑ์								-
ครุภัณฑ์สำนักงาน			3,753,200					59,521,100
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์								-
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่								-
ครุภัณฑ์การศึกษา		386,958,100				224,184,000		924,862,500
ครุภัณฑ์ยานานางานครัว		9,470,000	800,000					41,896,100
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง								2,142,000
ครุภัณฑ์การแพทย์								-
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ		19,712,000	383,400					20,095,400
ครุภัณฑ์อื่นๆ								-
ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง								-
ค่าก่อสร้างอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ		942,166,500						2,863,846,100
ค่าก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างประกอบ								22,698,100
ค่าก่อสร้างสนามกีฬาและสิ่งก่อสร้างประกอบ								-
ค่าปรับปรุงอาคารการศึกษาและสิ่งก่อสร้างประกอบ								285,929,700
ค่าปรับปรุงอาคารที่พักการและสิ่งก่อสร้างประกอบ								12,000,000
ค่าก่อสร้างอื่นๆ		319,233,500	12,000,000				8,254,200	332,487,700
งบเงินอุดหนุน								783,400,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ม.ต้น								200,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอุปกรณ์เครื่องแต่งกายและเครื่องใช้								200,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษา						473,962,500		3,371,604,700
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา							3,600,000	3,600,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนให้บริการสุขภาพนักเรียน(ค่าพาหนะ)		1,411,600					10,421,300	18,504,700
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนส่งเสริมการศึกษานักเรียน								49,322,400
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ(ม.ปลาย)อัตราค่าอาหารนักเรียนต่อหัวต่อวัน								2,400,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนประจำของจังหวัดสุพรรณบุรี								6,956,300
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนบำรุงการศึกษาครูอาสาสอนพิเศษระดับมัธยมศึกษา								1,067,500
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นทุนการศึกษาให้นักเรียนมัธยมปลายด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์								4,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนมูลนิธิการศึกษาทางไกลตามดาวเทียม			139,500,000					343,142,400
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำ		58,500,000						548,335,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนไป-กลับ								40,297,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารเสริม(นม)สำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุการศึกษา			36,000,000			63,195,000	1,278,504,000	1,655,994,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าวัสดุประจำห้องเรียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน								85,998,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน		513,918,000				58,014,000		571,932,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียนสำหรับนักเรียนขาดแคลน								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่ห่างไกลและขาดแคลน			300,000,000					300,000,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนที่ห่างไกลและขาดแคลน								51,540,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนไปรษณีย์ภัณฑ์สำหรับนักเรียนที่เรียนประจำ						51,540,000		88,840,100
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการศึกษาฝึกหัดครูในการฝึกนักเรียนเข้าศึกษาต่อ								-
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา			1,180,200					1,180,200
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเป็นค่าเครื่องเขียน							237,925,000	237,925,000
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสุพรรณบุรี								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนสิ่งก่อสร้างตามสวนสาธารณะ								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนครบวงจร 76 จังหวัด								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนโครงการวิจัย 62 เรื่อง								-
เงินอุดหนุนทั่วไป : เงินอุดหนุนการศึกษาเฉลิมราชกุมารี								-
รายจ่ายอื่น								-
ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและฝึกอบรม								-
ค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาคุณภาพสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา								-
ค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนพัฒนาแบบการสนับสนุนพิเศษของมูลนิธิโชนกตามแนวพระราชดำริ								-
โครงการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสหพันธ์อาเซียนภาคโลก(World Bank)								-
โครงการนำร่องการจัดการศึกษาคู่กับสังคม 9 ปี								-
ค่าใช้จ่ายโครงการนำร่องโครงการปรับปรุงระบบจัดการงบประมาณด้านการศึกษา								-
ค่าใช้จ่ายสนับสนุนโครงการจากเงินอุดหนุน								-
ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ								-
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ				995,200				995,200
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู								-
ค่าใช้จ่ายระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน								-
ค่าใช้จ่ายระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารงาน								-
ค่าบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์								-
ค่าใช้สอยไปรษณกรรมบริหารและการจัดการศึกษา								-
ค่าใช้สอยโทรศัพท์มือถือ								-
รวม		56,983,294,000	5,331,458,000	14,910,000	9,879,917,200	3,709,298,500	461,163,600	120,408,069,000

ที่มา สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง

ภาคผนวก ง
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น
ปีงบประมาณ 2544

(million yen)

ระดับชาติ	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	มัธยม	พิเศษ	รวม
ดำเนินงาน	3,207	18,001	16,519	6,174	1,007	14,129	59,038
เงินเดือน (1)	2,505	14,746	12,970	5,178	819	12,003	48,222
ครู	2,358	13,035	12,225	4,916	745	11,215	44,494
เจ้าหน้าที่	147	1,711	744	262	75	788	3,728
การศึกษาและวิจัย	236	1,365	1,229	409	81	636	3,956
คำปำรุงรักษาและซ่อมแซม	276	1,254	1,728	272	63	662	4,255
โครงการสนับสนุน (2)	8	83	67	18	1	109	286
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	175	505	504	295	40	705	2,224
รายจ่ายอื่น	6	48	22	2	2	14	95
งบลงทุน	183	2,196	1,644	409	617	373	5,423
ที่ดิน	—	—	—	—	—	—	-
สิ่งก่อสร้าง	100	1,747	1,154	301	569	132	4,004
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	81	437	479	106	48	237	1,387
หนังสือ	2	12	11	3	—	5	31
รวม	3,389	20,197	18,164	6,583	1,625	14,502	64,460
	5.26	31.33	28.18	10.21	2.52	22.50	100.00

ระดับท้องถิ่น 2544	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	มัธยม	พิเศษ	รวม
งบดำเนินงาน	229,657	5,454,743	3,042,397	2,752,300	—	747,803	12,226,900
เงินเดือน	202,435	4,823,072	2,641,267	2,505,718	—	683,221	10,855,715
ครูประจำ	141,452	3,028,196	1,761,506	1,582,483		432,568	6,946,204
ครูชั่วคราว	1,793	17,893	22,204	33,988		3,413	79,290
เจ้าหน้าที่	822	169,914	95,000	132,041		24,091	421,868
เจ้าหน้าที่อื่นๆ	19,165	481,355	178,684	185,421		76,964	941,589
สวัสดิการและผลตอบแทนอื่นๆ	39,204	1,125,714	583,874	571,786		146,185	2,466,763
กิจกรรมโรงเรียน (4)	6,970	145,308	122,975	100,064		12,014	387,332
คำปำรุงรักษาและซ่อมแซม	13,969	302,016	162,687	126,293	—	22,665	627,630
คำซ่อมแซม	4,039	72,740	39,720	33,043		4,240	153,782
คำปำรุงรักษา	9,930	229,276	122,967	93,250		18,425	473,848
โครงการสนับสนุน (2)	4,636	157,987	98,133	12,592		28,319	301,668
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	1,646	26,358	17,334	7,633		1,584	54,556
งบลงทุน	27,715	684,705	375,713	314,858		44,228	1,447,218
ที่ดิน	2,834	55,935	26,379	10,821		3,036	99,005
สิ่งก่อสร้าง	21,136	528,383	293,524	252,291		34,096	1,129,430
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	3,550	89,639	49,040	47,679		6,859	196,767
หนังสือ	195	10,748	6,769	4,066		237	22,015
เงินชำระกู้	13,491	467,831	315,062	271,611		27,234	1,095,229
รวม	270,862	6,607,279	3,733,172	3,338,769	44,228	819,265	14,813,575

(1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่
(2) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าตรวจสอบภาพ
(3) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์สุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าที่เงินชำระค่าขาด และค่าเช่า
(4) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมในท้องถิ่น, คณะกรรมการโรงเรียน, ทัศนศึกษา, วัสดุสำหรับการสอน
(5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ท้องถิ่น (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่น)

ภาคผนวก จ
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น
ปีงบประมาณ 2545

(million yen)

ระดับชาติ 2545	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	มัธยม	พิเศษ	รวม
ค่าเงินงาน	3,277	17,781	16,181	6,082	1,056	13,842	58,220
เงินเดือน (1)	2,491	14,546	13,303	4,871	820	12,001	48,032
ครู	2,341	12,948	12,521	4,625	738	11,241	44,414
เจ้าหน้าที่	149	1,598	782	246	82	761	3,618
การศึกษาและวิจัย	245	1,309	1,173	401	85	633	3,847
คำปำรุงรักษาและซ่อมแซม	246	1,315	1,020	430	64	657	3,732
โครงการสนับสนุน (2)	10	84	61	12	1	107	275
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	282	487	607	368	84	431	2,260
รายจ่ายอื่น	3	39	18	2	—	12	74
							-
งบลงทุน	140	1,177	577	93	21	426	2,434
ที่ดิน	—	—	—	—	—	—	-
สิ่งก่อสร้าง	78	945	370	38	4	265	1,699
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้อย	61	219	195	52	15	158	700
หนังสือ	1	13	12	4	2	3	35
รวม	3,417	18,958	16,758	6,176	1,077	14,268	60,654
	5.63	31.26	27.63	0.00	1.78	23.52	100.00

ระดับท้องถิ่น 2545	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	มัธยม	พิเศษ	รวม
งบดำเนินงาน	228,110	5,453,944	3,013,224	2,669,170	618	749,168	12,114,234
เงินเดือน	201,002	4,799,941	2,609,072	2,432,405	463	686,772	10,729,655
ครูประจำ	137,796	3,013,075	1,741,693	1,534,136	345	433,689	6,860,734
ครูชั่วคราว	1,936	22,646	24,081	35,721	5	3,597	87,986
เจ้าหน้าที่	1,097	167,484	88,273	129,215	24	23,962	410,055
เจ้าหน้าที่อื่นๆ	19,257	464,643	170,574	182,329	19	77,605	914,427
สวัสดิการและผลตอบแทนอื่นๆ	40,915	1,132,093	584,452	551,004	70	147,919	2,456,453
กิจกรรมโรงเรียน (4)	7,007	168,278	130,195	94,943	45	12,560	413,028
คำปำรุงรักษาและซ่อมแซม	13,812	297,492	157,491	122,547	38	21,658	613,038
คำซ่อมแซม	3,847	67,454	36,660	29,493	5	3,829	141,288
คำปำรุงรักษา	9,965	230,038	120,831	93,055	33	17,829	471,751
โครงการสนับสนุน (2)	4,722	162,288	99,808	11,956	71	27,284	306,129
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	1,567	25,945	16,659	7,319	—	894	52,384
งบลงทุน	26,028	667,428	370,884	294,682	45	44,763	1,403,830
ที่ดิน	3,461	44,823	26,281	9,365	—	1,251	85,181
สิ่งก่อสร้าง	19,047	532,313	289,083	237,190	15	37,384	1,115,032
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้อย	3,331	78,652	48,157	44,081	25	5,896	180,142
หนังสือ	189	11,639	7,362	4,047	5	232	23,474
เงินชำระกู้	14,190	458,769	313,476	343,056	110	28,033	1,157,634
รวม	268,328	6,580,140	3,697,583	3,306,908	772	821,965	14,675,696

(1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่

(2) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าตรวจสุขภาพ

(3) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์สุขภาพผู้เฒ่า ค่าเช่าที่เงินชำระค่างวด และค่าเช่า

(4) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมในห้องเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน, ทักษะศึกษา, วัสดุสำหรับการสอน

(5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ท้องถิ่น (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่น)

ภาคผนวก จ
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น
ปีงบประมาณ 2546

(million yen)

ระดับชาติ 2546	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	มัธยม	พิเศษ	รวม
ค่าเงินงาน	3,148	18,098	16,250	5,863	976	15,071	59,407
เงินเดือน (1)	2,469	14,170	12,904	4,872	788	11,816	47,019
ครู	2,317	12,739	12,104	4,640	718	11,096	43,613
เจ้าหน้าที่	152	1,431	800	232	70	720	3,406
การศึกษาและวิจัย	246	1,498	1,265	407	109	692	4,217
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	201	1,336	1,395	268	61	1,546	4,806
โครงการสนับสนุน (2)	7	76	47	13	1	62	206
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	223	582	622	300	17	940	2,684
รายอื่น	2	436	18	4	—	15	475
งบลงทุน	98	3,440	3,245	153	14	1,397	8,347
ที่ดิน	—	—	—	—	—	—	-
สิ่งก่อสร้าง	51	3,126	2,969	100	2	1,211	7,460
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	46	306	266	50	11	181	859
หนังสือ	1	9	10	4	1	4	28
รวม	3,246	21,539	19,495	6,016	990	16,468	67,754
	4.79	31.79	28.77	8.88	1.46	24.31	100.00

ระดับท้องถิ่น 2546	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	มัธยม	พิเศษ	รวม
งบดำเนินงาน	219,926	5,384,973	2,936,597	2,544,968	984	751,982	11,839,430
เงินเดือน	192,333	4,749,686	2,545,172	2,318,593	771	690,293	10,496,847
ครูประจำ	131,975	2,950,200	1,689,240	1,472,740	559	433,591	6,678,306
ครูชั่วคราว	1,743	25,593	24,473	37,081	28	4,703	93,620
เจ้าหน้าที่	1,066	161,968	84,385	124,362	52	24,010	395,843
เจ้าหน้าที่อื่นๆ	18,680	440,363	163,873	173,241	19	74,553	870,728
สวัสดิการและผลตอบแทนอื่น	38,868	1,171,562	583,200	511,170	113	153,437	2,458,350
กิจกรรมโรงเรียน (4)	7,325	148,927	119,032	92,748	76	12,591	380,701
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	13,599	290,688	153,059	115,309	57	21,078	593,790
ค่าซ่อมแซม	3,687	64,013	35,550	26,865	9	3,977	134,101
ค่าบำรุงรักษา	9,912	226,675	117,509	88,444	48	17,101	459,689
โครงการสนับสนุน (2)	5,027	169,765	102,944	10,756	79	26,833	315,403
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	1,643	25,907	16,390	7,562	0	1,187	52,689
งบลงทุน	22,423	632,091	338,016	291,362	704	57,437	1,342,033
ที่ดิน	2,589	35,747	13,031	17,302	—	2,609	71,278
สิ่งก่อสร้าง	16,807	516,644	277,404	233,048	622	48,780	1,093,305
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	2,823	69,453	41,025	37,208	79	5,834	156,422
หนังสือ	204	10,246	6,556	3,805	3	214	21,028
เงินชำระกู้	12,528	453,810	307,765	309,955	110	35,486	1,119,654
รวม	254,877	6,470,874	3,582,378	3,146,285	1,798	844,904	14,301,117

- (1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่
- (2) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าตรวจสุขภาพ
- (3) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของครูสุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าที่เงินชำระค่างวด และค่าเช่า
- (4) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมในห้องเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน, หักศศึกษา, วัสดุสำหรับการสอน
- (5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ท้องถิ่น (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่น)

ข้อมูลงบประมาณรายจ่ายระดับชาติ ปีงบประมาณ 2546 ได้มาจาก Statistical Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology) 2005 edition
ข้อมูลงบประมาณรายจ่ายระดับท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2546 ได้มาจาก Statistical Abstract (Education, Culture, Sports, Science and Technology) 2006 edition

ภาคผนวก ข

งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี
และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2544

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย ปี พ.ศ. 2544	ระดับอนุบาล	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับธยมศึกษาตอน ปลาย	การศึกษาพิเศษ
งบดำเนินงาน	3,293,863,459	81,707,671,106	17,678,925,300	11,655,449,283	523,308,052
เงินเดือน	1,115,172,842	73,030,158,141	14,605,959,905	10,011,370,507	305,838,404
ค่าจ้างประจำ	837,359,482	72,516,514,799	14,374,342,483	9,874,109,532	192,958,604
ค่าจ้างชั่วคราว	277,813,360	513,643,342	231,617,423	137,260,975	112,879,800
การศึกษาและวิจัย	5,421,595	18,129,012	8,241,113	4,160,699	47,580
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	45,527,030	1,052,450,879	249,323,235	161,523,589	21,561,668
โครงการสนับสนุน (2)	1,658,762,519	4,657,559,303	2,312,450,282	1,166,974,093	150,451,702
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	788,073	3,273,152	355,949	12,326	-
กิจกรรมโรงเรียน (4)	419,424,422	2,573,979,574	403,870,682	257,643,151	14,216,671
รายจ่ายอื่นๆ	48,766,977	372,121,044	98,724,134	53,764,917	31,192,027
งบลงทุน	91,115,707	2,471,273,081	2,370,236,584	1,638,360,992	440,510,636
ที่ดิน					-
สิ่งก่อสร้าง	1,881,536	1,632,936,129	2,070,638,485	1,454,778,051	388,506,900
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	67,818,872	592,372,851	182,283,986	107,396,200	48,743,592
หนังสือ	21,415,299	245,964,102	117,314,114	76,186,742	3,260,144
เงินชำระกู้ (5)	-	-	-	-	-
	3,384,979,166	84,178,944,187	20,049,161,884	13,293,810,275	963,818,688

ภาคผนวก ซ

งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี
และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2545

องค์ประกอบงบประมาณประเทศไทย					
ปีงบประมาณ 2545	ระดับอนุบาล	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	การศึกษาพิเศษ
งบดำเนินงาน	7,178,792,354	77,437,427,561	19,064,861,656	12,367,402,320	507,402,109
เงินเดือน	1,090,925,179	72,352,002,172	15,316,783,865	10,133,185,049	282,007,635
ค่าจ้างประจำ	841,952,558	71,892,030,004	15,084,847,047	9,998,239,056	200,014,135
ค่าจ้างชั่วคราว	248,972,621	459,972,169	231,936,818	134,945,992	81,993,500
การศึกษาและวิจัย	2,144,504	7,274,172	1,544,054	406,554	4,916
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	45,651,430	835,945,395	315,799,546	200,496,070	15,365,160
โครงการสนับสนุน (2)	5,591,354,244	1,525,335,294	2,946,966,741	1,741,811,971	194,138,551
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	622,614	6,139,875	292,543	12,068	-
กิจกรรมโรงเรียน (4)	402,383,565	2,436,110,098	418,665,661	258,666,466	11,962,811
รายจ่ายอื่นๆ	45,710,818	274,620,555	64,809,246	32,824,143	3,923,038
งบลงทุน	70,443,393	2,331,782,120	1,593,176,967	1,061,992,740	104,731,180
ที่ดิน					-
สิ่งก่อสร้าง	8,548,742	1,610,872,473	1,052,164,119	713,272,065	73,133,100
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	44,186,423	489,633,222	367,054,506	235,733,003	28,922,747
หนังสือ	17,708,228	231,276,425	173,958,342	112,987,672	2,675,333
เงินชำระกู้ (5)	-	-	-	-	-
	7,319,679,140	82,100,991,800	22,251,215,590	14,491,387,800	716,864,470

ภาคผนวก ฅ

งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี
และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2546

องค์ประกอบงบประมาณ					
ปีงบประมาณ 2546	ระดับอนุบาล	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	การศึกษาพิเศษ
งบดำเนินงาน	9,512,064,690	63,178,689,941	30,351,183,139	12,015,331,200	123,140,030
เงินเดือน	9,013,554,975	57,319,130,977	25,301,963,638	10,115,063,855	82,429,055
ค่าจ้างประจำ	8,937,415,475	56,920,773,177	24,671,657,662	9,976,235,930	21,302,155
ค่าจ้างชั่วคราว	76,139,500	398,357,800	630,305,976	138,827,924	61,126,900
การศึกษาและวิจัย	505,481	2,858,864	1,019,998	390,943	4,914
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	57,326,351	1,013,189,940	474,187,325	188,549,396	1,880,487
โครงการสนับสนุน (2)	115,321,182	1,487,620,031	3,655,619,033	1,420,321,081	34,932,073
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	33,000	13,524,698	19,549,214	11,947,088	-
กิจกรรมโรงเรียน (4)	308,689,700	2,437,789,076	739,930,086	249,751,438	2,445,200
รายจ่ายอื่นๆ	16,634,000	904,576,356	158,913,846	29,307,398	1,448,300
งบลงทุน	6,507,585	2,088,241,868	2,034,698,943	1,077,516,737	20,685,767
ที่ดิน					-
สิ่งก่อสร้าง	6,158,985	1,358,771,192	1,323,529,984	822,190,172	6,311,267
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	147,900	549,200,376	480,865,879	155,729,345	12,645,200
หนังสือ	200,700	180,270,300	230,303,080	99,597,220	1,729,300
เงินชำระกู้ (5)	-	-	-	-	-
	9,525,079,859	67,355,173,677	34,420,581,025	14,170,364,675	164,511,564

ภาคผนวก ญ

งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ที่ได้จัดประเภทองค์ประกอบงบประมาณตามหลักทางบัญชี
และได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2547

องค์ประกอบงบประมาณ					
ปีงบประมาณ 2547	ระดับอนุบาล	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	การศึกษาพิเศษ
งบดำเนินงาน	11,954,366,268	67,230,409,278	35,355,852,771	10,242,023,500	307,747,683
เงินเดือน	11,670,001,744	58,849,725,961	27,181,483,523	7,872,194,718	82,052,555
ค่าจ้างประจำ	11,593,834,844	58,413,230,561	26,585,010,424	7,699,446,517	33,465,655
ค่าจ้างชั่วคราว	76,166,900	436,495,400	596,473,099	172,748,201	48,586,900
การศึกษาและวิจัย	-	-	-	-	-
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	51,230,635	133,892,587	36,907,846	10,689,106	8,981,927
โครงการสนับสนุน (2)	11,519,780	6,112,939,507	6,304,249,934	1,828,212,156	224,077,923
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	-	15,868,500	39,155,762	11,340,138	-
กิจกรรมโรงเรียน (4)	262,844,389	4,105,360	803,867	232,813	2,677,171
รายจ่ายอื่นๆ	5,941,159	432,636,470	60,416,828	17,497,685	7,384,058
งบลงทุน	28,995,462	1,263,983,193	1,341,231,334	388,442,162	27,160,949
ที่ดิน	-	-	-	-	-
สิ่งก่อสร้าง	-	853,753,100	988,076,777	286,162,923	4,000,000
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	17,603,868	364,762,689	221,772,636	64,228,922	23,029,285
หนังสือ	11,391,594	45,467,404	131,381,921	38,050,317	131,664
เงินชำระกู้ (5)	-	-	-	-	-
	12,059,528,630	68,077,134,771	36,305,480,428	10,517,050,940	379,495,532

ภาคผนวก ก
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยปี
ที่ได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2544

ประเทศญี่ปุ่น	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	พิเศษ	รวม
งบดำเนินงาน						
เงินเดือน (1)	204,940.00	4,837,817.00	2,654,236.00	2,510,896.00	695,224.00	10,903,113.00
ประจำ	203,148.00	4,819,925.00	2,632,443.00	2,477,319.00		
ชั่วคราว	1,793.00	17,893.00	22,204.00	33,988.00		
การศึกษาและวิจัย	236.00	1,365.00	1,269.50	449.50	636.00	3,956.00
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	14,245.00	303,270.00	164,446.50	126,596.50	23,327.00	631,885.00
โครงการสนับสนุน (2)	4,644.00	158,070.00	98,200.50	12,610.50	28,428.00	301,953.00
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	1,821.00	26,863.00	17,858.00	7,948.00	2,289.00	56,779.00
กิจกรรมโรงเรียน (4)	6,970.00	6,971.00	10,459.00	10,460.00	12,014.00	46,874.00
รายจ่ายอื่นๆ	6.00	48.00	23.00	3.00	14.00	94.00
งบลงทุน						
ที่ดิน	2,834.00	55,935.00	26,379.00	10,821.00	3,036.00	99,005.00
สิ่งก่อสร้าง	21,236.00	530,130.00	294,962.50	252,876.50	34,228.00	1,133,433.00
ครุภัณฑ์และวัสดุสิ้นเปลือง	3631	90076	49543	47809	7096	198155
หนังสือ	197.00	10,760.00	6,780.00	4,069.00	242.00	22,048.00
เงินชำระกู้ (5)	13,491.00	467,831.00	315,062.00	271,611.00	27,234.00	1,095,229.00
รวม	479,192.00	11,326,954.00	6,293,866.00	5,767,457.00	833,768.00	14,492,524.00

ผู้วิจัยได้เฉลี่ยเงินงบประมาณของระดับมัธยมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นลงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากข้อมูลค่าของงบประมาณมีเพียงเล็กน้อย

- (1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่
- (2) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าตรวจสอบสุขภาพ
- (3) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์สุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าประกันอาคาร เงินชำระค่างวดและค่าเช่า
- (4) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ, ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในห้องเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน, ทักษะศึกษา, วัสดุสำหรับการสอน
- (5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ท้องถิ่น (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่น)

ภาคผนวก ก
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยปี
ที่ได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2545

ประเทศญี่ปุ่น	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	พิเศษ	รวม
งบดำเนินงาน						
เงินเดือน (1)	203,491.00	4,814,486.00	2,622,375.00	2,437,275.00		10,077,627.00
ประจำ	201,556.00	4,791,841.00	2,598,934.00	2,402,194.00	695,176.00	10,689,701.00
ชั่วคราว	1,936.00	22,646.00	24,083.50	35,723.50	3,597.00	87,986.00
การศึกษาและวิจัย	245.00	1,309.00	1,215.50	443.50	633.00	3,846.00
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	14,058.00	298,807.00	158,562.00	123,028.00	22,315.00	616,770.00
โครงการสนับสนุน (2)	4,732.00	162,372.00	99,905.00	12,004.00	27,391.00	306,404.00
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	1849	26432	17308	7729	1325	54643
กิจกรรมโรงเรียน (4)	6,970.00	6,971.00	10,459.00	10,460.00	6,975.00	41,835.00
รายจ่ายอื่นๆ	3.00	39.00	18.00	2.00	12.00	74.00
งบลงทุน						
ที่ดิน	3,461.00	44,823.00	26,281.00	9,365.00	1,251.00	85,181.00
สิ่งก่อสร้าง	19,125.00	533,258.00	289,462.50	237,237.50	37,649.00	1,116,732.00
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	3392	78871	48372	44153	6054	180842
หนังสือ	190.00	11,652.00	7,377.50	4,054.50	235.00	23,509.00
เงินชำระกู้ (5)	14,190.00	458,769.00	313,531.00	343,111.00	28,033.00	1,157,634.00
รวม	271,707.00	6,437,790.00	3,595,509.00	3,229,505.00	830,646.00	14,365,157.00

ผู้วิจัยได้เฉลี่ยเงินงบประมาณของระดับมัธยมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นลงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องด้วยมูลค่าของงบประมาณมีเพียงเล็กน้อย

(1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่

(2) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล
ค่าตรวจสุขภาพ

(3) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของ
ศูนย์สุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าประกันอาคาร เงินชำระค่างวดและค่าเช่า

(4) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ, ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในห้องเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน, ทัศนศึกษา, วัสดุ
สำหรับการสอน

(5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ท้องถิ่น (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่น)

ภาคผนวก จ
งบประมาณทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
ที่ได้รับการปันส่วนต้นทุนแล้ว ปีงบประมาณ 2546

ประเทศญี่ปุ่น	อนุบาล	ประถม	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	พิเศษ	รวม
งบดำเนินงาน						
เงินเดือน (1)	194,801.84	4,763,856.00	2,558,854.50	2,324,245.50	702,108.94	10,543,866.78
ประจำ	193,058.53	4,738,263.00	2,534,367.50	2,287,150.50	697,406.43	10,450,245.96
ชั่วคราว	1,743.31	25,593.00	24,487.00	37,095.00	4,702.51	93,620.81
การศึกษาและวิจัย	246.00	1,498.00	1,319.50	461.50	692.00	4,217.00
ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม	13,799.72	292,024.00	154,513.00	115,636.00	22,624.36	598,597.08
โครงการสนับสนุน (2)	5,033.75	169,841.00	103,031.00	10,809.00	26,894.99	315,609.74
ค่าใช้จ่ายคงที่ (3)	1865.866	26489	17020.5	7870.5	2126.626	55372.492
กิจกรรมโรงเรียน (4)	6,970.00	6,971.00	10,459.00	10,460.00	6,975.00	41,835.00
รายจ่ายอื่นๆ	2.00	436.00	18.00	4.00	15.00	475.00
งบลงทุน						
ที่ดิน	2,588.72	35,747.00	13,031.00	17,302.00	2,609.38	71,278.10
สิ่งก่อสร้าง	16,858.39	519,770.00	280,685.00	233,460.00	49,991.00	1,100,764.39
ครุภัณฑ์และวัสดุใช้สอย	2869.2	69759	41336	37303	6014.696	157281.896
หนังสือ	204.79	10,255.00	6,568.00	3,811.00	217.73	21,056.52
เงินชားกู้ (5)	12,527.86	453,810.00	307,820.00	310,010.00	35,485.53	1,119,653.39
รวม	257,768.13	11,114,312.00	6,053,510.00	5,395,618.00	1,557,864.19	24,573,874.16

ผู้วิจัยได้เฉลี่ยเงินงบประมาณของระดับมัธยมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นลงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องด้วยมูลค่าของงบประมาณมีเพียงเล็กน้อย

(1) รวมเงินบำนาญสำหรับครูและเจ้าหน้าที่

(2) ค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมด้านการศึกษาโดยปกติ ตัวอย่างเช่น ค่ารักษาพยาบาล

ค่าตรวจสอบสภาพ

(3) ค่าใช้จ่ายที่ถูกจ่ายตามกำหนดเวลาเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ค่าธรรมเนียมของสมาคมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของ

ศูนย์สุขภาพญี่ปุ่น ค่าเช่าพื้นที่ ค่าประกันอาคาร เงินชำระค่างวดและค่าเช่า

(4) ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจกรรมพิเศษ, ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในห้องเรียน, คณะกรรมการโรงเรียน, ทัศนศึกษา, วัสดุ

สำหรับการสอน

(5) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ยืม (ผู้ลงทุนสามารถซื้อหุ้นกู้ท้องถิ่น)

ภาคผนวก ท

ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามชั้นและระดับ
การศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2548 ของประเทศไทย

ระดับการศึกษา	อายุ(ปี)	อัตราการเข้าเรียน				
		2544	2545	2546	2547	2548
ก่อนประถมศึกษา	3-5	72.54	69.94	65.00	74.44	74.95
ประถมศึกษา	6-11	103.79	104.77	104.49	104.24	104.17
มัธยมศึกษาตอนต้น	12-14	82.19	82.23	84.01	92.47	95.45
มัธยมศึกษาตอนปลาย	15-17	65.11	72.65	71.19	77.70	77.30
หลังมัธยมศึกษาตอนปลาย	18-21	47.23	49.77	54.18	62.98	66.42

หมายเหตุ 1) ข้อมูลประชากรปี 2544 -2546 ใช้ข้อมูลประชากรรายอายุจากการประมาณประชากรของประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษ

2) ข้อมูลประชากรปี 2547-2548 ใช้ข้อมูลประชากรรายอายุ จาก สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี

3) จำนวนนักเรียนสายอาชีพ(ปวช.,ปวส.,ปทส.) ปี 2544-2546 ไม่มีการแยกข้อมูลในแต่ละระดับชั้น

4) อัตราการเข้าเรียนในระดับหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นอัตราที่รวมที่ศึกษาต่อ อุดมศึกษา

อุดมศึกษาวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ฅ

ร้อยละของนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามชั้นและระดับ
การศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2548 ของประเทศญี่ปุ่น

ปี พ.ศ.	ประภคคคค	มัธยมศคคค ตอนด้น	มัธยมศคคคตอน ปลาย	หล้งมัธยม
2544	99.98	99.98	96.90	45.10
2545	99.98	99.98	97.00	44.80
2546	99.98	99.98	97.30	44.60
2547	99.97	99.98	97.50	45.30
2548	99.96	99.98	97.60	47.20

ภาคผนวก ณ
แบบบันทึกข้อมูล 1

ภาคผนวก ด
แบบบันทึกข้อมูล 2

ภาคผนวก ต
แบบบันทึกข้อมูล 3

ประเทศ.....	ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพ				
	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....	พ.ศ.....
1. อัตราการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา					
2. อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา					
3. อัตราการเข้าเรียนระดับหลังมัธยมศึกษา					
4. คะแนนทักษะคณิตศาสตร์ (PISA 2003)					
5. คะแนนทักษะการอ่าน (PISA 2003)					
4. คะแนนทักษะวิทยาศาสตร์และการคิดเชิงวิเคราะห์ (PISA 2003)					
6. ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP)					
7. ค่าใช้จ่ายสาธารณะทางการศึกษา					
รวม	-	-	-	-	-
ที่มา.....					

ภาคผนวก ก
แบบบันทึกข้อมูล 4

ภาคผนวก ท
อัตราแลกเปลี่ยน ปี พ.ศ. 2544 ถึง 2547

เดือน	2001/2544		2002/2545		2003/2546		2004/2547	
	บาทต่อ 1 ดอลลาร์	เยนต่อ 1 ดอลลาร์	บาทต่อ 1 ดอลลาร์	เยนต่อ 1 ดอลลาร์	บาทต่อ 1 ดอลลาร์	เยนต่อ 1 ดอลลาร์	บาทต่อ 1 ดอลลาร์	เยนต่อ 1 ดอลลาร์
มกราคม	43.2322	116.3773	44.1279	132.0716	42.8756	118.2612	39.1918	105.9444
กุมภาพันธ์	42.7441	115.6847	43.9254	132.9755	42.9739	118.8796	39.1958	106.0524
มีนาคม	43.9973	120.6404	43.4921	130.6567	42.8666	118.1530	39.5422	108.0509
เมษายน	45.5636	123.2355	43.5234	130.3416	42.9801	119.2342	39.5310	107.1417
พฤษภาคม	45.5880	121.3134	42.9108	125.9552	42.2516	116.7616	40.6582	111.7816
มิถุนายน	45.3564	121.5996	42.2628	122.9721	41.7470	117.7777	40.9014	108.9522
กรกฎาคม	45.7229	123.9869	41.3121	117.5332	41.8770	118.1968	41.0265	108.9149
สิงหาคม	45.0016	121.0393	42.2726	118.4870	41.7645	118.3466	41.5936	109.8651
กันยายน	44.4339	118.1998	42.9136	120.1759	40.6016	114.6109	41.5729	109.6121
ตุลาคม	44.8201	120.6612	43.7524	123.3049	39.8258	109.1022	41.4134	108.6359
พฤศจิกายน	44.5185	121.8246	43.4180	121.0383	40.0044	108.7629	40.4446	104.4098
ธันวาคม	44.0064	126.9927	43.3868	121.5003	39.8134	107.3548	39.3216	103.4115
เฉลี่ย	44.5821	120.9630	43.1082	124.7510	41.6318	115.4534	40.3661	107.7310

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสรภักดิ์สรณ์ ฉัตรกมลทัศน์
วันเดือนปีเกิด	29 มีนาคม พ.ศ. 2514
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	27 ซอยเพชรบุรี 13 ถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้จัดการ/ครูใหญ่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนจินตลีลาคณิตเบญญาภา (แมริช โกร บลูม)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2535	บริหารธุรกิจบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการเงิน) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2539	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการเงิน) จาก University of Texas at San Antonio, USA.
พ.ศ. 2550	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ